

η **παγίδα** (της παγίδας, των παγίδων) ουσ.:

1. παγίδα είναι καθετί που φτιάχνει ο άνθρωπος για να ξεγελάει διάφορα ζώα και να τα πιάνει ζωντανά ή σκοτωμένα: *Έστησε παγίδες για να πιάσει πέρδικες.*

2. παγίδα λέμε τον πονηρό τρόπο με τον οποίο προσπαθούμε να ξεγελάσουμε κάποιον, έτσι ώστε να κάνει κάτι που θα είναι κακό γι' αυτόν: *Πρόσέξε τι θα απαντήσεις, γιατί η ερώτησή του είναι παγίδα.*

3. παγίδα λέμε κάτι που είναι γεμάτο κινδύνους, οι οποίοι δε φαίνονται από την αρχή: *Το χιόνι κάνει τους δρόμους σωστή παγίδα για τους οδηγούς.*

ΕΚΦΡ. πέφτω στην παγίδα

το **παγκάκι** ουσ.: το παγκάκι είναι πάγκος με πλάτη για να κάθονται δύο ή περισσότερα άτομα σε πάρκα, πλατείες κτλ.: *Οι ηλικιωμένοι λιάζονται και ξεκουράζονται στα παγκάκια του πάρκου.*

⚠ Η λέξη παγκάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

ο **πάγκος** (του πάγκου, των πάγκων) ουσ.:

1. πάγκος είναι το μακρύ ξύλινο κάθισμα χωρίς πλάτη, πάνω στο οποίο μπορούν να καθίσουν πολλά άτομα: *Οι επιβάτες κάθονταν στριμωγμένοι στους πάγκους του καταστροφώματος του πλοίου.*

2. ο πάγκος είναι ένα μακρόστενο τραπέζι πάνω στο οποίο δουλεύουν διάφοροι τεχνίτες, όπως ξυλουργοί, σιδεράδες κτλ.: *Πάνω στον πάγκο του ξυλουργού ήταν ένα μεγάλο πριόνι, σφυριά και κατασβίδα.*

3. ο πάγκος ενός μαγαζιού ή ενός μπαρ είναι ένα μακρόστενο έπιπλο πίσω από το οποίο βρίσκεται ο πωλητής ή ο σερβιτόρος: *Για να βρείτε αυτό που ζητάτε, ρωτήστε την πωλήτρια πίσω από εκείνον τον πάγκο.*

ΕΚΦΡ. κάθε κατεργάρης στον πάγκο του

παγκόσμια και παγκοσμίως ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι είναι παγκόσμια γνωστό, γίνεται γνωστό σε όλο τον κόσμο, σε όλα τα κράτη της γης: *Το τελευταίο τραγούδι του έγινε μεγάλη επιτυχία και τον έκανε γνωστό παγκόσμια.*

ο **παγκόσμιος**, η **παγκόσμια**, το **παγκόσμιο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι παγκόσμιο, έχει σχέση με όλο τον κόσμο και με όλες τις χώρες του κόσμου (= διεθνής): *Ανοίξε τον παγκόσμιο χάρτη για να δει τις ηπείρους. / Είναι παγκόσμιος πρωταθλητής στην κολύμβηση.*

ο **παγκόσμιος πόλεμος** ουσ.: παγκόσμιος πόλεμος είναι ο πόλεμος στον οποίο παίρνουν

μέρος πολλά κράτη του κόσμου: *Ο Α΄ Παγκόσμιος πόλεμος ξεκίνησε το 1914 και ο Β΄ Παγκόσμιος πόλεμος το 1939.*

το **παγόβουνο** (του παγόβουνου, των παγόβουνων) ουσ.: το παγόβουνο είναι ένα πολύ μεγάλο κομμάτι πάγου που επιπλέει στη θάλασσα: *Στις βόρειες θάλασσες υπάρχουν ειδικά καράβια που σπάνε τα παγόβουνα.*

η **παγοδρομία** (της παγοδρομίας, των παγοδρομιών) ουσ.:

1. παγοδρομία είναι το άθλημα κατά το οποίο οι αθλητές τρέχουν ή χορεύουν με ειδικά πέδιλα πάνω στον πάγο (= πατινάζ): *Στις λίμνες της Φιλανδίας γίνονται συχνά επιδείξεις παγοδρομίας.*

2. **παγοδρομίες** ΠΛΗΘ.: παγοδρομίες είναι οι αγώνες που γίνονται με ειδικά πέδιλα πάνω στον πάγο: *Οι αθλητές των βόρειων χωρών παίρνουν πάντα τις πρώτες θέσεις στις παγοδρομίες.*

το **παγόνι** (του παγονιού, των παγωνιών) ουσ.: το παγόνι είναι ένα μεγάλο πουλί με μπλε και πράσινα φτερά στην ουρά του, που τα ανοίγει και τα κλείνει: *Το αρσενικό παγόνι ανοίγει την ουρά του για να τραβήξει την προσοχή του θηλυκού.*

ΕΚΦΡ. φουσκώνω σαν παγόνι

ο **πάγος** (του πάγου, των πάγων) ουσ.:

1. ο πάγος είναι το νερό που έχει παγώσει και έχει γίνει στερεό: *Η λίμνη σκεπάστηκε με πάγο.*

2. λέμε πάγο καθετί που είναι πολύ παγωμένο (= μπουζί): *Καλοκαίρισε αλλά η θάλασσα είναι ακόμη πάγος!*

3. πάγο λέμε τα μικρά κομματάκια πάγου, από νερό που πάγωσε μέσα σε ειδική θήκη της κατάψυξης (= παγάκια): *Ένα ουίσκι με πάγο, παρακαλώ.*

ΕΚΦΡ. σπάει ο πάγος

το **παγούρι** (του παγουριού, των παγουριών) ουσ.:

1. το παγούρι είναι ένα μικρό μπουκάλι, στο οποίο βάζουμε νερό για να το κουβαλάμε μαζί μας, συνήθως όταν πηγαίνουμε εκδρομή: *Οι στρατιώτες γέμισαν τα παγούρια τους στην πηγή.*

2. ένα παγούρι νερό είναι τόσο νερό, όσο χωράει σε ένα παγούρι: *Διψούσε πολύ και ήπιε ένα παγούρι νερό.*

παγώνει το αίμα μου ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν τρομάζουμε πολύ (= μου κόβεται το αίμα, μου κόβεται η χολή): *Όταν κατάλαβα ότι με ακολουθούσε, πάγωσε το αίμα μου.*

η **παγωνιά** (της παγωνιάς, των παγωνιών) ουσ.: η παγωνιά είναι το πολύ δυνατό κρύο (= παγετός): *Τα λουλούδια μαράθηκαν από την παγωνιά. / Αναψαν τον τζάκι γιατί είχε παγωνιά.*

⚠ Η λέξη παγωνιά δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

παγώνω (πάγωσα, παγωμένος) ΡΗΜ.:

1. παγώνει 3^ο ΠΡ.: όταν το νερό παγώνει, γίνεται πάγος ($\neq$ ξεπαγώνει): *Παγώνει η λίμνη το χειμώνα.*

2. παγώνει 3^ο ΠΡ.: τα τρόφιμα ή τα ποτά παγώνουν όταν τα βάζουμε στο ψυγείο ή στην κατάψυξη για να γίνουν κρύα και να διατηρηθούν ($\neq$ ξεπαγώνω): *Δεν πάγωσε ακόμα το κρασί.*

3. όταν παγώνουμε ή το σώμα μας παγώνει, κρυώνουμε πάρα πολύ (= ξυλιάζω, ξεπαγιάζω $\neq$ ανάβω, σκάω): *Θα παγώσεις χωρίς παλτό με αυτό το κρύο! / Πάγωσαν τα χέρια μου χωρίς γάντια.*

4. παγώνουν οι τιμές ή κάποιοι τις παγώνει όταν λέει ότι θα μείνουν οι ίδιες, ότι δεν μπορούν να αυξηθούν: *Η κυβέρνηση θα παγώσει τους μισθούς μέχρι το τέλος του χρόνου.*

5. όταν παγώνουμε, μένουμε ακίνητοι από φόβο ή από έκπληξη: *Όταν ακούσαμε τους πυροβολισμούς, παγώσαμε.*

ΕΚΦΡ. παγώνει το αίμα μου

το **παγωτό** (του παγωτού, των παγωτών) ΟΥΣ.: το παγωτό είναι ένα γλύκισμα που τρώγεται παγωμένο και γίνεται από κρέμα ή γάλα και ζάχαρη σε διαφορετικές γεύσεις: *Του αρέσει το παγωτό βανίλια.*

πάει περίπατο ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάτι πάει περίπατο, χάνεται ή καταστρέφεται τελείως: *Δίπλα μας γκρεμίζουν ένα σπίτι και πάει περίπατο η ησυχία μας!*

πάει ρολόι ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάτι πάει ρολόι όταν γίνεται πάρα πολύ καλά, χωρίς κανένα πρόβλημα: *Δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα στη δουλειά! Όλα πάνε ρολόι!*

πάει σύννεφο ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν κάτι κακό ή δυσάρεστο πάει σύννεφο, γίνεται πολύ συχνά, εμφανίζεται σε μεγάλη ποσότητα: *Εδώ μέσα το κουτσομπολιό πάει σύννεφο!*

το **παζάρι** (του παζαριού, των παζαριών) ΟΥΣ.:

1. παζάρι είναι η μεγάλη υπαίθρια αγορά όπου μαζεύονται πολλοί έμποροι για να πουλήσουν τα προϊόντα τους, συνήθως με την ευκαιρία κάποιας γιορτής: *Στο τέλος του καλοκαιριού γίνεται μεγάλο παζάρι. / Στα παζάρια της Ανατολής θα βρεις μεγάλη ποικιλία μπαχαρικών.*

2. όταν κάνουμε παζάρι σε κάποιον έμπορο, προσπαθούμε να τον πείσουμε να μας πουλήσει κάτι σε πιο φτηνή τιμή (= παζάρεμα): *Με τα παζάρια, τον κατάφερα να μου κόψει άλλα 100 ευρώ.*

παθαίνω (έπαθα) ΡΗΜ.:

1. όταν παθαίνουμε κάτι, κάτι άσχημο ή δυσάρεστο μας συμβαίνει: *Έπαθε ατύχημα με το αυτοκίνητο. / Ο παππούς έπαθε έμφραγμα και κόντεψε να πεθάνει.*

2. παθαίνει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι παθαίνει κάτι, του συμβαίνει κάποια βλάβη ή ζημιά: *Το σπίτι τους έπαθε μεγάλες ζημιές από το σεισμό. / Κάτι έπαθε η τηλεόραση και δε λειτουργεί.*

ΕΚΦΡ. είδα κι έπαθα, καλά να πάθω, τα θέλω και τα παθαίνω, την παθαίνω

το **πάθημα** (του παθήματος, των παθημάτων) ΟΥΣ.: το πάθημα είναι καθετί που παθαίνει κάποιος, κάθε κακό που του συμβαίνει: *Τα παθήματα πρέπει να γίνονται μαθήματα για να μην επαναλαμβάνονται.*

η παθητική φωνή ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, παθητική φωνή λέμε τις μορφές που παίρνει ένα ρήμα όταν έχει κατάληξη -ομαι: *Το ρήμα "αρχίζω" δεν έχει παθητική φωνή.*

η παιδαγωγική (της παιδαγωγικής, των παιδαγωγικών) ΟΥΣ.: η παιδαγωγική είναι η επιστήμη που μελετάει τον τρόπο εκπαίδευσης των παιδιών: *Σπούδασε παιδαγωγική. / Η παιδαγωγική μελετάει διαφορετικά συστήματα αγωγής των παιδιών.*

Δ Η λέξη παιδαγωγική δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **παϊδάκι** ΟΥΣ.: το παϊδάκι είναι ένα μικρό κομμάτι από τα πλευρά του αρνιού ή του κατσικιού, που το τρώμε ψητό: *Τα παϊδάκια συνήθως ψήνονται στα κάρβουνα.*

Δ Η λέξη παϊδάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

η παιδεία (της παιδείας) ΟΥΣ.:

1. παιδεία είναι το να αποκτάει κανείς γνώσεις σε σχολείο, πανεπιστήμιο κτλ. (= εκπαίδευση): *Οι δαπάνες του κράτους για την παιδεία. / Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.*

2. κάποιος έχει παιδεία όταν είναι μορφωμένος (= μόρφωση): *Βασικά χαρακτηριστικά του φτωχού πληθυσμού είναι οι κακές συνθήκες διαβίωσης και η έλλειψη παιδείας.*

Δ Η λέξη παιδεία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

παιδεύω (παιδεύα), **παιδεύομαι** (παιδεύτηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάτι ή κάποιος μας παιδεύει, μας κουράζει ή μας δυσκολεύει και μας κάνει να υποφέρουμε (= ταλαιπωρώ): *Το ποίημα ήταν δύσκολο και με παιδεψε κάπως η μετάφρασή του. / Αυτό το παιδί με παιδεύει πολύ με τις σταξίες του.*

2. όταν παιδεύουμε κάποιο πρόβλημα, ψάχνουμε με προσοχή και κόπο τη λύση του: *Δύο ώρες την παιδεύε την άσκηση για να τη λύσει.*

3. παιδεύομαι ΠΑΘ.: παιδεύομαι για να κάνω κάτι σημαίνει ότι δυσκολεύομαι να το καταφέρω (= δεινοπαθώ): *Παιδεύτηκα πολύ να βρω θέση για παρκάρισμα.*

το **παιδί** (του παιδιού, των παιδιών) ΟΥΣ.:

1. παιδί λέμε τον άνθρωπο από τη στιγμή που γεννιέται μέχρι να γίνει ενήλικας: *Γράφει βιβλία για παιδιά.*

2. το παιδί κάποιου είναι ο γιος του ή η κόρη του: *Έχουν τρία παιδιά.*

3. παιδί λέμε το μικρό ενός ζώου: *Κοίτα τη γάτα που θηλάζει τα παιδιά της.*

ΕΚΦΡ. παιδί θαύμα, χάνει η μάνα το παιδί και το παιδί τη μάνα

το **παιδί θαύμα** ΕΚΦΡ.: έτσι λέμε ένα παιδί με ιδιαίτερο ταλέντο σε κάποιον τομέα: *Είδαμε*

από κοντά το παιδί θαύμα του τουρκικού ποδοσφαίρου.

ο **παιδιάτρος**, η **παιδιάτρος** (της παιδιάτρου, των παιδιάτρων) ουσ.: ο παιδιάτρος είναι ο γιατρός που θεραπεύει τις αρρώστιες των παιδιών: *Ο παιδιάτρος του έκανε εμβόλιο για την ιλαρά.*

η **παιδική χαρά** ουσ.: η παιδική χαρά είναι ένας ανοιχτός χώρος με κούνιες, τραμπάλες και άλλα παιχνίδια για να παίζουν τα παιδιά: *Παρακολουθούσε τα παιδιά που έπαιζαν στην παιδική χαρά.*

ο **παιδικός**, η **παιδική**, το **παιδικό** επιθ.: όταν κάτι είναι παιδικό, έχει σχέση με τα παιδιά ή γίνεται από τα παιδιά: *Το παιδικό δωμάτιο είναι βαμμένο με χαρούμενα χρώματα. / Στους τοίχους του νηπιαγωγείου ήταν κολλημένες παιδικές ζωγραφιές.*

ο **παιδικός σταθμός** ουσ.: ο παιδικός σταθμός είναι το μέρος στο οποίο πηγαίνουν τα πολύ μικρά παιδιά όταν οι γονείς τους εργάζονται: *Κάθε πρωί πριν πάει στη δουλειά της αφήνει το παιδί στον παιδικό σταθμό.*

παίζει ρόλο εκφρ.: όταν κάτι παίζει ρόλο σε κάτι, το επηρεάζει πολύ: *Η γνώμη της μητέρας του έπαιξε ρόλο στην απόφασή του να σπουδάσει.*

παίζω (έπαιξα), **παίζομαι** (παίχτηκα, παιγμένος) ρημ.:

1. όταν τα παιδιά παίζουν, διασκεδάζουν με παιχνίδια όπως κούκλες, αυτοκινητάκια, όπλα κτλ.: *Βγήκαν στον κήπο για να παίζουν.*

2. όταν παίζουμε, παίρνουμε μέρος σε ένα άθλημα ή σε ένα παιχνίδι: *Του αρέσει να παίζει σκάκι. / Τα παιδιά πήγαν να παίζουν ποδόσφαιρο.*

3. όταν μια αθλητική ομάδα παίζει, συμμετέχει σε αγώνα (= αγωνίζομαι): *Ο Παναθηναϊκός παίζει με τον Ολυμπιακό την Κυριακή.*

4. όταν παίζουμε κάποιον, τον αφήνουμε να πάρει μέρος στο παιχνίδι μας: *Δεν τον παίζουν οι συμμαθητές του.*

5. όταν παίζουμε μουσική, κάνουμε ένα μουσικό όργανο να βγάλει ήχο: *Παίζει βιολί στην ορχήστρα του δήμου. / Το συγκρότημα αυτό παίζει ροκ μουσική.*

6. όταν ένας ηθοποιός παίζει, έχει ένα ρόλο σε ταινία ή έργο (= υποδύομαι, ερμηνεύω): *Φέτος θα παίζει την Κλυταιμνήστρα στην Επίδαυρο.*

7. όταν ένας ηθοποιός παίζει, εμφανίζεται σε κάποιο συγκεκριμένο έργο ή θέατρο: *Σε ποιο έργο παίζει; / Τα τελευταία χρόνια παίζει μόνο στην τηλεόραση.*

8. όταν παίζουμε ή όταν παίζουμε με κάποιον, κάνουμε πλάκα μαζί του (= αστειεύομαι): *Εγώ μιλάω σοβαρά κι εσύ παίζεις.*

9. **παίζει** 3^ο πρ.: όταν η τηλεόραση, ο κινηματογράφος κτλ. παίζει κάτι, παρουσιάζει μια εκπομπή, ταινία κτλ. (= προβάλλει): *Τι παίζει σήμερα ο κινηματογράφος;*

10. **παίζει** ενεργ. 3^ο πρ.: όταν το ραδιόφωνο ή κάτι άλλο παίζει, είναι ανοιχτό και δουλεύει (=

λειτουργεί): *Έπαιξε όλο το βράδυ η τηλεόραση.*

11. **παίζεται** παθ. 3^ο πρ.: ένα παιχνίδι παίζεται με ορισμένους κανόνες: *Το τάβλι παίζεται με δύο παίκτες.*

12. **παίζεται** παθ. 3^ο πρ.: όταν κάτι παίζεται, δεν είναι σίγουρο αν θα γίνει: *Παίζεται αν θα πάμε εκδρομή.*

εκφρ. δεν είναι παίξε γέλασε, δεν παίζομαι, παίζει ρόλο, παίζω θέατρο, παίζω κορόνα γράμματα, παίζω με ανοιχτά χαρτιά, παίζω με τη φωτιά, παίζω με τις λέξεις, παίζω ξύλο, παίζω στα δάχτυλα, παίζω το παιχνίδι, παίζω το τελευταίο μου χαρτί, τα παίζω, το παίζω

παίζω θέατρο εκφρ.: όταν παίζουμε θέατρο, δείχνουμε ότι είμαστε κάτι άλλο από αυτό που πραγματικά είμαστε (= υποκρίνομαι): *Έπαιξε θέατρο για να μη δείξει πόσο λυπημένος ήταν.*

παίζω κορόνα γράμματα εκφρ.: όταν λέμε ότι παίζουμε κάτι κορόνα γράμματα, το βάζουμε σε κίνδυνο (= ρισκάρω): *Τρέχει όταν οδηγεί και παίζει τη ζωή του κορόνα γράμματα.*

παίζω με ανοιχτά χαρτιά εκφρ.: όταν παίζουμε με ανοιχτά χαρτιά, λέμε σε όλους αυτό που σκοπεύουμε να κάνουμε, δεν το κρύβουμε: *Θέλει πάντα να παίζει με ανοιχτά χαρτιά, γιατί είναι πολύ ειλικρινής.*

παίζω με τη φωτιά εκφρ.: λέμε ότι κάποιος παίζει με τη φωτιά όταν κάνει κάτι επικίνδυνο χωρίς να λογαριάζει τις συνέπειες: *Όποιος οδηγεί μεθυσμένος, παίζει με τη φωτιά.*

παίζω με τις λέξεις εκφρ.: όταν παίζουμε με τις λέξεις, λέμε διάφορα για να μην πούμε αυτό που πρέπει ή που θέλουν οι άλλοι να πούμε: *Μην παίζεις με τις λέξεις, να απαντήσεις σε αυτό που σε ρωτάω.*

παίζω ξύλο εκφρ.: όταν παίζουμε ξύλο με κάποιον, τον χτυπάμε και μας χτυπάει (= παίζω μπουνιές): *Τους είδαμε να παίζουν ξύλο και προσπαθήσαμε να τους χωρίσουμε.*

παίζω στα δάχτυλα εκφρ.: όταν λέμε ότι παίζουμε κάτι στα δάχτυλα, το ξέρουμε πολύ καλά: *Θα σε βοηθήσει ο αδελφός μου, που παίζει τα μαθηματικά στα δάχτυλα.*

παίζω το παιχνίδι εκφρ.: όταν παίζουμε το παιχνίδι κάποιου, τον βοηθάμε ή τον εξυπηρετούμε, συχνά χωρίς να το θέλουμε: *Τελικά, τον ξεγέλασε και τον έκανε να παίζει το παιχνίδι του.*

παίζω το τελευταίο μου χαρτί εκφρ.: όταν παίζουμε το τελευταίο μας χαρτί, κάνουμε την τελευταία μας προσπάθεια για κάτι: *Έπαιξε το τελευταίο της χαρτί για να τον πείσει να τη βοηθήσει, αλλά χωρίς αποτέλεσμα.*

ο **παίκτης** (του παίκτη, των παικτών) και ο **παίχτης**, η **παίκτρια** (της παίκτριας, των παικτριών) και η **παίχτρια** ουσ.:

1. ο παίκτης είναι αυτός που παίρνει μέρος σε κάποιο παιχνίδι: *Το σκάκι παίζεται με δύο παίκτες.*

2. ο παίκτης είναι ο αθλητής που παίρνει μέρος σε ένα ομαδικό άθλημα, όπως στο ποδόσφαιρο, στο μπάσκετ κτλ.: *Η ομάδα του έχει καλούς αμυντικούς παίκτες.*

παινεύω (παίνεψα), **παινεύομαι** (παινεύτηκα, παινεμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν παινεύουμε κάποιον ή κάτι, λέμε καλά λόγια για αυτόν ή για αυτό (= επαινώ, εκθειάζω): *Ο πωλητής παίνευε το προϊόν και ο αγοραστής το κατηγορούσε. / Τον θαύμαζε και τον παίνευε για την εργατικότητα του.*

2. **παινεύομαι** ΠΑΘ.: όταν κάποιος παινεύεται, μιλάει με μεγάλη ικανοποίηση και περηφάνια για τον εαυτό του (= καυχίμαι): *Παινευόταν ότι μιλάει τέσσερις γλώσσες. / Όχι για να το παινευτώ, αλλά είμαι πολύ καλή μαγείρισσα.*

παίρνουν τα μυαλά μου αέρα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν νομίζουμε ότι είμαστε πολύ σπουδαίοι: *Από τότε που κέρδισε στα καλλιτεία, έχουν πάρει τα μυαλά της αέρα.*

παίρνω (πήρα), **παίρνομαι** (πάρθηκα, παρμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν παίρνουμε κάτι, το βάζουμε στο χέρι μας για να το χρησιμοποιήσουμε (≠ αφήνω): *Πάρτε ένα μολύβι και γράψτε το όνομά σας στο χαρτί. / Πήρε το μαχαίρι για να κόψει το μήλο.*

2. όταν παίρνουμε κάτι από κάπου όπου βρίσκεται, το κάνουμε να αλλάξει θέση, να πάει κάπου αλλού (= μετακινώ): *Πάρε την καρέκλα και πήγαινε την κοντά στο παράθυρο.*

3. όταν λέμε ότι κάποιος παίρνει κάτι που ανήκει σε έναν άλλο, εννοούμε ότι το κάνει δικό του (= κλέβω, αρπάζω): *Άγνωστοι στο δρόμο τού πήραν το πορτοφόλι.*

4. παίρνουμε σημαίνει ότι δεχόμαστε κάτι που μας στέλνουν, μας δίνουν κτλ. (= λαμβάνω): *Πήρα το μήνυμά σου και σου απάντησα αμέσως.*

5. σε μια δουλειά, παίρνουν κάποιον όταν τον δέχονται να δουλέψει εκεί (= προσλαμβάνω): *Τον πήραν στην τράπεζα.*

6. λέμε ότι παίρνουμε χαρά ή λύπη ή άλλο συναίσθημα όταν το νιώθουμε: *Πήρα μια χαρά που σε είδα!*

7. όταν κάνουμε μια δουλειά, συνήθως παίρνουμε χρήματα (= βγάζω, κερδίζω): *Πόσα παίρνεις το μήνα;*

8. όταν παίρνουμε κάτι, δίνουμε χρήματα και γίνεται δικό μας (= αγοράζω): *Πήραν καινούριο αυτοκίνητο.*

9. για να πάμε κάπου, λέμε ότι παίρνουμε το αυτοκίνητο, το μετρό, το πλοίο κτλ.: *Παίρνει το λεωφορείο για να πάει στη δουλειά.*

10. όταν υπερδεύουμε έναν άνθρωπο με κάποιον άλλο, τον παίρνουμε για κάποιον άλλο (= περνάω): *Δεν έβλεπα καλά μέσα στο σκοτάδι και την πήρα για την αδερφή της.*

11. όταν παίρνουμε κάποιον ή κάτι, γράφουμε εικόνα σε φωτογραφική μηχανή, βίντεο: *Πή-*

ραμε το τοπίο που βλέπαμε από το παράθυρο του ξενοδοχείου.

12. **παίρνει** 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι ένα γήπεδο ή άλλος χώρος παίρνει πολλούς ανθρώπους όταν μπορούν να μπουν και να καθίσουν σε αυτόν (= χωράει): *Το αυτοκίνητο είναι μικρό και παίρνει μόνο τέσσερις επιβάτες.*

13. **παίρνει** ΕΝΙΚ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι παίρνει να βραδιάσει ή να ξημερώσει κτλ. όταν είναι η αρχή της νύχτας ή της μέρας κτλ. (= αρχίζει): *Φύγαμε όταν πήρε να σκοτεινιάζει.*

14. **με παίρνει** ΕΝΙΚ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι με παίρνει να κάνω κάτι όταν έχω τη δυνατότητα να το κάνω (= μπορώ): *Δε μας παίρνει να πάμε διακοπές φέτος.*

ΕΚΦΡ. δίνει και παίρνει, με παίρνει ο ύπνος, με παίρνουν τα σκάγια, με πήρε η μπάλα, παίρνουν τα μυαλά μου αέρα, παίρνω αέρα, παίρνω ανάποδες, παίρνω ανάσα, παίρνω είδηση, παίρνω κατάκαρδα, παίρνω μέρος, παίρνω μπροστά, παίρνω μυρωδιά, παίρνω όρκο, παίρνω πόδι, παίρνω σάρκα και οστά, παίρνω στα σοβαρά, παίρνω στο κατόπι, παίρνω στο λαιμό μου, παίρνω στο φιλό, παίρνω στραβά, παίρνω τα αυτιά, παίρνω τα μυαλά, παίρνω την κάτω βόλτα, παίρνω το αίμα μου πίσω, παίρνω το λόγο, παίρνω το μέρος, παίρνω τοις μετρητοίς, παίρνω τον αέρα, παίρνω τους δρόμους, παίρνω φωτιά, παίρνω χαμπάρι, παίρνω ψηλά τον αμανέ, πάρε δώσε, πήρε τ' αυτί μου, το παίρνω απόφαση

παίρνω αέρα ΕΚΦΡ.: όταν βγαίνουμε να πάρουμε αέρα, βγαίνουμε έξω για να αναπνεύσουμε καθαρό αέρα ή για να νιώσουμε καλύτερα: *Ζεστάθηκε και βγήκε στο μπαλκόνι να πάρει αέρα. / Μετά το διάβασμα θα βγω μια βόλτα να πάρω αέρα. (= ξεσκάω)*

παίρνω ανάποδες ΕΚΦΡ.: όταν παίρνουμε ανάποδες, θυμώνουμε πάρα πολύ: *Ο πατέρας του πήρε ανάποδες που άργησε και του έβαλε τις φωνές.*

παίρνω ανάσα ΕΚΦΡ.:

1. όταν παίρνουμε ανάσα, εισπνέουμε αέρα (= παίρνω αναπνοή): *Πήρα μια βαθιά ανάσα και συνέχισα να τρέχω.*

2. λέμε ότι δεν παίρνουμε ανάσα όταν έχουμε πολλή δουλειά: *Έπεσε πολλή δουλειά στο μαγαζί και δεν παίρνει ανάσα.*

παίρνω είδηση ΕΚΦΡ.: λέμε ότι παίρνουμε κάτι είδηση όταν το καταλαβαίνουμε ότι γίνεται (= αντιλαμβάνομαι, παίρνω χαμπάρι): *Κοιμόμουν και δεν πήρα είδηση ότι γύρισες.*

παίρνω κατάκαρδα ΕΚΦΡ.: όταν παίρνουμε κάτι κατάκαρδα, στενοχωριόμαστε πολύ για αυτό: *Δεν τα πήγε καλά στα μαθηματικά και το πήρε κατάκαρδα.*

παίρνω μέρος ΕΚΦΡ.: όταν παίρνουμε μέρος σε κάτι, το κάνουμε μαζί με άλλους (= συμμετέχω): *Η ομάδα μας θα πάρει μέρος στο σχολικό πρωτάθλημα.*

παίρνω μπροστά ΕΚΦΡ.: ένα μηχανήμα παίρνει μπροστά όταν αρχίζει να λειτουργεί: *Χάλασε ο υπολογιστής και δεν παίρνει μπροστά.*

παίρνω μυρωδιά ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι παίρνουμε κάτι μυρωδιά όταν καταλαβαίνουμε ότι κάτι ύποπτο συμβαίνει (= μυρίζομαι, αντιλαμβάνομαι): *Οι κλέφτες μπόκαν ανενόχλητοι στο σπίτι χωρίς να τους πάρουμε μυρωδιά.*

παίρνω όρκο ΕΚΦΡ.: παίρνουμε όρκο για κάτι όταν είμαστε πολύ σίγουροι για αυτό: *Νομίζω ότι η ταινία αρχίζει στις εννιά, αλλά δεν παίρνω όρκο.*

παίρνω πόδι ΕΚΦΡ.: παίρνουμε πόδι από κάπου σημαίνει ότι φεύγουμε από εκεί γιατί μας διώχνουν: *Πήρε πόδι και από την καινούρια του δουλειά!*

παίρνω σάρκα και οστά ΕΚΦΡ.: όταν κάτι παίρνει σάρκα και οστά, γίνεται πραγματικότητα: *Το όνειρό του πήρε σάρκα και οστά.*

παίρνω στα σοβαρά ΕΚΦΡ.: όταν παίρνουμε κάποιον ή κάτι στα σοβαρά, το(ν) αντιμετωπίζουμε με σοβαρό και υπεύθυνο τρόπο: *Τον θεωρούν άπειρο δικηγόρο και δεν τον παίρνουν στα σοβαρά. / Πρέπει να πάρεις στα σοβαρά τις συμβουλές του γιατρού.*

παίρνω στο κατόπι ΕΚΦΡ.: όταν παίρνουμε κάποιον στο κατόπι, τον ακολουθούμε όπου πάει (= παίρνω από πίσω): *Μας πήρε στο κατόπι για να δει πού θα πάμε.*

παίρνω στο λαιμό μου ΕΚΦΡ.: όταν παίρνουμε κάποιον στο λαιμό μας, του προκαλούμε κακό χωρίς να το θέλουμε: *Ο γιατρός έκανε λάθος διάγνωση και τον πήρε στο λαιμό του.*

παίρνω στο ψιλό ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι παίρνουμε κάποιον στο ψιλό όταν τον κοροϊδεύουμε (= δουλεύω): *Είναι ψηλομύτα και οι συμμαθητές της την παίρνουν στο ψιλό.*

παίρνω στραβά ΕΚΦΡ.: όταν παίρνουμε κάτι στραβά, το καταλαβαίνουμε διαφορετικά από ό,τι είναι πραγματικά (= παρεξηγώ): *Το πήρε στραβά αυτό που της είπα και άρχισε να με βρίζει.*

παίρνω τα αυτιά ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος ή κάτι μας παίρνει τα αυτιά όταν κάνει θόρυβο και μας ενοχλεί πολύ (= ξεκουφαίνω): *Χαμήλωσε τη μουσική, μας πήρες τα αυτιά!*

παίρνω τα μυαλά ΕΚΦΡ.: κάποιος ή κάτι μου παίρνει τα μυαλά όταν με εμποδίζει να σκέφτομαι λογικά (= ξεμυαλίζω): *Ο νέος του έρωτας του πήρε τα μυαλά.*

παίρνω την κάτω βόλτα ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος ή κάτι παίρνει την κάτω βόλτα, η κατάσταση του γίνεται όλο και χειρότερη: *Λόγω του ανταγωνισμού το μαγαζί του έχει πάρει την κάτω βόλτα.*

παίρνω το αίμα μου πίσω ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν παίρνουμε εκδίκηση για κάτι άσχημο που μας έχει συμβεί: *Στο πρώτο ημίχρονο έχαναν αλλά*

στο δεύτερο έβαλαν δύο γκολ και πήραν το αίμα τους πίσω.

παίρνω το λόγο ΕΚΦΡ.: όταν παίρνουμε το λόγο σε μια συζήτηση, αρχίζουμε να μιλάμε: *Και τώρα θα πάρει το λόγο ο πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου.*

παίρνω το μέρος ΕΚΦΡ.: όταν παίρνουμε το μέρος κάποιου σε μια διαφωνία, σε έναν καβγά κτλ., λέμε ότι αυτός έχει δικίο: *Πήρε το μέρος της αδερφής του, παρ' όλο που ήξερε ότι είχε άδικο.*

παίρνω τοις μετρητοίς ΕΚΦΡ.: όταν παίρνουμε τοις μετρητοίς κάτι, του δίνουμε μεγαλύτερη σημασία απ' όση χρειάζεται: *Μην παίρνεις τοις μετρητοίς τα λόγια του, τα λέει από θυμό.*

παίρνω τον αέρα ΕΚΦΡ.:

1. όταν κάποιος μας παίρνει τον αέρα, μας κάνει ό,τι θέλει: *Οι παππούδες τού έχουν αδυναμία και τους έχει πάρει τον αέρα.*

2. όταν παίρνουμε τον αέρα σε κάτι, το κάνουμε πολύ καλά: *Κοίτα τον πώς κάνει ποδήλατο! Του 'χει πάρει τον αέρα!*

παίρνω τους δρόμους ΕΚΦΡ.: όταν παίρνουμε τους δρόμους, τριγυρίζουμε από εδώ και από εκεί: *Πήρε τους δρόμους νυχτιάτικα για να τον βρει.*

παίρνω φωτιά ΕΚΦΡ.:

1. όταν κάτι παίρνει φωτιά, αρχίζει να καίγεται: *Το δάσος πήρε φωτιά από αναμμένο τσιγάρο.*

2. λέμε ότι κάποιος παίρνει φωτιά όταν θυμώνει: *Παίρνει εύκολα φωτιά αν μιλήσεις εναντίον της ομάδας του.*

παίρνω χαμπάρι ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): σημαίνει ό,τι και το παίρνω είδηση (= αντιλαμβάνομαι): *Πότε ήρθες και δε σε πήρα χαμπάρι; / Μέχρι να πάρει αυτός χαμπάρι ότι τον κοροϊδεύουν!*

παίρνω ψηλά τον αμανέ ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος παίρνει ψηλά τον αμανέ όταν έχει μεγάλη ιδέα για τον εαυτό του (= σηκώνω ψηλά τον αμανέ): *Πολύ ψηλά τον έχεις πάρει τον αμανέ! Ποιος νομίζεις ότι είσαι;*

το **παιχνίδι** (του παιχνιδιού, των παιχνιδιών) ΟΥΣ.:

1. παιχνίδι είναι κάθε αντικείμενο που χρησιμοποιεί κάποιος για να παίξει: *Της έφεραν παιχνίδια και βιβλία στα γενέθλιά της.*

2. παιχνίδι λέμε καθετί που κάνουν μικροί και μεγάλοι για να διασκεδάσουν: *Το κυνηγητό και το κρυφτό είναι τα αγαπημένα παιχνίδια των παιδιών. / Ξέρι τάβλι, σκάκι και άλλα επιτραπέζια παιχνίδια.*

3. παιχνίδι λέμε τον τρόπο που παίζεται ένα παιχνίδι: *Δεν παίζεις σωστό παιχνίδι!*

4. παιχνίδι λέμε τον αγώνα που παίζουν δύο αθλητικές ομάδες μεταξύ τους (= αγώνας, ματς): *Η ΑΕΚ νίκησε στο παιχνίδι της Κυριακής.*

5. παιχνίδι λέμε κάτι που μας φαίνεται εύκολο: *Οι ασκήσεις μου φάνηκαν παιχνίδι.*

ΕΚΦΡ. παίζω το παιχνίδι

ο **παιχνιδιάρης**, η **παιχνιδιάρη**, το **παιχνιδιάρικο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι παιχνιδιάρης, του αρέσουν πολύ τα παιχνίδια: *Τα μικρά παιδάκια και τα μικρά ζωάκια είναι πολύ παιχνιδιάρικα.*

πακετάρω (πακετάρισα), **πακετάρομαι** (πακεταρίστηκα, πακεταρισμένος) ΡΗΜ.: πακετάρουμε ένα πράγμα ή ένα σύνολο από πράγματα όταν τα τυλίγουμε με χαρτί ή τα βάζουμε σε κουτί για να τα στείλουμε, να τα δώσουμε σε κάποιον κτλ.: *Ο πωλητής πακετάρισε το δώρο. / Πακετάρουν τα βότανα και τα καρυκεύματα σε ειδικά σακουλάκια.*

το **πακέτο** (του πακέτου, των πακέτων) ΟΥΣ.:
1. το πακέτο είναι ένα κλειστό κουτί, συνήθως τυλιγμένο με χαρτί, μέσα στο οποίο βάζουμε ένα ή περισσότερα πράγματα για να τα μεταφέρουμε ή να τα στείλουμε κάπου (= δέμα): *Γύρισε από τα μαγαζιά φορτωμένη με πακέτα. / Θα το φάτε εδώ το σουβλάκι ή να σας το τυλίξω πακέτο για το σπίτι;*
2. το πακέτο είναι η χάρτινη συσκευασία που περιέχει συγκεκριμένη ποσότητα κάποιου πράγματος: *Ένα πακέτο ζάχαρη είναι ένα κιλό. / Καπνίζει δύο πακέτα τσιγάρα την ημέρα.*
3. πακέτο λέμε ένα σύνολο όμοιων πραγμάτων: *Πακέτο αυξήσεων ετοιμάζει η κυβέρνηση.*

ο **πακιστανικός**, η **πακιστανική**, το **πακιστανικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι πακιστανικό, έχει σχέση με το Πακιστάν ή με τους Πακιστανούς: *Το πακιστανικό νόμισμα είναι η ρουπία.*

ο **Πακιστανός** (του Πακιστανού, των Πακιστανών), η **Πακιστανή** (της Πακιστανής) ΟΥΣ.+ΕΠΙΘ.: Πακιστανός είναι αυτός που ανήκει στο έθνος του Πακιστάν ή είναι πολίτης του κράτους του Πακιστάν: *Η επίσημη γλώσσα των Πακιστανών είναι η Ουρντού. / Στην Ευρώπη υπάρχουν πολλοί Πακιστανοί μετανάστες.*

ο **παλαβός**, η **παλαβή**, το **παλαβό** ΕΠΙΘ. (ΑΝΕΠΙΣ.):
1. παλαβό λέμε αλλιώς τον τρελό (= μωρολόγος, ανισόρροπος): *Μια παλαβή γειτόνισσα βγαίνει και ουρλιάζει μέσα στο δρόμο.*
2. λέμε ότι μια ιδέα ή μια πράξη είναι παλαβή όταν δεν έχει καμία λογική (= τρελός, παράλογος): *Από την ταραχή της άρχισε να λέει κάτι παλαβά πράγματα.*

ο **παλαιστής** (του παλαιστή, των παλαιστών) ΟΥΣ.: ο παλαιστής είναι ο αθλητής στο αγώνισμα της πάλης: *Ήταν αήττητος παλαιστής.*

ο **παλαιστινιακός**, η **παλαιστινιακή**, το **παλαιστινιακό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι παλαιστινιακό, έχει σχέση με την Παλαιστίνη ή με τους Παλαιστίνιους: *Τα χρώματα της παλαιστινιακής σημαίας είναι το πράσινο, το άσπρο, το μαύρο και το κόκκινο.*

ο **Παλαιστίνιος** (του Παλαιστίνιου, των Παλαιστίνιων), η **Παλαιστίνια** (της Παλαιστίνιας) ΟΥΣ.+ΕΠΙΘ.: ο Παλαιστίνιος είναι ο Άραβας της Παλαιστίνης: *Δύο Παλαιστίνιοι σκοτώθηκαν*

από έκρηξη βόμβας. / Ο Παλαιστίνιος ηγέτης συμμετείχε στις διαπραγματεύσεις για ειρήνευση.

τα **παλαμάκια** ΟΥΣ.: όταν χτυπάμε παλαμάκια, χτυπάμε τις παλάμες των χεριών μας μαζί: *Η δασκάλα χτύπησε παλαμάκια για να κάνουμε ησυχία. / Τους υποδέχτηκαν με παλαμάκια. (= χειροκρότημα)*

⚠ Η λέξη παλαμάκια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **παλάμη** (της παλάμης, των παλαμών) ΟΥΣ.:
1. η παλάμη είναι το εσωτερικό μέρος του χεριού μας, ανάμεσα στον καρπό και τα δάχτυλα: *Άνοιξε την παλάμη σου για να σου δώσω κάτι.*
2. η παλάμη είναι μονάδα μέτρησης του μήκους και είναι ίση με δέκα εκατοστά του μέτρου: *Το στρίφωμα της κουρτίνας είναι δύο παλάμες.*

το **παλάτι** (του παλατιού, των παλατιών) ΟΥΣ.:
1. το παλάτι είναι το κτίριο όπου μένει ο βασιλιάς ή κάποιος άρχοντας (= ανάκτορο): *Οι μεγάλες σκάλες μέσα στο παλάτι οδηγούν στην αίθουσα του θρόνου.*
2. παλάτι λέμε όλους τους ανθρώπους που ζουν κοντά στο βασιλιά: *Ο πρωθυπουργός διορίστηκε από το παλάτι. / Είναι άνθρωπος του παλατιού.*
3. παλάτι λέμε το μεγάλο και πλούσιο σπίτι: *Ήταν ένα σπίτι αρχοντικό, σωστό παλάτι.*

παλεύω (πάλεψα) ΡΗΜ.:
1. όταν παλεύω με κάποιον ή όταν δύο άνθρωποι παλεύουν, ο ένας χτυπάει τον άλλο μέχρι να τον ρίξει κάτω και να τον νικήσει: *Στη Μογγολία οι πιο δυνατές γυναίκες πάλευαν σε αγώνες. / Πάλεψα με το Γιάννη και τον νίκησα.*
2. λέμε ότι παλεύουμε με κάτι όταν προσπαθούμε σκληρά για να το αντιμετωπίσουμε (= πολεμάω): *Οι ναυαγοί πάλευαν με τα κύματα.*
3. λέμε ότι παλεύουμε για κάτι όταν προσπαθούμε πολύ για να το πετύχουμε (= αγωνίζομαι): *Πάλεψα για να τον πείσω να αλλάξει γνώμη. / Πάλεψε σκληρά για να μεγαλώσει τα παιδιά του.*

ΕΚΦΡ. το παλεύω

η **πάλη** (της πάλης) ΟΥΣ.:
1. η πάλη είναι το άθλημα κατά το οποίο δύο αθλητές αγωνίζονται σώμα με σώμα και προσπαθούν ο ένας να ρίξει τον άλλο κάτω: *Η πάλη απαιτεί μεγάλη σωματική δύναμη.*
2. πάλη λέμε την προσπάθεια να επικρατήσει κάποιος ή κάτι: *Θέμα του βιβλίου είναι η αιώνια πάλη ανάμεσα στο καλό και στο κακό.*

⚠ Η λέξη πάλη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

πάλι ΕΠΙΡΡ.: όταν κάνουμε κάτι πάλι, το κάνουμε ακόμη μία φορά ή περισσότερες φορές (= ξανά): *Δε θέλω να παίξουμε πάλι το ίδιο παιχνίδι. / Πάλι θα βγεις;*

παλιά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γινόταν παλιά, γινόταν σε κάποια εποχή στο παρελθόν (= άλλοτε): *Παλιά φοβόταν πολύ τα αεροπλάνα, τώρα όμως όχι πια.*

ο **παλιάνθρωπος** (του παλιανθρώπου, των παλιανθρώπων) ουσ.: παλιάνθρωπο λέμε τον πολύ κακό ή ανήθικο άνθρωπο (= κάθαρμα): *Είδαν έναν παλιάνθρωπο να βάζει φωτιά στο δάσος.*

ο **παλιατζής** (του παλιατζή, των παλιατζήδων) ουσ.: ο παλιατζής είναι αυτός που αγοράζει παλιά πράγματα και τα ξαναπουλάει: *Από το δρόμο ακουγόταν η φωνή του παλιατζή: "Ο παλιατζής! Όλα τα παλιά αγοράζω!".*

ο **παλιάτσος** (του παλιάτσου, των παλιάτσων) ουσ.:

1. ο παλιάτσος είναι καλλιτέχνης σε τσίρκο ή άλλο θέαμα που κάνει τον κόσμο να γελάει (= κλόουν, γελωποποιός): *Οι παλιάτσοι με τα παρδαλά ρούχα ξεχύθηκαν στην πλατεία και άρχισαν να κάνουν τούμπες.*

2. (ΜΕΙΣΤ.) λέμε ότι κάποιος είναι σαν παλιάτσος όταν έχει γελοία εμφάνιση ή κάνει γελοία πράγματα: *Πώς ντύθηκες έτσι, σαν παλιάτσος!*

το **παλικάρι** (του παλικαριού, των παλικαριών) ουσ.:

1. παλικάρι είναι αυτός που είναι γενναίος, που έχει παλικαριά: *Οι στρατιώτες αποδείχτηκαν παλικάρια στον πόλεμο.*

2. παλικάρι λέμε το νέο άντρα που έχει ζωντάνια, δύναμη, ομορφιά κτλ. (= λεβέντης): *Τραγουπίστηκαν άλλα δύο παλικάρια από βόμβες τρομοκρατών.*

η **παλικαριά** (της παλικαριάς) ουσ.:

1. όταν κάνουμε κάτι με παλικαριά, το κάνουμε χωρίς φόβο και χωρίς να σκεφτόμαστε τους κινδύνους (= γενναιότητα): *Πολέμησε με παλικαριά στο πεδίο της μάχης.*

2. όταν κάνουμε μια παλικαριά, κάνουμε κάτι που είναι δύσκολο και κουραστικό: *Κάνεις την παλικαριά να μεταφέρεις τον καναπέ στο δίπλα δωμάτιο;*

Δ η λέξη παλικαριά δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **παλιός**, η **παλιά**, το **παλιό** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι παλιό, υπάρχει ή γίνεται εδώ και πολλά χρόνια (≠ καινούριος, νέος): *Μένουν σε μια παλιά μονοκατοικία. / Του είναι δύσκολο να κόψει τις παλιές του συνήθειες.*

2. όταν κάτι είναι παλιό, ανήκει στο παρελθόν και τη θέση του έχει πάρει κάτι άλλο: *Συνάντησα τυχάρω έναν παλιό μου συμμαθητή. / Τα παλιά χρόνια δεν υπήρχαν αυτοκίνητα. (= περασμένος ≠ τωρινός)*

3. παλιό λέμε κάτι που το έχουμε χρησιμοποιήσει πολύ (= χρησιμοποιημένος, μεταχειρισμένος ≠ καινούριος): *Πέταξα την παλιά μου οδοντόβουρτσα.*

4. παλιές ιδέες είναι αυτές που δε συμφωνούν με την εποχή που ζούμε (= ξεπερασμένος ≠ σύγχρονος, μοντέρνος): *Τα παιδιά του τον κατηγορούν ότι έχει παλιές ιδέες.*

ΕΚΦΡ. γράφω στα παλιά μου τα παπούτσια

παλιώνω (πάλιωσα, παλιωμένος) ρημ.:

1. όταν παλιώνουμε κάτι, το χρησιμοποιούμε πολύ και το καταστρέφουμε (= φθείρω,

χαλάω): *Γρήγορα τα πάλιωσες τα παπούτσια σου!*

2. λέμε ότι κάποιος πάλιωσε σε μια δουλειά, στο στρατό κτλ. όταν βρίσκεται εκεί πολύ καιρό: *Πάλιωσαμε πια, δέκα χρόνια στην ίδια δουλειά! / Πάλιωσε τώρα στο στρατό και δεν κάνει αγγαρείες.*

3. **παλιώνει** 3^ο πρ.: όταν κάτι παλιώνει, γίνεται ή υπάρχει για πολύ καιρό: *Άμα παλιώσει το κόκκινο κρασί, γίνεται πιο νόστιμο. / Πάλιωσε αυτή η ιστορία και κανείς δεν τη θυμάται.*

4. **παλιώνει** 3^ο πρ.: όταν κάτι παλιώνει, καταστρέφεται από την πολλή χρήση (= φθείρεται): *Πάλιωσε το αυτοκίνητο και θέλει αλλαγμα. / Πάλιωσε το σπίτι και θέλει συντήρηση.*

το **παλτό** (του παλτού, των παλτών) ουσ.: το παλτό είναι το μακρύ και ζεστό πανωφόρι που το φοράμε με το κρύο: *Έκαναν μάθημα φορώντας παλτό και γάντια επειδή είχε χαλάσει η θέρμανση.*

ο **παμπάλαιος**, η **παμπάλαια**, το **παμπάλαιο** επιθ.: λέμε ότι κάτι είναι παμπάλαιο για να τονίσουμε ότι είναι πάρα πολύ παλιό: *Απορώ πώς δουλεύει ακόμη, αυτό το ρολόι είναι παμπάλαιο.*

η **πάνα** (της πάνας) ουσ.: η πάνα είναι ένα κομμάτι από μαλακό ύφασμα ή χαρτί που το βάζουμε μέσα από το βρακάκι των μωρών για να μη λερώνονται: *Το μωρό βράχθηκε και πρέπει να του αλλάξω πάνα.*

Δ η λέξη πάνα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **Παναγία** (της Παναγίας) ουσ. (ΘΡΗΣΚ.): η Παναγία είναι το πρόσωπο που πιστεύουν οι χριστιανοί ότι είναι η μητέρα του Χριστού (= Θεοτόκος): *Προσευχήθηκε στην Παναγία να τη βοηθήσει.*

ο **πανάκριβος**, η **πανάκριβη**, το **πανάκριβο** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι πανάκριβο, κοστίζει πάρα πολλά χρήματα (≠ πάμφθηνος): *Αυτό το βραχιόλι είναι πανάκριβο γιατί έχει πραγματικά διαμάντια.*

2. όταν ένα κατάσταση είναι πανάκριβο, πουλάει τα προϊόντα του ή τις υπηρεσίες του πάρα πολύ ακριβά (≠ φθηνός): *Δεν τολμώ να μπω σ' αυτό το κοσμηματοπωλείο, είναι πανάκριβο!*

ο **πανελλήνιος**, η **πανελλήνια**, το **πανελλήνιο** επιθ.: όταν κάτι είναι πανελλήνιο, έχει σχέση με όλη την Ελλάδα ή συμμετέχουν σε αυτό άνθρωποι από όλη την Ελλάδα (= πανελλαδικός): *Ο αθλητής έκανε νέο πανελλήνιο ρεκόρ στο ακόντιο. / Η εισαγωγή στο πανεπιστήμιο γίνεται με πανελλήνιες εξετάσεις.*

το **πανεπιστήμιο** (του πανεπιστημίου, των πανεπιστημίων) ουσ.:

1. το πανεπιστήμιο είναι το σχολείο που πηγαίνουν όσοι έχουν τελειώσει το λύκειο για να σπουδάσουν κάποια επιστήμη: *Πέρασε πρώτος στο πανεπιστήμιο.*

2. πανεπιστήμιο είναι το κτίριο όπου βρίσκεται αυτό το σχολείο: *Το πανεπιστήμιο βρίσκεται έξω από την πόλη.*

το **πανέρι** (του πανεριού, των πανεριών) ουσ.:

1. το πανέρι είναι ένα πλατύ και ρηχό, ψάθινο καλάθι: *Μάζεψε φρούτα και τα έβαλε στο πανέρι της.*

2. ένα πανέρι φρούτα είναι τόσα φρούτα, όσα χωράνε σε ένα πανέρι: *Έφαγε ένα πανέρι ψωμί.*

το **πανηγύρι** (του πανηγυριού, των πανηγυριών) ουσ.: το πανηγύρι είναι η ομαδική γιορτή με φαγητό, μουσική και χορό, που γίνεται σε χωριό ή νησί (= γλέντι): *Στο πανηγύρι της Παναγίας παίρνει μέρος όλο το νησί.*

ο **πάνθηρας** (του πάνθηρα, των πανθήρων) ουσ.: ο πάνθηρας είναι άγριο ζώο που μοιάζει με μεγάλη γάτα, έχει μαύρο ή καστανό χρώμα με μαύρους κύκλους, μικρό κεφάλι και μακριά ουρά: *Οι πάνθηρες ζουν στα δάση της Αφρικής και της Ασίας.*

το **πανί** (του πανιού, των πανιών) ουσ.:

1. το πανί είναι ένα κομμάτι υφάσματος, συνήθως βαμβακερό ή λινό, που το χρησιμοποιούμε για διάφορες δουλειές: *Πάρε ένα πανί και καθαρίσε τα τζάμια.*

2. **πανιά** πληθ.: τα πανιά είναι μεγάλα κομμάτια από ύφασμα που είναι στερεωμένα στο κατάρτι του πλοίου και το κάνουν να κινείται, όταν φυσάει αέρας πάνω τους: *Τα ιστιοφόρα με φουσκωμένα τα πανιά ανοίχτηκαν στο πέλαγος.*

ΕΚΦΡ. άσπρος σαν το πανί

ο **πανικός** (του πανικού) ουσ.: ο πανικός είναι ο υπερβολικός φόβος που μας κάνει να μην μπορούμε να σκεφτούμε ήρεμα και λογικά (= τρόμος): *Με το σεισμό δημιουργήθηκε πανικός και όλοι βγήκαν στους δρόμους.*

⚠ Η λέξη πανικός δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **πάνινος**, η **πάνινη**, το **πάνινο** επιθ.: όταν κάτι είναι πάνινο, είναι φτιαγμένο από πανί: *Το καλοκαίρι φοράω πάνινα παπούτσια.*

η **πανοπλία** (της πανοπλίας, των πανοπλιών) ουσ.: η πανοπλία είναι η μεταλλική στολή που φορούσαν παλιότερα οι στρατιώτες σε όλο τους το σώμα: *Οι ιππότες φορούσαν βαριές πανοπλίες που κάλυπταν ακόμα και το πρόσωπό τους.*

η **πανσέληνος** (της πανσελήνου, των πανσελήνων) ουσ.: πανσέληνο λέμε το φεγγάρι όταν φαίνεται από τη Γη σαν ένας ολόκληρος φωτεινός κύκλος: *Σήμερα έχει πανσέληνο, γι' αυτό η νύχτα είναι τόσο φωτεινή.*

ο **πανσές** (του πανσέ, των πανσέδων) ουσ.:

1. ο πανσές είναι ένα χαμηλό φυτό που το φυτεύουν οι άνθρωποι για τα πολύχρωμα λουλούδια του: *Η γιαγιά έχει φυτέψει πανσέδες στον κήπο του σπιτιού.*

2. ο πανσές είναι το λουλουδί αυτού του φυτού, που έχει πολύχρωμα και απαλά πέταλα: *Οι*

πανσέδες έχουν πολλά χρώματα: λευκό, μοβ, κίτρινο ή μπλε.

το **πάντα** ουσ.: το πάντα είναι ένα ζώο που μοιάζει με αρκούδα και έχει λευκό τρίχωμα με μαύρα σημάδια στους ώμους, στα αυτιά και γύρω από τα μάτια: *Τα πάντα ζουν στα δάση της Κίνας.*

⚠ Η λέξη πάντα δεν κλίνεται.

πάντα επιπρ.:

1. κάτι υπάρχει ή γίνεται πάντα όταν υπάρχει ή γίνεται όλες τις φορές, κάθε στιγμή, συνεχώς (= πάντοτε ≠ ποτέ): *Έρχεται πάντα αδιάβατος. / Ήταν πολύ ευγενικός, πάντα με το χαμόγελο στα χείλη.*

2. όταν λέμε ότι κάτι θα υπάρχει ή θα γίνεται για πάντα, εννοούμε ότι δε θα χαθεί ή δε θα σταματήσει ποτέ: *Θα μείνουμε φίλοι για πάντα.*

πάντα άξιος! επιφ.: ευχή που λένε στον κουμπάρο ή στο νονό μετά το γάμο ή τα βαφτίσια: *Πάντα άξιος, να τους χαίρεσαι τους νεόνυμφους!*

το **πανταλόνι** (του πανταλονιού, των πανταλονιών) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το παντελόνι

το **παντελόνι** (του παντελονιού, των παντελονιών) ουσ.: το παντελόνι είναι το ρούχο που σκεπάζει το κάθε πόδι χωριστά και το στερεώνουμε στη μέση μας: *Τα τζιν παντελόνια είναι άνετα και πρακτικά.*

παντελώς επιπρ.: είναι ό,τι και το εντελώς (= τελείως): *Τα χρήματα τον αφήνουν παντελώς αδιάφορο.*

το **παντζάρι** (του παντζαριού, των παντζαριών) ουσ.:

1. το παντζάρι είναι ένα φυτό με μεγάλα πλατιά φύλλα και κόκκινη στρογγυλή ρίζα: *Στο περιβόλι μας καλλιεργούμε παντζάρια και άλλα λαχανικά.*

2. **παντζάρια** πληθ.: τα παντζάρια είναι οι κόκκινοι βολβοί και τα φύλλα αυτού του φυτού, που τα τρώμε βρασμένα σαν σαλάτα: *Έβαλε λάδι και ξίδι στα παντζάρια.*

ΕΚΦΡ. κόκκινος σαν παντζάρι

το **παντζούρι** (του παντζουριού, των παντζουριών) ουσ.: το παντζούρι είναι το εξωτερικό μέρος του παραθύρου: *Άνοιξε τα παντζούρια για να μπει ήλιος στο δωμάτιο.*

το **παντοπωλείο** (του παντοπωλείου, των παντοπωλείων) ουσ. (ΕΠΙΣ.): παντοπωλείο λέμε αλλιώς το μπακάλικο: *Στα μικρά χωριά δεν υπάρχουν σουπερμάρκετ αλλά παντοπωλεία.*

ο **παντοπώλης** (του παντοπώλη, των παντοπωλών) ουσ. (ΕΠΙΣ.): παντοπώλη λέμε αλλιώς τον μπακάλη: *Ζήτησε από τον παντοπώλη να του δώσει μισό κιλό φέτα.*

πάντοτε επιπρ.: κάτι υπάρχει ή γίνεται πάντοτε όταν υπάρχει ή γίνεται όλες τις φορές, κάθε στιγμή, συνεχώς (= πάντα ≠ ποτέ): *Πάντοτε*

να πλένετε καλά τα φρέσκα φρούτα πριν τα φάτε.

παντού ΕΠΙΡΡ.: κάτι υπάρχει ή γίνεται παντού όταν υπάρχει ή γίνεται σε όλα τα μέρη (≠ πουθενά): *Παίρνει παντού μαζί του το κινητό του τηλέφωνο.*

η **παντόφλα** (της παντόφλας, των παντοφλών) ΟΥΣ.: η παντόφλα είναι ένα μαλακό παπούτσι, συνήθως ανοιχτό στο πίσω μέρος, που το φοράμε μέσα στο σπίτι: *Φόρεσε τη ρόμπα και τις παντόφλες και ξεκουράζεται στον καναπέ.*

παντρεύω (πάντρεψα), **παντρεύομαι** (παντρεύτηκα, παντρεμένος) ΡΗΜ.:

1. παντρεύομαι ΠΑΘ.: παντρεύομαι κάποιον όταν τον δέχομαι για σύζυγό μου σε ειδική τελετή (= στεφανώνομαι): *Της ζήτησε να τον παντρευτεί. / Παντρεύτηκε πριν από δέκα χρόνια αλλά χώρισε.*

2. ο ιερέας ή ο δήμαρχος παντρεύει δύο ανθρώπους όταν κάνει το γάμο ή είναι υπεύθυνος για την τελετή: *Ποιος παπάς τούς πάντρεψε; / Τους πάντρεψε ο δήμαρχος, γιατί έκαναν πολιτικό γάμο.*

3. σε ένα γάμο λέμε ότι το γαμπρό και τη νύφη τούς παντρεύει ο κουμπάρος: *Ζήτησαν από το φίλο τους τον Κώστα να τους παντρέψει.*

4. μπορούμε να πούμε ότι παντρεύουμε διαφορετικά πράγματα όταν τα κάνουμε να υπάρχουν μαζί (= συνδυάζω): *Η μαγειρική της παντρεύει τις παραδοσιακές με τις μοντέρνες γεύσεις.*

πάντως ΕΠΙΡΡ.:

1. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε κάτι που είναι αντίθετο με τα προηγούμενα (= ωστόσο): *Μερικές εφημερίδες πάντως είναι πολύ σοβαρές.*

2. το χρησιμοποιούμε για να τονίσουμε ότι κάτι καλό υπάρχει, ακόμα και μέσα σε μια άσχημη κατάσταση (= τουλάχιστον): *Μπορεί να μη συμφωνώ μαζί του, παραδέχομαι πάντως ότι έχει το θάρρος της γνώμης του.*

ο **πανύψηλος**, η **πανύψηλη**, το **πανύψηλο** ΕΠΙΘ.: πανύψηλο λέμε κάποιον ή κάτι που έχει πολύ μεγάλο ύψος: *Οι παίκτες του μπάσκετ είναι πανύψηλοι, όλοι πάνω από δύο μέτρα! / Οι ουρανοξύστες είναι πανύψηλες πολυκατοικίες.*

πάνω ΕΠΙΡΡ. ⇒ **επάνω**

πάνω κάτω ΕΠΙΡΡ.:

1. είναι ό,τι και το περίπου: *Θα 'ναι πάνω κάτω τριάντα χρονών.*

2. όταν πηγαίνω πάνω κάτω, πηγαίνω μια πάνω και μια κάτω: *Από την αγωνία του έκανε βόλτες πάνω κάτω στο δωμάτιο.*

το **πανωφόρι** (του πανωφοριού, των πανωφοριών) ΟΥΣ.: το πανωφόρι είναι κάθε χοντρό και μακρύ ρούχο, όπως το παλτό, η κάπα, το μπουφάν κτλ., που το φοράμε πάνω από άλλα ρούχα για να μας προστατεύει από το κρύο ή από τη βροχή: *Αγόρασα ένα δερμάτινο πανωφόρι για το χειμώνα.*

το **παξιμάδι** (του παξιμαδιού, των παξιμαδιών) ΟΥΣ.:

1. το παξιμάδι είναι ένα κομμάτι ψωμιού που έχει ψηθεί πολύ καλά για να γίνει σκληρό και ξερό: *Στην Κρήτη τρώνε παξιμάδι με λάδι, ντομάτα και τυρί.*

2. το παξιμάδι είναι ένας μικρός μεταλλικός κύκλος που σφίγγει γύρω από τη βίδα για να τη στερεώνει καλύτερα: *Στο κουτί με τα εργαλεία θα βρεις κατσαβίδι, βίδες και παξιμάδια.*

ο **παπαγάλος** (του παπαγάλου, των παπαγάλων) ΟΥΣ.:

1. ο παπαγάλος είναι ένα πουλί με πολύχρωμα φτερά και ράμφος που γέρνει προς τα κάτω: *Προσπαθούσε να μάθει στον παπαγάλο να μιλάει.*

2. παπαγάλο λέμε κάποιον που επαναλαμβάνει τα λόγια άλλων, μερικές φορές χωρίς να τα καταλαβαίνει: *Μην αποστηθίζεις το μάθημα σαν παπαγάλος!*

3. ο παπαγάλος είναι ένα εργαλείο που η λαβή του μοιάζει με το ράμφος του παπαγάλου και το χρησιμοποιούμε για να σφίγγουμε μεταλλικά αντικείμενα: *Ο υδραυλικός έσφιξε τους σωλήνες της βρύσης με τον παπαγάλο.*

η **παπαδιά** (της παπαδιάς, των παπαδιών) ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): στην ορθόδοξη χριστιανική θρησκεία, η παπαδιά είναι η γυναίκα του παπά: *Στην πρωινή λειτουργία τον συνόδευε και η παπαδιά στην εκκλησία.*

το **παπάκι** ΟΥΣ.:

1. το παπάκι είναι το μικρό της πάπιας (= παπί): *Τα παιδιά τάισαν τα παπάκια στο πάρκο.*

2. το παπάκι είναι ένα είδος μικρής μοτοσικλέτας (= παπί): *Είτε οδηγείς παπάκι είτε οδηγείς μεγάλη μηχανή, πρέπει να φοράς πάντα κράνος.*

⚠ Η λέξη παπάκι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

η **παπαρούνα** (της παπαρούνας) ΟΥΣ.:

1. η παπαρούνα είναι ένα χαμηλό φυτό που φυτρώνει την άνοιξη στους αγρούς και βγάζει συνήθως κόκκινα λουλούδια: *Πήρα σπόρους παπαρούνας.*

2. η παπαρούνα είναι το λουλούδι του φυτού αυτού: *Την άνοιξη τα λιβάδια είναι γεμάτα παπαρούνες.*

⚠ Η λέξη παπαρούνα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **παπάς** (του παπά, των παπάδων) ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): στην ορθόδοξη χριστιανική θρησκεία, ο παπάς είναι ο ιερέας: *Οι παπάδες φοράνε μαύρα μακριά ράσα και έχουν γένια.*

ο **πάπας** (του πάπα, των παπών) ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): ο πάπας είναι ο αρχηγός της χριστιανικής καθολικής εκκλησίας και ο αρχηγός του κράτους του Βατικανού: *Ο Πάπας συναντήθηκε με τον Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως.*

το **παπί** (του παπιού, των παπιών) ουσ.:

1. το παπί είναι η μικρή πάπια (= παπάκι): *Η πάπια γέννησε τρία παπιά.*

2. το παπί είναι ένα είδος μικρής μοτοσικλέτας (= παπάκι): *Έχει δίπλωμα για παπί αλλά όχι για μεγάλη μηχανή.*

ΕΚΦΡ. γίνομαι παπί

η **πάπια** (της πάπιας) ουσ.:

1. η πάπια είναι ένα πουλί που ζει κοντά στις λίμνες και στα ποτάμια, έχει κοντό λαιμό, μικρά πόδια και πλατύ ράμφος: *Κάθε Κυριακή πηγαίνουμε στη λίμνη να ταΐσουμε τις πάπιες και τους κύκνους.*

2. η πάπια είναι το κρέας του πουλιού αυτού, που το μαγειρεύουμε και το τρώμε: *Η ψητή πάπια με λαχανικά είναι παραδοσιακό κινέζικο φαγητό.*

3. η πάπια είναι ένα αντικείμενο που θυμίζει το σχήμα αυτού του πουλιού και το χρησιμοποιούν οι άρρωστοι και οι μεγάλοι σε ηλικία άνθρωποι για να μαζεύουν εκεί τα ούρα τους όταν δεν μπορούν να σηκωθούν από το κρεβάτι και να πάνε στην τουαλέτα: *Η γιαγιά μου έσπασε το πόδι της κι όταν πρέπει να ουρήσει η μαμά τής φέρνει την πάπια στο κρεβάτι.*

⚠ Η λέξη πάπια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. κάνω την πάπια

το **πάπλωμα** (του παπλώματος, των παπλωμάτων) ουσ.: το πάπλωμα είναι θήκη από ύφασμα, γεμάτη από φτερά πουλιών ή άλλο ζεστό υλικό, που τη χρησιμοποιούμε για να σκεπαζόμαστε το χειμώνα αντί για κουβέρτα: *Σκεπάζεται με πουπουλένιο πάπλωμα.*

το **παπούτσι** (του παπουτσιού, των παπουτσιών) ουσ.: τα παπούτσια τα φοράμε στο κάτω μέρος του ποδιού πάνω από τις κάλτσες (= υπόδημα): *Αγόρασε ένα ζευγάρι δερμάτινα παπούτσια.*

ΕΚΦΡ. βάζω τα δύο πόδια σ' ένα παπούτσι, γράφω στα παλιά μου τα παπούτσια, δίνω τα παπούτσια στο χέρι, με χτυπάει το παπούτσι

ο **παππούς** (του παππού, των παππούδων) ουσ.: ο παππούς μας είναι ο πατέρας του πατέρα μας ή της μητέρας μας: *Ο παππούς μου έχει πολλά εγγόνια.*

παρ' όλο που συνδ.: το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάτι έρχεται σε αντίθεση με κάτι άλλο (= αν και, μολονότι): *Παρ' όλο που του δόθηκε και δεύτερη ευκαιρία, δεν τα κατάφερε.*

παρά προθ.:

1. λέξη που χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάτι γίνεται ενάντια σε κάτι άλλο: *Βγήκε βόλτα παρά τις απαγορεύσεις των γονιών του.* (= κόντρα)

2. λέξη που χρησιμοποιούμε όταν μετράμε χρόνο, βάρος κτλ. για να δείξουμε πόσο λείπει για να συμπληρωθεί το σύνολο: *Η ώρα είναι δέκα παρά δέκα.* / *Οι πατάτες είναι τρία κιλά παρά εκατό γραμμάρια.*

παρά συνδ.:

1. λέξη που χρησιμοποιούμε όταν συγκρίνουμε κάτι με κάτι άλλο: *Καλύτερα να πάμε στο βουνό παρά στη θάλασσα.* / *Προτιμάει να παίζει παρά να διαβάσει.*

2. λέξη που χρησιμοποιούμε για να δείξουμε μια αντίθεση (= αλλά): *Δεν έρχεται να με βοηθήσει παρά κάθετοι και γκρινιάζει.*

πάρα επιρρ.: το χρησιμοποιούμε πριν από το επίθετο "πολύς" και το επίρρημα "πολύ" για να τονίσουμε ότι κάτι είναι ή γίνεται ακόμα περισσότερο: *Έχει πάρα πολλά ρούχα στις ντουλάπες της.* / *Χιονίζει και κάνει πάρα πολύ κρύο.*

παρά τρίχα εκφρ.: το λέμε για κάτι που κόντεψε να γίνει αλλά δεν έγινε: *Στάθηκε τυχερός και τη γλίτωσε παρά τρίχα από μια έκρηξη βόμβας.*

η **παράβαση** (της παράβασης, των παραβάσεων) ουσ.: όταν κάνουμε παράβαση, δεν ακολουθούμε τους κανόνες για την κυκλοφορία των αυτοκινήτων: *Είναι παράβαση να οδηγείς στο αντίθετο ρεύμα κυκλοφορίας.*

παραβγαίνω (παραβγήκα) ρημ.: παραβγαίνω με κάποιον όταν αγωνίζομαι εναντίον του για να τον νικήσω ή να τον ξεπεράσω (= συναγωνίζομαι, αναμετρίεμαι): *Δεν μπορείς να παραβγεις μαζί του στο τρέξιμο.* / *Κανείς δεν του παραβγαίνει σε εξυπνάδα.*

παραγγέλλω ρημ. ⇒ **παραγγέλλω**

παραγγέλλω και **παραγγέλλω** (παράγγειλα και παρήγγειλα), **παραγγέλλομαι** (παραγγέλθηκα) ρημ.:

1. όταν παραγγέλλουμε κάτι, ζητάμε από κάποιον να μας φέρει κάτι ή να φτιάξει κάτι για να το αγοράσουμε: *Παραγγέλλεις στο σερβιτόρο μια σαλάτα ακόμα;* / *Παρήγγειλε μια βιβλιοθήκη στον επιπλοποιό.*

2. παραγγέλλουμε σε κάποιον κάτι όταν του ζητάμε να το κάνει (= μηνάω): *Ο ιδιοκτήτης τούς παρήγγειλε να φύγουν από το διαμέρισμα.*

η **παράγραφος** (της παραγράφου, των παραγράφων) ουσ.: η παράγραφος είναι το κομμάτι ενός κειμένου που αρχίζει πάντα από καινούρια γραμμή και αποτελείται από μία ή περισσότερες προτάσεις: *Η πρώτη παράγραφος στην έκθεση είναι η εισαγωγή και η τελευταία παράγραφος είναι ο πρόλογος.*

παράγω (παρήγαγα), **παράγομαι** (παράχθηκα) ρημ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι παράγει κάτι, το κάνει να υπάρξει (= δημιουργώ): *Το φλάουτο παράγει ένα γλυκό ήχο.* / *Ο εγκέφαλος του ανθρώπου παράγει συνεχώς νέα κύτταρα.*

2. όταν μια χώρα, μια εταιρεία κτλ. παράγει ένα προϊόν, το φτιάχνει: *Φέτα παράγει μόνο η Ελλάδα.* (= βγάζω) / *Η Γερμανία παράγει αυτοκίνητα.* (= κατασκευάζω)

3. **παράγεται** παθ. 3^ο πρ.: όταν μια λέξη παράγεται από μία άλλη, σχηματίζεται από αυτή: *Η*

λέξη "παράδοση" παράγεται από το ρήμα "παράδιδω".

ο **παραγωγός**, η **παραγωγός** (του/της παραγωγού, των παραγωγών) ΟΥΣ.:

1. ο παραγωγός ενός προϊόντος είναι ο άνθρωπος, το εργοστάσιο ή η χώρα που το φτιάχνει ή το καλλιεργεί: *Οι παραγωγοί ντομάτας διαμαρτύρονται ότι οι σοδείες τους καταστράφηκαν από την κακοκαιρία.*

2. παραγωγό λέμε κάποιον που δίνει τα χρήματα για να γίνει μια ταινία, ένας μουσικός δίσκος κτλ.: *Ο σκηνοθέτης αναζητάει παραγωγό για την καινούρια του ταινία.*

το **παράδειγμα** (του παραδείγματος, των παραδειγμάτων) ΟΥΣ.:

1. το παράδειγμα είναι κάτι που λέμε για να δείξουμε για ποιο ακριβώς πράγμα μιλάμε και έτσι να εξηγήσουμε καλύτερα αυτό που εννοούμε: *Πολλά αθλήματα κυριαρχούνται από άντρες, το ποδόσφαιρο είναι ένα παράδειγμα.*

2. το παράδειγμα είναι μια πρόταση ή μια φράση στο λεξικό που δείχνει πώς χρησιμοποιείται μια λέξη: *Το παράδειγμα ακολουθεί συνήθως τον ορισμό της λέξης.*

3. το παράδειγμα είναι κάποιος ή κάτι που χρησιμεύει ως μοντέλο για να το μιμηθούν οι άλλοι: *Θα πρέπει να δώσεις το καλό παράδειγμα στον αδερφό σου. / Είναι παράδειγμα για τους άλλους παίκτες στην ομάδα. (= πρότυπο)*

ΕΚΦΡ. για παράδειγμα, δίνω το παράδειγμα, παραδείγματος χάρι

παραδείγματος χάρι ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν εξηγούμε κάτι με ένα παράδειγμα (= για παράδειγμα): *Φτηνότερα εισιτήρια πληρώνουν μόνο ειδικές κατηγορίες ανθρώπων, π.χ. οι ηλικιωμένοι και οι μαθητές.*

⚠ Χρησιμοποιείται συνήθως η σύντομη μορφή π.χ.

ο **παράδεισος** (του παραδείσου, των παραδείσων) ΟΥΣ.:

1. σε ορισμένες θρησκείες, ο παράδεισος είναι ο τόπος όπου πηγαίνουν οι ψυχές των καλών ανθρώπων όταν πεθαίνουν (≠ κόλαση)

2. παράδεισο λέμε ένα πολύ ωραίο μέρος: *Σωστός παράδεισος είναι αυτό το χωριό δίπλα στη θάλασσα!*

παραδέχομαι (παραδέχτηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν παραδεχόμαστε κάτι, συμφωνούμε ότι είναι σωστό ή αληθινό (≠ αρνούμαι): *Ο κατηγορούμενος παραδέχτηκε την ενοχή του. (= ομολογώ) / Είναι τόσο εγωιστής, που δεν παραδέχεται ποτέ τα λάθη του. (= αναγνωρίζω)*

2. όταν παραδεχόμαστε κάποιον, αναγνωρίζουμε την αξία του (= βγάζω το καπέλο): *Τον παραδέχονται όλοι οι συνάδελφοί του, γιατί είναι καλός γιατρός.*

παραδίδω και **παραδίνω** (παράδωσα και παρέδωσα), **παραδίδομαι** και **παραδίνομαι** (παραδόθηκα, παραδομένος) ΡΗΜ.:

1. όταν παραδίδουμε κάτι, φέρνουμε ένα γράμμα, ένα δέμα κτλ. σε ένα ορισμένο μέρος ή άνθρωπο (= δίνω): *Θα παραδώσετε τις εργασίες*

σας στο γραφείο του καθηγητή. / Παρέδωσε το πορτοφόλι στην αστυνομία.

2. όταν ένας δάσκαλος ή καθηγητής παραδίδει ένα μάθημα, το διδάσκει: *Παραδίδει μαθήματα πιάνου. / Παραδίδονται μαθήματα αγγλικών από έμπειρο καθηγητή.*

3. παραδίδομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος παραδίδεται στην αστυνομία, λέει ότι έκανε κάποιο έγκλημα και τους αφήνει να τον συλλάβουν: *Παραδόθηκε ο καταζητούμενος.*

4. παραδίδομαι ΠΑΘ.: κάποιος παραδίδεται όταν αφήνει τον αντίπαλο να τον νικήσει (= υποτάσσομαι): *Προτίμησαν να πεθάνουν παρά να παραδοθούν στον εχθρό.*

ΕΚΦΡ. παραδίνομαι στην αγκαλιά του Μορφέα

παραδίνομαι στην αγκαλιά του Μορφέα

ΕΚΦΡ.: όταν λέμε ότι κάποιος παραδίδεται στην αγκαλιά του Μορφέα, εννοούμε ότι τον παίρνει ο ύπνος (= κοιμάμαι): *Γύρισε κουρασμένος και παραδόθηκε αμέσως στην αγκαλιά του Μορφέα.*

παραδίνω ΡΗΜ. ⇒ **παραδίδω**

η **παράδοση** (της παράδοσης, των παραδόσεων) ΟΥΣ.:

1. παράδοση γίνεται όταν φέρνουμε ένα γράμμα, ένα δέμα κτλ. σε ένα ορισμένο μέρος ή άνθρωπο: *Η παράδοση της πίτσας θα καθυστερήσει λίγο.*

2. παράδοση είναι όταν ένας δάσκαλος ή καθηγητής διδάσκει ένα μάθημα: *Κάνει παραδόσεις μαθημάτων κιθάρας στα σπίτια των μαθητών.*

3. παράδοση στην αστυνομία γίνεται όταν κάποιος λέει ότι έκανε κάποιο έγκλημα και τους αφήνει να τον συλλάβουν: *Η παράδοση του εγκληματία στις αστυνομικές αρχές.*

4. η παράδοση είναι μια πολύ παλιά συνήθεια, ιδέα ή ιστορία που μεταφέρεται από γενιά σε γενιά: *Οι γονείς μεγαλώνουν τα παιδιά τους με βάση τις δικές τους παραδόσεις. / Ιστορίες με θέματα από την τουρκική παράδοση.*

ο **παραδοσιακός**, η **παραδοσιακή**, το **παραδοσιακό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι παραδοσιακό, είναι σύμφωνο με την παράδοση ενός τόπου ή ενός λαού: *Στο πανηγύρι χορέψαμε παραδοσιακούς χορούς. / Μαζεύει συνταγές της κρητικής παραδοσιακής κουζίνας.*

τα **παραθετικά** (των παραθετικών) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, παραθετικά είναι ο συγκριτικός βαθμός και ο υπερθετικός βαθμός των επιθέτων

το **παράθυρο** (του παραθύρου, των παραθύρων) ΟΥΣ.:

1. παράθυρο είναι ένα άνοιγμα σε τοίχο, αυτοκίνητο, τρένο κτλ., που συνήθως έχει τζάμι, για να μπαίνει αέρας και φως και για να βλέπουμε έξω: *Το παράθυρο βλέπει στον κήπο. / Θέλετε θέση κοντά στο παράθυρο;*

2. (ΜΕΙΣΤ.) παράθυρο λέμε τα πλάγια μέσα που χρησιμοποιεί κάποιος για να πετύχει κάτι: *Ο νόμος έχει πολλά παράθυρα. / Πολλοί μπήκαν στο δημόσιο από το παράθυρο.*

παραιτούμαι (παραιτήθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν παραιτούμαστε από μια θέση ή από μια δουλειά, την εγκαταλείπουμε με τη θέλησή μας: *Σκέφτεται να παραιτηθεί πριν τον απολύσουν.* / *Παραιτήθηκε από τη θέση του προέδρου του διοικητικού συμβουλίου.*

2. όταν κάποιος παραιτείται, αφήνει μια προσπάθεια στη μέση (= τα παρατάω): *Δήλωσε ότι δε θα παραιτηθεί ποτέ από τον αγώνα για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.*

παρακαλώ/παρακαλώ (παρακάλεσα) ΡΗΜ.: όταν παρακαλάμε κάποιον να κάνει κάτι, του λέμε με ευγενικό τρόπο να το κάνει (= ζητάω): *Τον παρακάλεσα να μην ξαναμιλήσει άσχημα για μένα.*

παρακαλώ ΕΚΦΡ.:

1. το χρησιμοποιούμε όταν με ευγενικό τρόπο ζητάμε από κάποιον να κάνει κάτι: *Θα ήθελα να μου φέρετε έναν καφέ, παρακαλώ.*

2. το χρησιμοποιούμε για να απαντήσουμε ευγενικά σε κάποιον που μας είπε «ευχαριστώ»: *– Σε ευχαριστώ για τη βοήθειά σου. – Παρακαλώ.*

3. το χρησιμοποιούμε όταν απαντάμε στο τηλέφωνο (= εμπρός, ορίστε): *Παρακαλώ, ποιον θα θέλατε;*

παρακάτω ΕΠΙΡΡ.: όταν λέμε παρακάτω, εννοούμε πιο χαμηλά (≠ παραπάνω): *Κατέβασέ το παρακάτω, είναι ψηλά και δεν το φτάνω.*

ο **παρακείμενος** (του παρακειμένου, των παρακειμένων) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, ο παρακείμενος είναι ο χρόνος του ρήματος που δείχνει ότι κάτι έγινε στο παρελθόν και συνεχίζει να υπάρχει αποτέλεσμα και στο παρόν: *Ο παρακείμενος του ρήματος «λέω» είναι «έχω πει».*

παρακολουθώ (παρακολούθησα), **παρακολουθούμαι** (παρακολουθήθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν παρακολουθούμε κάποιον, παρατηρούμε κρυφά τις κινήσεις του: *Η αστυνομία παρακολουθεί τους υπόπτους για ληστεία.*

2. λέμε παρακολουθώ όταν ακούω ή κοιτάω κάποιον ή κάτι με προσοχή: *Παρακολουθούσε τη μητέρα της να μαγειρεύει.* (= παρατηρώ) / *Παρακολούθησα μια συζήτηση στην τηλεόραση.*

3. λέμε “παρακολουθώ” όταν πηγαίνω στο σχολείο, στο πανεπιστήμιο, σε μια συνάντηση κτλ.: *Παρακολουθεί σεμινάρια για υπολογιστές.* / *Δε θα μπορέσω να παρακολουθήσω τη διάλεξή του.*

η **παραλαβή** (της παραλαβής, των παραλαβών) ΟΥΣ.: παραλαβή είναι το να παίρνουμε κάτι που μας δίνουν ή μας στέλνουν (≠ παράδοση): *Η παραλαβή του δέματος γίνεται στο ταχυδρομείο.*

παραλαμβάνω (παρέλαβα), **παραλαμβάνομαι** (παραλήφθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν παραλαμβάνουμε κάτι που μας δίνουν ή μας στέλνουν, το παίρνουμε (≠ παραδίδω):

Έχει να παραλάβει ένα συστημένο γράμμα από το ταχυδρομείο.

2. παραλαμβάνουμε κάποιον από κάπου όταν πηγαίνουμε εκεί για να τον υποδεχτούμε (= προϋπαντώ): *Πήγε να παραλάβει τη γιαγιά από το σταθμό του τρένου.*

παρλείπω (παρλείψα και παρέλειψα), **παρλείπομαι** (παρλείφθηκα) ΡΗΜ.:

1. παρλείπουμε να κάνουμε κάτι όταν δεν το κάνουμε (= ξεχνάω, αμελώ): *Παρέλειψες να βάλεις αλάτι στο φαγητό.* / *Στο τέλος της εκδήλωσης δεν παρέλειψε να μας ευχαριστήσει.*

2. λέμε ότι παρλείπουμε κάτι όταν δεν το λέμε ή δεν το γράφουμε και προχωράμε στο επόμενο (= αφήνω, πηδάω): *Θα σας πω την ιστορία παρλείποντας τις λεπτομέρειες.*

η **παράληγουσα** (της παραλήγουσας) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, η παράληγουσα είναι η συλλαβή που βρίσκεται πριν από την τελευταία συλλαβή μιας λέξης, τη λήγουσα: *Η λέξη “πόρτα” τονίζεται στην παράληγουσα.*

⚠ Η λέξη παράληγουσα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **παράληπτης** (του παραλήπτη, των παραληπτών), η **παράληπτρια** (της παραλήπτριας, των παραληπτριών) ΟΥΣ.: ο παραλήπτης είναι αυτός που παίρνει κάτι που του στέλνουμε, συνήθως ένα γράμμα ή ένα δέμα (≠ αποστολέας): *Το δέμα δεν παραδόθηκε σε κανέναν, γιατί δε γράφει το όνομα του παραλήπτη.*

η **παράλια** (της παραλίας, των παραλιών) ΟΥΣ.: η παράλια είναι το κομμάτι της στεριάς που βρίσκεται δίπλα στη θάλασσα (= ακρογιαλιά, γιαλός): *Έκαναν ηλιοθεραπεία στην παράλια.*

το **παράλληλόγραμμο** (του παραλληλόγραμμου, των παραλληλόγραμμων) ΟΥΣ. (ΜΑΘΗΜ.): το παραλληλόγραμμο είναι ένα επίπεδο γεωμετρικό σχήμα με τέσσερις πλευρές, που έχει παράλληλες τις απέναντι πλευρές: *Το ορθογώνιο παραλληλόγραμμο έχει τέσσερις ορθές γωνίες.*

ο **παράλληλος**, η **παράλληλη**, το **παράλληλο** ΕΠΙΘ.:

1. οι παράλληλες γραμμές ή οι παράλληλοι δρόμοι είναι δίπλα δίπλα στην ίδια απόσταση και δεν ενώνονται πουθενά: *Η οδός Αχαρνών είναι παράλληλη με την Πατησίων.*

2. παράλληλο λέμε κάτι που γίνεται την ίδια στιγμή με κάτι άλλο: *Κάνει δύο παράλληλες δουλειές.*

παράλογα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάποιος σκέφτεται ή φέρεται παράλογα, οι σκέψεις του ή οι πράξεις του δεν έχουν λογική (≠ λογικά): *Μιλάς παράλογα, αυτά που λες δε γίνονται!*

παραλογίζομαι ΡΗΜ.: παραλογίζεται κάποιος όταν φέρεται παράξενα ή σκέφτεται χωρίς λογική (≠ λογικεύομαι): *Νόμιζαν ότι παραλογίζεσαι και δεν τον πίστευαν.*

⚠ Η λέξη παραλογίζομαι έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

το **παράλογο** (του παραλόγου, των παραλόγων) ΟΥΣ.: το παράλογο είναι καθετί αντίθετο

με τη λογική ($\neq$ λογικό): Υπάρχει κάτι παράλογο σ' αυτή την ιστορία.

ο **παράλογος**, η **παράλογη**, το **παράλογο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι παράλογος, δε σκέφτεται ή δε συμπεριφέρεται με λογική ($\neq$ λογικός): Μερικές φορές γίνεται παράλογος με τις υπερβολικές απαιτήσεις του.

2. όταν κάτι είναι παράλογο, είναι αντίθετο με αυτό που θεωρείται λογικό ($\neq$ λογικός): Ο φόβος του για τις πεταλούδες είναι παράλογος!

η **παράλυση** (της παράλυσης, των παραλύσεων) ΟΥΣ.: παράλυση είναι το να μην μπορεί να κουνήσει κάποιος ένα μέρος του σώματός του ή και όλο του το σώμα: Το ειδικό καροτσάκι βοηθάει τα άτομα με παράλυση.

παραλύω (παρέλυσα και παράλυσα) ΡΗΜ.:

1. λέμε ότι κάποιος παραλύει όταν δεν μπορεί να κουνήσει κάποιο μέρος του σώματός του: Έπαθε εγκεφαλικό και παρέλυσε το δεξί του χέρι.

2. μπορούμε να πούμε ότι κάποιος παραλύει όταν μένει ακίνητος από φόβο, έκπληξη κτλ. (= κοκαλώνω, μαρμαρώνω): Παρέλυσε από τρόμο όταν είδε το ποντίκι.

3. **παραλύει** 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι παραλύει όταν σταματάει να λειτουργεί: Παρέλυσαν οι συγκοινωνίες με την απεργία.

η **παραμέληση** (της παραμέλησης, των παραμελήσεων) ΟΥΣ.: παραμέληση είναι το να μη δείχνουμε τη φροντίδα ή το ενδιαφέρον που πρέπει σε κάποιον: Δύο παιδιά πέθαναν από κακοποίηση και παραμέληση.

παραμελώ (παραμέλησα), **παραμελούμαι** (παραμελήθηκα, παραμελημένος) ΡΗΜ.: παραμελούμε κάτι ή κάποιον όταν δεν του δείχνουμε τη φροντίδα ή το ενδιαφέρον που πρέπει (= αδιαφορώ, αμελώ $\neq$ ενδιαφέρομαι, φροντίζω): Παραμελεί την εμφάνισή της. / Παραμελούσε τα παιδιά της.

παραμιλάω/παραμιλώ (παραμίλησα) ΡΗΜ.: όταν κάποιος παραμιλάει, μιλάει μόνος του, λέγοντας λόγια που δεν έχουν λογική: Παραμιλούσε από τον υψηλό πυρετό. / Περπατάει και παραμιλάει.

η **παραμονή** (της παραμονής, των παραμονών) ΟΥΣ.:

1. παραμονή λέμε την προηγούμενη μέρα μιας γιορτής ή άλλου γεγονότος: Γιορτάσαμε όλη η οικογένεια μαζί την παραμονή της Πρωτοχρονιάς. / Τις παραμονές των γιορτών όλοι αγοράζουν δώρα.

2. παραμονή είναι το να συνεχίζει κάποιος να βρίσκεται σε ένα μέρος ή σε μια θέση: Είναι αβέβαιη η παραμονή του στη θέση του υπουργού.

το **παραμύθι** (του παραμυθιού, των παραμυθιών) ΟΥΣ.:

1. τα παραμύθια είναι οι φανταστικές ιστορίες που λένε συνήθως στα μικρά παιδιά: Η γιαγιά

τούς είπε το παραμύθι της Κοκκινόσκουφισσας.

2. παραμύθι είναι κάτι που λέει κάποιος και φαίνεται ψεύτικο (= ψέμα): Παραμύθια λες, δεν πιστεύω τίποτα.

παράνομα και **παράνομως** ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται παράνομα, γίνεται με παράνομο τρόπο, γιατί δεν επιτρέπεται από το νόμο ($\neq$ νόμιμα): Έχετε παρκάρει παράνομα. / Χιλιάδες άνθρωποι κάθε μέρα περνάνε παράνομα τα σύνορα.

ο **παράνομος**, η **παράνομη**, το **παράνομο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι παράνομο, γίνεται ή υπάρχει αντίθετα με το νόμο ($\neq$ νόμιμος): Η στάθμευση στους κεντρικούς δρόμους είναι παράνομη.

2. όταν κάποιος είναι παράνομος, κάνει κάτι αντίθετο με το νόμο ($\neq$ νόμιμος): Οι μετανάστες που δεν έχουν κάρτα διαμονής θεωρούνται παράνομοι.

ο **παραξενεμένος**, η **παραξενεμένη**, το **παραξενεμένο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος κάνει κάτι παραξενεμένος, το κάνει γεμάτος έκπληξη ή απορία: "Τι είναι αυτό;" ρώτησε παραξενεμένος.

παραξενεύω (παραξένεψα), **παραξενεύομαι** (παραξενεύτηκα) ΡΗΜ.:

1. κάποιος παραξενεύει όταν γίνεται παράξενος και ιδιότροπος: Γέλασε και παραξένεψε.

2. **παραξενεύει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: κάτι με παραξενεύει σημαίνει ότι μου προκαλεί απορία ή έκπληξη (= εκπλήσσει): Με παραξένεψε η συμπεριφορά του.

3. **παραξενεύομαι** ΠΑΘ.: όταν παραξενεύομαι με κάτι, μου φαίνεται παράξενο ή ασυνήθιστο (= απορώ): Παραξενεύτηκα που βρήκα την πόρτα ανοιχτή, ενώ την είχα κλείσει. / Παραξενεύτηκαν που ένας μαθηματικός ήθελε να γίνει σκηνοθέτης.

ο **παράξενος**, η **παράξενη**, το **παράξενο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι παράξενο, είναι ασυνήθιστο και μας προκαλεί έκπληξη, απορία ή ανησυχία (= περίεργος, αλλόκοτος): Από το υπόγειο ακουγόταν ένας παράξενος θόρυβος.

2. όταν κάποιος είναι παράξενος, έχει ιδιοτροπίες (= ιδιότροπος, δύσκολος $\neq$ καλόβολος): Έγινε πολύ παράξενη με το φαγητό.

παραπάνω ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν λέμε παραπάνω, εννοούμε πιο ψηλά ($\neq$ παρακάτω): Η εικόνα που βλέπετε παραπάνω δείχνει το Μουσείο του Λούβρου.

2. όταν λέμε παραπάνω, εννοούμε πιο πολύ (= περισσότερο $\neq$ λιγότερο): Ήπие λίγο παραπάνω και μέθυσε.

παραπατάω/παραπατώ (παραπάτησα) ΡΗΜ.:

1. όταν παραπατάμε, μπερδεύουμε το βήμα μας και χάνουμε την ισορροπία μας (= στραβοπατάω): Παραπάτησε και γλίτρησε.

2. όταν παραπατάμε, δεν περπατάμε με σταθερό βήμα και δίνουμε την εντύπωση ότι θα

πέσουμε (= τρεκλίζω): *Παραπατούσε από τη νύστα.*

παραπέμπω (παρέπεμψα), **παραπέμπομαι** (παραπέμφθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν παραπέμπουμε κάποιον κάπου, τον στέλνουμε εκεί για να τον εξυπηρετήσουν: *Ο γιατρός τον παρέπεμψε στο νοσοκομείο για ακτινογραφία.*

2. παραπέμπουμε μια υπόθεση σε μια υπηρεσία για να την εξετάσουν: *Ο δικαστής παρέπεμψε την υπόθεση στον Άρειο Πάγο.*

3. παραπέμπω σε ένα κείμενο, όταν δίνω τον τίτλο του, τότε εκδόθηκε κτλ., για να μπορέσει κάποιος να το βρει ή να το χρησιμοποιήσει (= κάνω παραπομπή): *Ο συγγραφέας παραπέμπει στη σχολική γραμματική, στο κεφάλαιο για τους συνδέσμους.*

4. **παραπέμπει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι παραπέμπει σε κάτι άλλο, μας το θυμίζει: *Τα κοστούμια των ηθοποιών παρέπεμπαν στην αρχαία Ελλάδα.*

παραπλανάω/παραπλανώ (παραπλάνησα), **παραπλανιέμαι** (παραπλανήθηκα, παραπλανημένος) ΡΗΜ.: παραπλανούμε κάποιον όταν τον κάνουμε να πιστέψει κάτι που δεν είναι αληθινό (= εξαπατώ, ξεγελάω): *Παραπλανούσε τους πολίτες με ψεύτικες υποσχέσεις. / Η διαφήμιση παραπλανούσε τους καταναλωτές.*

η **παραποίηση** (της παραποίησης, των παραποιήσεων) ΟΥΣ.: παραποίηση είναι αυτό που κάνει κάποιος όταν αλλάζει επίτηδες κάτι για να ξεγελάσει κάποιον (= αλλοιώση): *Τον συνέλαβαν για παραποίηση στοιχείων στο διαβατήριό του.*

παραποιώ (παραποίησης), **παραποιούμαι** (παραποιήθηκα, παραποιημένος) ΡΗΜ.: παραποιούμε κάτι όταν το αλλάζουμε επίτηδες για να ξεγελάσουμε κάποιον (= αλλοιώνω, διαστρεβλώνω): *Τους κατηγορούν ότι παραποίησαν τα αποτελέσματα των εκλογών.*

η **παραπομπή** (της παραπομπής, των παραπομπών) ΟΥΣ.:

1. παραπομπή είναι το να παραπέμπουμε κάποιον ή κάτι σε μια υπηρεσία: *Ζήτησε την παραπομπή της υπόθεσης στο δικαστήριο.*

2. όταν κάνουμε παραπομπή σε ένα κείμενο, δίνουμε τα απαραίτητα στοιχεία για να μπορέσει κάποιος να το βρει και να το χρησιμοποιήσει: *Ο τίτλος του βιβλίου και η ημερομηνία έκδοσης αναφέρονται στην παραπομπή.*

παραπονιέμαι (παραπονέθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν παραπονιόμαστε, λέμε ότι κάτι μας ενοχλεί ή ότι δε μας αρέσει (= γκρινιάζω): *"Είναι πολύ αλμυρό το φαγητό" παραπονέθηκε. / Παραπονιέται ότι κουράζεται υπερβολικά στη δουλειά.*

2. παραπονιόμαστε για κάτι όταν λέμε ή δείχνουμε ότι δεν το θεωρούμε σωστό (= διαμαρτύρομαι): *Παραπονέθηκαν στο διευθυντή για τη μείωση στο μισθό τους.*

το **παράπονο** (του παραπόνου, των παραπόνων) ΟΥΣ.:

1. το παράπονο είναι ο λόγος που μας κάνει να νιώθουμε δυσαρεστημένοι ή λυπημένοι με κάτι: *Μου φέρονται όλοι πολύ καλά, δεν έχω κανένα παράπονο.*

2. το παράπονο είναι αυτό που λέμε για να δείξουμε ότι μια κατάσταση δε μας ικανοποιεί: *Μπορείτε να εκφράσετε τα παράπονά σας στον προϊστάμενο του καταστήματος.*

παρασέρνω (παράσυρα και παρέσυρα), **παρασέρνομαι** (παρασύρθηκα, παρασυρμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς το παρασύρω

το **παράσημο** (του παράσημου, των παράσημων) ΟΥΣ.: παράσημο είναι ένα μικρό μεταλλικό αντικείμενο που το δίνουν σε ανθρώπους που έχουν κάνει μια σημαντική πράξη: *Οι στρατιώτες πήραν παράσημο γενναιότητας. (= μετάλλιο)*

η **Παρασκευή** (της Παρασκευής, των Παρασκευών) ΟΥΣ.: Παρασκευή είναι η ημέρα της εβδομάδας μετά την Πέμπτη και πριν το Σάββατο: *Την Παρασκευή θα ετοιμαστούμε για την εκδρομή του Σαββατοκύριακου.*

η **παράσταση** (της παράστασης, των παραστάσεων) ΟΥΣ.:

1. η παράσταση είναι το να παρουσιάζεται κάτι ή κάποιος με μια εικόνα (= απεικόνιση): *Πάνω στο αρχαίο αγγείο υπάρχει ζωγραφισμένη παράσταση των θεών του Ολύμπου.*

2. παράσταση λέμε κάθε θέαμα που παρουσιάζεται μπροστά σε κόσμο: *Το τσίρκο θα δώσει παραστάσεις σε όλες τις μεγάλες πόλεις.*

ΕΚΦΡ. κλέβω την παράσταση

παρασύρω (παρέσυρα και παράσυρα), **παρασύρομαι** (παρασύρθηκα, παρασυρμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι με παρασύρει, με παίρνει μαζί του καθώς κινείται με ορμή ή με μεγάλη ταχύτητα: *Τα κύματα παρέσυραν το καΐκι στα ανοιχτά. / Τον παρέσυρε φορτηγό και τον τραυμάτισε σοβαρά.*

2. όταν κάποιος ή κάτι μας παρασύρει, μας επηρεάζει και μας κάνει να μη σκεφτόμαστε σωστά ή λογικά: *Οι συνεργάτες του τον παρέσυραν να κάνει λάθος δηλώσεις. / Παρασύρεται εύκολα από τις παρέες του.*

ο **παρατατικός** (του παρατατικού, των παρατατικών) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, ο παρατατικός είναι ο χρόνος του ρήματος που μας δείχνει ότι κάτι γινόταν στο παρελθόν συνέχεια: *Ο παρατατικός του ρήματος "πηγαίνω" είναι "πήγαίνα".*

παρατάω (παράτησα, παρατημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν παρατάμε κάποιον, σταματάμε να τον φροντίζουμε ή να έχουμε σχέσεις μαζί του (= αφήνω, εγκαταλείπω): *Παράτησε την οικογένειά της κι εξαφανίστηκε.*

2. όταν παρατάμε κάτι σε ένα μέρος, το αφήνουμε εκεί και φεύγουμε βιαστικά: *Έμεινε από*

βενζίνη και παράτησε το αυτοκίνητο στη μέση του δρόμου.

3. όταν λέμε ότι κάποιος παρατάει έναν τόπο, σημαίνει ότι φεύγει από εκεί: *Παράτησαν το χωριό τους και ήρθαν στην πόλη.*

4. όταν παρατάμε κάτι που κάνουμε, το αφήνουμε στη μέση: *Παράτησε το πανεπιστήμιο λίγο πριν πάρει το πτυχίο.*

ΕΚΦΡ. τα παρατάω

παρρηγῶ (παρρηγήσα), **παρρηγείται** (παρρηγήθηκε) ΡΗΜ.:

1. όταν παρρηγούμε κάτι, το εξετάζουμε με το βλέμμα μας (= παρακολουθώ, προσέχω): *Παρρηγούσε τα παιδιά που έπαιζαν αμέριμνα στο πάρκο. / Παρρηγήστε τις δύο εικόνες και βρείτε τις διαφορές τους.*

2. λέμε ότι παρρηγῶ κάτι όταν καταλαβαίνω ότι κάτι συμβαίνει (= διαπιστώνω): *Παρρηγήσα κάποιες αλλαγές στη συμπεριφορά της.*

3. παρρηγείται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν παρρηγείται κάτι, γίνεται γνωστό ότι υπάρχει: *Έχει παρρηγηθεί ότι το κλίμα επηρεάζει τη διάθεσή μας.*

πάρε δώσε ΕΚΦΡ.: όταν έχουμε πάρε δώσε με κάποιον, έχουμε σχέσεις μαζί του: *Τον τελευταίο καιρό έκοψαν τα πολλά πάρε δώσε. (= πολλά πολλά)*

η παρέα (της παρέας, των παρέων) ΟΥΣ.:

1. η παρέα είναι το να είναι κάποιος με άλλους ανθρώπους και να μην είναι μόνος του (= συντροφιά): *Κάναμε παρέα στο σχολείο. / Είναι βαρετός και δε μου αρέσει η παρέα του.*

2. η παρέα είναι μια ομάδα από γνωστούς ή φίλους: *Βγήκαμε με την παρέα μου για καφέ.*

η παρέλαση (της παρέλασης, των παρελάσεων) ΟΥΣ.: παρέλαση κάνουν οι μαθητές ή οι στρατιώτες όταν προχωράνε με επίσημο τρόπο σε κεντρικό σημείο της πόλης για να γιορτάσουν κάποια σημαντική εθνική γιορτή: *Οι μαθητές έκαναν πρόβες για την παρέλαση της 28ης Οκτωβρίου.*

το παρελθόν (του παρελθόντος) ΟΥΣ.: παρελθόν είναι η λέξη που χρησιμοποιούμε για να μιλήσουμε για το χρόνο που έχει περάσει: *Στον παππού αρέσει να μιλάει για το παρελθόν. (= περασμένα, χτες) / Τα βιβλία της ιστορίας αναφέρονται στο ιστορικό παρελθόν.*

⚠ Η λέξη παρελθόν δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

παρεμβαίνω (παρέμβηκα) ΡΗΜ.: παρεμβαίνω σε κάτι όταν μπλέκομαι σε αυτό για να το αλλάξω ενώ δεν έχω το δικαίωμα (= αναμειγνύομαι, ανακατεύομαι, μπαίνω στη μέση): *Το κράτος δεν παρεμβαίνει στις αποφάσεις του δικαστηρίου.*

παρεμβάλλω (παρενέβαλα), **παρεμβάλλομαι** (παρεμβλήθηκα) ΡΗΜ.:

1. παρεμβάλλουμε κάτι όταν το βάζουμε ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα πράγματα για να διακόψουμε μια συνέχεια: *Παρεμβάλλει συχνά εικόνες στα κείμενα. / Παρεμβάλλει εμπόδια στο έργο μας.*

2. παρεμβάλλεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: παρεμβάλλεται κάτι όταν βρίσκεται ή μπαίνει ανάμεσα σε άλλα πράγματα (= μεσολαβεί): *Μεταξύ του ισχυγείου και του πρώτου ορόφου παρεμβάλλεται ο ημιώροφος.*

η παρέμβαση (της παρέμβασης, των παρεμβάσεων) ΟΥΣ.: παρέμβαση είναι το να παίρνει κάποιος μέρος σε κάτι που δεν τον αφορά: *Ζήτησαν την παρέμβαση του διευθυντή για να λυθεί η παρεξήγηση μεταξύ τους.*

η παρεμβολή (της παρεμβολής, των παρεμβολών) ΟΥΣ.: παρεμβολή είναι όταν βάζουμε κάτι ανάμεσα δύο ή περισσότερα πράγματα για να διακόψουμε μια συνέχεια: *Απαγορεύεται η παρεμβολή διαφημίσεων κατά τη διάρκεια θρησκευτικών τελετών από την τηλεόραση.*

η παρένθεση (της παρένθεσης, των παρενθέσεων) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): η παρένθεση () είναι το σημείο στίξης που χρησιμοποιούμε, όταν γράφουμε, για να κλείσουμε μέσα σε αυτό λέξεις ή προτάσεις που συμπληρώνουν και εξηγούν όσα γράφουμε: *Ανοίγω την παρένθεση και κλείνω την παρένθεση.*

η παρεξήγηση (της παρεξήγησης, των παρεξηγήσεων) ΟΥΣ.:

1. παρεξήγηση είναι το να καταλαβαίνουμε κάτι με λάθος τρόπο (= παρανόηση, παρερμηνεία): *Η λέξη έχει πολλές σημασίες και μπορεί να γίνει παρεξήγηση του νοήματος.*

2. όταν γίνεται παρεξήγηση, κάποιος παρεξηγείται επειδή νιώθει ότι υπάρχει κακός σκοπός εναντίον του: *Από μια ανόητη παρεξήγηση σταμάτησε να μου μιλάει.*

παρεξηγῶ (παρεξηγήσα), **παρεξηγούμαι/παρεξηγιέμαι** (παρεξηγήθηκα, παρεξηγημένος) ΡΗΜ.:

1. παρεξηγῶ κάτι όταν καταλαβαίνω με λάθος τρόπο αυτό που λέει ή κάνει κάποιος (= παρανοώ, παρερμηνεύω): *Δεν παρεξήγησε ποτέ αυτούς που του έκαναν κριτική. / Οι δηλώσεις του παρεξηγήθηκαν από τους δημοσιογράφους.*

2. παρεξηγούμαι ΠΑΘ.: παρεξηγείται κάποιος όταν θυμώνει, επειδή νιώθει ότι τον προσβάλουν (= θίγομαι, πειράζομαι): *Πρόσεξε πώς της μιλάς, γιατί παρεξηγείται εύκολα!*

παρέχω (να παράσχω), **παρέχομαι** (παρασχέθηκα) ΡΗΜ.: παρέχω κάτι σημαίνει ότι δίνω σε κάποιον αυτό που χρειάζεται (= προσφέρω): *Τα σύγχρονα σπίνια παρέχουν όλες τις ανέσεις. / Στον τραυματία παρασχέθηκαν οι πρώτες βοήθειες.*

παρηγορῶ (παρηγόρησα), **παρηγορούμαι/παρηγοριέμαι** (παρηγορήθηκα, παρηγορημένος) ΡΗΜ.: παρηγορούμε κάποιον όταν λέμε ή κάνουμε κάτι για να διαλύσουμε τη λύπη του: *Τον παρηγορούσαν για την αποτυχία του. / Δεν παρηγορήθηκε ποτέ για την εξαφάνιση του παιδιού της.*

παριστάνω (παράστησα και παρέστησα), **παριστάνομαι** ΡΗΜ.:
1. παριστάνει 3^ο ΠΡ.: κάτι παριστάνει κάτι άλλο όταν το παρουσιάζει με εικόνες ή σύμβολα: *Τι παριστάνει ο πίνακας;* (= εικονίζει, απεικονίζει) / *Το σημείο της πρόσθεσης παριστάνεται με σταυρό.* (= συμβολίζεται)

2. παριστάνω κάτι όταν προσπαθώ να δείχνω κάτι που δεν είμαι (= προσποιούμαι, υποκρίνομαι, κάνω): *Μην παριστάνεις τη χαζή.*

παρκάρω (πάρκακα και παρκάρισα, παρκαρισμένος) ΡΗΜ.: παρκάρω το αυτοκίνητο ή άλλο μέσο συγκοινωνίας όταν το αφήνω σε ένα μέρος για κάποιο διάστημα (= σταθμεύω): *Δε βρίσκει θέση να παρκάρι το αυτοκίνητο.*

το πάρκο (του πάρκου, των πάρκων) ΟΥΣ.: το πάρκο είναι ένας μεγάλος κήπος μέσα στην πόλη, όπου πηγαίνουν οι άνθρωποι για ξεκούραση, παιχνίδι κτλ.: *Κάθε Κυριακή όλη η οικογένεια πηγαίνει βόλτα στο πάρκο.*

παροδικά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται ή υπάρχει παροδικά, γίνεται ή υπάρχει για λίγο (= πρόσκαιρα): *Στην ηπειρωτική Ελλάδα προβλέπονται λίγες βροχές παροδικά αυξημένες.*

ο παροδικός, η παροδική, το παροδικό ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι παροδικό, διαρκεί μικρό χρονικό διάστημα (= πρόσκαιρος): *Η επιτυχία είναι παροδική.*

η παροιμία (της παροιμίας, των παροιμιών) ΟΥΣ.: παροιμίες είναι φράσεις που φτιάχνει ο λαός για να δώσει συμβουλές ή για να πει μια αλήθεια: *Όπως λέει και μια ελληνική παροιμία "γελάει καλύτερα όποιος γελάει τελευταίος".*

η παρομοίωση (της παρομοίωσης, των παρομοιώσεων) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, σχηματίζουμε μια παρομοίωση όταν χρησιμοποιούμε το "σαν" για να δείξουμε ότι κάτι μοιάζει με κάτι άλλο με βάση κάποιο κοινό τους στοιχείο: *Η έκφραση "έγινε κόκκινος σαν αστακός" στηρίζεται στην παρομοίωση.*

το παρόν (του παρόντος) ΟΥΣ.: παρόν είναι η λέξη που χρησιμοποιούμε για να μιλήσουμε για το χρόνο του σήμερα (= τώρα): *Ο ενεστώτας είναι ο χρόνος του ρήματος που μιλάει για το παρόν.*

⚠ Η λέξη παρόν δε χρησιμοποιείται στον πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. προς το παρόν

ο παρονομαστής (του παρονομαστή, των παρονομαστών) ΟΥΣ. (ΜΑΘΗΜ.): ο παρονομαστής ενός κλάσματος είναι ο αριθμός που γράφουμε κάτω από τη γραμμή του κλάσματος: *Στο κλάσμα 5/8 το 8 είναι ο παρονομαστής.*

η παρουσία (της παρουσίας, των παρουσιών) ΟΥΣ.: η παρουσία είναι το να βρίσκεται κάποιος κάποια ορισμένη στιγμή (≠ απουσία): *Η παρουσία σας στη συνέντευξη είναι απαραίτητη. / Ελπίζω να μη σας ενοχλώ με την παρουσία μου.*

παρουσιάζω (παρουσίασα), **παρουσιάζομαι** (παρουσιάστηκα, παρουσιασμένος) ΡΗΜ.:
1. όταν παρουσιάζουμε κάτι, το δείχνουμε ή το εξηγούμε για να γίνει γνωστό: *Ο συγγραφέας παρουσίασε το νέο βιβλίο του. / Ο υποψήφιος δήμαρχος παρουσίασε το πρόγραμμά του στους ψηφοφόρους.*

2. όταν παρουσιάζουμε κάποιον, τον γνωρίζουμε στους άλλους (= συστήνω): *Μας παρουσίασε όλους τους προσκεκλημένους.*

3. παρουσιάζει 3^ο ΠΡ.: χρησιμοποιούμε το "παρουσιάζει" όταν κάτι εμφανίζει ορισμένα χαρακτηριστικά: *Το αυτοκίνητό του παρουσίασε πρόβλημα στα φρένα.*

4. παρουσιάζομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος παρουσιάζεται, εμφανίζεται κάπου χωρίς να τον περιμένουμε: *Ενώ μιλούσαμε γι' αυτόν, παρουσιάστηκε μπροστά μας.*

ο παρουσιαστής (του παρουσιαστή, των παρουσιαστών), **η παρουσιάστρια** (της παρουσιάστριας, των παρουσιαστριών) ΟΥΣ.: ο παρουσιαστής είναι αυτός που παρουσιάζει τις ειδήσεις ή άλλη εκπομπή στην τηλεόραση: *Όταν οι καλεσμένοι μιας εκπομπής μιλάνε, απευθύνονται προς τον παρουσιαστή. / Τον προσέλαβαν στη θέση του κεντρικού παρουσιαστή στο δελτίο ειδήσεων.* (= εκφωνητής)

η παροχή (της παροχής, των παροχών) ΟΥΣ.: παροχή είναι το να δίνεται κάτι σε κάποιον για να το χρησιμοποιεί: *Επειδή γίνονται έργα στο δρόμο, σταμάτησε προσωρινά η παροχή ρεύματος.*

το πάρτι ΟΥΣ.: το πάρτι είναι η γιορτή που κάνουμε στο σπίτι μας για να διασκεδάσουμε με τους φίλους μας: *Μας κάλεσε στο πάρτι για τα γενέθλιά του.*

⚠ Η λέξη πάρτι δεν κλίνεται.

ο παρών, η παρούσα, το παρόν ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι παρών σε ένα μέρος, βρίσκεται εκεί (≠ απών): *Πόσοι μαθητές είναι παρόντες σήμερα στο μάθημα;*

πασαλείβω ΡΗΜ. ⇒ **πασαλείφω**

πασαλείφω και **πασαλείβω** (πασάλειψα), **πασαλείφομαι** και **πασαλείβομαι** (πασαλείφτηκα, πασαλειμμένος) ΡΗΜ.:
1. πασαλείφουμε μια επιφάνεια με υγρό ή μπογιά όταν τη λερώνουμε χωρίς να το θέλουμε (= λερώνω): *Πασάλειψες την μπλούζα σου με μαρμελάδα, δεν προσέχεις πώς τρως!*

2. λέμε ότι κάποιος πασαλείφει τη δουλειά του όταν την κάνει γρήγορα ή πρόχειρα: *Πασάλειψα τη γεωμετρία, μήπως και περάσω στο διαγώνισμα.*

3. πασαλείφομαι ΠΑΘ.: όταν πασαλειφόμαστε, λερώνουμε το σώμα ή το πρόσωπό μας με υγρό ή μπογιά (= λερώνομαι): *Πασαλείφτηκες ολόκληρος με σάλτσες.*

ο πασάς (του πασά, των πασάδων) ΟΥΣ. (ΙΣΤΟΡ.): ο πασάς ήταν μεγάλος άρχοντας στα χρόνια

της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας: *Ο Αλή πασάς κυβερνούσε τα Ιωάννινα.*

η **πάστα** (της πάστας, των παστών) ουσ.: η πάστα είναι γλύκισμα με κρέμα και παντεσπάνι για ένα άτομο, που το ετοιμάζουν συνήθως τα ζαχαροπλαστεία: *Αγόρασε πάστες αμυγδάλου για τα παιδιά και μια τούρτα για τους μεγάλους.*

το **Πάσχα** ουσ.:

1. (ΘΡΗΣΚ.) το Πάσχα είναι θρησκευτική γιορτή, που γίνεται μια Κυριακή μέσα στο Μάρτιο ή τον Απρίλιο, κατά την οποία οι χριστιανοί γιορτάζουν την ανάσταση του Χριστού: *Την Κυριακή του Πάσχα οι Έλληνες ψήνουν αρνί στη σούβλα.*

2. Πάσχα λέμε τις ημέρες λίγο πριν και λίγο μετά από την Κυριακή του Πάσχα: *Το Πάσχα φτιάχνουμε τσουρέκια και βάφουμε κόκκινα αυγά.*

⚠ Η λέξη Πάσχα δεν κλίνεται και δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **πασχαλινός**, η **πασχαλινή**, το **πασχαλινό** επιθ.: όταν κάτι είναι πασχαλινό, έχει σχέση με το Πάσχα των χριστιανών: *Το Πάσχα οι χριστιανοί φτιάχνουν πασχαλινά κουλούρια.*

πασχίζω (πάσχισα) ρημ.: πασχίζω για κάτι όταν κάνω μεγάλη προσπάθεια για να το πετύχω (= αγωνίζομαι, μοχλώ): *Πάσχισε πολύ για να περάσει στο πανεπιστήμιο. / Άδικα πασχίζεις να την πείσεις.*

πάσχω ρημ. (ΕΠΙΣ.):

1. κάποιος πάσχει από κάτι όταν έχει κάποια αρρώστια για πολύ καιρό (= υποφέρω): *Ένας στους δέκα Έλληνες πάσχει από διαβήτη.*

2. **πάσχει** 3^ο πρ.: λέμε ότι κάτι πάσχει όταν παρουσιάζει κάποιο σοβαρό πρόβλημα: *Η εταιρεία πάσχει από έλλειψη προσωπικού.*

⚠ Η λέξη πάσχω έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

η **πατάτα** (της πατάτας, των πατατών) ουσ.:

1. η πατάτα φυτρώνει κάτω από το χώμα, είναι στρογγυλή και έχει καφετί φλούδα: *Φύτεψε πατάτες στο περιβόλι της.*

2. η πατάτα είναι ο στρογγυλός βολβός αυτού του φυτού, που τον μαγειρεύουμε και τον τρώμε: *Θα φάμε αυγά με τηγανητές πατάτες.*

3. (ΜΕΙΩΤ.) πατάτα λέμε κοροϊδευτικά κάτι που δε μας αρέσει: *Το έργο που είδαμε ήταν μεγάλη πατάτα!*

τα **πατατάκια** ουσ.: τα πατατάκια είναι μια πρόχειρη λιχουδιά από τηγανισμένες φέτες πατάτας, που πουλιέται σε σακουλάκια (= τσιπς): *Του αρέσουν τα πατατάκια με ρίγανη.*

⚠ Η λέξη πατατάκια δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

πατάω/πατώ (πάτησα), **πατιέμαι** (πατήθηκα, πατημένος) ρημ.:

1. όταν περπατάμε με τις πατούσες των ποδιών πάνω σε κάτι, τότε πατάμε σε αυτό: *Πάτησε στις λάσπες και έλωσε τα παπούτσια του. / Μην πατάς ξυπόλυτος στα πλακάκια, θα κρυσώσεις.*

2. όταν πατάμε κάτι, πιέζουμε με δύναμη τα πόδια μας πάνω σε αυτό: *Το Σεπτέμβριο πατάνε τα σταφύλια για να φτιάξουν μούστο. / Με πάτησε κατά λάθος στο πόδι.*

3. όταν πατάμε ένα κουμπί, το σπρώχνουμε, για να αρχίσει να λειτουργεί μια συσκευή (= πιέζω): *Πάτησα το κουμπί της τηλεόρασης. / Πάτα το κουμπί του ασανσέρ στο δεύτερο όροφο.*

4. χρησιμοποιούμε το “πατάω” για να πούμε ότι με χτυπάει αυτοκίνητο, μηχανάκι κτλ. καθώς περπατάω: *Να προσέχεις στο δρόμο μη σε πατήσει αυτοκίνητο.*

5. λέμε ότι κάποιος πατάει όταν τα πόδια του φτάνουν να ακουμπήσουν στο έδαφος ή στο βυθό: *Πατάς ή είναι πολύ βαθιά τα νερά; (= πατώνω)*

6. όταν πατάμε τα είκοσι χρόνια, έχουμε αυτή την ηλικία (= μπαίνω, γίνομαι): *Πάτησε τα σαράντα, αλλά δεν του φαίνεται.*

7. λέμε ότι πατάμε τα γέλια, τις φωνές ή τα κλάματα όταν αρχίζουμε να γελάμε, να φωνάζουμε δυνατά κτλ. (= βάζω): *Πάτησε τις φωνές και τον άκουσε όλη η γειτονιά.*

8. όταν κάποιος δεν πηγαίνει ή δεν εμφανίζεται συχνά σε ένα μέρος, λέμε ότι δεν πατάει σε αυτό (= πατάω το πόδι μου): *Από τότε έχει να πατήσει στο σπίτι σου; / Δεν πάτησε στο φροντιστήριο τον τελευταίο μήνα.*

9. πατάει ΕΝΕΡΓ. 3^ο πρ.: όταν κάτι πατάει σε κάτι άλλο, το κάτω μέρος του ακουμπάει πάνω του (= στηρίζομαι): *Το σπίτι πατάει σε γερά θεμέλια.*

ΕΚΦΡ. αλλού πατάω κι αλλού βρίσκομαι, πατάω επί πτωμάτων, πατάω πόδι, πατάω στις μύτες, πατάω το πόδι μου, πατάω τον κάλο, πατείς με πατώ σε, την πατάω

πατάω επί πτωμάτων ΕΚΦΡ.: όταν πατάμε επί πτωμάτων, κάνουμε τα πάντα για να πετύχουμε κάτι που θέλουμε: *Πάτησε επί πτωμάτων για να πάρει τη δουλειά.*

πατάω πόδι ΕΚΦΡ.: όταν πατάμε πόδι, επιμένουμε να γίνει αυτό που θέλουμε εμείς: *Μόνον όταν πάτησε πόδι, τον έδωσαν αύξηση.*

πατάω στις μύτες ΕΚΦΡ.: όταν πατάμε στις μύτες, περπατάμε όσο πιο αθόρυβα μπορούμε (= περπατάω στις μύτες): *Πατούσε στις μύτες για να μην ξυπνήσει το μωρό.*

πατάω το πόδι μου ΕΚΦΡ.: όταν πατάμε το πόδι μας κάπου, πηγαίνουμε εκεί: *Πρώτη φορά πατάει το πόδι του στο σπίτι μας.*

πατάω τον κάλο ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος μας πατάει τον κάλο, μας χτυπάει στο αδύνατο σημείο: *Αλίμονο σε εκείνον που θα του πατήσει τον κάλο και θα του πει ότι έχει μεγάλη μύτη!*

πατείς με πατώ σε ΕΚΦΡ.: όταν κάπου είναι “πατείς με πατώ σε”, έχει πάρα πολύ κόσμος: *Δεν μπήκε στο τρένο γιατί ήταν πατείς με πατώ σε.*

ο **πατέρας** (του πατέρα, των πατέρων) ΟΥΣ.:

1. ο πατέρας μας είναι ο άντρας από τον οποίο γεννηθήκαμε (= μπαμπάς): *Είναι καλός πατέρας και βοηθάει πολύ στην ανατροφή των παιδιών.*

2. ο άνθρωπος που έχει εφεύρει ή έχει ξεκινήσει κάτι αναφέρεται ως πατέρας αυτού του πράγματος: *Ο Ιπποκράτης αναφέρεται συχνά ως πατέρας της ιατρικής.*

το **πάτημα** (του πατήματος, των πατημάτων) ΟΥΣ.:

1. το πάτημα είναι που κάνουμε όταν πατάμε με τις πατούσες των ποδιών πάνω σε κάτι (= περπάτημα): *Δεν επιτρέπεται το πάτημα στο γκαζόν.*

2. το πάτημα είναι το σημάδι που αφήνει κάποιος ή κάτι όταν πατάει κάπου (= πατημασιά, ίχνος): *Είχαν μείνει πάνω στο χιόνι τα πατήματα μεγάλου ζώου.*

3. το πάτημα είναι αυτό που κάνουμε όταν πιέζουμε με δύναμη τα πόδια μας πάνω σε κάτι: *Το πάτημα των σταφυλιών γίνεται το Σεπτέμβριο.*

4. το πάτημα είναι αυτό που κάνουμε όταν σπρώχνουμε το κουπί για να αρχίσει να λειτουργεί μια συσκευή: *Με το πάτημα ενός κουμπιού θα μπορούν να λειτουργούν όλες οι συσκευές ταυτόχρονα.*

5. το πάτημα είναι κάτι που χρησιμοποιούμε ως δικαιολογία για να κάνουμε κάτι (= πρόσχημα, πρόφαση): *Βρήκε πάτημα να τον κατακρίνει ότι δεν έκανε καλά τη δουλειά του.*

το **πατίνι** (του πατινιού, των πατινιών) ΟΥΣ.: το πατίνι είναι ειδικό παπούτσι πάνω σε ρόδες ή πάνω σε δύο μεταλλικά κομμάτια, που το χρησιμοποιούμε για να κινούμαστε στον πάγο ή σε άλλη επίπεδη επιφάνεια: *Οι αθλητές της παγοδρομίας φόρεσαν τα πατίνια τους. (= παγοπέδιλο) / Πάμε να τρέξουμε με τα πατίνια μας; (= τροχοπέδιλο, ρόλερ)*

ΕΚΦΡ. κάνω τη ζωή πατίνι

ο **πάτος** (του πάτου, των πάτων) ΟΥΣ.:

1. ο πάτος είναι το πιο χαμηλό μέρος ενός αντικειμένου (= βάση): *Διάβασε τι γράφει στον πάτο του κουτιού. / Αλείψετε τον πάτο του ταψιού με βούτυρο.*

2. ο πάτος είναι το πιο βαθύ κομμάτι θάλασσας, λίμνης ή ποταμού (= βυθός, πυθμένας): *Έκανε μια βουτιά κι έφτασε στον πάτο.*

3. ο πάτος είναι το εσωτερικό μέρος του παπουτσιού, πάνω στο οποίο ακουμπάει η πατούσα μας: *Παλιά, οι κοντές γυναίκες πρόσθεταν φελλούς στους πάτους των παπουτσιών τους, για να φαίνονται ψηλότερες.*

4. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε ότι κάποιος είναι πάτος όταν είναι ο τελευταίος ή ο χειρότερος σε κάτι: *Είναι πάτος στα μαθηματικά!*

ΕΚΦΡ. μου βγαίνει ο πάτος, πιάνω πάτο

η **πατούσα** (της πατούσας) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. η πατούσα είναι το κάτω μέρος του ποδιού μας που πατάει στο έδαφος (= πέλημα): *Περπατούσε ξυπόλυτος και έγδαρε τις πατούσες του.*

2. η πατούσα είναι το τμήμα της κάλτσας που καλύπτει αυτό το μέρος του ποδιού: *Οι κάλτσες του είναι τρύπιες στην πατούσα.*

⚠ Η λέξη πατούσα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **πατριάρχης** (του πατριάρχη, των πατριαρχών) ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): ο πατριάρχης είναι ο αρχηγός καθεμιάς από τις ορθόδοξες εκκλησίες: *Συναντήθηκαν ο Οικουμενικός Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως και ο Πατριάρχης Ρωσίας.*

η **πατρίδα** (της πατρίδας, των πατρίδων) ΟΥΣ.: η πατρίδα μας είναι η χώρα, η πόλη, το χωριό κτλ. όπου έχουμε γεννηθεί ή κατοικούμε: *Ζουν στο εξωτερικό αλλά σκέφτονται να γυρίσουν στην πατρίδα τους.*

το **πάτωμα** (του πατώματος, των πατωμάτων) ΟΥΣ.:

1. πάτωμα λέμε την επίπεδη επιφάνεια ενός δωματίου πάνω στην οποία περπατάμε (= δάπεδο): *Το υπνοδωμάτιο έχει ξύλινο πάτωμα. / Καθίσαμε στο πάτωμα για να δούμε τηλεόραση.*

2. πάτωμα λέμε καθένα από τα διαφορετικά επίπεδα ενός κτιρίου (= όροφος): *Η πολυκατοικία που μένει είναι ψηλή, έχει οκτώ πατώματα.*

η **παύλα** (της παύλας, των παυλών) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, η παύλα – είναι το σημείο στίξης που γράφουμε μπροστά από τα λόγια κάποιου: *Στο διάλογο πάντα βάζουμε παύλες.*

ΕΚΦΡ. τελεία και παύλα

ο **παύω** (έπαψα) ΡΗΜ.:

1. κάποιος παύει να κάνει κάτι όταν σταματάει να το κάνει (≠ συνεχίζω): *Δεν έπαψε ποτέ να την αγαπάει.*

2. κάποιος παύει όταν σταματάει να μιλάει ή να κάνει φασαρία (= σωπαίνω): *Πάψε επιτέλους, δεν μπορώ να σ' ακούω!*

ο **παχαίνω** (πάχυνα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος παχαίνει, γίνεται παχύς ή πιο παχύς (= χοντραίνω ≠ αδυνατίζω, λεπταίνω): *Παχαίνει γιατί τρώει πολύ.*

2. *παχαίνει* 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι παχαίνει, με κάνει να γίνω ή να δείχνω πιο παχύς (= χοντραίνει ≠ αδυνατίζει, λεπταίνει): *Μην τρως πολλά γλυκά, γιατί παχαίνουν! / Σε παχαίνει το άσπρο παντελόνι.*

το **πάχος** (του πάχους, των παχών) ΟΥΣ.:

1. το πάχος είναι το να ζυγίζει κάποιος πολλά κιλά: *Οι γιατροί προειδοποιούν ότι το πάχος βλάπτει σοβαρά την υγεία.*

2. το πάχος ενός αντικειμένου είναι το πόσο παχύ είναι: *Το πάχος της μοκέτας είναι πολύ μικρό, μόλις δύο εκατοστά.*

3. το πάχος είναι το λίπος που έχει το κρέας: *Το αρνίσιο κρέας έχει πολύ πάχος.*

ο **παχουλός**, η **παχουλή**, το **παχουλό** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι παχουλός, είναι λίγο πιο παχύς από το κανονικό (= στρουμπουλός): *Το μωρό άπλωσε τα δυο παχουλά του χέρια και με αυτά αγκάλιασε το δικό μου.*

ο **παχύς**, η **παχιά**, το **παχύ** ΕΠΙΘ.:

1. παχύ λέμε έναν άνθρωπο ή ένα ζώο που ζυγίζει πολλά κιλά και συνήθως πιάνει πολύ χώρο (= χοντρός ≠ αδύνατος, λεπτός): *Δε χωράει να περάσει, γιατί είναι πολύ παχιά. / Ο ελέφαντας είναι παχύ ζώο.*

2. όταν κάτι είναι παχύ, είναι πολύ μεγάλο ή έχει μεγάλο πάχος (≠ λεπτός): *Όλη η πόλη σκεπάστηκε με ένα παχύ στρώμα χιονιού.*

πάω και πηγαίνω (πήγα) ΡΗΜ.:

1. όταν πάμε σε κάποιο μέρος, κινούμαστε προς τα εκεί με τα πόδια ή χρησιμοποιούμε αυτοκίνητο ή άλλο μέσο: *Πήγε στο μανάβη για ψώνια. / Θα πάμε στο Λονδίνο με το αεροπλάνο. (= ταξιδεύω)*

2. όταν πάμε κάποιον ή κάτι κάπου, βοηθάμε να φτάσει εκεί: *Πήγε τον παππού στο γιατρό. (= οδηγώ, συνοδεύω) / Πήγαινε, σε παρακαλώ, το γράμμα στο ταχυδρομείο.*

3. όταν λέμε “να πηγαίνουμε”, εννοούμε να πάμε κάπου αλλού από εκεί όπου βρισκόμαστε (= φεύγω): *Είναι αργά, πρέπει να πηγαίνουμε.*

4. όταν λέμε ότι πάμε για κάτι, σημαίνει ότι μπορεί να γίνει αυτό, είναι πιθανό να γίνει: *Πηγαίνουμε για εκλογές τον άλλο μήνα.*

5. κάποιος πάει για διευθυντής ή για κάτι άλλο όταν φαίνεται ότι θα γίνει διευθυντής κτλ. ή προσπαθεί να γίνει: *Πάει για πρόεδρος του συλλόγου.*

6. όταν πάμε να κάνουμε κάτι, φτάνουμε κοντά στο να το κάνουμε: *Πήγε να βάλει τα κλάματα αλλά συγκρατήθηκε. / Πήγε να πει κάτι αλλά το μετάνιωσε. (= προσπαθώ)*

7. όταν πάει κάποιος να πάθει κάτι, κινδυνεύει να το πάθει (= κοντεύω, παρά λίγο): *Το μωρό πήγε να πέσει από την κούνια αλλά το έπιασα.*

8. όταν κάποιος ή κάτι δεν υπάρχει πια, λέμε ότι πάει: *Πάει ο κυρ Μανόλης, πέθανε. / Πάνε όλα μας τα λεφτά. (= χάνομαι, εξαφανίζομαι)*

9. **πάει** 3^ο ΠΡ.: όταν ένα αυτοκίνητο ή άλλο μέσο πηγαίνει σε κάποιο μέρος, κινείται προς τα εκεί: *Το τρένο πάει στη Θεσσαλονίκη.*

10. **πάει** 3^ο ΠΡ.: όταν δίνουμε κάτι για κάποιο σκοπό, λέμε ότι πάει για αυτό το σκοπό: *Όλος ο μισθός του πάει για το νοίκι.*

11. **πάει** 3^ο ΠΡ.: ένα χρώμα ή ένα ρούχο μάς πάει όταν μας κάνει να δείχνουμε όμορφοι (= ταιριάζει): *Είναι αδύνατη και της πάνε τα παντελόνια.*

ΕΚΦΡ. δεν ξέρω πού παν τα τέσσερα, δεν πάω πίσω, η γλώσσα μου πάει ροδάνι, όσα πάνε κι όσα έρθουν, πάει περίπατο, πάει ρολόι, πάει σύννεφο, πάω γυρεύοντας, πάω κόντρα, πάω με τα νερά, πάω μπροστά, πάω ξυπόλυτος στ’ αγκάθια, τα πάω, τον πάω

πάω γυρεύοντας ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος πάει γυρεύοντας για καβγά, ξύλο κτλ., φέρεται σαν να θέλει να το προκαλέσει: *Πάει γυρεύοντας για καβγά.*

πάω κόντρα ΕΚΦΡ.: όταν πάμε κόντρα σε κάποιον, κάνουμε ή λέμε το αντίθετο απ’ ό,τι κάνει ή λέει αυτός (≠ συμφωνώ): *Μου πάει συνεχώς κόντρα για να με εκνευρίζει.*

πάω με τα νερά ΕΚΦΡ.: όταν πάμε με τα νερά κάποιου, κάνουμε αυτό που θέλει ή συμφωνούμε μαζί του σε αυτά που λέει: *Πάει με τα νερά του για να τον καλοπιάσει.*

πάω μπροστά ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος ή κάτι πάει μπροστά, κάνει προόδους (= προοδεύω): *Θα πάει μπροστά γιατί είναι έξυπνος και εργατικός.*

πάω ξυπόλυτος στ’ αγκάθια ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάποιον που ξεκινάει κάτι δύσκολο χωρίς να έχει προετοιμαστεί κατάλληλα: *Πήγε να ζήσει στη Γερμανία χωρίς να ξέρει γερμανικά. Πού πάει ξυπόλυτος στ’ αγκάθια;*

η **πεδιάδα** (της πεδιάδας, των πεδιάδων) ΟΥΣ.: η πεδιάδα είναι ένα επίπεδο κομμάτι γης χωρίς υψώματα: *Ανάμεσα στα βουνά απλωνόταν μια καταπράσινη πεδιάδα.*

το **πέδιλο** (του πέδilu, των πέδilu) ΟΥΣ.:

1. πέδιλα φοράμε το καλοκαίρι, γιατί αφήνουν ασκέπαστο το πόδι και δροσίζμαστε: *Αγόρασε ένα ζευγάρι γυναικεία πέδιλα.*

2. τα πέδιλα είναι τα ειδικά παπούτσια που φορούμε σε κάποια σπορ, όπως στην παγοδρομία ή στην κολύμβηση: *Φόρεσε τα πέδιλά σου να πάμε να κολυμπήσουμε. (= βατραχοπέδιλο)*

ο **πεζός**, η **πεζή**, το **πεζό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι πεζός, δεν είναι πάνω σε κάποιο μέσο συγκοινωνίας αλλά κινείται με τα πόδια: *Περπατούσαν πεζοί στην εθνική οδό.*

2. όταν ένα κείμενο είναι πεζό, δεν είναι γραμμένο σαν ποίημα, δηλαδή με ρυθμό και ομοιοκαταληξία (≠ ποιητικός): *Το διήγημα είναι είδος του πεζού λόγου. / Έχει γράψει αξιόλογα πεζά κείμενα.*

3. πεζά γράμματα λέμε τα μικρά γράμματα, όπως για παράδειγμα το “α” ή το “β”, για να τα ξεχωρίσουμε από τα κεφαλαία γράμματα: *Στις εφημερίδες πολλοί τίτλοι είναι γραμμένοι με πεζά γράμματα.*

ο **πεζός** (του πεζού, των πεζών), η **πεζή** (της πεζής) ΟΥΣ.: ο πεζός είναι αυτός που πηγαίνει κάπου με τα πόδια: *Ο δρόμος είναι μόνο για τους πεζούς, δεν επιτρέπονται αυτοκίνητα.*

πεθαίνω (πέθανα) ΡΗΜ.:

1. κάποιος πεθαίνει όταν σταματάει να είναι ζωντανός (≠ ζώ): *Ο παπούς του πέθανε σε ηλικία 86 χρονών. / Πεθαίνει, φωνάξτε ένα γιατρό! (= ξεψυχάω) / Πέθανε το σκυλί τους. (= φοφάω)*

2. λέμε ότι κάποιος ή κάτι μας πεθαίνει όταν μας κάνει να υποφέρουμε πολύ: *Το αφεντικό*

μάς πέθανε στη δουλειά. (= ξεθεώνω) / Το δόντι μου μ' έχει πεθάνει στον πόνο. (= ταράζω)

3. χρησιμοποιούμε το "πεθαίνω" όταν θέλουμε να πούμε ότι υποφέρουμε πολύ από κάτι (= φοβάω): *Πεθάναμε από το κρύο χωρίς καλοριφέρ. / Πεθαίνω από αγωνία να μάθω τι έγινε.*

4. λέμε ότι πεθαίνω στα γέλια όταν γελάω πολύ (= τρελαίνομαι, φοβάω): *Μας είπε ένα ανέκδοτο και πεθάναμε στα γέλια.*

5. μπορούμε να πούμε ότι πεθαίνω για κάτι όταν μου αρέσει πολύ (= τρελαίνομαι, φοβάω): *Πεθαίνω για γλυκά.*

6. πεθαίνει 3^ο ΠΡ.: κάτι πεθαίνει όταν σταματάει να υπάρχει (= χάνομαι, σβήνω): *Πέθαναν οι ελπίδες τους.*

ΕΚΦΡ. πεθαίνω στην ψάθα

πεθαίνω στην ψάθα ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που πεθαίνει πολύ φτωχός: *Έτσι, σπάταλος όπως είναι, θα πεθάνει στην ψάθα.*

ο πεθαμένος, η πεθαμένη, το πεθαμένο ΕΠΙΘ.: πεθαμένος είναι ένας άνθρωπος ή άλλος οργανισμός που δεν είναι πια στη ζωή (= νεκρός ≠ ζωντανός): *Τους βρήκαν πεθαμένους στα συντρίμια του αεροπλάνου.*

η πειθαρχία (της πειθαρχίας) ΟΥΣ.: πειθαρχία υπάρχει όταν υπακούμε στους νόμους ή στους κανόνες (≠ απειθαρχία, ανυπακοή): *Προσπαθούσε μάταια να επιβάλει την πειθαρχία στην τάξη.*

△ Η λέξη πειθαρχία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

πειθω (έπεισα), **πειθομαι** (πείστηκα, πεισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν πειθουμε κάποιον για κάτι, τον κάνουμε να πιστέψει ότι αυτό που του λέμε είναι σωστό ή αληθινό: *Κατόρθωσε να πείσει τους ενόρκους ότι είναι αθώος. / Ο πωλητής μάς έπεισε για την ποιότητα του προϊόντος.*

2. όταν πειθουμε κάποιον να κάνει κάτι, τον κάνουμε να δεχτεί να κάνει αυτό που θέλουμε (= καταφέρνω): *Τον έπεισε να ταξιδέψει μαζί της στο εξωτερικό.*

η πείνα (της πείνας) ΟΥΣ.:

1. η πείνα είναι το αίσθημα που νιώθουμε όταν θέλουμε να φάμε: *Είμαι νηστικός από το πρωί και με έχει πιάσει πείνα.*

2. όταν υπάρχει πείνα σε ένα μέρος, δεν υπάρχουν αρκετά τρόφιμα για να φάνε οι άνθρωποι εκεί (= ασιτία): *Φτώχεια και πείνα μαστίζουν τις χώρες της Αφρικής.*

△ Η λέξη πείνα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ΕΚΦΡ. δε βλέπω από την πείνα, με κόβει πείνα

πεινάω/πεινώ (πεινάσα, πεινασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν πεινάμε, νιώθουμε την επιθυμία να φάμε: *Βάλε κάτι να φάμε γιατί πεινάω. / Δεν πεινάω, έχω φάει.*

2. λέμε ότι πεινάει κάποιος όταν είναι πολύ φτωχός και δεν έχει ούτε τρόφιμα για να φάει (= λιμοκτονώ): *Πεινάνε τα παιδιά στην Αφρική!*

ΕΚΦΡ. πεινάω σαν λύκος

πεινάω σαν λύκος ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον όταν πεινάει πάρα πολύ: *Δεν έχω φάει τίποτα από το πρωί και πεινάω σαν λύκος.*

η πείρα (της πείρας) ΟΥΣ.:

1. πείρα έχει ένας άνθρωπος όταν κάνει κάτι για πολύ καιρό και το γνωρίζει πολύ καλά (= εμπειρία): *Είναι καλός δάσκαλος αλλά δε διαθέτει πείρα στη διδασκαλία.*

2. πείρα είναι οι γνώσεις που αποκτάει κάποιος με τα χρόνια για να αντιμετωπίζει διάφορα προβλήματα της ζωής: *Τον συμβουλευέται συχνά, γιατί είναι άνθρωπος με πείρα.*

△ Η λέξη πείρα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

πειράζω (πειράξα), **πειράζομαι** (πειράχτηκα, πειραγμένος) ΡΗΜ.:

1. κάποιος ή κάτι με πειράζει όταν με κάνει να θυμώσω, να στενοχωρηθώ ή να προσβληθώ: *Τον πείραξε η συμπεριφορά σου.*

2. όταν πειράζω κάποιον ή κάτι, του προκαλώ βλάβη ή ζημιά: *Μην τολμήσετε να τον πειράξετε! / Ποιος πείραξε τον υπολογιστή μου και δεν ανοίγει;*

3. όταν πειράζουμε κάποιον, κάνουμε αστεία μαζί του: *Είναι παχουλός και οι φίλοι του τον πειράζουν.*

4. πειράζει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι με πειράζει όταν κάνει κακό στην υγεία μου: *Το κρασί με πειράζει στο στομάχι.*

το πείραμα (του πειράματος, των πειραμάτων) ΟΥΣ.: όταν ένας επιστήμονας κάνει ένα πείραμα, δοκιμάζει κάτι και παρατηρεί τα αποτελέσματά του σε ορισμένες συνθήκες για να βγάλει κάποια συμπεράσματα: *Πειράματα έδειξαν ότι τα φυτά είναι ευαίσθητα στο είδος μουσικής που ακούγεται στο χώρο τους. / Κάνουν πειράματα σε ζώα.*

ο πειρασμός (του πειρασμού, των πειρασμών) ΟΥΣ.: ο πειρασμός είναι η έντονη επιθυμία να έχουμε ή να κάνουμε κάτι, συνήθως κάτι που μας κάνει κακό: *Η ληστεία είναι σοβαρό έγκλημα, αλλά τα λεφτά ήταν μεγάλος πειρασμός.*

το πείσμα (του πείσματος, των πεισμάτων) ΟΥΣ.: το πείσμα είναι αυτό που δείχνει κάποιος όταν δεν είναι πρόθυμος να αλλάξει γνώμη ή συμπεριφορά: *Ήξερε ότι είχε άδικο, αλλά από πείσμα δεν υποχωρούσε! (= ισχυρογνωμοσύνη) / Το πείσμα του και η ισχυρή του θέληση τον βοήθησαν να πετύχει στη ζωή του. (= επιμονή)*

ο πεισματάρης, η πεισματάρη, το πεισματάρικο ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι πεισματάρης, είναι αποφασισμένος να πεύμα να κάνει αυτό που θέλει (= ξεροκέφαλος, ισχυρογνώμων, επίμονος): *Είναι πολύ πεισματάρη και δεν το βάζει εύκολα κάτω.*

το πέλαγος (του πελάγους, των πελαγών) ΟΥΣ.: το πέλαγος είναι το κομμάτι θάλασσας που είναι μικρότερο από τον ωκεανό: *Τα νησιά του Ιονίου πελάγους.*

ο πελαργός (του πελαργού, των πελαργών) ΟΥΣ.: ο πελαργός είναι ένα μεγαλόσωμο πουλί

με ασπρόμαυρο χρώμα και μακρύ ράμφος, που συνήθως στέκεται στο ένα πόδι: *Οι πελαργοί είναι αποδημητικά πουλιά.*

ο **πελάτης** (του πελάτη, των πελατών), η **πελάτισσα** (της πελάτισσας, των πελατισσών) ουσ.: ο πελάτης είναι αυτός που αγοράζει διάφορα προϊόντα ή υπηρεσίες: *Είναι τακτικός πελάτης του καταστήματος.*

το **πέλμα** (του πέλματος, των πελμάτων) ουσ.:

1. το πέλμα είναι το κάτω μέρος του ποδιού μας που πατάει στο έδαφος: *Το πέλμα της κατέληγε σε μακριά δάχτυλα που δε θύμιζαν σε τίποτα πόδια μικρού παιδιού.*

2. το πέλμα είναι το κάτω μέρος του παπουτσιού, αυτό που πατάει στο έδαφος: *Σκίσηκαν τα παπούτσια του στο πέλμα.*

ο **πελώριος**, η **πελώρια**, το **πελώριο** επιθ.: όταν κάτι είναι πελώριο, είναι πάρα πολύ μεγάλο σε μέγεθος (= τεράστιος, θεόρατος): *Το ποτάμι χανόταν ανάμεσα σε πελώριους βράχους.*

η **Πέμπτη** (της Πέμπτης) ουσ.: Πέμπτη λέμε την ημέρα που είναι πριν από την Παρασκευή και μετά την Τετάρτη: *Κάθε Πέμπτη πηγαίνω στο γυμναστήριο.*

⚠ Η λέξη Πέμπτη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **πέμπτος**, η **πέμπτη**, το **πέμπτο** επιθ.: όταν ένα πρόσωπο ή πράγμα είναι πέμπτο, έχει τον αριθμό 5 σε μια σειρά: *Πηγαίνει στην πέμπτη τάξη του δημοτικού σχολείου.*

το **πενήντα** ουσ.: ο αριθμός 50: *Το πενήντα έχει πέντε δεκάδες.*

⚠ Η λέξη πενήντα δεν κλίνεται.

οι **πενήντα**, οι **πενήντα**, τα **πενήντα** επιθ.: πενήντα άνθρωποι ή πενήντα πράγματα είναι ένα σύνολο από 50 μονάδες: *Στην εκδρομή θα είμαστε πενήντα άτομα.*

⚠ Η λέξη πενήντα δεν κλίνεται.

ο **πένθιμος**, η **πένθιμη**, το **πένθιμο** επιθ.: 1. πένθιμο είναι κάτι που φανερώνει πένθος: *Στην κηδεία του δημάρχου, η μπάντα έπαιξε ένα πένθιμο εμβατήριο.*

2. πένθιμο λέμε και κάτι που μας κάνει να νιώθουμε λύπη: *Ο καιρός ήταν συννεφιασμένος και πένθιμος.*

το **πένθος** (του πένθους, των πενθών) ουσ.:

1. πένθος είναι η μεγάλη λύπη που νιώθουμε όταν πεθαίνει κάποιος που αγαπάμε: *Το άσπρο είναι το χρώμα του πένθους στην Ιαπωνία.*

2. πένθος λέμε τη μαύρη ταϊνία που φοράνε ορισμένοι άντρες στο μανίκι όταν πεθάνει κάποιος στενός συγγενής τους: *Φοράει πένθος.*

η **πεντάδα** (της πεντάδας, των πεντάδων) ουσ.: η πεντάδα είναι ένα σύνολο από πέντε ανθρώπους ή πέντε όμοια πράγματα: *Μπήκαμε στη σειρά σε πεντάδες.*

ο **πενταπλάσιος**, η **πενταπλάσια**, το **πενταπλάσιο** επιθ.: όταν κάτι είναι πενταπλάσιο από κάτι άλλο, είναι πέντε φορές μεγαλύτερο ή περισσότερο από αυτό (= πενταπλός): *Ενώ τα είχαμε συμφωνήσει, μετά μου ζητούσε τα πενταπλάσια χρήματα για το χτήμα.*

το **πέντε** ουσ.: ο αριθμός 5: *Πες μου έναν αριθμό από το ένα ως το πέντε.*

οι **πέντε**, οι **πέντε**, τα **πέντε** επιθ.: πέντε άνθρωποι ή πέντε πράγματα είναι ένα σύνολο από 5 μονάδες: *Έχουμε πέντε δάχτυλα σε κάθε χέρι και άλλα πέντε σε κάθε πόδι.*

⚠ Η λέξη πέντε δεν κλίνεται.

το **πεπόνι** (του πεπονιού, των πεπονιών) ουσ.: το πεπόνι είναι ένα μεγάλο κίτρινο φρούτο με χοντρή φλούδα και πολλά κίτρινα κουκούτσια: *Το πεπόνι και το καρπούζι είναι καλοκαιρινά φρούτα.*

ΕΚΦΡ. βαρύ πεπόνι

ο **πέρα** επιρρ.: όταν λέμε πέρα, εννοούμε πιο μακριά από ένα ορισμένο σημείο: *Απαγορεύεται να προχωρήσετε πέρα από την κόκκινη γραμμή της αποβάθρας.*

ΕΚΦΡ. πέρα βρέχει, τα βγάζω πέρα

ο **πέρα βρέχει** εκφρ.: όταν κάποιος είναι πέρα βρέχει, δείχνει μεγάλη αδιαφορία για κάτι: *Εγώ σου μιλάω για πράγματα σοβαρά κι εσύ πέρα βρέχει!*

η **πέρδικα** (της πέρδικας, των περδίκων) ουσ.:

1. η πέρδικα είναι ένα πουλί με μικρό κεφάλι και κοντή ουρά, που το κυνηγάνε για το νόστιμο κρέας του: *Το κυνήγι της πέρδικας ξεκινάει το Νοέμβριο.*

2. πέρδικα λέμε και το κρέας αυτού του πουλιού, που το τρώμε μαγειρεμένο: *Μας έδωσε μια συνταγή για πέρδικα ψητή σε αμπελόφυλλα.*

ο **περηφανεύομαι** (περηφανεύτηκα) ρημ.:

1. όταν κάποιος περηφανεύεται για κάτι, νιώθει περήφανος για αυτό (= καμαρώνω): *Περηφανεύεται για τις επιτυχίες της ομάδας του.*

2. όταν κάποιος περηφανεύεται, δείχνει αλαζονική συμπεριφορά, γιατί πιστεύει ότι είναι ανώτερος από τους άλλους (= κορδώνομαι): *Περηφανευόταν ότι είχε τελειώσει το πολυτεχνείο με άριστα.*

η **περηφάνια** (της περηφάνιας) ουσ.:

1. η περηφάνια είναι η μεγάλη ευχαρίστηση και ικανοποίηση που νιώθουμε για κάτι καλό που καταφέραμε (= καμάρι): *Αισθάνεται μεγάλη περηφάνια που τα παιδιά της σπούδασαν. / Γεμάτος περηφάνια τού διηγήθηκε τα κατορθώματά του στο σχολείο.*

2. η περηφάνια είναι το αίσθημα του σεβασμού προς τον εαυτό μας: *Δε ζητάει βοήθεια από περηφάνια. / Πληγώνεται η περηφάνια του που αυτός είναι άνεργος, ενώ η γυναίκα του δουλεύει.*

⚠ Η λέξη περηφάνια δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **περήφανος**, η **περήφανη**, το **περήφανο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι περήφανος για κάτι, καμαρώνει για αυτό: *Είναι περήφανη που τα παιδιά της έγιναν καλοί επιστήμονες. / Είμαστε εθνικά περήφανοι για το χρυσό μετάλλιο.*

2. λέμε για κάποιον ότι είναι περήφανος άνθρωπος όταν δε θέλει να χάσει το σεβασμό και την εκτίμηση που του δείχνουν οι άλλοι: *Δε θα δεχτεί τη βοήθειά σου, είναι πολύ περήφανος.*

3. περήφανο λέμε και κάποιον όταν πιστεύει ότι είναι ανώτερος από τους άλλους και τους φέρεται με αλαζονεία (= ψηλομύτης, ακατάδεκτος): *Είναι πολύ περήφανη για να μας πει μια καλημέρα!*

το **περιβάλλον** (του περιβάλλοντος, των περιβαλλόντων) ΟΥΣ.:

1. το περιβάλλον είναι όλα όσα αποτελούν τη φύση γύρω μας και επηρεάζει την ύπαρξή μας πάνω στη γη: *Είναι ευθύνη όλων μας να προστατέψουμε το περιβάλλον.*

2. περιβάλλον λέμε όλα όσα υπάρχουν και γίνονται στη ζωή ενός ανθρώπου και τον επηρεάζουν: *Το οικογενειακό περιβάλλον παίζει μεγάλο ρόλο στη σωστή ανάπτυξη του παιδιού.*

το **περιβόλι** (του περιβολιού, των περιβολιών) ΟΥΣ.: στο περιβόλι φυτεύουμε συνήθως λαχανικά και δέντρα που δίνουν καρπούς: *Στην πίσω αυλή του σπιτιού υπάρχει ένα περιβόλι με μηλιές, αχλαδιές και ροδακινιές.*

η **περιγραφή** (της περιγραφής, των περιγραφών) ΟΥΣ.: η περιγραφή είναι το να περιγράφει κάποιος ένα πράγμα ή ένα γεγονός: *Σύμφωνα με τις περιγραφές των ορειβατών το βουνό ήταν απάτητο. / Μας έκανε αναλυτική περιγραφή του ταξιδιού.*

περιγράφω (περιέγραφα), **περιγράφομαι** (περιγράφτηκα) ΡΗΜ.:

1. περιγράφουμε κάποιον ή κάτι όταν λέμε πώς είναι ή με τι μοιάζει: *Η αστυνομία τής ζήτησε να περιγράψει τους δύο άντρες. / Είναι δύσκολο να σου περιγράψω πώς νιώθω. / Η λειτουργία της συσκευής περιγράφεται στη σελίδα 3.*

2. περιγράφω ένα γεγονός ή μια ιστορία όταν λέω πώς έγινε (= διηγούμαι, αφηγούμαι): *Μας περιέγραψε τη σκηνή της ληστείας.*

η **περιέργεια** (της περιέργειας) ΟΥΣ.: η περιέργεια είναι η έντονη επιθυμία να μάθουμε κάτι που συνήθως αφορά τους άλλους: *Η περιέργεια βοηθάει τα μικρά παιδιά να ανακαλύπτουν τον κόσμο γύρω τους. / Ρωτάς από ενδιαφέρον ή από περιέργεια;*

⚠ Η λέξη περιέργεια δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **περίεργος**, η **περίεργη**, το **περίεργο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν είμαστε περίεργοι, έχουμε περιέργεια και θέλουμε να μαθαίνουμε: *Τα παιδιά είναι περίεργα από τη φύση τους. / Είναι περίεργος να δει τι κάνουν οι γείτονες!*

2. όταν κάτι είναι περίεργο, μας προκαλεί έκπληξη, απορία ή ανησυχία (= παράξενος,

αλλόκοτος): *Είναι πολύ περίεργο που δεν μπορούμε να βρούμε τη βλάβη.*

3. όταν κάποιος είναι περίεργος, έχει ιδιοτροπίες (= ιδιότροπος, δύσκολος ≠ καλόβολος): *Όσο γερνάει, γίνεται περίεργος και γκρινιάρης.*

περιέχει, περιέχεται ΡΗΜ.:

1. όταν κάτι περιέχει κάτι άλλο, το έχει μέσα του: *Τι περιέχει ο φάκελος που σου έστειλε; / Το τζατζίκι περιέχει γιαούρτι, αγγούρι, λάδι και σκόρδο.*

2. λέμε ότι κάτι περιέχει κάτι όταν αποτελείται από μέρη ή κομμάτια (= περιλαμβάνει): *Το βιβλίο περιέχει τέσσερα κεφάλαια.*

⚠ Η λέξη περιέχει έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

το **περιεχόμενο** (του περιεχομένου, των περιεχομένων) ΟΥΣ.:

1. το περιεχόμενο ενός κουτιού, δοχείου, δοματίου κτλ. είναι τα πράγματα που υπάρχουν μέσα σε αυτό: *Οι υπάλληλοι του αεροδρομίου μου ζήτησαν να τους δείξω το περιεχόμενο της βαλίτσας μου.*

2. το περιεχόμενο μιας μελέτης, ομιλίας, εκπομπής κτλ. είναι το θέμα με το οποίο ασχολείται: *Δε συμφωνώ καθόλου με το περιεχόμενο της ομιλίας του.*

3. **περιεχόμενα** ΠΛΗΘ.: τα περιεχόμενα ενός βιβλίου είναι ένας κατάλογος, στην αρχή ή στο τέλος, που αναφέρει τα βασικά μέρη του βιβλίου και τη σελίδα στην οποία ξεκινάει το καθένα: *Έριξα μια ματιά στα περιεχόμενα για να δω πόσα κεφάλαια έχει το βιβλίο.*

το **περιθώριο** (του περιθωρίου, των περιθωρίων) ΟΥΣ.:

1. το περιθώριο είναι ο χώρος δεξιά και αριστερά μιας σελίδας, όπου δεν υπάρχει τίποτα τυπωμένο ή γραμμένο: *Σημείωσε τις διορθώσεις του στο περιθώριο της σελίδας.*

2. λέμε ότι υπάρχει περιθώριο για κάτι όταν υπάρχει η δυνατότητα ή η ελευθερία να γίνει: *Υπάρχει περιθώριο για συζήτηση και συνεννόηση μεταξύ μας. / Δεν υπάρχουν περιθώρια για λάθη.*

3. το περιθώριο είναι ο χρόνος που έχει κάποιος στη διάθεσή του για να κάνει κάτι: *Σου δίνω περιθώριο μια ημέρα για να μου απαντήσεις.*

4. λέμε ότι κάτι γίνεται στο περιθώριο μιας συνάντησης, μιας συζήτησης κτλ. όταν δεν αποτελεί το κύριο θέμα: *Οι δύο ηγέτες συναντήθηκαν στο περιθώριο της συνάντησης, αλλά δεν κατάφεραν να επιλύσουν τις διαφορές τους.*

περικυκλώνω (περικύκλωσα), **περικυκλώνομαι** (περικυκλώθηκα, περικυκλωμένος) ΡΗΜ.: περικυκλώνουμε μια περιοχή όταν τοποθετούμε παντού γύρω της μια σειρά από ανθρώπους για να μη μπορεί να μπει ή να φύγει κάποιος από εκεί: *Οι αστυνομικοί περικύκλωσαν το κτίριο και συνέλαβαν τους βομβιστές.*

περιλαμβάνω (περιέλαβα), **περιλαμβάνομαι** (περιλήφθηκα) ΡΗΜ.:

1. περιλαμβάνω ένα ποσό σε κάποιο άλλο όταν το υπολογίζω μαζί με αυτό (= συνυπολογίζω): *Στο λογαριασμό έχω περιλάβει και τα έξοδα ταχυδρομείου. / Στην τιμή περιλαμβάνεται και ο φόρος;*

2. **περιλαμβάνει** 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι περιλαμβάνει κάτι άλλο όταν το έχει μέσα του ή όταν αυτό αποτελεί μέρος του (= περιέχει): *Τι περιλαμβάνει το πρόγραμμα της εκδρομής; / Το νομοσχέδιο περιλαμβάνει φοροαπαλλαγές για τους αγρότες.*

η **περίληψη** (της περίληψης, των περιλήψεων) ΟΥΣ.: η περίληψη είναι ένα σύντομο κείμενο που διατηρεί όλες τις σημαντικές πληροφορίες ενός μεγαλύτερου κειμένου: *Να γράψετε την περίληψη του μυθιστορήματος.*

περιμένω ΡΗΜ.:

1. όταν περιμένω, μένω σε ένα μέρος και δεν κάνω τίποτα μέχρι να έρθει κάποιος ή να γίνει κάτι: *Θα σε περιμένω στο αυτοκίνητο μέχρι να ετοιμαστείς. / Είναι στο σταθμό και περιμένει το τρένο. / Περιμένει γράμμα από το γιο της στην Αμερική. (= αναμένω)*

2. όταν περιμένουμε να γίνει κάτι, έχουμε την ελπίδα ότι θα γίνει (= ελπίζω, προσδοκώ): *Περιμένει ότι θα γίνει γρήγορα καλά.*

3. περιμένω ότι θα γίνει κάτι όταν πιστεύω ότι θα γίνει (= φαντάζομαι): *Δεν περίμενα ποτέ ότι θα μου φερόταν τόσο άσχημα!*

4. **περιμένει** 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι μας περιμένει κάτι όταν πρόκειται να μας συμβεί: *Μας περιμένει πολλή δουλειά το καλοκαίρι.*

5. **περιμένει** 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι μπορεί να περιμένει όταν μπορεί να καθυστερήσει, να γίνει αργότερα: *Δεν έχω λεφτά, οπότε η αγορά του αυτοκινήτου μπορεί να περιμένει.*

⚠ Η λέξη περιμένω έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικά.

το **περιοδικό** (του περιοδικού, των περιοδικών) ΟΥΣ.: το περιοδικό είναι ένα μεγάλο και λεπτό βιβλίο με κάλυμμα από χαρτί, που περιλαμβάνει άρθρα, ιστορίες και φωτογραφίες και κυκλοφορεί μία φορά την εβδομάδα, μία φορά το μήνα κτλ.: *Διαβάζει γυναικεία περιοδικά μόδας.*

η **περίοδος** (της περιόδου, των περιόδων) ΟΥΣ.:

1. η περίοδος είναι το χρονικό διάστημα κατά το οποίο γίνεται κάτι (= εποχή): *Έχει ξεκινήσει η περίοδος των καλοκαιρινών εκπτώσεων.*

2. περίοδο λέμε ένα ορισμένο χρονικό διάστημα στην ιστορία: *Η Αναγέννηση είναι η ιστορική περίοδος της Ευρώπης που ακολούθησε το Μεσαίωνα.*

3. η περίοδος είναι ένα χρονικό διάστημα στη ζωή ενός ανθρώπου (= στάδιο, φάση): *Αυτή ήταν η πιο δημιουργική περίοδος στη ζωή του καλλιτέχνη.*

4. όταν μια γυναίκα έχει περίοδο, μία φορά το μήνα χάνει αίμα από το σώμα της (= έμμηνη

ρύση): *Κατάλαβε ότι ήταν έγκυος επειδή δεν είχε περίοδο.*

περιορίζω (περιόρισα), **περιορίζομαι** (περιορίστηκα, περιορισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν περιορίζουμε κάτι, βάζουμε κάποιο όριο σε αυτό, για να το εμποδίσουμε να γίνει πολύ μεγάλο (= μειώνω, ελαττώνω, λιγοστεύω): *Πρέπει να περιορίσεις το φαγητό, γιατί έχεις παχύνει. / Περιορίσε τις σπατάλες.*

2. όταν περιορίζουμε κάποιον, τον αναγκάζουμε να μείνει σε κλειστό χώρο ή του απαγορεύουμε να κάνει ό,τι θέλει: *Περιορίσαν τους φυλακισμένους μόνο στο χώρο της αυλής.*

3. **περιορίζομαι** ΠΑΘ.: λέμε ότι κάποιος περιορίζεται σε κάτι όταν δεν κάνει κάτι περισσότερο από αυτό που πρέπει (= αρκούμαι): *Περιορίστηκε μόνο σε μία σύντομη απάντηση.*

η **περιουσία** (της περιουσίας, των περιουσιών) ΟΥΣ.:

1. η περιουσία κάποιου είναι τα χρήματα και τα πράγματα που του ανήκουν: *Έχασε όλη του την περιουσία στα χαρτιά.*

2. όταν κάτι στοιχίζει μια περιουσία, στοιχίζει πάρα πολλά χρήματα: *Για να χτίσεις ένα σπίτι, χρειάζεται να ξοδέψεις μια περιουσία.*

η **περιοχή** (της περιοχής, των περιοχών) ΟΥΣ.:

1. η περιοχή είναι το κομμάτι μιας πόλης, μιας χώρας κτλ. (= τόπος, μέρος): *Η περιοχή είναι ορεινή και δεν έχει συχνή συγκοινωνία.*

2. η περιοχή είναι το μέρος ενός κτιρίου ή άλλου χώρου: *Για τον εντοπισμό του δραπετή, ερευνούν την περιοχή γύρω από τις φυλακές.*

ο **περίπατος** (του περιπάτου, των περιπάτων)

ΟΥΣ.: ο περίπατος είναι μια σύντομη διαδρομή που κάνουμε με τα πόδια, συνήθως για ευχαρίστηση (= βόλτα): *Πήγαν περίπατο στο δάσος για να αναπνεύσουν καθαρό αέρα.*

ΕΚΦΡ. πάει περίπατο

η **περιπέτεια** (της περιπέτειας, των περιπετειών) ΟΥΣ.:

1. η περιπέτεια είναι ένα ασυνήθιστο ή επικίνδυνο γεγονός, ή σειρά από γεγονότα που μας εντυπωσιάζουν και μας γοητεύουν: *Η ταινία περιγράφει τις περιπέτειες δύο φίλων στο ταξίδι τους στην Αφρική.*

2. η περιπέτεια είναι ένα δυσάρεστο γεγονός: *Πρόσφατα πέρασα μια περιπέτεια με την υγεία μου, αλλά τώρα, ευτυχώς, είμαι καλά.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) η περιπέτεια είναι η σύντομη ερωτική σχέση: *Πριν παντρευτεί είχε κι αυτός τις περιπέτειές του.*

ο **περίπλοκος**, η **περίπλοκη**, το **περίπλοκο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι περίπλοκο, είναι σύνθετο και φαίνεται μπερδεμένο (= πολύπλοκος): *Η υιοθεσία ενός παιδιού είναι περίπλοκη διαδικασία.*

περιποιούμαι (περιποιήθηκα, περιποιημένος) ΡΗΜ.:

1. περιποιούμαι κάποιον ή κάτι όταν κάνω ό,τι μπορώ για να είναι σε καλή κατάσταση (= φρο-

ντίζω ≠ παραμελώ): *Περιποιήθηκε τους καλεσμένους με νόστιμα φαγητά. / Δεν περιποιείται καθόλου τον εαυτό της. / Προσέλαβε κηπουρό για να περιποιείται τον κήπο.*

2. (ΑΝΕΠΙΣ.) το λέμε σε κάποιον για να τον απειλήσουμε ότι θα τον τιμωρήσουμε (= συγυρίζω, κανονίζω): *Θα τον περιποιηθώ εγώ για τους βαθμούς που έφερε!*

περίπου ΕΠΙΡΡ.: χρησιμοποιούμε το περίπου όταν δεν είμαστε σίγουροι για κάποιο αριθμό, για κάποιο ποσό ή για την ώρα: *Έχω περίπου 100 ευρώ στο πορτοφόλι μου. / Θα γυρίσω περίπου στις 8 το βράδυ.*

το **περίπτερο** (του περιπτέρου, των περιπτέρων) ΟΥΣ.: το περίπτερο είναι μικρό κτίριο στην άκρη των πεζοδρομίων ή πλατειών, όπου πουλιούνται εφημερίδες, τσιγάρα, τσίχλες κτλ.: *Πετάχτηκε στο περίπτερο να αγοράσει σοκολάτες για τα παιδιά.*

η **περίπτωση** (της περίπτωσης, των περιπτώσεων) ΟΥΣ.:

1. η περίπτωση είναι ένα παράδειγμα κάποιου πράγματος: *Ο γιατρός έχει αντιμετωπίσει πολλές περιπτώσεις εγκαυμάτων. / Πρόκειται για σοβαρή περίπτωση δηλητηρίασης.*

2. η περίπτωση είναι μια ορισμένη κατάσταση: *Σε περίπτωση ανάγκης θα σε βοηθήσω. / Ανάλογα με την περίπτωση θα δω τι θα κάνω.*

περισσεύω (περίσσεψα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι περισσεύει, είναι περισσότερο από όσο χρειάζεται: *Τρεις ώρες σου φτάνουν και σου περισσεύουν για να ετοιμάσεις τις βαλίτσες.*

2. **περισσεύει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι περισσεύει, μένει ως υπόλοιπο από κάτι (= απομένει): *Πέρισσεψε καθόλου από το γλυκό που έφτιαξες;*

περισσότερο ΕΠΙΡΡ.: δηλώνει ότι κάτι είναι ή γίνεται πιο πολύ (= παραπάνω ≠ λιγότερο): *Μου αρέσει περισσότερο το βουνό από τη θάλασσα. / Μιλάει περισσότερο από όσο πρέπει και γίνεται ενοχλητική.*

ο **περισσότερος**, η **περισσότερη**, το **περισσότερο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι περισσότερο, είναι πιο πολύ (≠ λιγότερος): *Φέτος αγοράστηκαν περισσότερα αυτοκίνητα από πέρσι. / Πού μπορεί να βρω περισσότερες πληροφορίες για το συγκεκριμένο θέμα;*

⚠ Η λέξη περισσότερος είναι ο συγκριτικός βαθμός του επιθέτου πολύς.

το **περιστατικό** (του περιστατικού, των περιστατικών) ΟΥΣ.: το περιστατικό είναι κάτι που έγινε (= γεγονός): *Ποιο είναι το πιο αστέιο περιστατικό που σας έχει συμβεί;*

το **περιστέρι** (του περιστεριού, των περιστερών) ΟΥΣ.: το περιστέρι είναι ένα πουλί με γκριζά φτερά και μικρό κεφάλι, που ζει συνήθως στις πόλεις: *Οι περαστικοί ταΐζουν τα περιστέρια στην πλατεία Συντάγματος.*

περιστρέφω (περιέστρεψα), **περιστρέφομαι** (περιστράφηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν περιστρέφω κάτι, το κινώ σε σχήμα κύκλου γύρω από κάτι (= γυρίζω): *Η μηχανή του αυτοκινήτου περιστρέφει τους τροχούς.*

2. **περιστρέφομαι** ΠΑΘ.: περιστρέφεται κάποιος ή κάτι όταν κινείται σε σχήμα κύκλου γύρω από κάτι (= γυρίζω): *Η Σελήνη περιστρέφεται γύρω από τη Γη.*

3. **περιστρέφεται** ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι μια συζήτηση κτλ. περιστρέφεται γύρω από κάτι όταν έχει ένα ορισμένο θέμα (= αναφέρομαι): *Η εκπομπή περιστρέφεται γύρω από τις ζωές δύο εφήβων.*

ο **περιπτός**, η **περιπτή**, το **περιπτό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι περιπτό, δε χρειάζεται να υπάρχει ή να γίνεται: *Θέλει να χάσει τα περιπτά κιλά που πήρε στις γιορτές. (= παραπανίσιος) / Τα λόγια είναι περιπτά, οι πράξεις μετράνε. (= ανώφελος)*

το **περιτύλιγμα** (του περιτυλίγματος, των περιτυλιγμάτων) ΟΥΣ.: το περιτύλιγμα είναι το υλικό με το οποίο τυλίγουμε ένα δώρο, ένα δέμα κτλ. (= συσκευασία): *Όσο πιο πρωτότυπο είναι το περιτύλιγμα ενός δώρου, τόσο μεγαλύτερη είναι η αγωνία για το περιεχόμενο.*

η **περιφέρεια** (της περιφέρειας, των περιφερειών) ΟΥΣ.:

1. (ΜΑΘΗΜ.) η περιφέρεια είναι το σύνολο των σημείων που σχηματίζουν μια καμπύλη γραμμή γύρω από τον κύκλο και απέχουν το ίδιο από το κέντρο του

2. περιφέρεια λέμε τις περιοχές που βρίσκονται μακριά από το κέντρο ή τις μεγάλες πόλεις: *Όλοι όσοι ζουν στην Αθήνα δεν καταλαβαίνουν την αγωνία του αγρότη που ζει στην περιφέρεια.*

3. περιφέρεια λέμε αλλιώς τους γλουτούς μιας γυναίκας: *Η φούστα θέλει στένεμα στην περιφέρεια.*

περιφέρω (περιέφερα), **περιφέρομαι** ΡΗΜ.:

1. περιφέρω κάτι όταν το μεταφέρω εδώ και εκεί, σε διάφορα σημεία: *Περιφέρουν τον επιτάφιο στον κεντρικό δρόμο του χωριού.*

2. **περιφέρομαι** ΠΑΘ.: περιφέρομαι όταν γυρίζω σε σχήμα κύκλου γύρω από κάτι (= περιστρέφομαι): *Οι πλανήτες περιφέρονται γύρω από τον Ήλιο.*

3. **περιφέρομαι** ΠΑΘ.: περιφέρομαι όταν πηγαίνω εδώ και εκεί: *Τα παιδιά περιφέρονταν στα σπία για να πουν τα κάλαντα. (= τριγυρίζω) / Περιφερόταν στο δωμάτιο.*

περίφημα ΕΠΙΡΡ.:

1. το χρησιμοποιούμε για να πούμε ότι κάτι μας αρέσει πολύ (= εξαιρετικά, θαυμάσια): *Όλα πήγαν περίφημα στη συνάντηση.*

2. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε τον ενθουσιασμό μας για κάτι (= έξοχα): *Το έφτιαξες κιόλας; Περίφημα!*

ο **περίφημος**, η **περίφημη**, το **περίφημο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι περίφημο, όλοι το ξέρουν, όλοι έχουν ακούσει για αυτό (= φημισμένος, ονομαστός): *Η περίφημη Πύλη των Λεόντων βρίσκεται στις Μυκίνες.*

2. περίφημο λέμε κάποιον ή κάτι που μας αρέσει πολύ (= εξαιρετικός, θαυμάσιος): *Το ψητό αρνάκι ήταν περίφημο!*

περιφρονώ (περιφρόνησα), **περιφρονούμαι** (περιφρονήθηκα, περιφρονημένος) ΡΗΜ.: όταν περιφρονούμε κάτι ή κάποιον, πιστεύουμε ότι δεν αξίζει και δεν του δίνουμε σημασία: *Περιφρονούσε τους αναποφάσιστους και τους δειλούς. (= αγνώω) / Περιφρονεί τον κίνδυνο. (= αψηφάω) / Περιφρονεί όλες τις τροφές εκτός από το κρέας.*

περνάει από το χέρι μου ΕΚΦΡ.: όταν κάτι περνάει από το χέρι μας, μπορούμε να το κάνουμε: *Αν περνάει από το χέρι μου, ευχαρίστως να σας βοηθήσω.*

περνάω/περνώ (πέρασα), **περνιέμαι** (περάστηκα, περασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι περνάει από ένα μέρος, πηγαίνει κοντά σε αυτό και συνεχίζει να προχωράει: *Πέρασε από μπροστά μου χωρίς να με χαιρετήσει. / Μόλις πέρασε το λεωφορείο από τη στάση.*

2. κάποιος ή κάτι περνάει μέσα από ένα μέρος όταν κινείται από τη μια μεριά του και φτάνει στην άλλη (= διασχίζω): *Δεν αφήνει τα παιδιά να περάσουν μόνο τους το δρόμο. / Ο ποταμός Ευρώτας περνάει μέσα από τη Σπάρτη.*

3. όταν κάτι κινείται στην ίδια κατεύθυνση με μας και προχωράει μπροστά από εμάς, λέμε ότι μας περνάει (= προσπερνάω): *Οδηγεί αργά και την περνάνε όλα τα αυτοκίνητα.*

4. όταν ζούμε ένα γεγονός με ορισμένο τρόπο, το περνάμε με αυτόν τον τρόπο: *Περάσαμε υπέροχα στην εκδρομή. / Της αρέσει να περνάει την ώρα της διαβάζοντας.*

5. όταν ζούμε μια δύσκολη ή δυσάρεστη κατάσταση, λέμε ότι την περνάμε (= υποφέρω, τραβάω): *Πέρασε πολλά με την αρρώστια, αλλά τα κατάφερε.*

6. λέμε ότι περνάμε κάποιον όταν έχουμε κάτι περισσότερο από αυτόν (= ξεπερνάω): *Τον πέρασε τον πατέρα του στο ύψος.*

7. όταν περνάμε στο πανεπιστήμιο, μας δέχονται να σπουδάσουμε (= εισάγομαι, μπαίνω): *Πέρασε πρώτος στην ιατρική.*

8. όταν περνάμε σε μάθημα ή όταν ο καθηγητής μάς περνάει, πετυχαίνουμε στις εξετάσεις: *Τους πέρασε όλους με καλό βαθμό. (= προάγω ≠ κόβω) / Κατάφερε να περάσει στα αρχαία ελληνικά. (= προάγομαι ≠ κόβομαι)*

9. όταν μπερδεύουμε κάποιον για κάποιον άλλο, τον περνάμε για αυτόν (= παίρνω): *Την πέρασα για την αδερφή της.*

10. **περνιέμαι** ΠΑΘ.: όταν κάποιος περνιέται για έξυπνος ή κάτι άλλο, οι άλλοι νομίζουν ότι

είναι, ενώ δεν είναι: *Αλήθεια, περνιέται για όμορφη;*

11. **περνάει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι περνάει, φτάνει σε ένα τέλος: *Τι γρήγορα που πέρασε το καλοκαίρι! (= κυλάει) / Σου πέρασε ο πυρετός;*

12. **μου περνάει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν μας περνάει από το μυαλό μια ιδέα, σκέψη κτλ., τη σκεφτόμαστε (= φαντάζομαι): *Δε μου πέρασε από το μυαλό ότι θα ήθελες να βγούμε.*

ΕΚΦΡ. για να περνάει η ώρα, περνάει από το χέρι μου, περνάω από σαράντα κύματα, περνάω ζωή και κότα, περνάω λούκι

περνάω από σαράντα κύματα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν κάποιος ταλαιπωρείται πολύ μέχρι να πετύχει κάτι: *Πέρασε από σαράντα κύματα μέχρι να πετύχει στην καριέρα του.*

περνάω ζωή και κότα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν κάποιος ζει πλούσια, χωρίς δυσκολίες: *Παντρεύτηκε έναν πλούσιο επιχειρηματία και τώρα περνάει ζωή και κότα.*

περνάω λούκι ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι κάποιος περνάει λούκι όταν αντιμετωπίζει πολλές δυσκολίες και βάσανα (= τραβάω λούκι): *Πέρασε μεγάλο λούκι μέχρι να πάρει το πτυχίο της.*

η **περούκα** (της περούκας, των περούκων) ΟΥΣ.: περούκα λέμε τα ψεύτικα μαλλιά που φοράει ένα ηθοποιός για να παίξει κάποιο ρόλο ή ένας άνθρωπος που έχει χάσει τα δικά του: *Δεν αναγνώριζαν το ληστή γιατί φορούσε περούκα και μάσκα.*

περπατάω/περπατώ (περπάτησα) ΡΗΜ.:

1. όταν περπατάμε, προχωράμε, κουνώντας πρώτα το ένα πόδι και μετά το άλλο (= βαδίζω): *Το μωρό έμαθε να περπατάει.*

2. όταν πηγαίνουμε σε ένα μέρος με τα πόδια, περπατάμε (= βαδίζω): *Πάμε να περπατήσουμε στο πάρκο; / Δεν παίρνει λεωφορείο, πηγαίνει περπατώντας στη δουλειά.*

το **περπάτημα** (του περπατήματος, των περπατημάτων) ΟΥΣ.:

1. κάνουμε περπάτημα όταν πηγαίνουμε σε ένα μέρος με τα πόδια (= βάδισμα, πεζοπορία): *Πήγε για περπάτημα στο βουνό.*

2. ο τρόπος με τον οποίο περπατάει κάποιος λέγεται περπάτημα (= βήμα, βάδισμα): *Τον αναγνώριζω από το περπάτημά του.*

πέρσι και **πέρυσι** ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι έγινε πέρσι, έγινε την προηγούμενη χρονιά: *Έχει τελειώσει το σχολείο από πέρσι και τώρα δουλεύει.*

ο **περσινός**, η **περσινή**, το **περσινό** ΕΠΙΘ.: περσινό είναι κάτι που έγινε την προηγούμενη χρονιά, δηλαδή πέρσι: *Ο περσινός χειμώνας ήταν πολύ βαρύς. / Δεν πήγαμε διακοπές το περσινό καλοκαίρι.*

το **πέσιμο** (του πεσίματος, των πεσιμάτων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): πέσιμο λέμε αλλιώς την πτώση: *Σηκώθηκε λίγο ζαλισμένος από το πέσιμο, τρεκλίζοντας.*

η **πέστροφα** (της πέστροφας) ΟΥΣ.:

1. η πέστροφα είναι ένα ψάρι με γυαλιστερό γκριζό χρώμα που ζει σε ποτάμια ή λίμνες: Όσοι ζούσαν κοντά σε ποτάμια ψάρευαν πέστροφες.

2. πέστροφα λέμε το κρέας αυτού του ψαριού, που το μαγειρεύουμε και το τρώμε: Φάγαμε πέστροφες ψητές στη σχάρα.

⚠ Η λέξη πέστροφα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **πέταγμα** (του πετάγματος, των πεταγμάτων) ΟΥΣ.:

1. το πέταγμα είναι αυτό που κάνει κάτι όταν κινείται στον αέρα, όταν πετάει: Είναι χαρακτηριστικό το πέταγμα του γλάρου, που πετάει χωρίς να κουνάει πολλή ώρα τα φτερά του.

2. το πέταγμα είναι το να κινείται στον αέρα κάτι που πετάει κάποιος: Ο λόφος είναι το καταλληλότερο μέρος για το πέταγμα του αετού.

3. πέταγμα λέμε το να πετάμε κάτι στα σκουπίδια (= πέταμα): Μάζεψε σε μια σακούλα τις εφημερίδες που ήταν για πέταγμα.

το **πετάλι** (του πεταλιού, των πεταλιών) ΟΥΣ.:

το πετάλι είναι το μέρος του ποδηλάτου που το πατάμε με τα πόδια για να γυρίσουν οι ρόδες: Τα πρώτα ποδήλατα δεν είχαν πετάλια και οι ποδηλάτες τα κινούσαν με τα πόδια τους.

το **πέταλο** (του πετάλου, των πετάλων) ΟΥΣ.:

1. το πέταλο είναι καθένα από τα χρωματιστά μέρη που βρίσκονται γύρω από το κέντρο ενός λουλουδιού: Μαδούσε τα πέταλα της μαργαρίτας.

2. πέταλο λέμε το μεταλλικό αντικείμενο σε σχήμα μισού κύκλου που τοποθετούμε στα πέλματα των αλόγων: Ακούγονταν τα πέταλα αλόγων να χτυπούν στο πλακόστρωτο.

η **πεταλούδα** (της πεταλούδας, των πεταλούδων) ΟΥΣ.:

η πεταλούδα είναι ένα έντομο με μεγάλα χρωματιστά φτερά: Έχει μια σπάνια συλλογή από πολύχρωμες πεταλούδες.

το **πέταμα** (του πετάματος, των πεταμάτων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

πέταμα λέμε το να πετάμε κάτι στα σκουπίδια: Τρύπησαν τα παπούτσια μου και θέλουν πέταμα.

πέταξε το πουλάκι ΕΚΦΡ.:

το λέμε όταν χάθηκε η ευκαιρία να γίνει κάτι: Πάει, πέταξε το πουλάκι, ποιος θα σου ξανακάνει πρόταση για τέτοια δουλειά!

πετάω/πετώ (πέταξα), **πετιέμαι** και **πετάγομαι** (πετάχτηκα, πεταμένος και πεταγμένος) ΡΗΜ.:

1. πετάμε κάτι όταν το σπρώχνουμε με δύναμη για να κινηθεί στον αέρα και να φτάσει κάπου (= ρίχνω): Μου πετάς την μπάλα; / Πετούσε βοτσαλάκια στη θάλασσα.

2. όταν κάτι δε μας είναι χρήσιμο πια, το πετάμε, συνήθως στα σκουπίδια (= ξεφορτώνομαι ≠ κρατάω): Πέταξε τις εφημερίδες στα σκουπίδια. / Πέταξε όλα τα παλιά παιχνίδια των παιδιών.

3. πετάμε κάτι όταν το αφήνουμε κάπου χωρίς τάξη: Είναι πολύ άσφαλός, πετάει τα ρούχα όπου βρει.

4. όταν πετάμε κάποιον, τον αναγκάζουμε να φύγει και να πάει κάπου αλλού (= διώχνω): Τον πέταξε έξω από την αίθουσα. / Τους πέταξαν από τη δουλειά χωρίς αποζημίωση.

5. πετάμε χρήματα όταν ξοδεύουμε πολλά χωρίς σκέψη (= σπαταλώ, σκορπίζω): Πέταξε όλα της τα λεφτά σε αυτοκίνητα και ρούχα.

6. όταν πετάμε κάποιον κάπου, τον μεταφέρουμε εκεί: Θα με πετάξεις με το αυτοκίνητο στη δουλειά;

7. όταν ένα αεροπλάνο πετάει ή όταν εμείς πετάμε με αεροπλάνο, ταξιδεύουμε στον αέρα: Το ελικόπτερο πετούσε 10.000 πόδια πάνω από τη θάλασσα. / Τι ώρα πετάμε για Λονδίνο;

8. πετάει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.:

πετάει ένα πουλί ή ένα έντομο όταν χρησιμοποιεί τα φτερά του για να κινηθεί στον αέρα: Ο αετός πετάει πολύ ψηλά. / Η πεταλούδα πετούσε ανάμεσα στα λουλούδια.

9. πετάει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.:

όταν κάτι πετάει, βρίσκεται πιο έξω ή πιο πάνω από την κανονική του θέση: Χτένισε τα μαλλιά σου, γιατί πετάνε.

10. πετάει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.:

πετάει λουλούδια ένα φυτό όταν αρχίζουν να βγαίνουν καινούρια (= βγάζει): Πέταξε μπουμπούκια η γαριφαλιά.

11. πετιέμαι ΠΑΘ.:

λέμε ότι κάποιος ή κάτι πετιέται όταν σηκώνεται προς τα πάνω ή όταν σηκώνεται ξαφνικά από τη θέση του (= τινάζομαι): Σπίθες πετάγονταν από τη φωτιά. / Πετάχτηκε από το κρεβάτι του.

12. πετιέμαι ΠΑΘ.:

λέμε ότι κάποιος πετιέται όταν διακόπτει ξαφνικά τους άλλους για να μιλήσει αυτός: Μην πετιέσαι την ώρα που μιλάω!

13. πετιέμαι ΠΑΘ.:

όταν πάμε κάπου κοντά για λίγο, τότε πετιόμαστε εκεί: Πετάξου στο φούρνο να πάρεις ψωμί.

ΕΚΦΡ. πετάξε το πουλάκι, πετάω από τη χαρά μου, πετάω στα σύννεφα, πετάω στο δρόμο, πετάω τη σκούφια μου

πετάω από τη χαρά μου ΕΚΦΡ.:

το λέμε όταν είμαστε πολύ χαρούμενοι: Έμαθε ότι πέρασε στο πανεπιστήμιο και πέταξε από τη χαρά της.

πετάω στα σύννεφα ΕΚΦΡ.:

1. το λέμε όταν είμαστε πολύ ευτυχισμένοι (= πετάω στον έβδομο ουρανό): Είναι τόσο ερωτευμένη που πετάει στα σύννεφα.

2. το λέμε για κάποιον που δε βλέπει τα πράγματα όπως είναι αλλά όπως τα ονειρεύεται: Πετάει στα σύννεφα και φαντάζεται τον εαυτό του μεγάλο ποιητή.

πετάω στο δρόμο ΕΚΦΡ.:

όταν πετάμε κάποιον στο δρόμο, τον διώχνουμε από το σπίτι του ή από τη δουλειά του: Ύστερα από δέκα χρόνια δουλειάς στο εργοστάσιο τους πέταξαν στο δρόμο.

πετάω τη σκούφια μου ΕΚΦΡ.:

όταν πετάμε τη σκούφια μας για κάτι, μας ευχαριστεί πολύ: Πετάει τη σκούφια της για ταξίδια.

ο **ΠΕΤΕΙΝΟΣ** (του πετεινού, των πετεινών) ΟΥΣ.: πετεινό λέμε αλλιώς τον κόκορα: *Παλιά, όταν άνοιγαν τα θεμέλια ενός κτιρίου, έκαναν αγιασμό και έσφαζαν έναν πετεινό.*

το **ΠΕΤΟ** (του πέτου, των πέτων) ΟΥΣ.: το πέτο είναι το μέρος σε ένα σακάκι, παλτό κτλ. που διπλώνει προς τα έξω κάτω από το γιακά: *Φορούσε στο πέτο μια όμορφη ασημένια καρφίτσα.*

η **ΠΕΤΟΝΙΑ** (της πετονιάς, των πετονιών) ΟΥΣ.: η πετονιά είναι το νήμα στο οποίο ο ψαράς δένει το αγκίστρι για το ψάρεμα: *Ψαρεύει με πετονιά και όχι με καλάμι.*

η **ΠΕΤΟΣΦΑΙΡΙΣΗ** (της πετοσφαίρισης, των πετοσφαίριστων) ΟΥΣ. (ΕΠΙΣ.): το βόλει: *Η πετοσφαίριση είναι ολυμπιακό άθλημα.*

η **ΠΕΤΡΑ** (της πέτρας, των πετρών) ΟΥΣ.:

1. η πέτρα είναι το σκληρό υλικό που βρίσκεται πάνω ή μέσα στο έδαφος και συνήθως το χρησιμοποιούμε για να χτίζουμε κτίρια, γέφυρες κτλ. (= λίθος): *Παλιότερα οι άνθρωποι έχτιζαν τα σπίτια τους με πέτρες.*

2. η πέτρα είναι ένα πολύ μικρό κομμάτι βράχου: *Στην παραλία βρήκαμε πολλές επίπεδες πέτρες.*

3. η πέτρα είναι το πετράδι, που χρησιμοποιείται στα κοσμήματα: *Το δαχτυλίδι είναι χρυσό με μια πανάκριβη πέτρα πάνω του.*

ΕΚΦΡ. κάνω την καρδιά μου πέτρα, ρίχνω μαύρη πέτρα

το **ΠΕΤΡΑΔΙ** (του πετραδιού, των πετραδιών) ΟΥΣ.: το πετράδι είναι σκληρή, πολύτιμη πέτρα που γυαλίζει και χρησιμοποιείται στα κοσμήματα: *Το ρουμπίνι είναι πανάκριβο πετράδι.*

το **ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ** (του πετρελαίου, των πετρελαίων) ΟΥΣ.: το πετρέλαιο είναι το μαύρο υγρό που βγάζουμε από τη γη και το χρησιμοποιούμε ως καύσιμο: *Το καλοριφέρ λειτουργεί με πετρέλαιο. / Μέτρα για την καταπολέμηση της ρύπανσης από πετρέλαιο.*

ο **ΠΕΤΡΙΝΟΣ**, η **ΠΕΤΡΙΝΗ**, το **ΠΕΤΡΙΝΟ** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι πέτρινο, είναι φτιαγμένο από πέτρα (= λίθινος): *Νοικιάζει ένα παραδοσιακό πέτρινο σπίτι στο βουνό.*

2. λέμε ότι κάτι είναι πέτρινο όταν είναι σκληρό και άκαρδο: *Καμία συμπόνια δεν έδειξε η πέτρινη καρδιά του.*

το **ΠΕΤΡΩΜΑ** (του πετρώματος και των πετρωμάτων) ΟΥΣ.: το πέτρωμα είναι το σκληρό υλικό από το οποίο αποτελείται η γη: *Στο νησί υπάρχουν πολλά πετρώματα σχιστόλιθων και μαρμάρων.*

η **ΠΕΤΣΑ** (της πέτσας, των πετσών) ΟΥΣ.:

1. (ΑΝΕΠΙΣ.) η πέτσα είναι το εξωτερικό μέρος του δέρματος των ανθρώπων ή των ζώων: *Κόπηκα με το μαχαίρι και έφυγε η πέτσα γύρω από το νύχι. (= επιδερμίδα) / Η πέτσα του κοτόπουλου ξεροψήθηκε κι έγινε τραγανιστή.*

2. πέτσα λέμε τη στερεά ουσία που σχηματίζεται πάνω στο γάλα ή στο γιαούρτι (= κρούστα):

Όταν βράζετε το γάλα, πρέπει να το ανακατεύετε, για να μην πιάσει πέτσα. / Παραδοσιακό γιαούρτι με πέτσα.

η **ΠΕΤΣΕΤΑ** (της πετσέτας, των πετσετών) ΟΥΣ.: η πετσέτα είναι κομμάτι από μαλακό ύφασμα με το οποίο σκουπίζουμε το σώμα μας ή τα πιάτα από το νερό: *Έπλυνε τα χέρια του και τα σκούπισε με την πετσέτα.*

ΠΕΤΣΙ ΚΑΙ ΚΟΚΑΛΟ ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον όταν είναι πάρα πολύ αδύνατος: *Καλά, πώς αδυνάτισε έτσι; Πετσί και κόκαλο έγινε.*

ο **ΠΕΤΣΙΝΟΣ**, η **ΠΕΤΣΙΝΗ**, το **ΠΕΤΣΙΝΟ** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι πέτσινο, είναι φτιαγμένο από δέρμα (= δερμάτινος): *Έκανε κρύο και φόρεσε το πέτσινο μπουφάν.*

ΠΕΤΥΧΑΙΩ (πέτυχα) ΡΗΜ.:

1. όταν προσπαθούμε να κάνουμε κάτι και το πετυχαίνουμε, καταφέρνουμε να το κάνουμε (= κατορθώνω ≠ αποτυχαίνω): *Πέτυχε να πείσει το δικαστήριο ότι είναι αθώος.*

2. όταν πετυχαίνουμε στις εξετάσεις ή σε κάποιο διαγωνισμό, παίρνουμε το βαθμό που χρειάζεται για να περάσουμε: *Πέτυχε πρώτος στις πανελλαδικές εξετάσεις.*

3. όταν σημαδεύουμε κάτι και το πετυχαίνουμε, βρίσκουμε το στόχο (≠ αστοχώ): *Ο κυνηγός πυροβόλησε και πέτυχε το λαγό. / Πέτυχε δύο γκολ. (= βάζω)*

4. όταν πετυχαίνουμε κάποιον, τον βρίσκουμε τυχαία: *Τον πέτυχα στο δρόμο. (= συναντάω) / Του τηλεφώνησα αλλά δεν τον πέτυχα στο σπίτι.*

5. ΠΕΤΥΧΑΙΝΕΙ 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι πετυχαίνει όταν έχει το αποτέλεσμα που θέλουμε: *Αυτή τη φορά το παστίσιο πέτυχε. / Δεν πέτυχε το κόλπο. (= πιάνει)*

ο **ΠΕΤΥΧΗΜΕΝΟΣ**, η **ΠΕΤΥΧΗΜΕΝΗ**, το **ΠΕΤΥΧΗΜΕΝΟ** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι πετυχημένος στη δουλειά του ή στη ζωή του, έχει καταφέρει να κάνει σημαντικά πράγματα (= επιτυχημένος ≠ αποτυχημένος): *Είναι πετυχημένος δικηγόρος.*

2. όταν κάτι είναι πετυχημένο, έφερε τα αποτελέσματα που περιμέναμε (= επιτυχής ≠ αποτυχημένος): *Αυτή είναι η πιο πετυχημένη παράσταση της χρονιάς.*

το **ΠΕΥΚΟ** (του πεύκου, των πεύκων) ΟΥΣ.: το πεύκο είναι ένα δέντρο με φύλλα σαν βελόνες και κουκουνάρια: *Καθίσαμε στη σκιά του πεύκου.*

ΠΕΦΤΕΙ ΝΕΡΟ ΜΕ ΤΟ ΤΟΥΛΟΥΜΙ ΕΚΦΡ.: όταν πέφτει νερό με το τουλούμι, βρέχει πάρα πολύ και δυνατά: *Πέφτει νερό με το τουλούμι και πλημμύρισαν οι δρόμοι.*

ΠΕΦΤΕΙ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΜΟΥ ΕΚΦΡ.: όταν κάτι πέφτει στην αντίληψή μας, το καταλαβαίνουμε (= αντιλαμβανόμαστε): *Δεν έπεσε στην αντίληψή μου καμία ύποπτη κίνηση.*

ΠΕΦΤΕΙ ΣΤΟ ΚΕΝΟ ΕΚΦΡ.: όταν κάτι πέφτει στο κενό, δεν πετυχαίνει το σκοπό του: *Όλες μου*

οι προσπάθειες για να τον πείσω έπεσαν στο κενό.

πέφτει το μάτι μου ΕΚΦΡ.: όταν πέφτει το μάτι μας σε κάτι, το βλέπουμε τυχαία: Έπεσε το μάτι του σε μια αγγελία κι έτσι βρήκε δουλειά.

πέφτουν βροχή ΕΚΦΡ.: το λέμε για πράγματα που γίνονται συνέχεια και σε μεγάλη ποσότητα: Βροχή έπεφταν τα τηλεφωνήματα!

πέφτω (έπεσα, πεσμένος) ΡΗΜ.:

1. κάποιος ή κάτι πέφτει όταν κινείται προς τα κάτω με όλο το βάρος του (≠ σηκώνομαι): Έπεσε κάτω λιπόθυμη. / Το αυτοκίνητο έπεσε στον γκρεμό. / Το φθινόπωρο πέφτουν τα φύλλα των δέντρων.

2. πέφτει κάποιος από ψηλά όταν αφήνει το σώμα του να φύγει προς τα κάτω (= πηδάω): Έπεσε από το μπαλκόνι και τραυματίστηκε. / Έπεσε με αλεξίπτωτο.

3. λέμε ότι πέφτουμε όταν ακουμπάμε το σώμα μας σε κρεβάτι ή καναπέ για να κοιμηθούμε, να ξεκουραστούμε κτλ. (= ξαπλώνω, πλαγιάζω): Έπεσε νωρίς για ύπνο.

4. όταν πέφτουμε πάνω σε κάτι, ακουμπάμε με δύναμη πάνω του (= χτυπάω): Έπεσε με το αυτοκίνητο πάνω στο φράχτη.

5. χρησιμοποιούμε το “πέφτω” για να πούμε ότι κάποιος έρχεται σε μια ορισμένη κατάσταση: Κρύωσε και έπεσε άρρωστος. / Έπεσε σε μελαγχολία. / Το χειμώνα οι αρκούδες πέφτουν σε χειμερία νάρκη.

6. πέφτει κάποιος όταν χάνει την εξουσία (= ανατρέπομαι): Έγινε πραξικόπημα και έπεσε η κυβέρνηση.

7. **πέφτει** 3^ο ΠΡ.: όταν βρέχει ή χιονίζει, λέμε ότι πέφτει βροχή ή χιόνι (= ρίχνει): Δεν έπεσε χιόνι φέτος στην πόλη μας.

8. **πέφτει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι πέφτει, γίνεται λιγότερο (= μειώνεται ≠ αυξάνεται): Έπεσε ο σέρας και βγήκαμε για ψάρεμα. / Η θερμοκρασία θα πέσει κάτω από το μηδέν.

9. **πέφτει** 3^ο ΠΡ.: όταν μας πέφτει το λαχείο, μια ευκαιρία κτλ., το κερδίζουμε (= τυχαίνει): Σε ποιον έπεσε το λαχείο;

10. **πέφτει** 3^ο ΠΡ.: όταν πέφτει κάτι, κάτι κακό ή δυσάρεστο συμβαίνει: Μεγάλη συμφορά έπεσε στην οικογένειά μας. / Έπεσε ξηρασία.

11. **πέφτει** 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι πέφτει όταν γίνεται μια ορισμένη ημερομηνία: Τι μέρα πέφτει η γιορτή σου;

ΕΚΦΡ. δε μου πέφτει λόγος, δεν πέφτει καρφίτσα, μου πέφτει η μύτη, πέφτει νερό με το τουλούμι, πέφτει στην αντίληψή μου, πέφτει στο κενό, πέφτει το μάτι μου, πέφτουν βροχή, πέφτω από τα σύννεφα, πέφτω έξω, πέφτω με τα μούτρα, πέφτω ξερός, πέφτω στα πόδια, πέφτω στα χέρια, πέφτω στην παγίδα, πέφτω στο κρεβάτι, την πέφτω

πέφτω από τα σύννεφα ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν γίνεται κάτι που μας προκαλεί μεγάλη έκπληξη, συνήθως δυσάρεστη: Όταν έμαθα την πραγματική της ηλικία, έπεσα από τα σύννεφα!

πέφτω έξω ΕΚΦΡ.:

1. λέμε ότι μια επιχείρηση πέφτει έξω όταν δεν πηγαίνει καλά (= χρεοκοπώ): Άνοιξε ένα μαγαζί με ρούχα, αλλά δεν είχε δουλειά κι έπεσε έξω.

2. λέμε ότι κάποιος πέφτει έξω όταν δεν υπολογίζει κάτι σωστά και κάνει λάθος (= αστοχώ, λαθεύω, γελιέμαι ≠ πέφτω μέσα): Νόμιζα πως ήσουν πιο σοβαρός, αλλά έπεσα έξω.

πέφτω με τα μούτρα ΕΚΦΡ.: όταν πέφτουμε με τα μούτρα σε κάτι, αφοσιωνόμαστε σε αυτό: Έχει πέσει με τα μούτρα στο διάβασμα.

πέφτω ξερός ΕΚΦΡ.: όταν κάποιος πέφτει ξερός, είναι πολύ κουρασμένος: Μετά από έξι ώρες προπόνηση έπεσε ξερός για ύπνο.

πέφτω στα πόδια ΕΚΦΡ.: όταν πέφτουμε στα πόδια κάποιου, τον παρακαλάμε έντονα για κάτι (= ικετεύω): Έπεσα στα πόδια του, αλλά αυτός δε με λυπήθηκε.

πέφτω στα χέρια ΕΚΦΡ.:

1. όταν κάτι πέφτει στα χέρια μας, γίνεται δικό μας, περνάει στην εξουσία μας: Η πόλη έπεσε στα χέρια του εχθρού.

2. όταν κάτι πέφτει στα χέρια μας, βρίσκεται στα χέρια μας τυχαία: Έπεσε στα χέρια μου το νέο του μυθιστόρημα.

πέφτω στην παγίδα ΕΚΦΡ.: λέμε ότι πέφτουμε στην παγίδα κάποιου όταν μας ξεγελάει: Οι ληστές έπεσαν στην παγίδα που τους είχε στήσει η αστυνομία.

πέφτω στο κρεβάτι ΕΚΦΡ.: όταν πέφτουμε στο κρεβάτι, είμαστε άρρωστοι: Έπεσε στο κρεβάτι με σαράντα πυρετό.

το **πηγάδι** (του πηγαδιού, των πηγαδιών) ΟΥΣ.: το πηγάδι είναι η βαθιά τρύπα που ανοίγουν στο έδαφος οι άνθρωποι για να βρουν νερό: Ρίχνοντας τον κοβάν για να βγάλει νερό από το πηγάδι, έχασε την ισορροπία της κι έπεσε μέσα.

πηγάζει (πήγασε) ΡΗΜ.:

1. όταν ένα ποτάμι ή κάτι άλλο πηγάζει από κάπου, έχει εκεί την πηγή του: Ο Αλιάκμονας πηγάζει από το βουνό Βόιο και χύνεται στο Θερμαϊκό κόλπο.

2. λέμε ότι κάτι πηγάζει από κάπου όταν εκεί έχει την αρχή του ή την αιτία του: Ο ρατσισμός πηγάζει από το φόβο.

πηγαίνω ΡΗΜ. ⇒ **πάω**

η **πηγή** (της πηγής, των πηγών) ΟΥΣ.:

1. η πηγή είναι το μέρος από το οποίο ξεκινάει ένα ποτάμι ή από όπου βγαίνει κάποιο υγρό: Ήπιαμε κρύο νερό από την πηγή.

2. η πηγή είναι το πρόσωπο, το μέρος ή το πράγμα που μας προσφέρει αυτό που θέλουμε: Ο ήλιος είναι πηγή θερμότητας. / Η θάλασσα ήταν η πηγή έμπνευσης για το συγγραφέα.

3. η πηγή κάποιου προβλήματος είναι αυτό που το προκαλεί (= αιτία): Ο πόλεμος είναι πηγή κακών για τους ανθρώπους.

4. πηγή λέμε τον άνθρωπο που μας δίνει κάποιες πληροφορίες: *Έγκυρες δημοσιογραφικές πηγές λένε ότι θα γίνουν σύντομα εκλογές.*

το **πηδάλιο** (του πηδαλίου, των πηδαλίων) ουσ.: το πηδάλιο είναι το τιμόνι του πλοίου ή του αεροπλάνου: *Βλάβη στο μηχανισμό του πηδαλίου προκάλεσε το αεροπορικό δυστύχημα.*

πηδάω/πηδώ (πήδηξα και πήδησα) ρημ.:

1. πηδάει κάποιος όταν σηκώνει το σώμα του πάνω από το έδαφος σπρώχνοντας με τα πόδια του: *Μου έριξε την μπάλα και πήδησα για την πιάσω. / Τα παιδιά έτρεχαν και πηδούσαν. (= χοροπηδάω)*

2. πηδάμε κάτι όταν σπρώχνουμε το σώμα μας να περάσει πάνω από αυτό: *Πήδηξε το φράχτη.*

3. όταν αφήνουμε το σώμα μας να πέσει από ψηλό σημείο, τότε πηδάμε από εκεί (= πέφτω): *Πήδηξε από το δεύτερο όροφο.*

4. λέμε ότι πηδάμε κάτι όταν το αφήνουμε και προχωράμε στο επόμενο (= παραλείπω, τρώω): *Πήδηξε το δεύτερο στίχο του τραγουδιού.*

το **πήδημα** (του πηδήματος, των πηδημάτων) ουσ.: το πήδημα είναι αυτό που κάνει κάποιος όταν πηδάει (= άλμα): *Με ένα πήδημα βρέθηκε στην αγκαλιά μου. / Το πήδημα του αθλητή που κέρδισε το χρυσό μετάλλιο ξεπερνούσε τα 2.47μ.*

ΕΚΦΡ. για ψύλλου πήδημα

πήζει το μυαλό μου **ΕΚΦΡ.**: λέμε ότι πήζει το μυαλό μας όταν γινόμαστε πιο ώριμοι (= ωριμάω): *Δεν έπηξε το μυαλό του ακόμα, γι' αυτό είναι τόσο επιπόλαιος.*

πήζω (έπηξα) ρημ.:

1. όταν πήζουμε κάποιο υγρό, το κάνουμε να γίνει στερεό, πιο πηχτό ($\neq$ λιώνω, αραιώνω): *Πήζουν το γάλα για να φτιάξουν το γιαούρτι.*

2. λέμε ότι πήζουμε όταν κουραζόμαστε πολύ από κάτι (= πνίγομαι): *Πήζει στη δουλειά. (= πνίγομαι)*

3. **πήζει** 3^ο πρ.: όταν μια σάλτσα ή μια σούπα πήζει, γίνεται πηχτή (= δένει $\neq$ αραιώνει): *Δεν έπηξε η κρέμα, γιατί έβαλες πολύ γάλα.*

4. **πήζει** 3^ο πρ.: όταν πήζει ένας χώρος, είναι γεμάτος από κάτι (= γεμίζει): *Έπηξαν οι δρόμοι από τα αυτοκίνητα. / Έπηξε το δωμάτιο από τον καπνό.*

ΕΚΦΡ. πήζει το μυαλό μου

το **πηλίκιο** (του πηλίκου, των πηλίκων) ουσ. (ΜΑΘΗΜ.): στα μαθηματικά, το πηλίκιο είναι ο αριθμός που είναι το αποτέλεσμα της διαίρεσης ενός αριθμού με άλλον: *Το πηλίκιο της διαίρεσης του 12 με το 3 είναι ο αριθμός 4.*

ο **πηλός** (του πηλού) ουσ.: ο πηλός είναι υγρό χρώμα, που γίνεται σκληρό όταν ψήνεται και χρησιμεύει για να φτιάχνουμε πιάτα, γλάστρες, αγγεία κτλ.: *Τα κεραμίδια της στέγης ήταν από πηλό.*

⚠ Η λέξη πηλός δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

πήρε τ' αυτί μου **ΕΚΦΡ.**: λέμε ότι κάτι πήρε τ' αυτί μας όταν έχουμε ακούσει κάτι σχετικό με κάποιο θέμα: *Κάτι πήρε τ' αυτί μου για αυξήσεις, αλλά δεν ξέρω λεπτομέρειες.*

ο **πηχτός**, η **πηχτή**, το **πηχτό** επιθ.:

1. πηχτό είναι ένα υγρό όταν έχει πήξει (= παχύρρευστος $\neq$ αραιός): *Αφήστε τη σούπα να βράσει σε χαμηλή φωτιά για να γίνει πηχτή.*

2. πηχτό είναι κάτι που δεν μπορούμε να δούμε ανάμεσά του (= πυκνός): *Έσβησαν τα φώτα κι έπεσε πηχτό σκοτάδι.*

πια επιρρ.:

1. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάτι που γινόταν σταμάτησε να γίνεται: *Τέτοιοι μάλιστα δεν υπάρχουν πια, δυστυχώς.*

2. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάτι υπάρχει τώρα και δεν υπήρχε παλιά: *Η κόρη του είναι πια μεγάλη κοπέλα.*

3. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε χαρά, ανακούφιση ή αγανάκτηση για κάτι: *Φτάνει πια, δεν αντέχω άλλο.*

ο **πιανίστας** (του πιανίστα, των πιανιστών), η **πιανίστρια** (της πιανίστριας, των πιανιστριών) ουσ.: ο πιανίστας είναι ο μουσικός που παίζει πιάνο: *Ο Μότσαρτ ήταν ένας εξαιρετικός συνθέτης και πιανίστας.*

το **πιάνο** (του πιάνου, των πιάνων) ουσ.: το πιάνο είναι ένα μεγάλο όργανο μουσικής με μια σειρά από άσπρα και μαύρα πλήκτρα, που βγάζουν ήχο όταν τα πατάμε: *Αυτός έπαιζε τραγούδια στο πιάνο και αυτή τραγουδούσε.*

πιάνουν τα χέρια μου **ΕΚΦΡ.**: το λέμε για κάποιον όταν είναι πολύ επιδέξιος: *Πιάνουν τα χέρια του, όλα τα φτιάχνει ο άτιμος!*

πιάνω (έπιασα), **πιάνομαι** (πιάστηκα, πιασμένος) ρημ.:

1. πιάνουμε κάτι όταν το κρατάμε στο χέρι ή με το χέρι μας: *Πιάσε γερά το μαχαίρι για να κόψεις το κρέας. / Μην πιάνεις το καλώδιο, θα πάθεις ηλεκτροπληξία. (= αγγίζω) / Τον έπιασε από το λαιμό. (= αρπάζω)*

2. πιάνουμε ένα σπίτι ή μια δουλειά σημαίνει ότι βρίσκουμε σπίτι ή δουλειά: *Έπιασε ένα διαμέρισμα στο κέντρο. (= νοικιάζω) / Έπιασε δουλειά σε βενζινάδικο.*

3. η αστυνομία πιάνει κάποιον όταν τον αναγκάζει να πάει στη φυλακή (= συλλαμβάνω): *Τους έπιασαν την ώρα που έκλεβαν. / Πιάστηκε ο δολοφόνος.*

4. πιάνουμε κάτι με κάτι άλλο όταν το βάζουμε μαζί του χρησιμοποιώντας κάποιον τρόπο (= συνδέω): *Έπιασε τις σελίδες με ένα συνδετήρα.*

5. πιάνει κάποιος το δάχτυλό του στην πόρτα σημαίνει ότι το δάχτυλο μπαίνει σε ένα άνοιγμα και δεν μπορεί να το βγάλει από εκεί (= μαγκώνω): *Έπιασε το χέρι του στο παράθυρο.*

6. **πιάνει** **ΕΝΕΡΓ.** 3^ο πρ.: πιάνει ένα φυτό όταν βγάζει ρίζες κάπου (= φυτρώνει): *Φύτεψα ένα γεράνι στον κήπο και έπιασε.*

7. πιάνει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι πιάνει κάτι όταν αρχίζει να γίνεται: *Έπιασε φωτιά το κτίριο και κάλεσαν την πυροσβεστική.* / *Έπιασε βροχή.*

8. πιάνει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: κάτι πιάνει όταν έχει αποτέλεσμα (= πετυχαίνει): *Έπιασε το κόλπο.*

9. πιάνει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: ένας χώρος πιάνει ορισμένα μέτρα όταν τον μετράμε και έχει αυτή την έκταση: *Το κτήμα πιάνει μισό στρέμμα.*

10. πιάνει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι μας πιάνει πείνα, νύστα ή κάτι άλλο όταν νιώθουμε πείνα, νύστα κτλ.: *Πάω να τσιμπήσω κάτι, γιατί με έπιασε λιγούρα.* / *Με έπιασε πονοκέφαλος με τη φλυαρία της.*

11. πιάνομαι ΠΑΘ.: πιανόμαστε από κάποιο σημείο για να στηριχτούμε και να μην πέσουμε (= κρατιέμαι, αρπάζομαι): *Πιάστηκε από τα κάγκελα για να κατέβει.*

12. πιάνομαι ΠΑΘ.: πιάνεται κάποιος με κάποιον άλλο όταν καβαδίζουν και ρίχνουν ξύλο ο ένας στον άλλο: *Πιάστηκε με τον αδερφό του και προσπάθησα να τους χωρίσω.*

13. πιάνομαι ΠΑΘ.: πιάνεται ο σβέρκος μου ή κάτι άλλο στο σώμα μου όταν μουδιάζει και δεν μπορώ να το κουνήσω: *Πιάστηκαν τα πόδια μου από το περπάτημα.*

ΕΚΦΡ. δεν πιάνομαι, πιάνουν τα χέρια μου, πιάνω κορόιδο, πιάνω με το καλό, πιάνω πάτο, πιάνω πουλιά στον αέρα, πιάνω στα πράσα, πιάνω στο στόμα μου, πιάνω στον ύπνο, πιάνω την καλή, πιάνω τόπο

πιάνω κορόιδο ΕΚΦΡ.: όταν πιάνουμε κάποιον κορόιδο, τον ξεγελάμε: *Τον έπιασαν κορόιδο και του πούλησαν κατεψυγμένο ψάρι για φρέσκο.*

πιάνω με το καλό ΕΚΦΡ.: όταν πιάνουμε κάποιον με το καλό, του μιλάμε με καλό και ήρεμο τρόπο για να τον πείσουμε για κάτι (= καλοπιάνω): *Καλύτερα να την πιάσεις με το καλό αν θες να σε βοηθήσει.*

πιάνω πάτο ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε όταν κάποιος ή κάτι έχει φτάσει στη χειρότερη κατάσταση που θα μπορούσε να φτάσει (= πατώνω): *Η εφημερίδα έπιασε πάτο και έκλεισε.*

πιάνω πουλιά στον αέρα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε για κάποιον όταν είναι πολύ έξυπνος: *Σιγά μην τον ξεγελάσεις, αυτός πιάνει πουλιά στον αέρα!*

πιάνω στα πράσα ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): λέμε ότι πιάνουμε κάποιον στα πράσα όταν τον πιάνουμε τη στιγμή ακριβώς που κάνει κάτι κακό: *Ο δάσκαλος τους έπιασε στα πράσα να αντιγράφουν στο διαγώνισμα.*

πιάνω στο στόμα μου ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν πιάνουμε κάποιον στο στόμα μας, τον κουτοσμπολεύουμε και λέμε άσχημα λόγια γι' αυτόν: *Έτσι και σε πιάσει στο στόμα της αυτή η κουτοσμπούλα, χάθηκες!*

πιάνω στον ύπνο ΕΚΦΡ.: όταν πιάνουμε κάποιον στον ύπνο, κάνουμε κάτι ξαφνικά εκεί που δεν

το περιμένει: *Έπιασε στον ύπνο την άμυνα της αντίπαλης ομάδας και έβαλε γκολ.*

πιάνω την καλή ΕΚΦΡ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το λέμε όταν κερδίζουμε ξαφνικά πολλά χρήματα: *Κέρδισε το λαχείο και έπιασε την καλή.*

πιάνω τόπο ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάτι πιάνει τόπο όταν φέρνει αποτέλεσμα: *Βγήκε πρωταθλητής και οι προσπάθειες τόσων χρόνων έπιασαν τόπο.*

η πιατέλα (της πιατέλας, των πιατελών) ΟΥΣ.: η πιατέλα είναι ένα μεγάλο ρηχό πιάτο με το οποίο σερβίρουμε φαγητά ή γλυκά: *Κόβετε το κρέας και το σερβίρετε στους καλεσμένους σε πιατέλες.*

το πιάτο (του πιάτου, των πιάτων) ΟΥΣ.:

1. το πιάτο είναι ένα στρογγυλό σκεύος που το χρησιμοποιούμε για να σερβίρουμε και να τρώμε το φαγητό: *Βάλτε τα πιάτα στο τραπέζι.*

2. ένα πιάτο φαγητό είναι τόσο φαγητό, όσο χωράει σε αυτό το σκεύος (= μερίδα): *Έφαγε δύο πιάτα μακαρόνια.*

ΕΚΦΡ. στο πιάτο, τα βρίσκω όλα στο πιάτο

το πιγκ πογκ ΟΥΣ.: το πιγκ πογκ είναι ένα παιχνίδι στο οποίο ένας ή δύο παίκτες σε καθεμία πλευρά του τραπέζιού χτυπάνε ένα ελαφρύ μπαλάκι με ξύλινες ρακέτες πάνω από ένα δίχτυ που βρίσκεται στη μέση του τραπεζιού (= επιτραπέζια αντισφαίριση): *Το πιγκ πογκ είναι ολυμπιακό άθλημα.*

ο πιγκουίνος (του πιγκουίνου, των πιγκουίνων) ΟΥΣ.: ο πιγκουίνος είναι ένα μεγάλο πουλί που βαδίζει όρθιο και δεν πετάει, και το χρώμα του είναι συνήθως μαύρο και στην κοιλιά άσπρο: *Οι πιγκουίνοι ζουν κοντά στις παγωμένες θάλασσες της Ανταρκτικής.*

το πιγούνι (του πιγουνιού, των πιγουνιών) ΟΥΣ.: το πιγούνι είναι η άκρη του σαγονιού μας που προεξέχει: *Έχει ένα λακκάκι στο πιγούνι.*

πιέζω (πίεσα), **πιέζομαι** (πιέστηκα, πιεσμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν πιέζουμε κάτι, το σπρώχνουμε, συνήθως με τα δάχτυλα, για να μπει προς τα μέσα (= πατάω): *Πίεσε το κουμπί του ασανσέρ για τον τρίτο όροφο.* / *Πίεσε ελαφρά το βαμβάκι στο σημείο της ένωσης.*

2. όταν κάποιος με πιέζει, προσπαθεί να με πείσει να κάνω κάτι που δε θέλω (= αναγκάζω): *Τον πίεζαν οι γονείς του να αλλάξει δουλειά.*

3. πιέζει 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι με πιέζει όταν με φέρνει σε δύσκολη θέση ή μου δημιουργεί άγχος: *Η δουλειά του τον πιέζει πολύ.* / *Πιέστηκε πολύ στις εξετάσεις και χρειάζεται ξεκούραση.*

η πίεση (της πίεσης, των πιέσεων) ΟΥΣ.:

1. η πίεση είναι η δύναμη με την οποία σπρώχνουμε κάτι: *Η συσκευή μπαίνει σε λειτουργία με την πίεση ενός κουμπιού.*

2. η πίεση είναι η προσπάθεια που γίνεται για να πείσουμε, να απειλήσουμε ή να αναγκάσουμε κάποιον να κάνει κάτι: *Δέχεται πιέσεις να παραιτηθεί από τη θέση του υπουργού.*

3. η πίεση είναι το δυσάρεστο συναίσθημα που νιώθουμε όταν πρέπει να αντιμετωπίσουμε μια δύσκολη κατάσταση: *Η πίεση της σύγχρονης ζωής δημιουργεί μεγάλο άγχος στους ανθρώπους.*

4. η πίεση είναι η δύναμη με την οποία κυλάει το αίμα από την καρδιά στο υπόλοιπο σώμα: *Ο γιατρός μάς μετράει την πίεση με το πιεσόμετρο.*

ΕΚΦΡ. μου ανεβαίνει η πίεση

η **πιέτα** (της πιέτας, των πιετών) ουσ.: η πιέτα είναι το δίπλωμα σε ένα κομμάτι ύφασμα, για παράδειγμα σε μια γυναικεία φούστα: *Για τους άντρες, η φετινή μόδα προτείνει στενό σακάκι και παντελόνι χωρίς ρεβέρ και πιέτες.*

πιθανόν και **πιθανώς** ΕΠΙΡΡ.: το χρησιμοποιούμε όταν δεν είμαστε σίγουροι για κάτι: *Το κόκκινο κρασί πιθανόν να κάνει καλό στην καρδιά.*

ο **πιθανός**, η **πιθανή**, το **πιθανό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι πιθανό, νομίζουμε ότι μπορεί να γίνει (≠ απίθανος): *Η πιθανή παραίτηση του προέδρου αναστάτωσε το κόμμα. / Είναι πολύ πιθανό να βρέξει σήμερα.*

2. όταν κάτι είναι πιθανό, φαίνεται ότι μάλλον είναι αληθινό: *Η εξήγηση που δίνεις δε μου φαίνεται πολύ πιθανή.*

το **πιθάρι** (του πιθαριού, των πιθαριών) ουσ.: το πιθάρι είναι μεγάλο αγγείο, που το χρησιμοποιούσαν παλιότερα για να φυλάνε υγρά, δημητριακά κτλ.: *Στην αποθήκη του παππού υπήρχαν πελώρια κόκκινα πιθάρια για την αποθήκευση κρασιού.*

ο **πίθηκος** (του πιθήκου, των πιθήκων) ουσ.:

1. ο πίθηκος είναι ένα τριχωτό ζώο που ζει στις ζεστές χώρες, έχει μεγάλο σαγόνι και μακριά ουρά που την χρησιμοποιεί για να κρέμεται από τα δέντρα: *Ο άνθρωπος προέρχεται από τον πίθηκο.*

2. πίθηκο λέμε το αρσενικό αυτού του ζώου: *Για παιχνίδι, ο πίθηκος κυνηγούσε την πιθήκινα.*

ο **πικάντικος**, η **πικάντικη**, το **πικάντικο** ΕΠΙΘ.:

όταν κάτι είναι πικάντικο, έχει πολλά μπαχαρικά και είναι κάπως καυτερό στη γεύση: *Η κόκκινη πιπεριά και η μουστάρδα προσθέτουν πικάντικη γεύση στο φαγητό.*

η **πικροδάφνη** (της πικροδάφνης) ουσ.: η πικροδάφνη είναι ένας μεγάλος θάμνος με λουλούδια σε ροζ, κόκκινο ή άσπρο χρώμα: *Τις όχθες της λίμνης στόλιζαν ροζ πικροδάφνες.*

⚠ Η λέξη πικροδάφνη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **πικρός**, η **πικρή**, το **πικρό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι πικρό, έχει έντονη και δυσάρεστη γεύση (≠ γλυκός): *Ήταν αναγκασμένος να παίρνει ένα πικρό φάρμακο μέχρι να γίνει καλά.*

2. πικρό λέμε κάτι που μας προκαλεί λύπη ή πόνο: *Της ζήτησε συγνώμη για τα πικρά λόγια που της είπε.*

το **πιλάφι** (του πιλαφιού, των πιλαφιών) ουσ.: το πιλάφι είναι φαγητό που γίνεται με βρασμένο ρύζι και άλλα υλικά: *Μαγείρεψε κοκκινιστό κρέας με πιλάφι.*

ο **πιλότος**, η **πιλότος** (του/της πιλότου, των πιλότων) ουσ.: ο πιλότος είναι αυτός που οδηγεί αεροπλάνο, ελικόπτερο κτλ. (= κυβερνήτης): *Εκπαιδεύεται για να γίνει πιλότος σε αεροπορική εταιρεία.*

ο **πίνακας** (του πίνακα, των πινάκων) ουσ.:

1. στον πίνακα γράφει με κιμωλία ο δάσκαλος και ο μαθητής μέσα στην τάξη, για να βλέπουν όλοι (= μαυροπίνακας): *Τον σήκωσε στον πίνακα για να λύσει την άσκηση.*

2. ο πίνακας είναι το έργο ζωγραφικής (= κάδρο): *Στο σαλόνι κρέμασαν έναν πίνακα του αγαπημένου τους ζωγράφου.*

3. ο πίνακας είναι ο κατάλογος που παρουσιάζει ονόματα ή άλλα στοιχεία με ορισμένη σειρά: *Ο πίνακας με τα ονόματα των επιτυχόντων στις εξετάσεις. / Δείτε στο βιβλίο της γραμματικής τον πίνακα με την κλίση των ρημάτων.*

η **πινακίδα** (της πινακίδας, των πινακίδων) ουσ.: η πινακίδα είναι ένα λεπτό κομμάτι από ξύλο, μέταλλο ή άλλο υλικό πάνω στο οποίο είναι γραμμένο κάποιο σύντομο κείμενο που μας δίνει πληροφορίες για κάτι: *Μια πινακίδα στην πόρτα της αυλής προειδοποιεί: Προσοχή – σκύλος! (= επιγραφή, ταμπέλα)*

η **πινέζα** (της πινέζας, των πινεζών) ουσ.: η πινέζα είναι ένα είδος λεπτού και κοντού καρφιού με πλατύ κεφάλι, με το οποίο στερεώνουμε κάτι πάνω σε ξύλο: *Κρέμασε τη φωτογραφία με μια πινέζα στην πλάτη του κρεβατιού.*

το **πινέλο** (του πινέλου, των πινέλων) ουσ.: το πινέλο είναι μια μικρή βούρτσα, που τη χρησιμοποιούμε για να απλώνουμε μπογιά, κόλλα ή άλλα υλικά σε μια επιφάνεια: *Για να κάνετε τις χρωματιστές ρίγες, χρησιμοποιήστε ένα χοντρό πινέλο ζωγραφικής.*

πίνω (ήπια), **πίνομαι** (πιωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν πίνουμε κάποιο υγρό, το βάζουμε στο στόμα μας και το καταπίνουμε: *Κάθε πρωί πίνει τον καφέ του.*

2. λέμε ότι κάποιος πίνει όταν καταναλώνει μεγάλη ποσότητα αλκοόλ: *Τόσο που πίνεις θα γίνεις αλκοολικός!*

3. πίνεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι πίνεται, μπορούμε να το πιούμε χωρίς να πάθουμε κάτι: *Αγοράσαμε εμφιαλωμένο νερό, γιατί το νερό της βρύσης δεν πίνεται.*

ΕΚΦΡ. πίνω το αίμα

πίνω το αίμα ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος μας πίνει το αίμα όταν μας εκμεταλλεύεται πολύ: *Οι κερδοσκόποι έμποροι ανεβάζουν τις τιμές και πίνουν το αίμα των καταναλωτών.*

πιο ΕΠΙΡΡ.: το χρησιμοποιούμε πριν από επίθετα και επιρρήματα για να δείξουμε ότι αυτό που δηλώνουν γίνεται ή υπάρχει σε μεγαλύτερο βαθμό: *Το μανταρίνι είναι πιο μικρό από το*

πορτοκάλι. / Περπάτα πιο αργά, δε βιαζόμαστε.

το **πιόνι** (του πιονιού, των πιονιών) ΟΥΣ.:

1. το πιόνι είναι καθένα από τα μικρά αντικείμενα που χρησιμοποιούμε για να παίξουμε σκάκι ή άλλα επιτραπέζια παιχνίδια: *Ξαναρίχνει το ζάρι και κινεί το πιόνι του όσες θέσεις γράφει πάνω το ζάρι.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε πιόνι τον άνθρωπο που δεν έχει δική του άποψη και κάνει ό,τι του λένε οι άλλοι (= μαριονέτα): *Ο βουλευτής δεν πρέπει να είναι πιόνι κανενός.*

το **πιωτό** (του πιωτού, των πιωτών) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. το πιωτό είναι το ποτό με αλκοόλ: *Απεχθάνεται τους μπεκρήδες και τα πιωτά.*

2. το πιωτό είναι η συνήθεια να πίνει κανείς αλκοόλ: *Ξανάπνεσε στο πιωτό και δεν μπορεί να το κόψει.*

η **πίπα** (της πίπας, των πιπών) ΟΥΣ.: η πίπα είναι

το αντικείμενο που χρησιμοποιούμε για να καπνίσουμε καπνό η τσιγάρο και το οποίο αποτελείται από ένα λεπτό σωλήνα και μια ειδική θήκη στην άκρη: *Γέμισε καπνό την πίπα του και την άναψε.*

το **πιπέρι** (του πιπεριού, των πιπεριών) ΟΥΣ.: στο φαγητό ρίχνουμε πιπέρι για να το κάνουμε καυτερό και πικάντικο: *Θέλεις πιπέρι στη σούπα;*

η **πιπεριά** (της πιπεριάς, των πιπεριών) ΟΥΣ.:

1. η πιπεριά είναι πράσινο, κόκκινο ή κίτρινο λαχανικό με μικρούς άσπρους σπόρους μέσα της: *Ψιλοκόβετε πράσινη πιπεριά για τη χωριάτικη σαλάτα.*

2. έτσι λέγεται και το φυτό που βγάζει αυτό τον καρπό: *Φύτεψε στον κήπο ντομάτες και πιπεριές.*

η **πιπίλα** (της πιπίλας) ΟΥΣ.: η πιπίλα είναι ένα αντικείμενο από πλαστικό ή από λάστιχο που, όταν το γλείφουν τα μωρά, σταματάνε το κλάμα: *Το μωρό ηρεμεί πιπιλώντας τον αντίχειρα, την πιπίλα ή την κουβέρτα.*

⚠ Η λέξη πιπίλα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το **πιρούνι** (του πιρουνιού, των πιρουνιών) ΟΥΣ.: με το πιρούνι, που έχει μακρύ χερούλι και μυτερές άκρες, πιάνουμε το φαγητό και το τρώμε: *Πάρτε μαχαίρι και πιρούνι και ξεκινήστε το φαγητό.*

ΕΚΦΡ. γερό πιρούνι

η **πισίνα** (της πισίνας) ΟΥΣ.: η πισίνα είναι μια μεγάλη κατασκευή που τη γεμίζουμε με νερό για να κολυμπάμε: *Κάντε απαραίτητα ένα ντους πριν μπείτε στην πισίνα.*

⚠ Η λέξη πισίνα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **πισινός**, η **πισινή**, το **πισινό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι πισινό, βρίσκεται πίσω από κάτι άλλο ή στο πίσω μέρος ενός πράγματος (≠ μπροστινός): *Το άλογο σηκώθηκε όρθιο στα πισινά του πόδια.*

ο **πισινός** (του πισινού, των πισινών) ΟΥΣ.: ο πισινός είναι το μέρος του σώματός μας με το

οποίο καθόμαστε (= κώλος, ποπός): *Τον χτύπησε ελαφρά στον πισινό για να κάτσει φρόνιμα.*

η **πίσσα** (της πίσσας, των πισσών) ΟΥΣ.: η πίσσα είναι το παχύ μαύρο υγρό που βγαίνει από το πετρέλαιο και με το οποίο στρώνουν την επιφάνεια των δρόμων: *Οι ακτές ρυπαίνονται από την πίσσα και το πετρέλαιο.*

πιστά ΕΠΙΡΡ.: όταν ακολουθούμε πιστά κάποιον ή κάτι, κάνουμε ό,τι ακριβώς μας λέει: *Να εφαρμόζετε πιστά τις οδηγίες χρήσης ενός προϊόντος.*

πιστεύω (πίστεψα) ΡΗΜ.:

1. μπορούμε να πούμε “πιστεύω” όταν είμαστε σίγουροι ότι κάτι είναι αληθινό ή ότι κάποιος λέει την αλήθεια: *Το δικαστήριο τον πίστεψε και τον αθώωσε. / Μην πιστεύεις όλα όσα γράφουν οι εφημερίδες.*

2. όταν πιστεύω ότι κάτι γίνεται, έχω τη γνώμη ότι γίνεται, αλλά δεν είμαι εντελώς σίγουρος (= νομίζω, θεωρώ, εκτιμώ): *Πολλοί πιστεύουν ότι ζούμε σε μια ρατσιστική κοινωνία.*

3. όταν πιστεύω σε κάποιον ή σε κάτι, είμαι σίγουρος για την αξία του και του δείχνω εμπιστοσύνη: *Αν πιστεύεις στις ικανότητες σου, θα νικήσεις.*

4. όταν πιστεύω στο Θεό, σε ένα θαύμα κτλ., είμαι σίγουρος ότι υπάρχει: *Λέει ότι πιστεύει στο Θεό. / Πιστεύεις στα μάγια;*

ΕΚΦΡ. δεν πιστεύω στ’ αυτιά μου, δεν πιστεύω στα μάτια μου

η **πίστη** (της πίστης, των πίστewων) ΟΥΣ.:

1. η πίστη είναι η σιγουριά και η ασφάλεια που νιώθουμε όταν πιστεύουμε σε ένα θεό: *Η πίστη του στο Θεό τον βοήθησε να ξεπεράσει την αρρώστιά του.*

2. όταν έχουμε πίστη σε κάποιον ή σε κάτι, είμαστε σίγουροι για την αξία του και του δείχνουμε εμπιστοσύνη: *Πρέπει να έχεις πίστη στις δυνάμεις σου αν θες να νικήσεις. / Ο λαός έχασε την πίστη του στην κυβέρνηση.*

ΕΚΦΡ. βγάξω την πίστη, μου βγαίνει η πίστη

το **πιστόλι** (του πιστολιού, των πιστολιών) ΟΥΣ.: το πιστόλι είναι ένα μικρό μεταλλικό όπλο που ρίχνει σφαίρες: *Μάλωσαν και τον πυροβόλησε με το πιστόλι στο κεφάλι.*

το **πιστοποιητικό** (του πιστοποιητικού, των πιστοποιητικών) ΟΥΣ.: το πιστοποιητικό είναι επίσημο χαρτί που βεβαιώνει κάποια στοιχεία για κάποιον (= αποδεικτικό, βεβαίωση): *Για να βγάλεις καινούρια ταυτότητα, χρειάζεσαι πιστοποιητικό γέννησης.*

ο **πιστός**, η **πιστή**, το **πιστό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι πιστός σε μια ιδέα, πιστεύει ειλικρινά σε αυτήν: *Παραμένει πιστός στις αντιπολεμικές του ιδέες.*

2. όταν κάποιος είναι πιστός σε ένα πρόσωπο, του είναι πολύ αφοσιωμένος και δεν προδίδει την εμπιστοσύνη του: *Ήταν πιστός μου φίλος*

και δε με πρόδωσε ποτέ. / Λατρεύει τη γυναίκα του, αλλά δεν της είναι πιστός. (≠ άπιστος)

3. μια πιστή μετάφραση, ένα πιστό αντίγραφο ή κάτι άλλο είναι σχεδόν ίδιο με το πρωτότυπο (= ακριβής): *Η αγγλική έκδοση αποτελεί πιστή μετάφραση της ελληνικής.*

ο πιστός (του πιστού, των πιστών) ουσ.: οι πιστοί είναι οι άνθρωποι που πιστεύουν σε μια ορισμένη θρησκεία: *Οι πιστοί τον λάτρευαν σαν προφήτη.*

⚠ Η λέξη πιστός χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

η πιστωτική κάρτα ουσ.: πιστωτική κάρτα είναι η μικρή πλαστική κάρτα με την οποία αγοράζουμε κάτι τώρα και το πληρώνουμε αργότερα: *Θα πληρώσετε με πιστωτική κάρτα ή με μετρητά;*

πίσω ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι βρίσκεται πίσω μας, βρίσκεται από την άλλη πλευρά και δεν μπορούμε να το δούμε (≠ μπροστά): *Κάθισαν πίσω μας στο σινεμά. / Πάμε στο χωριό που είναι πίσω από αυτό το βουνό.*

2. όταν κάποιος κινείται ή γυρίζει πίσω, αλλάζει κατεύθυνση και κινείται αντίθετα: *Έκανε μερικά βήματα προς τα πίσω. / Θέλει πια να επιστρέψει πίσω στο χωριό του.*

3. όταν λέμε πίσω στο χρόνο, εννοούμε στο παρελθόν: *Αυτή η ιστορία μάς γυρίζει πολλά χρόνια πίσω, στις αρχές του αιώνα.*

4. λέμε ότι ένα ρολόι ηγαιίνει πίσω όταν χάνει και δε δείχνει τη σωστή ώρα (≠ μπροστά): *Άργηση στο ραντεβού γιατί το ρολόι μου πήγαινε πίσω μισή ώρα.*

ΕΚΦΡ. δεν πάω πίσω, μένω πίσω

η πίτα (της πίτας, των πιτών) ουσ.: πίτα λέμε τα φαγητά και τα γλυκά που έχουν γίνει με ψημένη ζύμη και άλλα υλικά πάνω ή μέσα σε αυτή: *Την πίτα με σπανάκι τη λέμε σπανακόπιτα. / Η μηλόπιτα είναι γλυκιά πίτα.*

η πιτζάμα (της πιτζάμας, των πιτζαμών) ουσ.: η πιτζάμα είναι ένα ελαφρύ και άνετο ρούχο, με παντελόνι και μπλούζα, που το φοράμε στον ύπνο: *Φοράει ριγέ πιτζάμες.*

το πίτουρο (του πίτουρου, των πίτουρων) ουσ.: το πίτουρο είναι αυτό που μένει μετά από το άλεσμα του σιταριού, του κριθαριού κτλ.: *Ταΐζουν τις κόττες με πίτουρα. / Το πίτουρο του ρυζιού είναι πλούσιο σε φυτικές ίνες.*

η πίτσα (της πίτσας) ουσ.: η πίτσα είναι ένα φαγητό με ψημένη ζύμη και διάφορα υλικά πάνω σε αυτή, συνήθως τυρί, ζαμπόν και ντομάτα: *Παραγγείλαμε μια πίτσα με ντομάτα, τυρί και μανιτάρια.*

⚠ Η λέξη πίτσα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η πιτυρίδα (της πιτυρίδας) ουσ.: πιτυρίδα λέμε τα πολύ μικρά άσπρα κομμάτια ξεραμένου δέρματος στα μαλλιά μας: *Η πιτυρίδα μπορεί να αντιμετωπιστεί με ειδικά σαμπουάν.*

⚠ Η λέξη πιτυρίδα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η πλαγιά (της πλαγιάς, των πλαγιών) ουσ.: η πλαγιά είναι η πλευρά ενός βουνού ή ενός λόφου: *Το ξενοδοχείο είναι χτισμένο στην πλαγιά ενός λόφου που έχει θέα στη θάλασσα.*

πλαγιάζω (πλάγιασα) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν πλαγιάζουμε, ξαπλώνουμε για ύπνο (= ξαπλώνω, πέφτω): *Ήταν κουρασμένη και πλάγιασε νωρίς.*

ο πλάγιος, η πλάγια, το πλάγιο ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι πλάγιο, έχει κλίση, δεν είναι ίσιο: *Τα παραδείγματα του λεξικού γράφονται με πλάγια γράμματα. (= πλαγιαστός) / Μου έριξε μια πλάγια ματιά. (= λοξός)*

2. όταν κάτι που λέμε είναι πλάγιο, δεν εκφράζει άμεσα και καθαρά αυτό που θέλουμε να πούμε (= έμμεσος ≠ άμεσος): *Προσπαθούσε με πλάγιες ερωτήσεις να μάθει τι είχε συμβεί.*

3. όταν κάποιος πετυχαίνει κάτι με πλάγιους τρόπους ή με πλάγια μέσα, το πετυχαίνει με ανήθικο ή παράνομο τρόπο: *Χρησιμοποίησε πλάγια μέσα για να διοριστεί.*

⚠ Η λέξη πλάγιος προφέρεται σε τρεις συλλαβές: πλά-γι-ος

πλάθω (έπλασα), **πλάθομαι** (πλάστηκα, πλασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν πλάθω τη ζύμη, την πλαστελίνη κτλ., της δίνω ορισμένο σχήμα ή μορφή (= ζυμώνω): *Πλάθουμε τα κουλουράκια στρογγυλά. / Έπλασε τα κεφτεδάκια πριν τα τηγανίσει.*

2. λέμε ότι πλάθουμε μια ιστορία κτλ. όταν τη δημιουργούμε με τη φαντασία μας (= επινοώ): *Έπλασε μια απίθανη δικαιολογία για να τον ξεγελάσει. / Οι συγγραφείς έπλασε έναν κωμικό ήρωα.*

3. όταν κάτι πλάθει το χαρακτήρα μας ή κάτι άλλο, τον επηρεάζει πολύ (= διαμορφώνει): *Ο χαρακτήρας του παιδιού πλάθεται μέσα στην οικογένεια και στο σχολείο.*

πλάι ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι βρίσκεται πλάι σε κάτι άλλο, βρίσκεται πάρα πολύ κοντά του (= δίπλα): *Τα δυο δελφίνια κολυμπούσαν πλάι πλάι.*

ο πλαϊνός, η πλαϊνή, το πλαϊνό ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι πλαϊνό, βρίσκεται στο πλάι, δίπλα από κάτι άλλο: *Στο πλαϊνό μέρος της συσκευής βρίσκεται ο διακόπτης της έντασης. / Η έξοδος κινδύνου βγάζει στο πλαϊνό δρομάκι. (= διπλανός)*

το πλαίσιο (του πλαισίου, των πλαισίων) ουσ.:

1. το πλαίσιο είναι μια κατασκευή γύρω από έναν πίνακα ή ένα παράθυρο κτλ., που τα κρατάει στη θέση τους: *Ο πίνακας είχε ξύλινο πλαίσιο. (= κορνίζα, κάδρο)*

2. το πλαίσιο είναι ό,τι υπάρχει γύρω από κάτι, συνήθως από ένα κείμενο (= περιγράμμα): *Σχεδίασε ένα όμορφο πλαίσιο γύρω από τη σελίδα.*

3. πλαίσιο λέμε ένα σύνολο από κανόνες ή νόμους που ρυθμίζουν το πώς γίνεται ή πώς πρέπει να γίνεται κάτι: *Οι καθηγητές και οι μαθητές συνεργάζονται σε ένα δημοκρατικό πλαίσιο.*

η **πλάκα** (της πλάκας, των πλακών) ουσ.:

1. πλάκα είναι ένα επίπεδο και λεπτό κομμάτι από πέτρα ή άλλο υλικό, όπως αυτά που στρώνουμε πάνω στο δρόμο ή στο πάτωμα του σπιτιού: *Το σαλόνι έχει πλάκες μαρμάρου.*

2. πλάκα λέμε και κάτι που έχει παρόμοιο σχήμα: *Αγόρασε μια πλάκα μαύρη σοκολάτα.*

3. (ΙΑΤΡ.) ο οδοντογιατρός ονομάζει πλάκα ένα στρώμα από μικρόβια πάνω στο δόντι: *Η οδοντόκρεμα προστατεύει από τη δημιουργία πλάκας και τερηδόνας.*

4. (ΑΝΕΠΙΣ.) πλάκα λέμε την ακτινογραφία: *Θα πρέπει να βγάλετε μια πλάκα για να δούμε αν έχει σπάσει το χέρι σας.*

5. πλάκα λέμε ένα αστείο που κάνουμε σε κάποιον για να γελάσουμε (= φάρσα): *Ξέκοψε μαζί τους γιατί ενοχλείται με τις πλάκες τους.*

ΕΚΦΡ. έχω πλάκα, κάνω πλάκα, σπάω πλάκα

το **πλακάκι** (του πλακακιού, των πλακακιών) ουσ.: το πλακάκι είναι η μικρή πλάκα από σκληρό υλικό που το τοποθετούμε στο πάτωμα ή στον τοίχο: *Στο δάπεδο του μπάνιου έβαλαν χρωματιστά πλακάκια.*

το **πλανητάριο** (του πλανητάριου, των πλανητάριων) ουσ.: το πλανητάριο είναι ένα κτίριο με θόλο πάνω στον οποίο παρουσιάζονται οι κινήσεις των πλανητών και των άστρων

ο **πλανήτης** (του πλανήτη, των πλανητών) ουσ.: ο πλανήτης είναι ένα στρογγυλό σώμα στον ουρανό που γυρίζει γύρω από τον Ήλιο ή άλλο αστέρι: *Ο πλανήτης Γη. / Το σύμπαν και οι πλανήτες.*

το **πλάσμα** (του πλάσματος, των πλασμάτων) ουσ.: πλάσμα καθετί που έχει ζωή ή κάτι φανταστικό που έχουμε δημιουργήσει με το μυαλό μας: *Αιώνες πριν οι άνθρωποι φαντάζονταν δαίμονες, φαντάσματα και άλλα τρομακτικά πλάσματα.*

η **πλαστελίνη** (της πλαστελίνης, των πλαστελινών) ουσ.: η πλαστελίνη είναι ένα μαλακό υλικό με το οποίο τα παιδιά δημιουργούν διάφορα σχήματα: *Πλάθετε την πλαστελίνη σε μπαλάκια για να φτιάξετε τα μάτια του ζώου.*

το **πλαστικό** (του πλαστικού, των πλαστικών) ουσ.: το πλαστικό είναι ένα μαλακό τεχνητό υλικό, που είναι ανθεκτικό και παίρνει διάφορες μορφές και σχήματα και το χρησιμοποιούμε για να φτιάχνουμε διάφορα αντικείμενα: *Στο πάρτι χρησιμοποιήσαμε πιάτα και ποτήρια από πλαστικό.*

ο **πλαστικός**, η **πλαστική**, το **πλαστικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι πλαστικό, είναι φτιαγμένο από πλαστικό: *Τα λουλουδία αυτά δεν είναι αληθινά, είναι πλαστικά.*

ο **πλαστός**, η **πλαστή**, το **πλαστό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι πλαστό, δεν είναι αληθινό αλλά αντιγράφει κάτι άλλο (= ψεύτικος ≠ γνήσιος): *Τους συνέλαβαν γιατί είχαν πλαστά διαβατήρια.*

πλαταίνω (πλάτυνα) ΡΗΜ.:

1. όταν πλαταίνουμε κάτι, το κάνουμε πλατύ ή πιο πλατύ (= φαρδαίνω ≠ στενεύω): *Πλάτυναν το μονοπάτι για να περνάνε αυτοκίνητα.*

2. **πλαταίνει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι πλαταίνει, γίνεται πλατύ ή πιο πλατύ (= φαρδαίνει ≠ στενεύει): *Το ποτάμι άλλοτε πλαταίνει και άλλοτε στενεύει προκαλώντας όμορφες αλλαγές στο τοπίο.*

3. **πλαταίνει** 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι πλαταίνει όταν γίνεται πιο μεγάλο (= διευρύνω): *Τα βιβλία πλαταίνουν το μυαλό μας.*

το **πλατάνι** (του πλατανιού, των πλατανιών) ουσ.: είναι ό,τι και ο πλάτανος: *Το χωριό είναι χωμένο μέσα στα πλατάνια και στα γάργαρα νερά.*

ο **πλάτανος** (του πλάτανου, των πλάτανων) ουσ.: ο πλάτανος είναι ένα ψηλό δέντρο με χοντρό κορμό και πυκνά κλαδιά, που φυτρώνει συνήθως δίπλα στις όχθες των ποταμών: *Ο πλάτανος δίπλα από την πηγή προσφέρει μεγάλη σκιά στους περαστικούς.*

ΕΚΦΡ. χαιρέτα μας τον πλάτανο

η **πλατεία** (της πλατείας, των πλατειών) ουσ.:

1. η πλατεία είναι ένας μεγάλος ανοιχτός χώρος σε μια πόλη ή σε ένα χωριό, όπου υπάρχουν λουλουδία, δέντρα και παγκάκια για να ξεκουράζονται οι περαστικοί: *Χαζεύαμε το σιντριβάνι στην κεντρική πλατεία της πόλης.*

2. η πλατεία είναι ο χώρος με τα καθίσματα για τους θεατές μπροστά από την οθόνη του κινηματογράφου ή τη σκηνή του θεάτρου: *Θέλετε εισιτήρια για την πλατεία ή για τον εξώστη;*

η **πλάτη** (της πλάτης, των πλατών) ουσ.:

1. πλάτη είναι το πίσω μέρος του σώματός μας, ανάμεσα στους ώμους και στη μέση (= ράχη): *Ο χτίστης κουβαλούσε στην πλάτη του ένα σακί με άμμο.*

2. πλάτη λέμε το πίσω μέρος ενός καθίσματος, όπου ακουμπάμε την πλάτη μας: *Μπορείτε να ρυθμίσετε την πλάτη της καρέκλας στα μέτρα σας.*

ΕΚΦΡ. γυρίζω την πλάτη μου

το **πλάτος** (του πλάτους, των πλατών) ουσ.:

1. το πλάτος ενός αντικείμενου είναι η μικρή απόσταση που υπάρχει ανάμεσα σε δύο πλευρές του: *Το πλάτος είναι μία από τις τρεις διαστάσεις των στερεών σωμάτων.*

2. το πλάτος ενός αντικείμενου είναι το πόσο φαρδύ είναι (= φάρδος): *Το διπλό κρεβάτι έχει πλάτος ένα μέτρο και εξήντα εκατοστά.*

πλατσουρίζω/πλατσουράω (πλατσούρισα)

ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): όταν πλατσουρίζουμε, χτυπάμε τα χέρια ή τα πόδια μας μέσα στο νερό κάνοντας θόρυβο (= τσαλαβουτάω): *Έτρεχε ξυπόλυτος στην αμμουδιά και πλατσούριζε στα νερά.*

πλατυποδία (της πλατυποδίας) ουσ. (ΙΑΤΡ.): όταν κάποιος έχει πλατυποδία, η πατούσα του είναι σχεδόν επίπεδη και ακουμπάει το έδαφος: *Έχει πλατυποδία και φοράει ορθοπεδικά παπούτσια.*

⚠ Η λέξη πλατυποδία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **πλατύς**, η **πλατιά**, το **πλατύ** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι πλατύ, έχει μεγάλο πλάτος (= φαρδύς ≠ στενός): *Το πλατάνι έχει πλατιά φύλλα.*

2. πλατύ λέμε κάτι που είναι μεγάλο (= ευρύς): *Η αρρώστια έχει δυστυχώς πλατιά διάδοση.*

ΕΚΦΡ. φαρδύς πλατύς

η **πλειοψηφία** (της πλειοψηφίας, των πλειοψηφιών) ΟΥΣ.:

1. σε μια ομάδα προσώπων ή πραγμάτων, η πλειοψηφία είναι τα πρόσωπα ή τα πράγματα που είναι περισσότερα από τα μισά (= πλειονότητα ≠ μειοψηφία): *Πρέπει να δεχτούμε την άποψη της πλειοψηφίας.*

2. στις εκλογές, ένα κόμμα έχει την πλειοψηφία όταν παίρνει περισσότερες από τις μισές ψήφους (≠ μειοψηφία): *Το κόμμα που εξασφαλίζει την πλειοψηφία στις εκλογές σχηματίζει την κυβέρνηση.*

ο **πλεκτός**, η **πλεκτή**, το **πλεκτό** και ο **πλεχτός**, η **πλεχτή**, το **πλεχτό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι πλεκτό, έχει γίνει με πλέξιμο: *Στο κρεβάτι της γιαγιάς ήταν στρωμένη μια πλεκτή λευκή κουβέρτα.*

πλέκω (έπλεξα), **πλέκομαι** (πλέχτηκα, πλεγμένος) ΡΗΜ.: πλέκουμε ένα ρούχο ή κάτι άλλο όταν χρησιμοποιούμε μαλλί, νήμα κτλ. και ειδικές βελόνες για να το φτιάξουμε (≠ ξεπλέκω): *Θα σου πλέξω μια ζακέτα για το χειμώνα. / Έπλεξε ένα στεφάνι με λουλουδία.*

πλένω (έπλυνα), **πλένομαι** (πλύθηκα, πλυμένος) ΡΗΜ.:

1. πλένουμε κάτι όταν το καθαρίζουμε με νερό ή με σαπούνι, απορρυπαντικό κτλ.: *Πλύνε τα χέρια σου και έλα να φάμε. / Έπλυνε τα πιάτα μετά το φαγητό.*

2. πλένομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος πλένεται, πλένει το σώμα του: *Ξυρίστηκε, πλύθηκε και ετοιμάστηκε για να βγει έξω.*

το **πλέξιμο** (του πλεξίματος, των πλεξιμάτων) ΟΥΣ.: πλέξιμο είναι το να ράβουμε ένα ρούχο ή κάτι άλλο χρησιμοποιώντας μαλλί, νήμα κτλ. και ειδικές βελόνες: *Είχε μάθει από μικρή κέντημα και πλέξιμο.*

η **πλεξούδα** (της πλεξούδας, των πλεξούδων) ΟΥΣ.: η πλεξούδα είναι η κοτσίδα που φτιάχνουμε με τα μακριά μαλλιά: *Έλυσε τη μακριά της πλεξούδα για να βουρτσίσει τα μαλλιά της.*

το **πλεονέκτημα** (του πλεονεκτήματος, των πλεονεκτημάτων) ΟΥΣ.:

1. πλεονέκτημα είναι καθετί που κάνει κάτι να είναι αποτελεσματικό, πετυχημένο ή ελκυστικό (= ατού ≠ μειονέκτημα): *Το σπίτι μου έχει το πλεονέκτημα ότι είναι πολύ κοντά στο σταθμό του μετρό.*

2. το πλεονέκτημα είναι η ωφέλεια που κερδίζει κάποιος από κάτι (= όφελος, κέρδος): *Το πτυχίο είναι μεγάλο πλεονέκτημα για να βρεις δουλειά.*

ο **πλεονέκτης** (του πλεονέκτη, των πλεονεκτών), η **πλεονέκτρια** (της πλεονέκτριας, των πλεονεκτριών) ΟΥΣ.: ο πλεονέκτης θέλει να αποκτή συνεχώς περισσότερα από όσα έχει (= άπληστος): *Είναι φιλοχρήματος και υπερβολικά πλεονέκτης.*

η **πλευρά** (της πλευράς, των πλευρών) ΟΥΣ.:

1. η πλευρά είναι ένα ορισμένο σημείο ή μια ορισμένη περιοχή σε ένα κτίριο, σε ένα δρόμο ή σε μια πόλη (= μεριά): *Το χωριό είναι χτισμένο στην ανατολική πλευρά του λόφου. / Στη δεξιά πλευρά του δρόμου υπάρχει ένα ζαχαροπλαστείο.*

2. η πλευρά είναι η επιφάνεια κάποιου λεπτού πράγματος όπως είναι το χαρτί: *Να κολλήσετε το γραμματόσημο στην μπροστινή πλευρά του φακέλου.*

3. (ΜΑΘΗΜ.) η πλευρά είναι καθεμία από τις γραμμές που σχηματίζουν ένα γεωμετρικό σχήμα: *Το τρίγωνο έχει τρεις πλευρές.*

4. η πλευρά είναι η μορφή ενός γεγονότος, μιας κατάστασης κτλ.: *Η ιστορία είναι σοβαρή αλλά έχει και την αστεία πλευρά της. (= όψη) / Πρέπει να εξετάσετε το θέμα από όλες τις πλευρές.*

το **πλευρό** (του πλευρού, των πλευρών) ΟΥΣ.: πλευρό είναι το καθένα από τα μακρόστενα κόκαλα που σχηματίζουν το θώρακα των ανθρώπων και των ζώων (= παϊδί): *Ο τραυματίας νιώθει δυνατό πόνο στα πλευρά όταν αναπνέει.*

ΕΚΦΡ. στο πλευρό

πλέω (έπλευσα) ΡΗΜ.:

1. όταν ένα πλοίο πλέει, ταξιδεύει στη θάλασσα μαζί με τους επιβάτες: *Πλεύσαμε προς το λιμάνι με κλειστές τις μηχανές και με ανοιχτά τα πανιά.*

2. λέμε ότι κάποιος ή κάτι πλέει όταν βρίσκεται μέσα σε κάτι που είναι υπερβολικά πολύ, μεγάλο κτλ.: *Η σαλάτα έπλεε στο λάδι. (= κολυμπάει) / Έπλεε μέσα στο φόρεμα της μαμάς της.*

3. **πλέει** 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι πλέει όταν βρίσκεται στην επιφάνεια του νερού χωρίς να βυθίζεται (= επιπλέει): *Η μπάλα έπλεε στο κέντρο της πισίνας.*

η **πληγή** (της πληγής, των πληγών) ΟΥΣ.:

1. η πληγή είναι αυτό που παθαίνουμε όταν χτυπάμε και σκίζεται το δέρμα μας (= τραύμα): *Η πληγή στο γόνατό του δεν έχει κλείσει ακόμα.*

2. πληγή λέμε κάτι που φέρνει μεγάλη δυστυχία (= συμφορά): *Ο πόλεμος είναι πληγή για την ανθρωπότητα.*

ΕΚΦΡ. ξύνω πληγές

πληγώνω (πλήγωσα), **πληγώνομαι** (πληγώθηκα, πληγωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος μας πληγώνει, μας προκαλεί κάποιο τραύμα ή πληγή (= τραυματίζω): *Κόπηκε με το μαχαίρι και πλήγωσε το χέρι του.*

2. λέμε ότι κάποιος ή κάτι μας πληγώνει όταν μας προκαλεί πόνο ή στενοχώρια (= πικραίνω): *Ο χωρισμός τους την πλήγωσε πολύ.*

το **πλήθος** (του πλήθους, των πληθών) ουσ.:

1. το πλήθος είναι το πόσο πολλά πρόσωπα ή πράγματα υπάρχουν σε ένα χώρο: *Μεγάλο πλήθος θεατών παρακολούθησε την παράσταση.*

2. πλήθος από πρόσωπα ή πράγματα είναι πολλά πρόσωπα ή πράγματα: *Πλήθος κόσμου. / Πλήθος χειροκροτημάτων.*

3. το πλήθος είναι πολύς κόσμος μαζεμένος κάπου: *Το πλήθος ζητωκραυγάζει για τη νίκη της εθνικής ομάδας.*

ο **πληθυντικός αριθμός** και ο **πληθυντικός**

ουσ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, όταν μία λέξη βρίσκεται στον πληθυντικό αριθμό, δηλώνει περισσότερα από ένα πρόσωπα, πράγματα ή ζώα ($\neq$ ενικός αριθμός): *Ο πληθυντικός αριθμός της λέξης "άνθρωπος" είναι οι "άνθρωποι". / Στους μεγαλύτερους σου πρέπει να μιλάς στον πληθυντικό.*

ο **πληθυσμός** (του πληθυσμού, των πληθυσμών) ουσ.:

ο πληθυσμός είναι όλοι οι άνθρωποι που ζουν σε μια χώρα, σε μια πόλη κτλ.: *Ο νομός Θεσσαλονίκης έχει πληθυσμό περίπου οκτακόσιες χιλιάδες κατοίκους. / Ένα μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού δεν ψήφισε στις εκλογές.*

ο **πληκτικός**, η **πληκτική**, το **πληκτικό** επιθ.:

πληκτικό λέμε κάποιον ή κάτι που μας κάνει να βαριόμαστε (= ανιαρός, βαρετός $\neq$ ενδιαφέρων): *Δεν κάνω παρέα μαζί του, γιατί τον βρίσκω πολύ πληκτικό.*

το **πλήκτρο** (του πλήκτρου, των πλήκτρων)

ουσ.:

1. το πλήκτρο είναι καθένα από τα μέρη μιας γραφομηχανής, ενός υπολογιστή κτλ., που τα πατάμε για να γράψουμε γράμματα, αριθμούς κτλ.: *Πατάς δύο πλήκτρα ταυτόχρονα για να γράψεις σε διαφορετική γλώσσα στον υπολογιστή.*

2. το πλήκτρο είναι καθένα από τα μέρη ενός μουσικού οργάνου, που όταν τα πατάμε βγαίνει ήχος: *Το πιάνο έχει 88 πλήκτρα.*

το **πληκτρολόγιο** (του πληκτρολογίου, των πληκτρολογίων) ουσ. (ΠΛΗΡΟΦ.):

το πληκτρολόγιο ενός υπολογιστή είναι ένα σύνολο από κουμπιά, που τα πατάμε για να γράφουμε: *Τα κουμπιά του πληκτρολογίου έχουν πάνω τους γράμματα, αριθμούς και άλλα σύμβολα.*

η **πλημμύρα** (της πλημμύρας, των πλημμυρών)

ουσ.:

1. η πλημμύρα είναι η μεγάλη ποσότητα νερού που σκεπάζει για λίγο μια περιοχή: *Οι δυνατές βροχές προκάλεσαν μεγάλες πλημμύρες και κατέστρεψαν τις καλλιέργειες.*

2. πλημμύρα λέμε έναν μεγάλο αριθμό από πράγματα που γίνονται την ίδια στιγμή: *Μετά*

το τέλος της εκπομπής ακολούθησαν πλημμύρα τα παράπονα των τηλεθεατών.

πλημμυρίζει (πλημμυρίζει, πλημμυρισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν το νερό πλημμυρίζει μια περιοχή, την κάνει να σκεπαστεί με νερό: *Ξεχείλισε το ποτάμι και πλημμύρισε την κοιλάδα.*

2. όταν μια περιοχή πλημμυρίζει, σκεπάζεται με νερό: *Ξεχάσαμε τη βρύση ανοιχτή και πλημμύρισε το μπάνιο.*

3. λέμε ότι κάτι πλημμυρίζει όταν γεμίζει με μεγάλη ποσότητα από κάτι: *Πλημμύρισε η αγορά από χαλασμένα τρόφιμα.*

το **πλην** ουσ. (ΜΑΘΗΜ.): στα μαθηματικά, το πλην

(-) είναι το σύμβολο της αφαίρεσης

⚠ Η λέξη πλην δεν κλίνεται.

ο **πλήρης**, η **πλήρης**, το **πλήρες** επιθ.:

1. όταν ένα μέρος ή ένα αντικείμενο είναι πλήρες, δεν υπάρχει καθόλου κενός χώρος μέσα ή πάνω σε αυτό (= γεμάτος): *Δε βρήκαμε δωμάτιο, γιατί το ξενοδοχείο ήταν πλήρες.*

2. όταν κάτι είναι πλήρες, δεν παρουσιάζει ελλείψεις, δεν του λείπει τίποτα (= ολοκληρωμένος): *Έδωσε στην αστυνομία πλήρη περιγραφή του υπόπτου. / Πρέπει να τρως τουλάχιστον ένα πλήρες γεύμα την ημέρα.*

3. χρησιμοποιούμε τη λέξη "πλήρης" όταν θέλουμε να τονίσουμε ότι κάτι βρίσκεται στον ανώτερο βαθμό, ότι δεν μπορεί να γίνει περισσότερο ή μεγαλύτερο (= απόλυτος): *Έχω πλήρη άγνοια για το τι συμβαίνει.*

η **πληροφορία** (της πληροφορίας, των πληροφοριών) ουσ.:

η πληροφορία είναι αυτό που μαθαίνουμε για κάποιον ή για κάτι: *Από τον ταξιδιωτικό οδηγό θα πάρουμε πληροφορίες για τα αξιοθέατα της πόλης. / Την πληροφορία που ζητάς θα τη βρεις στο Ίντερνετ.*

η **πληροφορική** (της πληροφορικής) ουσ.:

πληροφορική είναι η επιστήμη που ασχολείται με τους τρόπους που οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές παίρνουν, δουλεύουν και στέλνουν πληροφορίες: *Σπούδασε πληροφορική.*

⚠ Η λέξη πληροφορική δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

πληροφορώ (πληροφορήσα, πληροφοροῦμαι) (πληροφορήθηκα, πληροφορημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν πληροφορούμε κάποιον για κάτι, του δίνουμε πληροφορίες για αυτό (= ενημερώνω): *Η εταιρεία πληροφορήσε τους πελάτες για τα νέα της προϊόντα. / Όπως με πληροφορήσε ο δικηγόρος μου, κερδίσανε τη δίκη.*

2. **πληροφοροῦμαι** παθ.: όταν πληροφορούμαστε κάτι, παίρνουμε πληροφορίες από κάπου για αυτό (= ακούω, μαθαίνω): *Πληροφορήθηκα το θάνατό του από το ραδιόφωνο.*

το **πλήρωμα** (του πληρώματος, των πληρωμάτων) ουσ.:

το πλήρωμα είναι οι άνθρωποι που εργάζονται σε ένα πλοίο, σε ένα αεροπλάνο κτλ.: *Σκοτώθηκαν όλοι οι επιβάτες και το πλήρωμα του αεροπλάνου.*

πληρώνω (πλήρωσα), **πληρώνομαι** (πληρώθηκα, πληρωμένος) ΡΗΜ.:

1. πληρώνουμε κάτι όταν δίνουμε χρήματα για αυτό (= εξοφλώ): *Πρέπει να πληρώσω το λογαριασμό της ΔΕΗ.*

2. όταν κάνουμε κάτι κακό και τιμωρούμαστε μετά, λέμε ότι το πληρώνουμε: *Πλήρωσε για τα λάθη του.*

3. πληρώνομαι ΠΑΘ.: όταν πληρωνόμαστε, παίρνουμε χρήματα για να κάνουμε μια δουλειά (= αμείβομαι): *Θα πληρωθεί καλά για τη μετάφραση του βιβλίου.*

ΕΚΦΡ. πληρώνω ακριβά, πληρώνω τη νύφη

πληρώνω ακριβά ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που τιμωρείται αυστηρά για ένα λάθος του: *Την επιπόλαιη απόφασή του να παρατήσει το σχολείο την πλήρωσε ακριβά.*

πληρώνω τη νύφη ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον που τιμωρείται αυτός για τις ζημιές ή τα λάθη άλλων: *Οι εργαζόμενοι θα πληρώσουν τη νύφη για τις σπατάλες του κράτους.*

πλήρως ΕΠΙΡΡ.: όταν λέμε πλήρως, εννοούμε στον ανώτερο βαθμό (= απόλυτα): *Διαβάζει όλες τις εφημερίδες και είναι πλήρως ενημερωμένος για τις τελευταίες εξελίξεις.*

πλησιάζω (πλησίασα), **πλησιάζομαι** (πλησιάστηκα, πλησιασμένος) ΡΗΜ.:

1. πλησιάζουμε σε κάποιο μέρος όταν πηγαίνουμε πιο κοντά σε αυτό (≠ απομακρύνομαι, ξεμακραίνω): *Το πλοίο πλησίασε στο λιμάνι.*

2. πλησιάζουμε κάτι σε κάτι άλλο όταν το φέρνουμε κοντά σε αυτό (≠ απομακρύνω): *Πλησίασε το χέρι του στο παράθυρο και άνοιξε το τζάμι.*

3. πλησιάζουμε κάποιον όταν πηγαίνουμε κοντά του: *Την πλησίασε και τη φίλησε.*

4. λέμε ότι πλησιάζουμε κάποιον όταν θέλουμε να του ζητήσουμε μια χάρη (= πλευρίζω, προσεγγίζω): *Τον πλησίασε για να του προτείνει συνεργασία.*

5. πλησιάζει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι πλησιάζει όταν θα έρθει σε λίγο (= κοντεύει, φτάνει): *Πλησιάζουν μεσάνυχτα.*

ο πλοίαρχος (του πλοιάρχου, των πλοιάρχων) ΟΥΣ.: ο πλοίαρχος είναι αυτός που οδηγεί ένα πλοίο (= κυβερνήτης, καπετάνιος): *Είναι πλοίαρχος σε εμπορικό πλοίο.*

το πλοίο (του πλοίου, των πλοίων) ΟΥΣ.: το πλοίο είναι ένα μεγάλο σκάφος για να ταξιδεύουμε στη θάλασσα (= καράβι): *Ταξιδέψαμε στα νησιά του Αιγαίου με το πλοίο.*

το πλοκάμι (του πλοκαμιού, των πλοκαμιών) ΟΥΣ.: το πλοκάμι είναι καθένα από τα λεπτά και μακριά μέρη του χταποδιού ή άλλων θαλασσινών, που χρησιμεύει για να κινούνται ή για να πιάνουν την τροφή τους: *Το τεράστιο καλαμάρι χτυπούσε τα πλοκάμια του για να ξεφύγει από το αγκίστρι.*

ο πλούσιος, η πλούσια, το πλούσιο ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι πλούσιος, έχει πολλά χρήματα ή μεγάλη περιουσία (= εύπορος ≠ φτωχός): *Μια πλούσια θεία τούς άφησε τεράστια περιουσία.*

2. όταν κάτι είναι πλούσιο, φανερώνει αφθονία, ποικιλία και πολυτέλεια: *Η παράσταση είχε πλούσια κοστούμια. / Φάγαμε ένα καλό, πλούσιο γεύμα.*

3. λέμε για κάτι ότι είναι πλούσιο όταν υπάρχει μεγάλη ποσότητα από αυτό (= άφθονος): *Τα πλούσια μαλλιά της έπεφταν στους ώμους της.*

4. όταν κάτι είναι πλούσιο σε κάτι, περιέχει μεγάλη ποσότητα από αυτό: *Τα παιδιά πρέπει να τρώνε τροφές πλούσιες σε βιταμίνες.*

πλουτίζω (πλούτισα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος πλουτίζει, γίνεται πλούσιος (≠ φτωχαίνω): *Δούλεψε σκληρά, δεν πλούτισε από τη μια μέρα στην άλλη.*

2. λέμε ότι πλουτίζουμε κάτι όταν το κάνουμε να αποκτήσει μεγαλύτερη ποσότητα από κάτι (= διευρύνω): *Τα βιβλία βοηθούν το παιδί να πλουτίσει το λεξιλόγιό του.*

ο πλούτος (του πλούτου) ΟΥΣ.:

1. ο πλούτος είναι τα πολλά χρήματα και άλλα πολύτιμα πράγματα που έχει κάποιος (≠ φτώχεια): *Μεγάλωσε μέσα στα πλούτη και τις ανέσεις, δεν του έλειψε τίποτα στη ζωή του.*

2. ο πλούτος είναι η μεγάλη ποσότητα από χρήσιμα πράγματα: *Είναι πολύ μορφωμένος άνθρωπος, με τεράστιο πλούτο γνώσεων.*

⚠ Ο πληθυντικός αριθμός της λέξης πλούτος είναι "τα πλούτη".

το πλυντήριο (του πλυντηρίου, των πλυντηρίων) ΟΥΣ.:

1. το πλυντήριο είναι μια ηλεκτρική συσκευή όπου πλένουμε τα ρούχα μας ή τα σκεύη της κουζίνας: *Έβγαλε τα ρούχα από το πλυντήριο για να τα απλώσει.*

2. πλυντήριο λέμε το μέρος όπου πλένονται τα αυτοκίνητα ή άλλα πράγματα: *Το αυτοκίνητο ήταν όλο λάσπες και το πήγα στο πλυντήριο.*

το πλύσιμο (του πλυσίματος, των πλυσιμάτων) ΟΥΣ.: το πλύσιμο είναι αυτό που κάνουμε όταν πλένουμε κάτι με νερό και σαπούνι (= καθάρισμα): *Το αυτοκίνητο είναι βρόμικο και θέλει πλύσιμο.*

η πλώρη (της πλώρης) ΟΥΣ.: η πλώρη είναι η μπροστινή άκρη του πλοίου (≠ πρύμνη): *Ο καπετάνιος έκανε λάθος χειρισμό και το πλοίο χτύπησε με την πλώρη στα βράχια.*

⚠ Η λέξη πλώρη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το πνεύμα (του πνεύματος, των πνευμάτων) ΟΥΣ.:

1. το πνεύμα είναι το κομμάτι του ανθρώπου που πολλοί πιστεύουν ότι συνεχίζει να υπάρχει και μετά το θάνατο (= ψυχή): *Το πνεύμα του θα μείνει για πάντα μαζί μας.*

2. το πνεύμα είναι η ικανότητα που έχει ο άνθρωπος να σκέφτεται (= μυαλό): *Έχει επιχειρηματικό πνεύμα.*

3. το πνεύμα είναι η εξυπνάδα (= ευφυΐα): *Λάμπει στις συζητήσεις με το πνεύμα της.*

4. το πνεύμα είναι ένα φανταστικό πρόσωπο, που δεν μπορούμε να το δούμε: *Το πνεύμα του κακού.* / *Το μέντιουμ ισχυρίζεται ότι μιλάει με τα πνεύματα.*

5. το πνεύμα είναι η συμπεριφορά ή η διάθεση των ανθρώπων: *Υπάρχει πνεύμα συνεργασίας μεταξύ καθηγητών και μαθητών.*

ο πνεύμονας (του πνεύμονα, των πνευμόνων) ουσ.: ο πνεύμονας είναι καθένα από τα δύο όργανα που έχουμε στο θώρακά μας για να αναπνέουμε: *Το κάπνισμα προκαλεί βλάβες στους πνεύμονες.*

η πνευμονία (της πνευμονίας) ουσ.: η πνευμονία είναι σοβαρή αρρώστια των πνευμόνων, που προκαλείται από μόλυνση: *Η πνευμονία συνοδεύεται από βήχα, πυρετό και δυσκολία στην αναπνοή.*

Δ Η λέξη πνευμονία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

τα πνευστά (των πνευστών) ουσ.: τα πνευστά είναι τα μουσικά όργανα που βγάζουν ήχο όταν ο μουσικός φυσάει μέσα σε αυτά: *Το σαξόφωνο και το φλάουτο είναι πνευστά.*

πνίγομαι σε μια κουταλιά νερό ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον όταν είναι ανίκανος να αντιμετωπίσει ακόμα και κάτι πολύ εύκολο: *Δείξε ψυχραιμία και μην πνίγεις σε μια κουταλιά νερό.*

πνίγω (έπνιξα), **πνίγομαι** (πνίγηκα, πνιγμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν πνίγω κάποιον, τον σκοτώνω, σφίγγοντας το λαιμό του με τα χέρια, με σκοινί κτλ. ή βυθίζοντάς τον στο νερό: *Έπνιξε το θύμα του με ζώνη.* (= στραγγαλίζω) / *Πάνω από εκατό ανθρώπους έπνιξαν οι βροχές στην Ευρώπη.*

2. λέμε ότι πνίγουμε κάτι όταν δεν το αφήνουμε να φανερωθεί: *Έπνιξαν το σκάνδαλο της κυβέρνησης πριν γίνει γνωστό.*

3. πνίγει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: λέμε ότι κάτι με πνίγει όταν με κάνει να υποφέρω: *Την έπνιξαν η οργή και ο θυμός για τη δολοφονία του γιου της.*

4. πνίγομαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος πνίγεται, πεθαίνει, επειδή κάποιος ή κάτι τον εμποδίζει να αναπνεύσει: *Πνίγηκε ενώ κολυμπούσε.* / *Πνίγηκε από τις αναθυμιάσεις της σόμπας.*

5. πνίγομαι ΠΑΘ.: πνιγόμαστε σε κάτι όταν αυτό υπάρχει σε υπερβολικό βαθμό (= πηζώ): *Πνίγομαι στη δουλειά.* / *Πνιγήκαμε στη σκόνη και στα καυσαέρια.*

ΕΚΦΡ. με πνίγει το δίκιο, πνίγομαι σε μια κουταλιά νερό

η πνοή (της πνοής, των πνοών) ουσ.:

1. πνοή λέμε την κίνηση που κάνει ο αέρας: *Η φωτιά έσβηνε αλλά τη δυνάμωνε η πνοή του ανέμου.*

2. λέμε πνοή κάτι που μας δίνει δύναμη: *Το πανεπιστήμιο έδωσε πνοή και ζωντάνια στην επαρχιακή πόλη.*

η ποδηλασία (της ποδηλασίας) ουσ.:

1. ποδηλασία λέμε το να κινείται κάποιος με ποδήλατο: *Όλη η παρέα πήγαμε για ποδηλασία στο βουνό.*

2. η ποδηλασία είναι το άθλημα που γίνεται με ποδήλατα: *Πήρε ασημένιο μετάλλιο στους αγώνες ποδηλασίας.*

Δ Η λέξη ποδηλασία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο ποδηλάτης (του ποδηλάτη, των ποδηλατών), **η ποδηλάτισσα** (της ποδηλάτισσας) ουσ.:

1. ο ποδηλάτης είναι αυτός που οδηγεί ποδήλατο: *Στην Ολλανδία οι ποδηλάτες κινούνται σε ειδικές λωρίδες κυκλοφορίας.*

2. ο ποδηλάτης είναι ο αθλητής αγώνων ποδηλάτου: *Ο Αμερικανός ποδηλάτης έγινε παγκόσμιος πρωταθλητής.*

το ποδήλατο (του ποδηλάτου, των ποδηλάτων) ουσ.: το ποδήλατο έχει δύο ρόδες και το οδηγούμε καθισμένοι πάνω στη σέλα κουνώντας τα πετάλια με τα πόδια μας: *Ξεφούσκωσε το λάστιχο του ποδηλάτου.*

το πόδι (του ποδιού, των ποδιών) ουσ.:

1. τα πόδια μας είναι τα μακριά μέρη του σώματός μας που χρησιμεύουν για να στεκόμαστε και για να περπατάμε: *Σήμερα περπάτησα πολύ και πόνεσαν τα πόδια μου.*

2. πόδι λέμε και το κομμάτι του ποδιού που είναι στην άκρη της γάμπας και ακουμπάει στο έδαφος: *Μυρίζουν τα πόδια σου!* (= πατούσα)

3. τα πόδια ενός επίπλου ή άλλου αντικειμένου είναι τα μέρη που ακουμπάνε στο δάπεδο και το στηρίζουν: *Το τραπέζι του σαλονιού έχει πολύ κοντά πόδια.*

ΕΚΦΡ. αφήνω στο πόδι μου, βάζω τα δύο πόδια σ' ένα παπούτσι, δε με βαστούν τα πόδια μου, με τα πόδια, μένω στο πόδι, παίρνω πόδι, πατάω πόδι, πατάω στις μύτες, πατάω το πόδι μου, πέφτω στα πόδια, στέκομαι στα πόδια μου, στο πόδι, το βάζω στα πόδια

η ποδιά (της ποδιάς, των ποδιών) ουσ.:

1. η ποδιά είναι ένα κομμάτι υφάσματος που δένεται στη μέση μας και σκεπάζει το μπροστινό μέρος του σώματός μας για να μη λερώνεται: *Όταν μαγειρεύει, φοράει πάντα ποδιά.*

2. η ποδιά είναι ένα μακρύ ρούχο που φοριέται πάνω από τα κανονικά ρούχα (= στολή): *Ο γιατρός φορούσε μια άσηρη ποδιά.* / *Στο σχολείο του τα κορίτσια φοράνε μπλε ποδιές.*

ο ποδοσφαιριστής (του ποδοσφαιριστή, των ποδοσφαιριστών), **η ποδοσφαιρίστρια** (της ποδοσφαιρίστριας, των ποδοσφαιριστριών) ουσ.: ο ποδοσφαιριστής είναι ο αθλητής που παίζει ποδόσφαιρο: *Σαν ποδοσφαιριστής αγωνίστηκε στη θέση του τερματοφύλακα.*

το ποδόσφαιρο (του ποδοσφαίρου, των ποδοσφαίρων) ουσ.: το ποδόσφαιρο είναι παιχνίδι στο οποίο δύο ομάδες με έντεκα παίκτες η καθεμία προσπαθούν να βάλουν την μπάλα στο δίχτυ της αντίπαλης ομάδας: *Η εθνική ομάδα ποδοσφαίρου έχει κερδίσει το ευρωπαϊκό κύπελλο.*

ο **πόθος** (του πόθου, των πόθων) ουσ.: πόθος είναι η πολύ μεγάλη επιθυμία για κάτι ή για κάποιον: *Είχε τον πόθο να σπουδάσει και να γίνει επιστήμονας.* (= λαχτάρα, δίψα) / *Λένε πως ο ερωτευμένος είναι τυφλός από τον πόθο.*

το **ποίημα** (του ποιήματος, των ποιημάτων) ουσ.:

1. το ποίημα είναι ένα είδος κειμένου που έχει φτιαχτεί με ωραίες λέξεις και αποτελείται από μικρές γραμμές, που συχνά κάνουν ομοιοκαταληξία: *Στις σχολικές γιορτές απαγγέλλουμε ποιήματα.* / *Έγραφε ερωτικά ποιήματα.*

2. ποίημα λέμε κάτι όταν είναι πάρα πολύ όμορφο ή πολύ νόστιμο: *Είδαμε μια ταινία ποίημα.* / *Τα σουτζουκάκια της γιαγιάς είναι ένα ποίημα.*

η **ποίηση** (της ποίησης, των ποιήσεων) ουσ.:

1. η ποίηση είναι το να γράφει κανείς ποιήματα: *Εκτός από τη ζωγραφική ασχολείται και με την ποίηση.*

2. η ποίηση είναι τα ποιήματα: *Η ποίηση του Γάλλου ποιητή εκφράζει μια απαισιοδοξία.*

ο **ποιητής** (του ποιητή, των ποιητών), η **ποιήτρια** (της ποιήτρια, των ποιητριών) ουσ.: ο ποιητής είναι ο λογοτέχνης που γράφει ποιήματα: *Ο Ελύτης ήταν Έλληνας ποιητής που βραβεύτηκε με το βραβείο Νόμπελ.*

η **ποικιλία** (της ποικιλίας, των ποικιλιών) ουσ.:

1. μια ποικιλία από κάτι είναι πολλά και διαφορετικά είδη από αυτό: *Στο κατάστημά μας θα βρείτε μεγάλη ποικιλία σε αθλητικά παπούτσια.*

2. η ποικιλία ενός φυτού είναι ένα ορισμένο είδος του (= είδος): *Αυτή η ποικιλία πορτοκαλιών καλλιεργείται μόνο στην Ισπανία.*

3. η ποικιλία είναι πολλοί και διαφορετικοί μεζέδες, που σερβίρονται σε ένα πιάτο για να φάνε πολλά άτομα μαζί: *Παράγγειλαν μία ποικιλία που είχε τυριά, λουκάνικο και τουρσί.*

η **ποινή** (της ποινής, των ποινών) ουσ.: η ποινή είναι η τιμωρία που δίνει ένα δικαστήριο σε κάποιον που έκανε ένα αδίκημα: *Καταδικάστηκε σε ποινή φυλάκισης δύο μηνών.*

ποιος, ποια, ποιο ΑΝΤΩΝ.: το βάζουμε στην αρχή μιας ερώτησης όταν ζητάμε να μάθουμε για κάποιο πρόσωπο ή πράγμα: *Ποιος ανακάλυψε την Αμερική; / Δεν ήξερε ποιο δρόμο να ακολουθήσει.*

ποιος τη χάρη σου ΕΚΦΡ.: το λέμε σε κάποιον όταν βρίσκεται σε ευχάριστη θέση, που θα τη ζήλευσαν όλοι: *Θα ταξιδέψεις στην Αμερική; Ποιος τη χάρη σου!*

η **ποιότητα** (της ποιότητας, των ποιοτήτων) ουσ.:

1. λέμε ότι κάτι έχει καλή ή κακή ποιότητα όταν είναι καλό ή κακό: *Το κρασί είναι εκλεκτής ποιότητας.*

2. λέμε ότι κάτι έχει ποιότητα όταν είναι καλό: *Το κατάστημα διαθέτει μόνο προϊόντα ποιότητας.*

πολεμάω/πολεμώ (πολέμησα), **πολεμιέμαι** (πολεμήθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος πολεμάει, παίρνει μέρος σε πόλεμο (= αγωνίζομαι, μάχομαι): *Πολέμησε ως αξιωματικός στο Β' Παγκόσμιο πόλεμο.* / *Οι στρατιώτες πολέμησαν ηρωικά.*

2. όταν πολεμάμε κάτι, αγωνιζόμαστε να το σταματήσουμε (= μάχομαι): *Πολέμησε με φανατισμό όλες τις ξενόφερτες ιδέες.*

3. πολεμιέμαι ΠΑΘ.: όταν κάποιος πολεμιέται, του κάνουν επίθεση ή θέλουν να του κάνουν κακό: *Πολεμήθηκε από τους πολιτικούς του αντιπάλους.*

ο **πολεμικός**, η **πολεμική**, το **πολεμικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν ένας λαός είναι πολεμικός, αγαπάει τον πόλεμο και πολεμάει συχνά (= φιλοπόλεμος ≠ ειρηνόφιλος): *Οι Βίκινγκς ήταν πολεμικός λαός.*

2. όταν κάτι είναι πολεμικό, έχει σχέση με τον πόλεμο (≠ ειρηνικός): *Συνεχίζονται οι πολεμικές συγκρούσεις στη Μέση Ανατολή.*

3. όταν ένα όπλο ή κάτι άλλο είναι πολεμικό, είναι κατάλληλο για πόλεμο: *Υπηρετεί στην Πολεμική Αεροπορία.*

η **πολεμίστρα** (της πολεμίστρας) ουσ.: οι πολεμίστρες ήταν τρύπες στα τείχη ενός κάστρου όπου οι στρατιώτες έβαζαν τα όπλα τους για να σημαδεύουν τους εχθρούς: *Στην εξωτερική πλευρά του πύργου διακρίνονται ακόμα οι πολεμίστρες.*

⚠ Η λέξη πολεμίστρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **πόλεμος** (του πολέμου, των πολέμων) ουσ.:

1. ο πόλεμος είναι η μάχη με στρατιώτες και όπλα ανάμεσα σε δύο ή περισσότερες χώρες, ή ανάμεσα σε αντίπαλες ομάδες στην ίδια χώρα (≠ ειρήνη): *Οι διαπραγματεύσεις απέτυχαν και ο πόλεμος είναι αναπόφευκτος.* / *Ήταν παιδί όταν ξέσπασε ο πόλεμος.*

2. ο πόλεμος είναι η ορισμένη περίοδος που διαρκεί κάθε τέτοια μάχη: *Ο παππούς του πολέμησε στον Α' Παγκόσμιο πόλεμο.*

3. ο πόλεμος είναι η προσπάθεια που κάνουμε για να εμποδίσουμε κάτι άδικο ή δυσάρεστο (= μάχη, αγώνας): *Αυτό ήταν μεγάλη νίκη για τον πόλεμο κατά των ναρκωτικών.*

η **πόλη** (της πόλης, των πόλεων) ουσ.:

1. η πόλη είναι μια περιοχή με πολλούς δρόμους και μεγάλα κτίρια, όπου ζουν και εργάζονται τουλάχιστον δέκα χιλιάδες άνθρωποι: *Η Πάτρα είναι μία παραθαλάσσια πόλη στη βόρεια Πελοπόννησο.* / *Στις δημοτικές εκλογές οι πολίτες ψηφίζουν το δήμαρχο της πόλης τους.*

2. η πόλη είναι οι άνθρωποι που ζουν και εργάζονται σε μία πόλη (= πολίτες): *Όλη η πόλη ξεσηκώθηκε για τα σκουπίδια στους δρόμους.*

η **πολική αρκούδα** ΡΗΜ.: η πολική αρκούδα είναι η μεγάλη άσπρη αρκούδα που ζει κοντά στο Βόρειο Πόλο: *Οι αλλαγές στο κλίμα της γης απειλούν την ύπαρξη της πολικής αρκούδας.*

η **πολιορκία** (της πολιορκίας, των πολιορκιών) ουσ.: η πολιορκία είναι το να περικυκλώνει ένας

εχθρικός στρατός μια περιοχή για να αναγκάσει τους ανθρώπους της να βγουν από κει και να παραδοθούν: *Η πολιορκία της Τροίας από τους Έλληνες κατά τη διάρκεια του Τρωικού πολέμου.*

ο **πολίστας** (του πολίστα, των πολιστών), η **πολίστρια** (της πολίστριας, των πολιστριών) ουσ.: ο πολίστας είναι ο αθλητής που παίζει πόλο (= υδατοσφαιριστής): *Οι πολίστες προπονούνται στην πισίνα.*

η **πολιτεία** (της πολιτείας, των πολιτειών) ουσ.:
 1. η πολιτεία είναι το κράτος: *Η πολιτεία οφείλει να προστατεύει τα δικαιώματα των πολιτών.*
 2. μερικές μεγάλες χώρες χωρίζονται σε μικρότερες περιοχές που λέγονται πολιτείες και οι οποίες μπορούν να έχουν τους δικούς τους νόμους και τη δική τους κυβέρνηση: *Η πολιτεία της Λουιζιάνα στην Αμερική χτυπήθηκε από άγριο τυφώνα.*

το **πολίτευμα** (του πολιτεύματος, των πολιτευμάτων) ουσ.: το πολίτευμα είναι ο τρόπος με τον οποίο διοικείται ένα κράτος, όπως όταν έχουμε δημοκρατία, μοναρχία κτλ.: *Το πολίτευμα της δημοκρατίας εφαρμόστηκε πρώτα στην αρχαία Ελλάδα. / Το πολίτευμα της Ελλάδας είναι η κοινοβουλευτική δημοκρατία.*

ο **πολίτης**, η **πολίτης** (του/της πολίτη, των πολιτών) ουσ.:

1. οι πολίτες είναι οι κάτοικοι ενός κράτους που έχουν πολιτικά δικαιώματα (= υπήκοος): *Κάθε Έλληνας πολίτης που έχει συμπληρώσει τα δεκαοχτώ του χρόνια μπορεί να ψηφίσει.*

2. πολίτη λέμε και τον κάτοικο μιας πόλης: *Οι πολίτες της Θεσσαλονίκης στηρίζουν το φεστιβάλ κινηματογράφου που γίνεται στην πόλη τους.*

3. πολίτη λέμε τον άνθρωπο που δεν είναι στρατιωτικός ή στρατιώτης: *Σύντομα απολύεται από το στρατό και ξαναγίνεται πολίτης.*

η **πολιτική** (της πολιτικής, των πολιτικών) ουσ.:

1. η πολιτική είναι το σύνολο των θεμάτων που έχουν σχέση με το πώς πρέπει να κυβερνιέται ένα κράτος: *Ασχολήθηκε με την πολιτική από τότε που ήταν ακόμη φοιτητής.*

2. η πολιτική είναι ο τρόπος με τον οποίο διοικείται ένα κράτος σε κάθε συγκεκριμένο τομέα της κοινωνίας, όπως στην παιδεία, στη γεωργία, στη βιομηχανία κτλ. στις σχέσεις της χώρας με άλλες χώρες κτλ.: *Η κυβέρνηση πρέπει να αλλάξει πολιτική στα εκπαιδευτικά θέματα. / Η εξωτερική πολιτική της χώρας.*

ο **πολιτικός**, η **πολιτικός** (του/της πολιτικού, των πολιτικών) ουσ.: ο πολιτικός είναι αυτός που ασχολείται με την πολιτική, που είναι υποψήφιος στις εκλογές και, αν εκλεγεί, γίνεται συνήθως βουλευτής ή υπουργός: *Στην εκδήλωση παραβρέθηκαν πολιτικοί από όλα τα κόμματα.*

ο **πολιτικός**, η **πολιτική**, το **πολιτικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι πολιτικό, έχει σχέση με την πολιτική, με τον τρόπο που διοικείται ένα κράτος: *Όλα τα πολιτικά κόμματα της χώρας καταδίκασαν τις τρομοκρατικές ενέργειες.*

2. τα πολιτικά δικαιώματα είναι τα βασικά δικαιώματα που έχουν όλοι οι πολίτες ενός κράτους, όπως είναι το δικαίωμα να ψηφίζουν όταν γίνονται εκλογές: *Οι φυλακισμένοι στερούνται τα πολιτικά τους δικαιώματα.*

ο **πολιτικός μηχανικός**, η **πολιτικός μηχανικός** ουσ.: ο πολιτικός μηχανικός είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να σχεδιάζει και να κατασκευάζει κτίρια, γέφυρες, δρόμους κτλ.: *Πήρε το δίπλωμα πολιτικού μηχανικού από το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο.*

ο **πολιτικός χάρτης** ουσ.: ο πολιτικός χάρτης είναι ο χάρτης πάνω στον οποίο φαίνονται τα σύνορα, οι νομοί, οι πόλεις και οι επαρχίες μιας χώρας (≠ γεωφυσικός χάρτης): *Σημειώστε στον πολιτικό χάρτη τους νομούς της Ελλάδας.*

πολιτισμένα ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται πολιτισμένα, γίνεται με πολιτισμένο τρόπο, με τρόπο που δείχνει ευγένεια και σεβασμό: *Ας λύσουμε τις διαφορές μας ήρεμα και πολιτισμένα.*

ο **πολιτισμένος**, η **πολιτισμένη**, το **πολιτισμένο** ΕΠΙΘ.:

1. μια κοινωνία είναι πολιτισμένη όταν σε αυτή υπάρχει πρόοδος στην οικονομία, στους νόμους, στην τέχνη, στην επιστήμη, στις σχέσεις των ανθρώπων κτλ. (≠ απολίτιστος, βάρβαρος): *Πίστευα ότι τα βασιανιστήρια έχουν καταρριφθεί σε όλες τις πολιτισμένες χώρες.*

2. πολιτισμένο λέμε κάποιον ή κάτι που δείχνει ευγένεια και σεβασμό προς τους άλλους ανθρώπους: *Οι πολιτισμένοι άνθρωποι προστατεύουν το περιβάλλον. / Προτείνω να κάνουμε μία ήρεμη και πολιτισμένη συζήτηση.*

ο **πολιτισμός** (του πολιτισμού, των πολιτισμών) ουσ.:

1. ο πολιτισμός είναι ό,τι έχει πετύχει ο άνθρωπος στην επιστήμη, στην τέχνη, στην οικονομία κτλ.: *Ένας πυρηνικός πόλεμος μπορεί να καταστρέψει τον ανθρώπινο πολιτισμό.*

2. ο πολιτισμός είναι ό,τι έχει δημιουργήσει μία ορισμένη κοινωνία ανθρώπων σε μία ορισμένη ιστορική περίοδο: *Η εποχή των Φαραώ ήταν η περίοδος ακμής του αιγυπτιακού πολιτισμού.*

3. πολιτισμό λέμε την κατάσταση σε μια κοινωνία όπου υπάρχουν νόμοι, ηθικές αξίες και αρχές: *Η ευγένεια και ο σεβασμός προς το συνάνθρωπο είναι δείγμα πολιτισμού.*

4. πολιτισμό λέμε το μέρος όπου υπάρχουν όλα όσα κάνουν τη ζωή μας πιο εύκολη και άνετη: *Ωραία η εκδρομή στο βουνό, αλλά μου έλειψε ο πολιτισμός, η τηλεόραση και το κομπιούτερ μου.*

τα **πολλά πολλά** ΕΚΦΡ.: λέμε ότι έχουμε πολλά πολλά με κάποιον όταν έχουμε πολλές σχέσεις

μαζί του (= πάρε δώσε): *Κόψε τα πολλά πολλά με αυτόν τον άνθρωπο, είναι επικίνδυνος.*

πολλαπλασιάζω (πολλαπλασίασα), **πολλαπλασιάζομαι** (πολλαπλασιάστηκα, πολλαπλασιασμένος) ΡΗΜ.:

1. (ΜΑΘΗΜ.) όταν πολλαπλασιάζουμε έναν αριθμό με έναν άλλο ή όταν πολλαπλασιάζουμε δύο αριθμούς, κάνουμε πολλαπλασιασμό ($\neq$ διαιρώ): *Αν πολλαπλασιάσεις το 5 με το 7, παίρνεις τον αριθμό 35.*

2. όταν πολλαπλασιάζουμε κάτι, το κάνουμε να γίνει περισσότερο ή μεγαλύτερο (= αυξάνω $\neq$ μειώνω): *Πολλαπλασίασαν τα κέρδη της εταιρείας τους. / Τώρα που μεγάλωσαν τα παιδιά, πολλαπλασιάστηκαν τα έξοδά τους.*

3. πολλαπλασιάζεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν τα ζώα ή τα φυτά πολλαπλασιάζονται, δίνουν καινούρια ζώα ή φυτά (= αναπαράγεται): *Τα λουλούδια πολλαπλασιάζονται με τη γύρη.*

ο πολλαπλασιασμός (του πολλαπλασιασμού, των πολλαπλασιασμών) ΟΥΣ.:

1. (ΜΑΘΗΜ.) στα μαθηματικά, ο πολλαπλασιασμός είναι η πράξη που κάνουμε όταν προσθέτουμε έναν αριθμό με τον εαυτό του τόσες φορές, όσες λέει ένας άλλος αριθμός ($\neq$ διαίρεση): *Ο πολλαπλασιασμός 9×3 έχει αποτέλεσμα 27.*

2. όταν κάτι μεγαλώνει πολύ σε μέγεθος, αριθμό ή ποσότητα, λέμε ότι υπάρχει πολλαπλασιασμός του (= αύξηση $\neq$ μείωση): *Ανησυχία προκαλεί ο πολλαπλασιασμός των τροχαίων ατυχημάτων.*

3. ο πολλαπλασιασμός των ζώων και των φυτών είναι ο τρόπος με τον οποίο πολλαπλασιάζονται (= αναπαραγωγή): *Ο πολλαπλασιασμός των κουνελιών γίνεται με πολύ γρήγορους ρυθμούς.*

το πόλο ΟΥΣ.: το πόλο είναι ένα άθλημα που παίζεται μέσα σε πισίνα από δύο ομάδες με επτά παίκτες η καθεμία, που προσπαθούν να ρίξουν την μπάλα στα δίχτυα της αντίπαλης ομάδας (= υδατοσφαίριση, γουότερ πόλο): *Η εθνική ομάδα κέρδισε το ευρωπαϊκό πρωτάθλημα στο πόλο.*

⚠ Η λέξη πόλο δεν κλίνεται.

ο πόλος (του πόλου, των πόλων) ΟΥΣ.:

1. ο πόλος είναι καθένα από τα δύο άκρα της γης, που βρίσκονται το ένα στο βορειότερο και το άλλο στο νοτιότερο σημείο της: *Και στους δύο πόλους της γης η θερμοκρασία είναι πολύ χαμηλή.*

2. ο πόλος είναι καθένα από τα δύο άκρα μιας μπαταρίας από τα οποία μπαίνει και βγαίνει το ηλεκτρικό ρεύμα: *Τοποθετήστε την μπαταρία στη συσκευή με το θετικό πόλο (+) προς τα πάνω.*

ο πολτός (του πολτού, των πολτών) ΟΥΣ.: μια τροφή γίνεται πολτός όταν τη λιώνουμε ή την ανακατεύουμε πολύ, έτσι ώστε να γίνει πολύ μαλακή: *Το κοκκινιστό γίνεται με σάλτσα από πολτό ντομάτας.*

πολύ ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι γίνεται πολύ, γίνεται σε μεγάλη ποσότητα, σε μεγάλο βαθμό ή για μεγάλο διάστημα ($\neq$ λίγο): *Μου αρέσουν πολύ τα μακαρόνια. / Περπατούσαμε ώρες και κουραστήκαμε πολύ. / Μην αργήσεις πολύ, σε περιμένουν.*

2. χρησιμοποιούμε το "πολύ" πριν από ένα επίθετο ή ένα επίρρημα για να τονίσουμε περισσότερο αυτό που δηλώνει το επίθετο ή το επίρρημα: *Είναι πολύ τυχερός που κέρδισε το λαχείο! / Θα πάμε με τα πόδια, δεν είναι πολύ μακριά.*

ΕΚΦΡ. λίγο πολύ, το πολύ πολύ

ο πολυάσχολος, η πολυάσχολη, το πολυάσχολο ΕΠΙΘ.: κάποιος είναι πολυάσχολος όταν ασχολείται με πολλά πράγματα ($\neq$ αργόσχολος): *Όταν οι γονείς είναι πολυάσχολοι, δε βρίσκουν χρόνο να περάσουν με τα παιδιά τους.*

το πολυβόλο (του πολυβόλου, των πολυβόλων) ΟΥΣ.: το πολυβόλο είναι ένα όπλο που ρίχνει πολλές σφαίρες τη μία μετά την άλλη: *Οι στρατιώτες εκτέλεσαν τους αιχμαλώτους με τα πολυβόλα τους.*

το πολύγωνο (του πολυγώνου, των πολυγώνων) ΟΥΣ. (ΜΑΘΗΜ.): το πολύγωνο είναι το γεωμετρικό σχήμα που έχει περισσότερες από τέσσερις γωνίες: *Σχεδιάστε στο τετράδιό σας δύο πολύγωνα, ένα πεντάγωνο κι ένα εξαγώνο.*

ο πολυέλαιος (του πολυελαίου, των πολυελαίων) ΟΥΣ.: ο πολυέλαιος είναι ένα βαρύ φωτιστικό με πολλές λάμπες, που κρέμεται από το ταβάνι συνήθως σε επίσημους χώρους: *Οι χριστιανικές εκκλησίες φωτίζονται με πολυελάιους.*

ΕΚΦΡ. σιγά τον πολυέλαιο

ο πολυήμερος, η πολυήμερη, το πολυήμερο ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι πολυήμερο, κρατάει πολλές μέρες ($\neq$ ολιγόήμερος): *Το καλοκαίρι θα κάνουν πολυήμερες διακοπές σε κάποιο νησί.*

η πολυθρόνα (της πολυθρόνας) ΟΥΣ.: η πολυθρόνα είναι ένα άνετο κάθισμα για ένα άτομο, που έχει πλάτη και μπράτσα για να ακουμπάμε τα χέρια μας: *Κάθεται στην πολυθρόνα και διαβάζει την εφημερίδα.*

⚠ Η λέξη πολυθρόνα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

το πολυκατάστημα (του πολυκαταστήματος, των πολυκαταστημάτων) ΟΥΣ.: το πολυκατάστημα είναι ένα μεγάλο κτίριο που περιλαμβάνει πολλά και διαφορετικά μαγαζιά: *Στα πολυκαταστήματα μπορείτε να αγοράσετε παιδικά, γυναικεία και αντρικά ρούχα μέσα στο ίδιο κτίριο.*

η πολυκατοικία (της πολυκατοικίας, των πολυκατοικιών) ΟΥΣ.:

1. η πολυκατοικία είναι ένα κτίριο με πολλούς ορόφους και πολλά χωριστά διαμερίσματα σε κάθε όροφο ($\neq$ μονοκατοικία): *Μένει στον πέ-*

μυτο όροφο της πολυκατοικίας, που έχει υπέροχη θέα.

2. πολυκατοικία λέμε τους ανθρώπους που μένουν σε μια πολυκατοικία: Ξύπνησε όλη την πολυκατοικία με τις φωνές του.

ο **πολυλογάς** (του πολυλογάς, των πολυλογάδων), η **πολυλογού** (της πολυλογούς) ουσ.: ο πολυλογάς είναι αυτός που μιλάει πολύ, χωρίς να λέει κάτι σημαντικό (= φλύαρος ≠ λιγομίλητος, λιγόλογος): Το βασικό του ελάττωμα είναι ότι είναι πολυλογάς.

ο **πολύπλοκος**, η **πολύπλοκη**, το **πολύπλοκο** επιθ.: όταν κάτι είναι πολύπλοκο, είναι σύνθετο και αρκετά δύσκολο για να το καταλάβουμε (= περίπλοκος ≠ απλός): Αυτή η άσκηση είναι πολύπλοκη και κανένα από τα παιδιά στην τάξη δεν κατόρθωσε να τη λύσει.

ο **πολύς**, η **πολλή**, το **πολύ** επιθ.: όταν κάτι είναι πολύ, υπάρχει σε μεγάλη ποσότητα ή γίνεται σε μεγάλο βαθμό (≠ λίγος): Πρόσεξε μη βάλεις πολύ αλάτι στο φαγητό. / Πολλά παιδιά είναι άρρωστα από γρίπη. / Με άκουγε με πολλή προσοχή.

ΕΚΦΡ. πολλά πολλά

ο **πολυσύλλαβος**, η **πολυσύλλαβη**, το **πολυσύλλαβο** επιθ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, μία λέξη είναι πολυσύλλαβη όταν έχει περισσότερες από τρεις συλλαβές: Η λέξη "πολυκατοικία" είναι πολυσύλλαβη.

ο **πολυταξιδεμένος**, η **πολυταξιδεμένη**, το **πολυταξιδεμένο** επιθ.: πολυταξιδεμένο λέμε αυτόν που έχει ταξιδέψει σε πολλά μέρη: Είναι μορφωμένος άνθρωπος και πολυταξιδεμένος.

ο **πολύτεκνος**, η **πολύτεκνη**, το **πολύτεκνο** επιθ.: κάποιος είναι πολύτεκνος όταν έχει περισσότερα από τρία παιδιά: Οι πολύτεκνες οικογένειες ενισχύονται οικονομικά από το κράτος.

ο **πολυτελής**, η **πολυτελής**, το **πολυτελές** επιθ.: όταν κάτι είναι πολυτελές, είναι πολύ ακριβό, μεγαλοπρεπές και εντυπωσιακό: Μείναμε σε ένα πολυτελές ξενοδοχείο με πισίνα και γήπεδο τένις.

το **πολυτεχνείο** (του πολυτεχνείου, των πολυτεχνείων) ουσ.:

1. το πολυτεχνείο είναι μια σχολή του πανεπιστημίου, όπου οι φοιτητές σπουδάζουν επιστήμες, όπως πληροφορική, μηχανολογία, αρχιτεκτονική κτλ.: Σπουδάζει ηλεκτρολόγος μηχανικός στο πολυτεχνείο.

2. πολυτεχνείο λέμε το κτίριο όπου βρίσκεται η σχολή αυτή: Το πολυτεχνείο βρίσκεται στο κέντρο της Αθήνας.

3. Πολυτεχνείο ΕΝΙΚ.: Πολυτεχνείο λέμε την εξέγερση των φοιτητών εναντίον της δικτατορίας, που έγινε το Νοέμβριο του 1973 στην Αθήνα: Στις 17 Νοέμβρη γιορτάζεται η επέτειος του Πολυτεχνείου.

ο **πολύτιμος**, η **πολύτιμη**, το **πολύτιμο** επιθ.: **1.** πολύτιμο είναι κάτι που είναι πολύ ακριβό: Φορούσε ένα κόσμημα με πολύτιμα πετράδια.

2. πολύτιμο λέμε κάποιον ή κάτι όταν μας βοηθάει πάρα πολύ (= ανεκτίμητος): Σ' ευχαριστώ για τις πολύτιμες συμβουλές σου.

το **πολυτονικό** (του πολυτονικού) ουσ.: το πολυτονικό είναι ο τρόπος που έγραφαν παλιά τις ελληνικές λέξεις, βάζοντας πολλά σημάδια πάνω από τα φωνήεντα, και όχι ένα όπως σήμερα (≠ μονοτονικό): Το πολυτονικό αντικαταστάθηκε από το μονοτονικό το 1981.

ο **πολύχρονος**, η **πολύχρονη**, το **πολύχρονο** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι πολύχρονο, κρατάει πολλά χρόνια (= μακροχρόνιος): Επέστρεψε στη χώρα του μετά από πολύχρονες σπουδές στο εξωτερικό.

2. λέμε σε κάποιον να είναι πολύχρονος όταν γιορτάζει και θέλουμε να του ευχηθούμε να ζήσει πολλά χρόνια (= χιλιόχρονος): Πολύχρονος για τη γιορτή σου!

ο **πολύχρωμος**, η **πολύχρωμη**, το **πολύχρωμο** επιθ.: όταν κάτι είναι πολύχρωμο, έχει πάνω του πολλά χρώματα (= χρωματιστός ≠ μονόχρωμος): Το παγόνι έχει πολύχρωμη ουρά.

ο **πολυψήφιος**, η **πολυψήφια**, το **πολυψήφιο** επιθ.: ένας αριθμός είναι πολυψήφιος όταν αποτελείται από πολλά ψηφία (≠ μονοψήφιος): Το 1.000.000 είναι πολυψήφιος αριθμός.

ο **πολύωρος**, η **πολύωρη**, το **πολύωρο** επιθ.: κάτι είναι πολύωρο όταν κρατάει πάρα πολλές ώρες (≠ ολιγόωρος): Ο πρωθυπουργός είχε μια πολύωρη συζήτηση με τον υπουργό εξωτερικών.

ο **πολυώροφος**, η **πολυώροφη**, το **πολυώροφο** επιθ.: ένα κτίριο είναι πολυώροφο όταν έχει πολλούς ορόφους (≠ μονώροφος): Από την ταράτσα του πολυώροφου ξενοδοχείου χάζευε τη θέα της πόλης.

τα **πολωνέζικα** (των πολωνέζικων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς τα πολωνικά

ο **πολωνέζικος**, η **πολωνέζικη**, το **πολωνέζικο** επιθ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέγεται αλλιώς ο πολωνικός

τα **πολωνικά** (των πολωνικών) ουσ.: τα πολωνικά είναι η πολωνική γλώσσα: Το βιβλίο της μεταφράστηκε στα ουγγρικά, τσεχικά και πολωνικά.

ο **πολωνικός**, η **πολωνική**, το **πολωνικό** επιθ.: όταν κάτι είναι πολωνικό, έχει σχέση με την Πολωνία ή με τους Πολωνούς: Εργάζεται στο πολωνικό τμήμα μετάφρασης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ο **Πολωνός** (του Πολωνού, των Πολωνών), η **Πολωνή** (της Πολωνής) και η **Πολωνέζα** (της Πολωνέζας) ουσ.+επιθ.: Πολωνός είναι αυτός που ανήκει στο έθνος της Πολωνίας ή είναι πολίτης του κράτους της Πολωνίας: Οι περισσότεροι Πολωνοί ασχολούνται με την καλλιέργεια της γης. / Ο Πολωνός αστρονόμος Κοπέρνικος

θεωρείται πατέρας της μοντέρνας αστρονομίας.

το **πόμολο** (του πόμολου, των πόμολων) ουσ.: από το πόμολο πιάνουμε μία πόρτα, μία ντουλάπα ή ένα παράθυρο για να τα ανοίξουμε ή να τα κλείσουμε (= χερούλι): *Γύρισε σιγά το πόμολο της πόρτας, την άνοιξε και μπήκε μέσα.*

ο **πομπός** (του πομπού, των πομπών) ουσ.: ο πομπός είναι μια συσκευή που χρησιμοποιείται για να ακούμε ή να βλέπουμε τις εκπομπές του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης (≠ δέκτης): *Τα σήματα της εικόνας και του ήχου ταξιδεύουν με κύματα που ξεκινούν από τον πομπό ενός σταθμού και φτάνουν στην τηλεόρασή μας.*

πονάω/πονώ (πόνεσα) ΡΗΜ.:

1. όταν πονάω, νιώθω πόνο σε κάποιο σημείο του σώματος, από χτύπημα, αρρώστια κτλ.: *Έχει γρίπη και πονάνε τα κόκαλά του. / Με πονάει το δόντι μου.*

2. όταν κάτι ή κάποιος με πονάει, με κάνει να νιώσω πόνο: *Σε πόνεσε η ένεση;*

3. λέμε ότι πονάω όταν νιώθω πολύ μεγάλη λύπη (= λυπάμαι): *Τον πόνεσε η ψυχή μου όταν τον είδα να ταλαιπωρείται. / Πόνεσα πολύ όταν χωρίσαμε.*

πονηρά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάποιος κάνει κάτι πονηρά, το κάνει με πονηριά: *Με κοίταξε πονηρά και μου έκλεισε το μάτι.*

η **πονηριά** (της πονηριάς, των πονηριών) ουσ.:

1. πονηριά είναι το να χρησιμοποιεί κάποιος έξυπνους τρόπους για να κάνει κάτι, ξεγελώντας ή εξαπατώντας τους άλλους (≠ αθωότητα): *Χρησιμοποίησε όλη της την πονηριά για να μας πείσει ότι είναι αθώα. / Ο Προμηθέας έκλεψε με πονηριά τη φωτιά από τους θεούς.*
2. η πονηριά είναι κάθε πράξη που γίνεται για να ξεγελάσει τους άλλους (= κόλπο, τέχνασμα): *Νομίζεις ότι μπορείς να με ξεγελάσεις με τις πονηριές σου;*

ο **πονηρός**, η **πονηρή**, το **πονηρό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι πονηρός, προσπαθεί να ξεγελάσει τους άλλους με έξυπνο τρόπο (= πανούργος, κατεργάρης ≠ αθώος, αγαθός): *Η πονηρή αλεπού ακολούθησε τον Πινόκιο, σχεδιάζοντας να του αρπάξει τα χρήματα.*

2. όταν κάποιος είναι πονηρός, είναι πολύ έξυπνος και δεν μπορούμε να τον ξεγελάσουμε (= καχύποπτος ≠ αφελής): *Είναι τόσο πονηρός, που αμέσως κατάλαβε την κομπίνα που στήσαμε.*

3. πονηρό είναι κάτι που φανερώνει πονηριά: *Το πονηρό του βλέμμα έδειχνε ότι αυτός την είχε κάνει τη ζημιά.*

ο **πονόδοντος** (του πονόδοντου, των πονόδοντων) ουσ.: όταν κάποιος νιώθει πόνο στα δόντια του, λέμε ότι έχει πονόδοντο: *Για τον πονόδοντο ο κατάλληλος γιατρός είναι ο οδοντογιατρός.*

ο **πονοκέφαλος** (του πονοκέφαλου, των πονοκέφαλων) ουσ.:

1. ο πονοκέφαλος είναι ο πόνος που νιώθει κάποιος στο κεφάλι του (= κεφαλαλγία): *Για τον πονοκέφαλο υπάρχουν παυσίπονα.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε ότι κάτι ή κάποιος είναι πονοκέφαλος όταν μας δημιουργεί προβλήματα: *Με τις τρέλες που έκανε ήταν πάντα πονοκέφαλος για τους γονείς του.*

ο **πόνος** (του πόνου, των πόνων) ουσ.:

1. ο πόνος είναι το δυσάρεστο αίσθημα που νιώθουμε σε κάποιο μέρος του σώματός μας όταν έχουμε χτυπήσει ή όταν είμαστε άρρωστοι: *Ούρλιαξε από τον πόνο. / Έχω φρικτούς πόνους στη μέση. / Ο γιατρός μου έδωσε χάπια για τον πόνο στο στομάχι.*

2. ο πόνος είναι η μεγάλη λύπη και στενοχώρια που νιώθουμε για κάτι δυσάρεστο που έγινε (= θλίψη): *Ο πόνος για το χαμό του γιου της ήταν αβάσταχτος.*

ο **πονόψυχος**, η **πονόψυχη**, το **πονόψυχο**

ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι πονόψυχος, νιώθει συμπίκνωση και λύπη για τους ανθρώπους που υποφέρουν (= σπλαχνικός ≠ άπονος): *Είναι πονόψυχη και βοηθάει εκείνους που έχουν ανάγκη.*

το **ποντίκι** (του ποντικιού, των ποντικιών) ουσ.:

1. ποντίκι λέγεται αλλιώς ο ποντικός: *Η γάτα κυνηγούσε τα ποντίκια στο υπόγειο.*

2. το ποντίκι είναι ο γυμνασμένος μυς στο μπράτσο μας: *Σηκώνει βάρη στο γυμναστήριο για να κάνει ποντίκια.*

3. (ΠΛΗΡΟΦ.) το ποντίκι είναι μια μικρή συσκευή που συνδέεται με τον υπολογιστή και την κουνάμε με το χέρι μας πάνω σε επίπεδη επιφάνεια για να του δίνουμε διάφορες εντολές: *Κάντε αριστερό κλικ με το ποντίκι πάνω στο εικονίδιο.*

ο **ποντικός** (του ποντικού, των ποντικών) ουσ.: ο ποντικός είναι ένα μικρό μαλλιαρό ζώο που έχει μακριά ουρά (= ποντίκι): *Οι υπόνομοι της πόλης είναι γεμάτοι ποντικούς.*

το **ποντικοφάρμακο** (του ποντικοφάρμακου, των ποντικοφάρμακων) ουσ.: το ποντικοφάρμακο είναι ένα δηλητήριο που το χρησιμοποιούμε για να σκοτώνουμε τα ποντίκια: *Επειδή δεν είχαμε ποντικοφάρμακο, βάλαμε φάκα για τα ποντίκια.*

ο **πόντος** (του πόντου, των πόντων) ουσ.:

1. ο πόντος είναι μια μονάδα μέτρησης του μήκους, που είναι ίση με το ένα εκατοστό του μέτρου (= εκατοστό): *Είναι δέκα πόντους ψηλότερη από μένα.*

2. ο πόντος είναι ο βαθμός με τον οποίο μετράμε ποιος είναι ο νικητής σε ένα διαγωνισμό, σε ένα παιχνίδι ή σε ένα άθλημα: *Ο Ολυμπιακός κέρδισε τον Παναθηναϊκό στον αγώνα μπάσκετ με δέκα πόντους διαφορά.*

3. ο πόντος είναι η μικρή θηλιά, που γίνεται με τη βελόνα σε ένα πουλόβερ ή σε άλλο πλεκτό: *Μου έφυγε ένας πόντος από τη ζακέτα.*

το **ποπκόρν** ουσ.: το ποπκόρν είναι οι ψημένοι σπόροι καλαμποκιού, που φουσκώνουν και γίνονται λευκοί σαν τις νιφάδες του χιονιού: *Στον κινηματογράφο τρώμε ποπκόρν στο διάλειμμα.*

△ Η λέξη ποπκόρν δεν κλίνεται.

ποπό! ΕΠΙΘ.:

1. το λέμε για να δηλώσουμε έκπληξη, θαυμασμό κτλ.: *Ποπό, τι όμορφο μωρό!*

2. το λέμε για να δείξουμε αηδία, στενοχώρια, θλίψη κτλ.: *Ποπό, τι πάθαμε! / Ποπό, πνιγήκαμε στην μπόχα!*

ο **ποπός** (του ποπού, των ποπών) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): ποπό λέμε αλλιώς τον πισινό (= κώλος): *Ξέπλυνε τον ποπό του με χλιαρό νερό.*

η **πορεία** (της πορείας, των πορειών) ουσ.:

1. η πορεία είναι το κάνει κάποιος μια απόσταση με τα πόδια: *Διασχίσαμε το φαράγγι του Βίκου μετά από πορεία έξι ωρών.* (= περπάτημα, οδοιπορία)

2. πορεία γίνεται όταν οι άνθρωποι κάνουν διαδήλωση ακολουθώντας μία συγκεκριμένη διαδρομή: *Αύριο θα γίνει πορεία διαμαρτυρίας προς το Υπουργείο Οικονομικών.*

3. η πορεία είναι η κατεύθυνση προς την οποία κινείται κάποιος ή κάτι: *Το αυτοκίνητο ξέφυγε από την πορεία του και έπεσε στον γκρεμό.*

ο **πορθμός** (του πορθμού, των πορθμών) ουσ.: ο πορθμός είναι ένα στενό κομμάτι θάλασσας ανάμεσα σε δύο κομμάτια ξηράς: *Ο πορθμός του Ευρίπου χωρίζει τη Στερεά Ελλάδα από την Εύβοια.*

η **πορσελάνη** (της πορσελάνης) ουσ.:

1. η πορσελάνη είναι ένα σκληρό γυαλιστερό υλικό από το οποίο φτιάχνονται ακριβά ποτήρια, πιάτα, βάζα κ.ά.: *Αγόρασε ένα σερβίτσιο φαγητού από κινέζικη πορσελάνη.*

2. πορσελάνη λέμε τα ποτήρια, τα πιάτα κτλ. από πορσελάνη: *Στο κατάστημά μας θα βρείτε πορσελάνες, κρύσταλλα και έπιπλα αντίκες.*

△ Η λέξη πορσελάνη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **πόρτα** (της πόρτας, των πορτών) ουσ.: η πόρτα είναι ένα πλατύ και φαρδύ αντικείμενο που το ανοίγουμε όταν θέλουμε να μπούμε ή να βγούμε από ένα κτίριο, ένα μέσο συγκοινωνίας κτλ.: *Μην ξεχάσεις να κλειδώσεις την πόρτα του σπιτιού. / Το αυτοκίνητό του έχει μόνο δύο πόρτες.*

ΕΚΦΡ. βρίσκω τις πόρτες κλειστές, δείχνω την πόρτα

το **πορτατίφ** ουσ.: το πορτατίφ είναι μία μικρή φορητή λάμπα, που την τοποθετούμε πάνω σε κομοδίνο ή σε γραφείο: *Έκλεισε το πορτατίφ και άφησε το βιβλίο στο κομοδίνο για να κοιμηθεί.*

△ Η λέξη πορτατίφ δεν κλίνεται.

το **πορτμπαγκάζ** ουσ.: το πορτμπαγκάζ είναι ο σκεπασμένος χώρος στο πίσω μέρος του αυτοκινήτου, που χρησιμοποιείται για τη μεταφορά

πραγμάτων: *Φορτώσαμε όλες τις βαλίτσες στο πορτμπαγκάζ.*

△ Η λέξη πορτμπαγκάζ δεν κλίνεται.

η **πορτοκαλάδα** (της πορτοκαλάδας, των πορτοκαλάδων) ουσ.: η πορτοκαλάδα είναι ο χυμός από πορτοκάλι ή το αναψυκτικό από χυμό πορτοκάλι: *Έστυσα πορτοκάλια κι έφτιαξα πορτοκαλάδα. / Πίνει πορτοκαλάδα με ανθρακικό.*

ο **πορτοκαλής**, η **πορτοκαλιά**, το **πορτοκαλί** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι πορτοκαλί, έχει το χρώμα που έχει το πορτοκάλι: *Οδηγεί ένα πορτοκαλί αυτοκίνητο.*

το **πορτοκαλί** ουσ.: το πορτοκαλί είναι το χρώμα του πορτοκαλιού: *Το πορτοκαλί είναι πολύ καλοκαιρινό χρώμα.*

△ Η λέξη πορτοκαλί δεν κλίνεται.

το **πορτοκάλι** (του πορτοκαλιού, των πορτοκαλιών) ουσ.: το πορτοκάλι είναι ο καρπός της πορτοκαλιάς, που είναι στρογγυλός με πορτοκαλί χρώμα και ξινή γεύση και τρώγεται, αφού βγάλουμε τη φλούδα του, σαν φρούτο: *Τα πορτοκάλια είναι απαραίτητα για τα παιδιά γιατί έχουν βιταμίνη C.*

η **πορτοκαλιά** (της πορτοκαλιάς, των πορτοκαλιών) ουσ.: η πορτοκαλιά είναι το δέντρο που βγάζει πορτοκάλια: *Οι πορτοκαλιές της Σπάρτης είναι φημισμένες.*

το **πορτοφόλι** (του πορτοφολιού, των πορτοφολιών) ουσ.: το πορτοφόλι είναι ένα μικρό αντικείμενο, συνήθως από δέρμα ή πλαστικό, μέσα στο οποίο φυλάμε τα χρήματά μας ή τις κάρτες μας: *Το καινούριο πορτοφόλι μου έχει ειδική θέση για τα κέρματα. / Μου έκλεψαν το πορτοφόλι μέσα από την τσάντα.*

το **πορφυρό** (του πορφυρού, των πορφυρών) ουσ.: το πορφυρό είναι το σκούρο κόκκινο χρώμα: *Το πορφυρό προκύπτει αν αναμείξεις το κόκκινο με το γαλάζιο.*

ο **πορφυρός**, η **πορφυρή**, το **πορφυρό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι πορφυρό, έχει σκούρο κόκκινο χρώμα: *Όταν δύει ο ήλιος, ο ουρανός γίνεται πορφυρός.*

το **πόσιμο νερό** ουσ.: πόσιμο νερό είναι το νερό που μπορούμε να το πούμε χωρίς να πάθουμε κάτι κακό: *Στην πλατεία του χωριού υπάρχει βρύση με πόσιμο νερό.*

το **ποσό** (του ποσού, των ποσών) ουσ.: το ποσό είναι η ποσότητα χρημάτων: *Για αγορές μεγαλύτερες από το ποσό των χιλίων ευρώ γίνεται έκπτωση εκατό ευρώ.*

πόσος, πόση, πόσο ΑΝΤΩΝ.: το βάζουμε στην αρχή μιας ερώτησης όταν ζητάμε να μάθουμε για την ποσότητα, τον αριθμό ή το μέγεθος ενός πράγματος: *Πόση ώρα διαρκεί η παράσταση; / Δεν ξέρω πόσα παιδιά θα έρθουν στην εκδρομή.*

το **ποσοστό** (του ποσοστού, των ποσοστών) ουσ.:

1. το ποσοστό είναι το μέρος ενός ποσού που το μετράμε σε εκατοστά ή σε χιλιοστά: *Το κόμμα που νίκησε στις εκλογές είχε ποσοστό ψήφων 45%.*

2. ποσοστό λέμε το μέρος ενός συνόλου: *Αυξήθηκε επικίνδυνα το ποσοστό των νέων που καπνίζουν.*

3. ποσοστά πληθ.: όταν κάποιος παίρνει ποσοστά από μια δουλειά, η αμοιβή του είναι ένα μέρος από τα κέρδη αυτής της δουλειάς: *Οι πωλητές της εταιρείας πληρώνονται με ποσοστά.*

η **ποσότητα** (της ποσότητας, των ποσοτήτων) ουσ.: η ποσότητα ενός πράγματος είναι το πόσο πολύ υπάρχει από αυτό: *Μεγάλη ποσότητα ναρκωτικών εντοπίστηκε από την αστυνομία. / Το βράδυ πρέπει να καταναλώνετε μικρή ποσότητα φαγητού.*

το **ποτάμι** (του ποταμιού, των ποταμιών) ουσ.: ο ποταμός: *Το καλοκαίρι κάνει μπάνιο στο ποτάμι. / Ο σολομός είναι ψάρι που ζει στα ποτάμια.*

το **ποταμόπλοιο** (του ποταμόπλοιου, των ποταμόπλοιων) ουσ.: το ποταμόπλοιο είναι ένα πλοίο που ταξιδεύει σε ποτάμια και όχι στη θάλασσα: *Καθώς το ποταμόπλοιο διασχίζει τον Τάμεση, μπορείτε να θαυμάσετε πολλά ιστορικά κτίρια του Λονδίνου.*

ο **ποταμός** (του ποταμού, των ποταμών) ουσ.: ο ποταμός είναι μία μεγάλη ποσότητα νερού που κινείται από μια πηγή προς τη θάλασσα: *Ο ποταμός Σηκουάνας διασχίζει το Παρίσι. / Ο ποταμός Νέστος αποτελεί το φυσικό όριο μεταξύ Μακεδονίας και Θράκης.*

ΕΚΦΡ. σιγανό ποταμάκι

ποτέ ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν λέμε ποτέ, εννοούμε καμιά φορά, ούτε μία φορά ως σήμερα (**≠** πάντα): *Δεν πάει ποτέ για ύπνο πριν τα μεσάνυχτα. / Ποτέ ως τώρα δεν τον είχα δει τόσο ευτυχισμένο.*

2. λέξη που χρησιμοποιούμε για να ρωτήσουμε αν έχει γίνει κάτι κάποια στιγμή: *Έχεις επισκεφτεί ποτέ την Ακρόπολη;*

3. λέξη που χρησιμοποιούμε για να πούμε ότι κάτι μπορεί να γίνει κάποια φορά στο μέλλον (= κάποτε): *Αν ποτέ με χρειαστείς, πάρε με τηλέφωνο.*

ΕΚΦΡ. ποτέ δεν ξέρεις, ποτέ των ποτών

πότε ΕΠΙΡΡ.: το βάζουμε στην αρχή μιας ερώτησης όταν ζητάμε να μάθουμε ποια στιγμή, ώρα ή εποχή έγινε, γίνεται ή θα γίνει κάτι: *Πότε κυκλοφόρησε το νέο του βιβλίο; / Τον ρώτησε ποτέ σκέφτεται να επιστρέψει.*

ποτέ δεν ξέρεις ΕΚΦΡ.: το λέμε για να δείξουμε ότι μπορεί τα πράγματα να μην είναι έτσι όπως φαίνονται: *Άκουσα ότι αύριο θα βρέχει, άρα δε θα πάμε εκδρομή, αλλά ποτέ δεν ξέρεις...*

πότε πότε ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεται πότε πότε, γίνεται μερικές φορές, όχι πολύ συχνά (= κάπου κάπου): *Περνάει πότε πότε από το μαγαζί να μας δει.*

ποτέ των ποτών ΕΚΦΡ.: το λέμε για να τονίσουμε ότι κάτι αποκλείεται να γίνει: *Δε θα του ξαναμιλήσω ποτέ των ποτών.*

το **ποτήρι** (του ποτηριού, των ποτηριών) ουσ.:

1. το ποτήρι είναι ένα αντικείμενο από γυαλί ή πλαστικό, χωρίς χερούλι, που το χρησιμοποιούμε για να πίνουμε από αυτό νερό ή άλλο υγρό: *Έβαλε το κρασί στα κρυστάλλινα ποτήρια.*

2. ένα ποτήρι νερό ή άλλο υγρό είναι τόσο νερό ή άλλο υγρό, όσο χωράει σε ένα ποτήρι: *Ήπια τρία ποτήρια παγωμένο νερό για να ξεδιψάσω.*

ΕΚΦΡ. γερό ποτήρι, ξεχειλίζει το ποτήρι

ποτίζω (πότισα), **ποτίζομαι** (ποτίστηκα, ποτισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ποτίζουμε ένα λουλούδι ή άλλο φυτό, του ρίχνουμε νερό για να μεγαλώσει: *Δεν τον πότισε το βασιλικό και μαράθηκε. / Με τα νέα μηχανήματα τα χωράφια ποτίζονται γρήγορα και άκοπα.*

2. όταν ποτίζουμε ένα ζώο, του βάζουμε νερό σε ειδικό δοχείο για να πει: *Τάισε και πότισε τα άλογα.*

3. ποτίζει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι ποτίζει, απορροφάει σιγά σιγά κάποιο υγρό (= μουσκεύει): *Ο τοίχος πότισε από την υγρασία.*

ΕΚΦΡ. ποτίζω φαρμάκι

ποτίζω φαρμάκι ΕΚΦΡ.: λέμε ότι ποτίζουμε φαρμάκι κάποιον όταν τον πικραίνουμε και τον στενοχωρούμε πολύ: *Με τα λόγια σου με πότισες φαρμάκι.*

το **πότισμα** (του ποτίσματος, των ποτισμάτων) ουσ.: το πότισμα είναι το να ποτίζουμε τα φυτά ή το χώμα: *Τα λουλούδια το καλοκαίρι θέλουν καθημερινό πότισμα για να μην ξεραθούν.*

το **ποτιστήρι** (του ποτιστηριού, των ποτιστηριών) ουσ.: το ποτιστήρι είναι ένα βαθύ δοχείο με λαβή και μακρύ λαιμό, που το χρησιμοποιούμε για να ποτίζουμε τα φυτά στις γλάστρες: *Ποτίζει τα λουλούδια της βεράντας με ένα πλαστικό ποτιστήρι.*

το **ποτό** (του ποτού, των ποτών) ουσ.:

1. το ποτό είναι κάθε υγρό που πίνουμε, και ειδικά αυτό που έχει μέσα αλκοόλ: *Ασχολείται με το εμπόριο τροφίμων και ποτών. / Αποφεύγει τα οινόπνευματώδη ποτά.*

2. το ποτό είναι η συνήθεια να πίνει κανείς αλκοόλ: *Έχει πρόβλημα με το συκώτι του και πρέπει να κόψει το ποτό.*

που ΑΝΤΩΝ.: είναι ό,τι και το οποίος: *Πες μου το χρώμα που προτιμάς. / Βραβεύτηκαν οι μαθητές που αρίστευσαν.*

⚠ Η λέξη που δεν κλίνεται.

που ΣΥΝΔ.: το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι αυτό που λέμε είναι πραγματικό: *Χαίρομαι που τα κατάφερες!*

πού ΕΠΙΡΡ.: το βάζουμε στην αρχή μιας ερώτησης όταν ζητάμε να μάθουμε σε ποιο μέρος υπάρχει ή γίνεται κάτι: *Πού θα πάτε φέτος διακοπές; / Δε θυμάμαι από πού το αγόρασα.*

Δ Η λέξη πού τονίζεται αν και είναι μονοσύλλαβη.

ΕΚΦΡ. πού και πού

πού και πού ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάτι γίνεται πού και πού όταν δε συμβαίνει συχνά, αλλά σπάνια (= κάπου κάπου): *Μένει στο εξωτερικό, αλλά τους επισκέπτεται πού και πού.*

που λέει ο λόγος ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν φέρνουμε ένα υποθετικό παράδειγμα: *Και αν έχανες τη δουλειά σου, που λέει ο λόγος, τι θα 'κανες;*

πού να σ' τα λέω ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν θέλουμε να προετοιμάσουμε κάποιον ότι θα του πούμε κάτι ενδιαφέρον: *Πού να σ' τα λέω! Βρήκα δουλειά και με πολύ καλό μισθό!*

πουθενά ΕΠΙΡΡ.:

1. λέμε ότι κάτι δεν υπάρχει ή δε γίνεται πουθενά όταν δεν υπάρχει ή δε γίνεται σε κανένα μέρος (≠ παντού): *Δεν τον αφήνουν πουθενά σε ησυχία. / Δεν τον βλέπω πουθενά, μάλλον θα έφυγε.*

2. λέξη που χρησιμοποιούμε για να ρωτήσουμε αν υπάρχει ή αν γίνεται κάτι σε κάποιο μέρος: *Παίζει πουθενά καμιά καλή ταινία;*

το **πουκάμισο** (του πουκαμίσου, των πουκαμίσων) ΟΥΣ.: το πουκάμισο είναι το ρούχο που φοράμε στο επάνω μέρος του σώματός μας και έχει γιακά, μανίκια και κουμπιά στο μπροστινό μέρος του: *Φορούσε μαύρο κοστούμι και άσπρο πουκάμισο.*

ΕΚΦΡ. αλλάζω σαν τα πουκάμισα

το **πουλάρι** (του πουλαριού, των πουλαριών) ΟΥΣ.: το πουλάρι είναι το μικρό του αλόγου ή του γαιδάρου: *Η φοράδα μας γέννησε ένα γκριζο πουλάρι.*

πουλάω/πουλώ (πούλησα), **πουλιέμαι** (πουλήθηκα, πουλημένος) ΡΗΜ.:

1. πουλάμε κάτι που έχουμε όταν το δίνουμε σε κάποιον και αυτός μας δίνει χρήματα για να το πάρει (≠ αγοράζω): *Μου πούλησε το παλιό του αυτοκίνητο. / Πουλήθηκε το παντελόνι που σου άρεσε.*

2. ένα κατάστημα πουλάει προϊόντα που τα αγοράζουν οι άνθρωποι (≠ αγοράζω): *Ο μανάβης πουλάει φρούτα και λαχανικά. / Ο πατέρας της πουλάει λαχεία.*

3. (ΑΝΕΠΙΣ.) όταν πουλάμε κάποιον, δεν κάνουμε αυτό που του είχαμε υποσχεθεί (= προδίδω): *Μας πούλησε την τελευταία στιγμή και δεν ήρθε στην εκδρομή.*

4. **πουλάει** ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν ένα προϊόν πουλάει, το αγοράζουν πολλοί άνθρωποι, έχει ζήτηση: *Το καινούριο του άλμπουμ πούλησε πολύ στην Ελλάδα.*

ΕΚΦΡ. σε πουλάει και σε αγοράζει

το **πουλερικό** (του πουλερικού, των πουλερικών) ΟΥΣ.: τα πουλερικά είναι τα πουλιά που τρέφει ο άνθρωπος για το κρέας τους, όπως κόττες, γαλοπούλες κτλ.: *Το κρέας των πουλερικών είναι πιο υγιεινό από το χοιρινό και το μοσχαρίσιο κρέας.*

Δ Η λέξη πουλερικό χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

το **πουλί** (του πουλιού, των πουλιών) ΟΥΣ.: πουλί είναι κάθε ζώο που έχει φτερά και ράμφος και συνήθως μπορεί να πετάει (= πτηνό): *Τα πουλιά κελαηδούν. / Τα χελιδόνια και τα καναρίνια είναι πουλιά.*

ΕΚΦΡ. και του πουλιού το γάλα, κοιμάμαι σαν πουλάκι, πέταξε το πουλάκι, πιάνω πουλιά στον αέρα

το **πούλι** ΟΥΣ.: το πούλι είναι καθένα από τα μικρά κομμάτια με τα οποία παίζονται διάφορα παιχνίδια, όπως το τάβλι και η ντάμα: *Διάλεξε τα κόκκινα πουλία στο τάβλι.*

Δ Η λέξη πούλι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

το **πούλμαν** ΟΥΣ.: το πούλμαν είναι ένα μεγάλο λεωφορείο με αναπαυτικά καθίσματα, που χρησιμοποιείται για να μεταφέρει τους επιβάτες σε εκδρομές ή μεγάλα ταξίδια: *Τα πούλμαν με τους τουρίστες έκαναν στάση στο πάρκιγκ του αρχαιολογικού χώρου.*

Δ Η λέξη πούλμαν δεν κλίνεται.

το **πουλόβερ** ΟΥΣ.: το πουλόβερ είναι ένα ζεστό ρούχο με μακριά μανίκια, που το φοράμε στο επάνω μέρος του σώματός μας και, για να το βάλουμε ή να το βγάλουμε, το περνάμε πάνω από το κεφάλι μας: *Πάνω από το πουκάμισο φόρεσα και μάλλινο πουλόβερ γιατί κρύωνα.*

Δ Η λέξη πουλόβερ δεν κλίνεται.

το **πούμα** ΟΥΣ.: το πούμα είναι ένα άγριο ζώο που μοιάζει με τεράστια γάτα, έχει καφετί τρίχωμα και ζει κυρίως στα βουνά της Αμερικής: *Το πούμα επιτίθεται σε όλα τα χορτοφάγα ζώα αλλά και σε κοπάδια βοοειδών.*

Δ Η λέξη πούμα δεν κλίνεται.

πουντιάζω (πουντιάσα, πουντιασμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.):

1. όταν πουντιάζουμε, παθαίνουμε κρυολόγημα (= κρυολογώ, κρυώνω): *Πούντιασε και έχει βήχα και πυρετό.*

2. όταν πουντιάζουμε, κρυώνουμε πάρα πολύ (= ξεπαγιάζω, ξυλιάζω, παγώνω): *Κλείσε το παράθυρο γιατί πουντιάσαμε.*

ο **πουπουλένιος**, η **πουπουλένια**, το **πουπουλένιο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι πουπουλένιο, είναι φτιαγμένο ή γεμισμένο με πούπουλα: *Κοιμάται με πουπουλένια μαξιλάρια.*

το **πούπουλο** (του πούπουλου, των πούπουλων) ΟΥΣ.:

1. το πούπουλο είναι καθένα από τα πολύ ελαφριά και μαλακά φτερά που έχουν τα πουλιά στο σώμα τους: *Πάπλωμα από πούπουλα και φτερά χήνας.*

2. λέμε ότι κάτι είναι πούπουλο όταν είναι πολύ ελαφρό (= πανάλαφρος ≠ βαρύς, ασήκωτος): *Το πλαστικό τραπέζι είναι πούπουλο, μπορεί να το σηκώσει ακόμα κι ένα μικρό παιδί!*

ΕΚΦΡ. στα πούπουλα

ο **πουρές** (του πουρέ, των πουρέδων) ουσ.: ο πουρές είναι φαγητό που φτιάχνεται συνήθως με λιωμένες πατάτες ή λαχανικά: *Χρειάζεται πολύ ανακάτεμα ο πουρές για να γίνει απαλός.*

το **πουρμπουάρ** και το **μπουρμπουάρ** ουσ.: το πουρμπουάρ είναι το χρηματικό ποσό που δίνουμε σε κάποιον που μας φέρνει ένα πακέτο, ένα γράμμα ή κάνει μια δουλειά για μας (= φιλοδώρημα): *Αφήνει πάντα μεγάλο πουρμπουάρ στους σερβιτόρους.*

⚠ Η λέξη δεν κλίνεται.

το **πουρνάρι** (του πουρναριού, των πουρναριών) ουσ.: το πουρνάρι είναι ένα χαμηλό φυτό, που τα φύλλα του έχουν αγκάθια και οι καρποί του είναι μικροί και στρογγυλοί σαν βελανίδια: *Πλήγωσε τα πόδια του στα πουρνάρια.*

το **πράγμα** (του πράγματος, των πραγμάτων) ουσ.:

1. πράγμα είναι καθετί για το οποίο δεν μπορούμε, δε χρειάζεται ή δε θέλουμε να αναφέρουμε το όνομά του: *Τι είναι αυτό το πράγμα πάνω στο τραπέζι; / Ένιωσα ένα περίεργο πράγμα όταν τον είδα. / Να μην το κάνεις αυτό το πράγμα. / Δεν πίστευα ποτέ ότι θα έλεγε τέτοιο πράγμα!*

2. πράγματα πληθ.: λέμε “πράγματα” όταν θέλουμε να μιλήσουμε γενικά για τη ζωή (= κατάσταση): *Αν αλλάξεις δουλειά, μπορεί να αλλάξουν τα πράγματα. / Πώς είναι πράγματα μετά τη συζήτηση που κάνατε;*

3. πράγματα πληθ.: τα πράγματα μας είναι τα ρούχα μας και ό,τι άλλο μας ανήκει: *Μην πετάς τα πράγματά σου στο πάτωμα.*

ΕΚΦΡ. λέω τα πράγματα με τ’ όνομά τους, όνομα και πράγμα

πράγματι επιπρ.: το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι συμφωνούμε με κάτι ή για να τονίσουμε ότι κάτι που λέμε είναι αλήθεια (= όντως, στ’ αλήθεια): *Πράγματι, η κατάσταση είναι πολύ σοβαρή. / Είχες δίκιο, είναι πράγματι εξαιρετικός γιατρός.*

πραγματικά επιπρ.: λέμε ότι κάτι συμβαίνει πραγματικά όταν συμβαίνει στην πραγματικότητα (= πράγματι, αληθινά): *Αν το θέλεις πραγματικά, θα το αποκτήσεις. / Είναι πραγματικά ευτυχισμένη, λάμπει ολόκληρη.*

ο **πραγματικός**, η **πραγματική**, το **πραγματικό** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι πραγματικό, υπάρχει στ’ αλήθεια και δεν το έχουμε φανταστεί ή σκεφτεί εμείς (= αληθινός ≠ φανταστικός): *Το βιβλίο είναι βασισμένο σε πραγματική ιστορία.*

2. όταν ένα αντικείμενο είναι πραγματικό, είναι αυτό που φαίνεται και δεν αντιγράφει κάτι

άλλο (= γνήσιος ≠ ψεύτικος): *Φορούσε ένα δαχτυλίδι με πραγματικά διαμάντια.*

3. χρησιμοποιούμε το “πραγματικός” όταν θέλουμε να τονίσουμε μια ιδιότητα που έχει κάποιος: *Οι αθλητές με αναπηρίες είναι πραγματικοί ήρωες! / Την εμπιστεύομαι γιατί είναι πραγματική φίλη. (= ειλικρινής)*

η **πραγματικότητα** (της πραγματικότητας, των πραγματικοτήτων) ουσ.: η πραγματικότητα είναι όλα αυτά που υπάρχουν γύρω μας και όχι αυτά που σκεφτόμαστε ή φανταζόμαστε με το μυαλό μας: *Πρέπει να αντιμετωπίσει την πραγματικότητα. / Η καταστροφή του περιβάλλοντος είναι πλέον πραγματικότητα.*

πραγματοποιώ (πραγματοποίησα), **πραγματοποιούμαι** (πραγματοποιήθηκα, πραγματοποιημένος) ρημ.:

1. όταν πραγματοποιούμε κάτι, το κάνουμε να γίνει πραγματικό (= υλοποιώ): *Θέλει να πραγματοποιήσει όλα τα όνειρά του. / Δεν πραγματοποιήθηκε καμία από τις επιθυμίες του.*

2. όταν πραγματοποιούμε κάτι, το κάνουμε να γίνει: *Ο αθλητής πραγματοποίησε ένα υπέροχο άλμα.*

3. πραγματοποιείται παθ. 3^ο πρ.: όταν κάτι πραγματοποιείται, γίνεται: *Με επιτυχία πραγματοποιήθηκε το Πανελλήνιο Ιατρικό Συνέδριο. (= γίνεται)*

πρακτικά επιπρ.: όταν λέμε πρακτικά, εννοούμε στην πράξη, από πρακτική άποψη (≠ θεωρητικά): *Πρακτικά είναι αδύνατο να είμαι στην άλλη άκρη της πόλης μέσα σε τρία λεπτά.*

ο **πρακτικός**, η **πρακτική**, το **πρακτικό** επιθ.:

1. όταν κάτι είναι πρακτικό, έχει σχέση με την πράξη και όχι με τη θεωρία (≠ θεωρητικός): *Μου έδωσε μερικές πρακτικές οδηγίες για να φτιάξω τη μηχανή.*

2. ένας πρακτικός γιατρός ή κάτι άλλο έχει γνώσεις πάνω σε αυτό που κάνει με την εμπειρία, χωρίς να έχει σπουδάσει (= εμπειρικός): *Είναι πρακτική νοσοκόμα.*

3. πρακτικό λέμε κάτι που είναι εύκολο στη χρήση και διευκολύνει μια εργασία ή κάτι άλλο: *Οι αθλητικές φόρμες είναι άνετες και πρακτικές. / Βρήκε μια πρακτική λύση στο πρόβλημά του.*

το **πρακτορείο** (του πρακτορείου, των πρακτορείων) ουσ.: το πρακτορείο είναι μία επιχείρηση που κάνει διάφορες δουλειές για άλλες επιχειρήσεις: *Έβγαλε εισιτήριο για το πλοίο στο ταξιδιωτικό πρακτορείο.*

το **πράμα** (του πράματος, των πραγμάτων) ουσ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το πράγμα

η **πράξη** (της πράξης, των πράξεων) ουσ.:

1. η πράξη είναι καθετί που κάνουμε για να πετύχουμε κάτι (= ενέργεια): *Μπορείς να καταλάβεις το χαρακτήρα ενός ανθρώπου από τις πράξεις του. / Δε συμφωνώ με αυτή σου την πράξη.*

2. η πράξη είναι το να εφαρμόζουμε μια ιδέα, ένα σχέδιο κτλ. ($\neq$ θεωρία): *Η πράξη είναι πάντα πιο δύσκολη από τη θεωρία. / Τάσεις στην εκπαιδευτική θεωρία και πράξη.*

3. (ΜΑΘΗΜ.) η πράξη είναι καθένα από τα τέσσερα είδη υπολογισμών που κάνουμε: *Οι πράξεις της αριθμητικής είναι τέσσερις: η πρόσθεση, η αφαίρεση, ο πολλαπλασιασμός και η διαίρεση.*

4. η πράξη είναι καθένα από τα μεγάλα μέρη στα οποία χωρίζεται ένα θεατρικό έργο: *Η δεύτερη πράξη του έργου ήταν η πιο κωμική από όλες.*

ΕΚΦΡ. κάνω πράξη

η **πρασιά** (της πρασιάς, των πρασιών) ουσ.: η πρασιά είναι ο χώρος μπροστά ή γύρω από ένα κτίριο, όπου υπάρχουν φυτεμένα δέντρα και λουλουδία: *Στην πρασιά της πολυκατοικίας έχουμε φυτέψει τριανταφυλλίες και αγγελικές.*

πράσινα άλογα ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάτι που δεν το πιστεύουμε, γιατί μας φαίνεται ότι είναι ψέμα ή υπερβολικό: *Τι ταξίδια στο εξωτερικό και πράσινα άλογα, αυτός δεν έχει φύγει ποτέ από το χωριό του!*

η **πρασινάδα** (της πρασινάδας, των πρασινάδων) ουσ.: πρασινάδα λέμε τα φύλλα των φυτών και των δέντρων: *Μην πατάτε την πρασινάδα, γιατί θα ξεραθεί. (= χορτάρι, γρασίδι, χλόη) / Η βεράντα τους είναι γεμάτη πρασινάδα.*

πρασινίζω (πρασίνισα, πρασινισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι πρασινίζει κάτι άλλο, το κάνει να γίνει πράσινο: *Ξέβαψε η μπλούζα στο πλύσιμο και πρασίνισε τη φανέλα.*

2. **πρασινίζει** 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι πρασινίζει, γίνεται πράσινο: *Την άνοιξη τα λιβάδια πρασινίζουν και τα λουλουδία ανθίζουν.*

το **πράσινο** (του πράσινου, των πράσινων) ουσ.:

1. πράσινο λέμε το πράσινο χρώμα, το χρώμα που έχουν τα χόρτα ή τα φύλλα: *Το αγαπημένο μου χρώμα είναι το πράσινο.*

2. το πράσινο είναι το φανάρι της τροχαίας που δείχνει ότι μπορούμε να κινηθούμε ελεύθερα ($\neq$ κόκκινο): *Μόλις ανάψει το πράσινο, θα περάσουμε απέναντι.*

3. λέμε ότι μια περιοχή έχει πράσινο όταν έχει πολλά φυτά και δέντρα: *Η Αθήνα είναι μία τιμμεντούπολη με ελάχιστο πράσινο.*

ο **πράσινος**, η **πράσινη**, το **πράσινο** ΕΠΙΘ.: λέμε ότι κάτι είναι πράσινο όταν έχει το χρώμα που έχουν τα χόρτα ή τα φύλλα: *Μπροστά μας, απλωνόταν ένα πανέμορφο πράσινο λιβάδι.*

ΕΚΦΡ. δίνω το πράσινο φως, πράσινα άλογα

ο **πρασινωπός**, η **πρασινωπή**, το **πρασινωπό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι πρασινωπό, το χρώμα του πλησιάζει προς το πράσινο: *Σε πολλές ταινίες οι εξωγήινοι παρουσιάζονται ως μικρά πρασινωπά πλασματάκια.*

το **πράσο** (του πράσου, των πράσων) ουσ.: το πράσο είναι λαχανικό με πράσινο χρώμα και

στενόμακρο σχήμα, που το τρώμε ωμό ή μαγειρεμένο: *Η πρασόπιτα γίνεται με πράσα.*

ΕΚΦΡ. πιάνω στα πράσα

το **πρατήριο** (του πρατηρίου, των πρατηρίων) ουσ.: το πρατήριο είναι κατάσταση από όπου μπορούμε να αγοράσουμε διάφορα προϊόντα: *Ο φούρνος λέγεται και πρατήριο άρτου. / Το μέρος όπου βάζουμε βενζίνη στο αυτοκίνητό μας λέγεται και πρατήριο βενζίνης.*

η **πρεμιέρα** (της πρεμιέρας) ουσ.: η πρεμιέρα είναι η πρώτη φορά που παρουσιάζεται ένα έργο στο θέατρο ή στον κινηματογράφο: *Δε βρήκαμε εισιτήρια για την πρεμιέρα.*

⚠ Η λέξη πρεμιέρα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

πρέπει ΡΗΜ.:

1. μπορούμε να πούμε ότι πρέπει να γίνει κάτι όταν είναι σημαντικό ή απαραίτητο να γίνει: *Όλοι οι επιβάτες πρέπει να φοράνε ζώνες ασφαλείας. / Βράδισσε και πρέπει να φύγω.*

2. όταν λέμε "πρέπει", εννοούμε ότι κάτι είναι μάλλον έτσι όπως το λέμε: *Ο παππούς πρέπει να κοντεύει τα ογδόντα. / Πρέπει να είναι πολύ στενοχωρημένος.*

⚠ Η λέξη πρέπει έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

ΕΚΦΡ. ό,τι πρέπει

η **πρεσβεία** (της πρεσβείας, των πρεσβειών) ουσ.:

1. η πρεσβεία είναι μια ομάδα από υπαλλήλους που αντιπροσωπεύουν την κυβέρνηση της χώρας τους σε μια ξένη χώρα: *Ζει εξόριστος στο Παρίσι, αφού η πρεσβεία της χώρας του αρνήθηκε να ανανεώσει το διαβατήριό του.*

2. η πρεσβεία είναι το κτίριο όπου λειτουργεί αυτή η υπηρεσία: *Τοποθετήθηκε βόμβα έξω από την Αμερικανική Πρεσβεία στην Αθήνα.*

πρήζω (έπρηξα), **πρήζομαι** (πρήστηκα, πρησμένος) ΡΗΜ.:

1. λέμε ότι κάποιος μας πρήζει όταν μας ταλαιπωρεί πολύ (= σκάω): *Με έπρηξε μέχρι να μου πει την αλήθεια.*

2. **πρήζομαι** ΠΑΘ.: ένα μέρος του σώματός μας πρήζεται όταν γίνεται μεγαλύτερο σε όγκο από χτύπημα (= φουσκώνω): *Με τσίμπησε μία μέλισσα και πρήστηκε το χέρι μου.*

ΕΚΦΡ. πρήζω το συκώτι

πρήζω το συκώτι ΕΚΦΡ.: λέμε ότι κάποιος μας πρήζει το συκώτι όταν είναι πολύ ενοχλητικός και μας κάνει να αγανακτήσουμε (= πρήζω τη χολή): *Μου 'χει πρήξει το συκώτι με την γκρίνια του.*

ο **πρίγκιπας** (του πρίγκιπα, των πριγκίπων), η **πριγκίπισσα** (της πριγκίπισσας) ουσ.: ο πρίγκιπας είναι ο γιος του βασιλιά ή της βασίλισσας μιας χώρας: *Ο πρίγκιπας Κάρολος είναι ο γιος της βασίλισσας της Αγγλίας Ελισάβετ.*

η **πρίζα** (της πρίζας, των πριζών) ουσ.: η πρίζα είναι μια κατασκευή με τρύπες στον τοίχο, στην οποία συνδέουμε το καλώδιο των ηλεκτρικών συσκευών για να πάρουν από εκεί ρεύμα: *Η*

τηλεόραση δε λειτουργεί γιατί δεν είναι στην πρίζα.

πριν ΣΥΝΔ.: το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι κάτι γίνεται αφού πρώτα γίνει κάτι άλλο (= προτού): *Πριν περάσετε να πάρετε τα εισιτήρια, κάντε μας ένα τηλεφώνω για επιβεβαίωση.*

πριν ΕΠΙΡΡ.: :

1. όταν κάτι γίνεται πριν από κάτι άλλο, γίνεται πρώτο (≠ μετά): *Τον σεργιρίζει πάντα πριν από όλους. / Γύρισε σπίτι λίγο πριν τα μεσάνυχτα.*

2. όταν κάτι βρίσκεται πριν από κάτι άλλο, το συναντάμε πρώτο στη σειρά (≠ μετά): *Το ελαιόστριβείο είναι ένα χιλιόμετρο πριν το χωριό.*

το **πριόνι** (του πριονιού, των πριονιών) ΟΥΣ.: το πριόνι είναι ένα εργαλείο με μυτερά δόντια που μοιάζει με μεγάλο μαχαίρι και το χρησιμοποιούμε για να κόβουμε ξύλα: *Ήθελε φτιάξει ένα ξύλινο πατίνι, πήρε λοιπόν το πριόνι και πήγε στο δάσος για να κόψει ξύλα.*

το **προαίσθημα** (του προαισθήματος, των προαισθημάτων) ΟΥΣ.: όταν έχουμε ένα προαίσθημα ότι θα συμβεί κάτι, νιώθουμε από πριν ότι θα συμβεί: *Το είχα προαίσθημα ότι αυτή τη φορά θα κέρδιζα το λαχείο.*

το **προάστιο** (του προαστίου, των προαστίων) ΟΥΣ.: το προάστιο είναι η περιοχή μιας πόλης όπου μένουν άνθρωποι και βρίσκεται συνήθως μακριά από το κέντρο της: *Μένει σε μονοκατοικία σε προάστιο της Αθήνας.*

το **προαύλιο** (του προαυλίου, των προαυλίων) ΟΥΣ.: το προαύλιο είναι ο χώρος που δεν είναι σκεπασμένος μπροστά, πίσω ή γύρω από ένα κτίριο: *Το καλοκαίρι κάνουμε γυμναστική στο προαύλιο του σχολείου.*

η **πρόβα** (της πρόβας) ΟΥΣ.:

1. η πρόβα είναι αυτό που κάνουν οι ηθοποιοί, οι τραγουδιστές κτλ. όταν προετοιμάζουν ένα έργο ή ένα τραγουδί πριν το παρουσιάσουν μπροστά σε κοινό: *Οι ηθοποιοί κάνουν πολλές πρόβες πριν από την πρεμιέρα.*

2. η πρόβα είναι το να δοκιμάζουμε ένα ρούχο που μας ράβει κάποιος (= δοκιμή): *Χρειάστηκαν δύο πρόβες για να μου ράψει η μοδίστρα το φόρεμα.*

⚠ Η λέξη πρόβα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

προβάλλω (πρόβαλα), **προβάλλομαι** (προβλήθηκα, προβλημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάτι ή κάποιος προβάλλει, μπορούμε να τον δούμε (= ξεπροβάλλω, παρουσιάζεται): *Ο ήλιος πρόβαλε στον ουρανό. / Ενώ μιλούσαμε γι' αυτόν, πρόβαλε ξαφνικά μπροστά μας!*

2. όταν προβάλλουμε κάποιον ή κάτι, αναφερόμαστε συχνά σε αυτό, για να δείξουμε πόσο καλό ή χρήσιμο είναι (= αναδεικνύω): *Στην έκθεση η εταιρεία θα προβάλλει τα νέα της προϊόντα. / Τον θεωρούν εγωιστή, επειδή προβάλλει συνεχώς τον εαυτό του.*

3. λέμε ότι προβάλλω αντιρρήσεις ή επιχειρήματα όταν εκφράζω την άποψή μου για κάτι με το οποίο διαφωνώ: *Οι κάτοικοι της περιοχής*

πρόβαλαν αντιρρήσεις για το κόψιμο των δέντρων.

4. **προβάλλει** 3^ο ΠΡ.: όταν η τηλεόραση προβάλλει μια ταινία ή άλλη εκπομπή, τη δείχνει για να τη δούμε (= παίζει): *Τι προβάλλει σήμερα ο κινηματογράφος;*

η **προβατίνα** (της προβατίνας, των προβατινών) ΟΥΣ.:

1. προβατίνα λέμε το θηλυκό πρόβατο: *Η προβατίνα του παππού γεννήσε τρία αρνάκια.*

2. έτσι λέγεται και το κρέας του ζώου αυτού, που το τρώμε ψητό: *Έψησαν την προβατίνα στη σούβλα.*

το **πρόβατο** (του προβάτου, των προβάτων) ΟΥΣ.:

1. το πρόβατο είναι ένα ήμερο ζώο που το μεγαλώνουν οι άνθρωποι για το μαλλί, το κρέας και το γάλα του (= αρνί): *Μετά τη βοσκή τα πρόβατα επιστρέφουν στη στάνη.*

2. πρόβατο λέμε κάποιον όταν δεν έχει καθόλου κακία ή πονηριά (= άκακος): *Αποκλείεται να είχε τέτοια κακία, αυτός είναι πρόβατο!*

3. (ΜΕΙΩΤ.) πρόβατο λέμε κάποιον όταν κάνει ό,τι και οι άλλοι, χωρίς να σκέφτεται ο ίδιος: *Πηγαίνουν και ψηφίζουν στις εκλογές σαν τα πρόβατα.*

ΕΚΦΡ. μαύρο πρόβατο

προβιβάζω (προβίβασα), **προβιβάζομαι** (προβιβάστηκα, προβιβασμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος με προβιβάζει, θεωρεί ότι είμαι ικανός για να πάρω μεγαλύτερη θέση ή να περάσω σε μεγαλύτερη τάξη (= προάγω): *Τον προβίβασαν σε στρατηγό. / Η δασκάλα τούς προβίβασε όλους τους μαθητές.*

2. **προβιβάζομαι** ΠΑΘ.: κάποιος προβιβάζεται όταν παίρνει μεγαλύτερη θέση ή περνάει σε μεγαλύτερη τάξη: *Προβιβάστηκε με άριστα. (≠ μένω) / Η ομάδα προβιβάστηκε στην Α' Εθνική.*

προβλέπω (πρόβλεψα και προέβλεψα), **προβλέπομαι** (προβλέφθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν προβλέπουμε κάτι, νιώθουμε ή πιστεύουμε ότι θα γίνει, γιατί έχουμε κάποια στοιχεία: *Είχα προβλέψει ότι θα μου τηλεφωνούσες. (= μαντεύω) / Πρόβλεψε με ακρίβεια τα αποτελέσματα των εκλογών.*

2. όταν προβλέπουμε κάτι, περιμένουμε ότι θα γίνει και προετοιμαζόμαστε για αυτό (= προνοώ, μεριμνώ): *Πρόβλεψε και πήρε μαζί της ομπρέλα για τη βροχή.*

3. **προβλέπεται** ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν προβλέπεται να γίνει κάτι, μάλλον θα γίνει: *Σε όλη τη χώρα προβλέπονται βροχές.*

το **πρόβλημα** (του προβλήματος, των προβλημάτων) ΟΥΣ.:

1. πρόβλημα είναι καθετί που προκαλεί δυσκολίες στους ανθρώπους: *Η ανεργία είναι ένα από τα μεγάλα προβλήματα της εποχής μας. (= ζήτημα) / Η κακοκαιρία δημιουργεί προβλήματα στους γεωργούς. / Έχει κάποιο σοβαρό πρόβλημα υγείας.*

2. το πρόβλημα είναι η ερώτηση στην οποία πρέπει να απαντήσουμε για να ελέγξουν τις γνώσεις ή τις ικανότητές μας (= άσκηση): *Μόνο εγώ από όλη την τάξη έλυσα σωστά το πρόβλημα των μαθηματικών.*

ο **προβολέας** (του προβολέα, των προβολέων) ουσ.: ο προβολέας είναι η πολύ μεγάλη λάμπα που ρίχνει πολύ δυνατό φως προς μία ορισμένη κατεύθυνση: *Στο γήπεδο του μπάσκετ υπάρχουν ειδικοί προβολείς για να κάνουμε προπόνηση και το βράδυ.*

η **προβοσκίδα** (της προβοσκίδας, των προβοσκίδων) ουσ.:

1. η προβοσκίδα του ελέφαντα είναι η πολύ μακριά μύτη του που μοιάζει με σωλήνα και που τη χρησιμοποιεί για να τρώει και να πίνει νερό: *Ο ελέφαντας βούτηξε την προβοσκίδα του στο νερό.*

2. η προβοσκίδα του κουνουπιού ή άλλων εντόμων είναι η λεπτή και μυτερή μύτη τους: *Το κουνούπι τσιμπάει με την προβοσκίδα του.*

το **πρόγευμα** (του προγεύματος, των προγευμάτων) ουσ.: πρόγευμα είναι το γεύμα που τρώμε το πρωί (= πρωινό): *Το πρόγευμα στο ξενοδοχείο σερβίρεται από τις οκτώ ως τις δέκα.*

η **προγιαγιά** (της προγιαγιάς, των προγιαγιάδων) ουσ.: προγιαγιά είναι η μητέρα του παππού ή της γιαγιάς μας: *Η προγιαγιά μου έζησε εκατό χρόνια.*

ο **πρόγονος** (του προγόνου, των προγόνων) ουσ.:

1. πρόγονοί μας είναι οι παππούδες μας και όλοι οι άνθρωποι της οικογένειάς μας που έζησαν πριν από αυτούς (≠ απόγονος): *Επισκέφτηκε το χωριό των προγόνων της.*

2. πρόγονοι ΠΛΗΘ.: οι πρόγονοι ενός λαού είναι οι άνθρωποι από τους οποίους κατάγονται (≠ απόγονοι): *Οι πρόγονοι των Ιταλών ήταν οι αρχαίοι Ρωμαίοι.*

το **πρόγραμμα** (του προγράμματος, των προγραμμάτων) ουσ.:

1. το πρόγραμμα είναι μια σειρά από ενέργειες ή γεγονότα και πότε πρέπει να γίνουν: *Έχουμε πολύ κουραστικό πρόγραμμα στο σχολείο αύριο. / Τι πρόγραμμα έχεις για το Σαββατοκύριακο;*

2. το πρόγραμμα είναι ένα φυλλάδιο που λέει τι θα γίνει σε μια παράσταση ή σε άλλο γεγονός: *Κοίταξα το πρόγραμμα της τηλεόρασης για να δω ποιες ταινίες θα προβληθούν απόψε.*

3. το πρόγραμμα είναι καθετί που παρουσιάζεται στο ραδιόφωνο ή στην τηλεόραση (= εκπομπή): *Το πρόγραμμα με τη μεγαλύτερη τηλεθέαση είναι οι ειδήσεις.*

4. (ΠΛΗΡΟΦ.) στην πληροφορική, το πρόγραμμα είναι μια σειρά από οδηγίες που γράφουν οι άνθρωποι για να μπορεί ο υπολογιστής να κάνει μια ορισμένη εργασία: *Ειδικό πρόγραμμα αυτόματης μετάφρασης.*

προγραμματίζω (προγραμματίσα), **προγραμματίζομαι** (προγραμματίστηκα, προγραμματισμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν προγραμματίζουμε κάτι, σχεδιάζουμε από πριν πότε, πώς και πού θα το κάνουμε (= κανονίζω): *Προγραμματίζε να συνεχίσει τις σπουδές της στο εξωτερικό. / Η εκδήλωση προγραμματίστηκε για αύριο.*

2. όταν προγραμματίζουμε μια ηλεκτρική συσκευή, τη βάζουμε να αρχίζει και να σταματάει μια συγκεκριμένη ώρα (= ρυθμίζω): *Προγραμματίσε το βίντεο για να γράψει το σίριαλ στις εννιά.*

προδίδω και **προδίνω** (πρόδωσα), **προδίδομαι** και **προδίνομαι** (προδόθηκα, προδομένος) ΡΗΜ.:

1. προδίδουμε κάποιον που μας εμπιστεύεται όταν δεν κάνουμε αυτά που περιμένει ή που του είχαμε υποσχεθεί: *Το κόμμα του πρόδωσε την εμπιστοσύνη του λαού.*

2. προδίδω κάποιον όταν δίνω μυστικές πληροφορίες στον εχθρό για να τον βλάψω: *Πολλοί στρατιώτες εκτελέστηκαν, γιατί πρόδωσαν την πατρίδα τους.*

3. προδίδω τις αρχές μου ή τις ιδέες μου όταν αυτά που κάνω δε συμφωνούν με αυτές (= ξεπουλάω): *Πρόδωσε τα ιδανικά του για τα χρήματα και την εξουσία.*

4. προδίδει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι προδίδει κάτι άλλο, κάνει φανερό κάτι που θέλουμε να κρύψουμε (= δηλώνει, φανερώνει): *Η φωνή του πρόδιδε νευρικότητα.*

προδίνω ΡΗΜ. ⇒ **προδίδω**

η **προδοσία** (της προδοσίας, των προδοσιών) ουσ.: η προδοσία είναι αυτό που κάνει κάποιος όταν προδίδει κάποιον: *Καταδικάστηκε για προδοσία της χώρας του.*

ο **προδότης** (του προδότη, των προδοτών), η **προδότρια** (της προδότριας, των προδοτριών) ουσ.: ο προδότης είναι αυτός που κάνει προδοσία: *Ο Εφιάλτης ήταν ο μεγαλύτερος προδότης της ελληνικής ιστορίας.*

ο **πρόεδρος**, η **πρόεδρος** (του/της προέδρου, των προέδρων) και η **προεδρίνα** (της προεδρίνας) ουσ.:

1. ο πρόεδρος είναι αυτός που έχει την ανώτερη θέση σε μία επιχείρηση, σε ένα σύλλογο, σε ένα κόμμα κτλ.: *Εκλέχτηκε πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου της εταιρείας.*

2. ο πρόεδρος ενός κράτους είναι ο ανώτατος άρχοντας αυτού του κράτους: *Ο Κινέζος πρόεδρος θα επισκεφτεί σύντομα την Ελλάδα.*

ο **Πρόεδρος της Δημοκρατίας**, η **Πρόεδρος της Δημοκρατίας** ουσ.: ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι ο αρχηγός ενός κράτους που το πολίτευμά του είναι δημοκρατία: *Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας της Ελλάδας συναντήθηκε με τη Βασίλισσα της Αγγλίας.*

προειδοποιώ (προειδοποίησα), **προειδοποιούμαι** (προειδοποιήθηκα, προειδοποιημένος)

ΡΗΜ.: όταν προειδοποιούμε κάποιον, τον ενημερώνουμε από πριν ότι μπορεί να συμβεί κάτι, για να το αποφύγει: *Οι σεισμολόγοι είχαν προειδοποιήσει για το μεγάλο σεισμό.* (= προαναγγέλλω)

η προέλευση (της προέλευσης, των προελεύσεων) **ΟΥΣ.:** όταν λέμε ότι κάποιος ή κάτι έχει την προέλευσή του από κάπου, εννοούμε ότι έχει έρθει ή ότι έχει ξεκινήσει από εκεί (= καταγωγή): *Η σφραγίδα στα κρέατα δείχνει την προέλευσή τους. / Η επιστήμη και η θρησκεία διαφωνούν για την προέλευση του ανθρώπου.*

προεξέχει **ΡΗΜ.:** όταν κάτι προεξέχει από κάτι, βγαίνει πιο έξω ή πιο ψηλά από αυτό (= εξεχει): *Ο βράχος προεξείχε πενήντα εκατοστά από τη θάλασσα.*

⚠ Η λέξη προεξέχει έχει μόνο ενεστώτα και παρτατικό.

προέρχομαι (προήλθα) **ΡΗΜ.:**

1. όταν κάποιος ή κάτι προέρχεται από έναν τόπο, από εκεί έρχεται ή από εκεί ξεκίνησε: *Προέρχεται από οικογένεια πολιτικών.* (= κατ'άγομαι) / *Αρκετές αγγλικές λέξεις προέρχονται από την ελληνική γλώσσα.*

2. **προέρχεται** 3^ο ΠΡ.: λέμε κάτι προέρχεται από κάτι άλλο όταν το δεύτερο το έχει προκαλέσει: *Η πυρκαγιά προήλθε από αναμμένο τσιγάρο. / Η περιουσία του προήλθε από την κληρονομία του θείου του.*

προετοιμάζω (προετοίμασα), **προετοιμάζομαι** (προετοίμαστηκα, προετοίμασμένος) **ΡΗΜ.:**

1. όταν προετοιμάζουμε κάτι, το κάνουμε να είναι έτοιμο για κάτι που θα γίνει (= ετοιμάζω): *Το σχολείο προετοιμάζει μια γιορτή για το καρναβάλι. / Προετοιμάζουν επίθεση εναντίον των τρομοκρατών.*

2. όταν κάποιος ή κάτι μας προετοιμάζει, μας κάνει να είμαστε έτοιμοι για να μάθουμε κάτι (= προδιαθέτω, προιδεάζω): *Με προετοίμασε ψυχολογικά για τα άσχημα νέα.*

3. **προετοιμάζομαι** ΠΑΘ.: προετοιμάζεται κάποιος για κάτι όταν δουλεύει ή μελετάει από πριν για να το πετύχει: *Αρίστευσε στις εξετάσεις επειδή προετοίμασθηκε καλά. / Οι παίκτες προετοιμάστηκαν σκληρά για τον αυριανό τελικό.*

τα προηγούμενα **ΟΥΣ.:** τα προηγούμενα είναι οι καβγάδες ή η παλιά έχθρα ανάμεσα σε δύο ή περισσότερους ανθρώπους: *Μου φέρεται πολύ έχθρικά, σαν να είχαμε προηγούμενα μεταξύ μας.*

⚠ Η λέξη προηγούμενα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο προηγούμενος, η προηγούμενη, το προηγούμενο **ΕΠΙΘ.:** σε μία σειρά, προηγούμενο είναι το πρόσωπο ή το πράγμα που έχει υπάρξει ή έχει γίνει πριν από κάποιο άλλο (≠ επόμενος): *Ας θυμηθούμε τι είχαμε πει στο προηγούμενο μάθημα.*

ΕΚΦΡ. χωρίς προηγούμενο

προηγούμενως **ΕΠΙΡΡ.:**

1. λέμε ότι κάτι έγινε προηγούμενως όταν έγινε πριν από κάτι άλλο (= πριν): *Θα φύγω αλλά προηγούμενως θέλω να σου ζητήσω μια χάρη.*

2. λέμε ότι κάτι έγινε προηγούμενως όταν έγινε κάποια στιγμή πριν από τη στιγμή που μιλάμε (= πρωτύτερα): *Τηλεφώνησα και προηγούμενως, αλλά δεν απαντούσε κανείς.*

η πρόθεση (της πρόθεσης, των προθέσεων) **ΟΥΣ.:**

1. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, η πρόθεση είναι μία λέξη που δεν κλίνεται και τη βάζουμε μπροστά από άλλες λέξεις για να δηλώσει το χρόνο, τον τόπο, την αιτία κτλ.: *Οι λέξεις "σε", "προς" και "από" είναι προθέσεις.*

2. λέμε ότι κάποιος έχει την πρόθεση να κάνει κάτι όταν έχει σκοπό να το κάνει: *Δεν είχα την πρόθεση να σε χτυπήσω, το έκανα κατά λάθος.*

η προθυμία (της προθυμίας) **ΟΥΣ.:** η προθυμία είναι η καλή διάθεση που δείχνει κάποιος να κάνει κάτι (= όρεξη ≠ απροθυμία): *Κάνει πάντα ό,τι του ζητήσω με μεγάλη προθυμία.*

⚠ Η λέξη προθυμία δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο πρόθυμος, η πρόθυμη, το πρόθυμο **ΕΠΙΘ.:** όταν κάποιος είναι πρόθυμος να κάνει κάτι, δείχνει προθυμία να το κάνει (≠ απρόθυμος): *Είναι πάντα πρόθυμη να σε βοηθήσει ό,τι και να της ζητήσεις.*

το προϊόν (του προϊόντος, των προϊόντων) **ΟΥΣ.:**

1. το προϊόν είναι καθετί που παράγει η γη ή κατασκευάζει ο άνθρωπος σε μεγάλες ποσότητες, ώστε να μπορεί να πουληθεί (= αγαθό): *Τα βασικά γεωργικά προϊόντα της Ελλάδας είναι το βαμβάκι, οι ελιές και το λάδι. / Στις εκπτώσεις όλα τα προϊόντα πουλιούνται φτηνότερα.*

2. το προϊόν είναι καθετί που έχει δημιουργηθεί ως αποτέλεσμα μιας κατάστασης, μιας πράξης ή ενός γεγονότος: *Οι ήρωες της ιστορίας είναι προϊόν της φαντασίας του συγγραφέα. (= δημιουργημα) / Η εταιρεία τους είναι προϊόν ένωσης δύο μικρότερων εταιρειών.*

η πρόκα (της πρόκας) **ΟΥΣ.:** η πρόκα είναι ένα είδος καρφιού με πλατύ κεφάλι: *Κάρφωσε τον πίνακα στον τοίχο με πρόκες.*

⚠ Η λέξη πρόκα δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

προκαλώ (προκάλεσα), **προκαλούμαι** (προκλήθηκα) **ΡΗΜ.:**

1. όταν προκαλούμε κάτι, κάνουμε να συμβεί κάτι κακό (= προξενώ, δημιουργώ): *Ο σεισμός προκάλεσε ζημιές στα κτίρια. / Η πυρκαγιά προκλήθηκε από τσιγάρο.*

2. κάποιος ή κάτι μου προκαλεί κάποιο συναίσθημα όταν με κάνει να το νιώσω (= προξενώ): *Η ερμηνεία του προκάλεσε μεγάλη συγκίνηση στο κοινό. / Οι ζητιάνοι μου προκαλούν οίκτο.*

3. όταν προκαλώ κάποιον, τον κάνω με τη συμπεριφορά μου να θυμώσει, να αντιδράσει

κτλ.: Δεν ήθελα να τσακωθούμε, αυτός με προκάλεσε. / Τον προκάλεσε σε μονομαχία.

πρόκειται ΡΗΜ.:

1. το χρησιμοποιούμε για να πούμε ότι κάτι θα γίνει ή μπορεί να γίνει στο μέλλον: *Πρόκειται να χιονίσει σήμερα. / Δεν πρόκειται να πάω αν δε με καλέσει.*

2. το χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να αναφερθούμε σε κάποιον ή σε κάτι: *Τηλεφώνησέ μου, πρόκειται για ένα σημαντικό ζήτημα.*

Δ Η λέξη πρόκειται έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

η **προκοπή** (της προκοπής) ΟΥΣ.: η προκοπή είναι το να γίνεται κάποιος καλύτερος ή κάτι να βελτιώνεται (= πρόοδος): *Τέτοιες προσπάθειες συμβάλλουν στην ανάπτυξη και στην προκοπή του τόπου.*

Δ Η λέξη προκοπή δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **προκυμαία** (της προκυμαίας, των προκυμαίων) ΟΥΣ.: η προκυμαία είναι το μέρος του λιμανιού όπου δένουν τα πλοία για να μπορούν να κατεβούν ή να ανεβούν οι επιβάτες: *Οι τουρίστες κάνουν βόλτα στην προκυμαία δίπλα από τα ιστιοφόρα.*

προλαβαίνω (πρόλαβα) ΡΗΜ.:

1. όταν προλαβαίνω κάτι ή κάποιον, φτάνω κοντά του την ώρα που πρέπει, πριν φύγει μακριά (= προφταίνω ≠ χάνω): *Άργησε να ξυπνήσει και δεν πρόλαβε το λεωφορείο. / Έφυγε πριν από λίγο, τρέξε για να τον προλάβεις.*

2. όταν προλαβαίνουμε να κάνουμε κάτι, έχουμε χρόνο για να το κάνουμε: *Είχα πολλή δουλειά και δεν πρόλαβα να μαγειρέψω. / Βιαζόταν και δεν πρόλαβα να του μιλήσω.*

3. προλαβαίνουμε κάτι όταν γίνεται πριν γίνει κάτι άλλο ή πριν το κάνει κάποιος άλλος: *Λίγο πριν πεθάνει πρόλαβε να εκδώσει το βιβλίο του. / Με πρόλαβες, το ίδιο θα έλεγα κι εγώ.*

4. όταν προλαβαίνουμε κάτι κακό, κάνουμε κάτι για να το εμποδίσουμε να γίνει: *Φρέναρε απότομα για να προλάβει τη σύγκρουση με το λεωφορείο.*

ο **πρόλογος** (του προλόγου, των προλόγων) ΟΥΣ.: ο πρόλογος είναι το πρώτο μέρος ενός κειμένου που μας ενημερώνει για τη συνέχεια του κειμένου (= εισαγωγή ≠ επίλογος): *Ξεκίνησε την έκθεσή του χωρίς πρόλογο.*

το **προνόμιο** (του προνομίου, των προνομίων) ΟΥΣ.: το προνόμιο είναι ένα δικαίωμα ή ένα πλεονέκτημα που έχει κάποιος σε σχέση με τους άλλους ανθρώπους: *Παλιότερα οι σπουδές ήταν προνόμιο των ανδρών. / Η θέση του διευθυντή έχει πολλά προνόμια.*

το **προξενιό** (του προξενιού, των προξενιών) ΟΥΣ.: όταν κάνουμε προξενιό, φροντίζουμε να συναντηθούν και να γνωριστούν ένας άντρας και μια γυναίκα με σκοπό να παντρευτούν: *Τα παλιά τα χρόνια οι γάμοι γίνονταν από προξενιά.*

προξενώ (προξένησα), **προξενούμαι** (προξενήθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος ή κάτι προξενεί κάτι κακό, το κάνει να γίνει (= προκαλώ, δημιουργώ): *Από την πυρκαγιά προξενήθηκαν μεγάλες καταστροφές.*

2. όταν κάποιος ή κάτι μας προξενεί λύπη, χαρά κτλ., μας κάνει να νιώσουμε χαρά, λύπη κτλ. (= προκαλώ): *Ελπίζω να μη σας προξενώ μεγάλη αναστάτωση.*

η **πρόοδος** (της προόδου, των προόδων) ΟΥΣ.: η πρόοδος είναι το να γίνεται κάποιος καλύτερος ή κάτι να βελτιώνεται: *Διάβασε κι έκανε μεγάλη πρόοδο στα μαθήματα. / Η πρόοδος της τεχνολογίας διευκόλυνε τη ζωή όλων μας. (= εξέλιξη, ανάπτυξη)*

η **προπαίδεια** (της προπαίδειας) ΟΥΣ.: η προπαίδεια είναι ένας κατάλογος με τους πολλασιασμούς των αριθμών από το ένα μέχρι το δώδεκα, που τον μαθαίνουν τα παιδιά στο σχολείο: *Έμαθε όλη την προπαίδεια.*

Δ Η λέξη προπαίδεια δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

προπαντός και **προπάντων** ΕΠΙΡΡ.: το χρησιμοποιούμε για να τονίσουμε κάτι πιο πολύ από τα υπόλοιπα (= κυρίως, ιδιαίτερα): *Λατρεύω όλα τα καλοκαιρινά φρούτα και προπαντός τα ροδάκινα.*

ο **προπάππος** (του προπάππου, των προπαπούδων) ΟΥΣ.: ο προπάππος είναι ο πατέρας του παππού ή της γιαγιάς μας: *Ο παππούς μου ήταν φτυστός ο προπάππος μου.*

η **προπαράληγουςα** (της προπαράληγουσας, των προπαράληγουσών) ΟΥΣ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, η προπαράληγουςα είναι η τρίτη συλλαβή μιας λέξης, όταν μετράμε τις συλλαβές από το τέλος της λέξης: *Η λέξη "άνθρωπος" τονίζεται στην προπαράληγουςα.*

πρόπερσι ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι έγινε πρόπερσι, έγινε την προηγούμενη χρονιά από την περσινή: *Ξεκίνησε να σπουδάζει πρόπερσι και θα τελειώσει τη σχολή σε δύο χρόνια.*

ο **προπέρσινος**, η **προπέρσινη**, το **προπέρσινο** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι προπέρσινο, έγινε ή υπήρξε πριν από δύο χρόνια: *Πήρε το πρώτο βραβείο στον προπέρσινο διαγωνισμό τραγουδιού.*

2. λέμε ότι κάτι είναι προπέρσινο όταν θέλουμε να τονίσουμε ότι είναι πολύ παλιό: *Στο σπίτι πάντως, μόνο αυγά και προπέρσινο ψωμί βρήκα! (= μπαγιατικός)*

οι **πρόποδες** ΟΥΣ.: οι πρόποδες είναι το χαμηλότερο σημείο ενός βουνού ή ενός λόφου (≠ κορυφή): *Η περιοχή της Αθήνας που λέγεται Πλάκα βρίσκεται στους πρόποδες του λόφου της Ακρόπολης.*

Δ Η λέξη πρόποδες δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

η **προπόνηση** (της προπόνησης, των προπονήσεων) ΟΥΣ.: η προπόνηση είναι οι ασκήσεις που κάνει ένας αθλητής ή μια ομάδα για να

προετοιμαστεί για έναν αγώνα: *Η ομάδα κάνει καθημερινά προπονήσεις.*

ο **προπονητής** (του προπονητή, των προπονητών), η **προπονήτρια** (της προπονήτριας, των προπονητριών) ουσ.: ο προπονητής είναι αυτός που προπονεί έναν αθλητή ή μία ομάδα σε ένα ορισμένο άθλημα (= κότες): *Η εθνική ομάδα ποδοσφαίρου άλλαξε προπονητή.*

προπονώ (προπόνησα), **προπονούμαι** (προπονήθηκα, προπονημένος) ΡΗΜ.: προπονώ κάποιον σημαίνει προετοιμάζω με ειδικές ασκήσεις αθλητή ή ομάδα για να πάρει μέρος σε αγώνα: *Προπονεί τους μαθητές για τους σχολικούς αγώνες μπάσκετ. / Δεν είναι τυχαία πρωταθλήτης, προπονείται σκληρά.*

προσ. ΡΗΜ.:

1. δηλώνει την κατεύθυνση προς την οποία κινείται κάποιος ή κάτι: *Έτρεξε προς την πόρτα για να τους υποδεχτεί. / Το δωμάτιο έβλεπε προς τη δύση.*

2. δηλώνει φιλική ή εχθρική διάθεση απέναντι σε κάποιον ή σε κάτι: *Στόχος του σχολείου είναι να φτιάξει ένα χώρο φιλικό προς τα παιδιά.*

3. δηλώνει το πρόσωπο στο οποίο λέμε, γράφουμε ή δίνουμε κάτι: *Οι ερωτήσεις προς τα παιδιά δεν πρέπει να γίνονται με τρόπο ανάκρισης.*

4. δηλώνει το πότε περίπου έγινε ή θα γίνει κάτι: *Θα πληρωθούμε προς το τέλος του μήνα.*

προς Θεού ΕΚΦΡ. (ΕΠΙΣ.): το λέμε όταν θέλουμε να δείξουμε έντονη αντίρρηση σε κάτι (= για όνομα του Θεού): *Προς Θεού, δεν εννοούσα αυτό που καταλάβατε!*

προς στιγμήν ΕΚΦΡ. (ΕΠΙΣ.): όταν λέμε προς στιγμήν, εννοούμε για μια στιγμή: *Άργησε και προς στιγμήν νόμισα ότι δε θα έρθει.*

προς τιμήν ΕΚΦΡ. (ΕΠΙΣ.): όταν κάτι γίνεται προς τιμήν κάποιου, γίνεται για να τον τιμήσουμε: *Θα γίνει δεξίωση προς τιμήν του Πρωθυπουργού της Γαλλίας.*

προς το παρόν ΕΚΦΡ. (ΕΠΙΣ.): όταν λέμε προς το παρόν, εννοούμε μέχρι αυτή τη στιγμή: *Προς το παρόν δεν ξέρω πότε θα πάρω άδεια.*

ο **προσανατολισμός** (του προσανατολισμού, των προσανατολισμών) ουσ.: ο προσανατολισμός είναι η θέση στην οποία βρίσκεται κάτι ή η κατεύθυνση προς την οποία πηγαίνει κάποιος σε σχέση με τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα: *Εξαιτίας του προσανατολισμού του σπιτιού ο κήπος δεν έχει καθόλου ήλιο. / Έχασε τον προσανατολισμό του περπατώντας στα στενά δρομάκια.*

προσαρμόζω (προσάρμοσα), **προσαρμόζομαι** (προσαρμόστηκα, προσαρμοσμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος προσαρμόζει κάτι σε κάτι, το αλλάζει ώστε να ταιριάζει ή να συμφωνεί με αυτό: *Προσαρμόζει το ντύσιμό της στις απαιτή-*

σεις της μόδας. / Το βιβλίο προσαρμόστηκε κατ'άλληλα ώστε να είναι κατανοητό από παιδιά.

2. προσαρμόζομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι κάποιος προσαρμόζεται σε κάτι όταν αλλάζει συμπεριφορά, συνήθειες κτλ., για να καταφέρει να αντιμετωπίσει με επιτυχία κάτι διαφορετικό στη ζωή του: *Προσαρμόστηκε εύκολα στη ζωή της επαρχίας. (= συνηθίζω)*

προσβάλλω (πρόσβαλα και προσέβαλα), **προσβάλλομαι** (προσβλήθηκα, προσβεβλημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν προσβάλλουμε κάποιον, του φερόμαστε με αγένεια και τον κάνουμε να νιώσει άσχημα (= θίγω): *Τον μάλωσε και τον προσέβαλε μπροστά στους φίλους του.*

2. προσβάλλει ΕΝΕΡΓ. 3^ο ΠΡ.: όταν ένα ιός προσβάλλει κάποιο μέρος του σώματός μας, του κάνει ζημιά: *Η γρίπη προσβάλλει συνήθως το αναπνευστικό σύστημα.*

3. προσβάλλομαι ΠΑΘ.: κάποιος προσβάλλεται από μια αρρώστια όταν την παθαίνει: *Προσβλήθηκε από φυματίωση.*

ο **προσβλητικός**, η **προσβλητική**, το **προσβλητικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι προσβλητικό, λέγεται ή γίνεται με αγένεια και μας κάνει να νιώσουμε άσχημα: *Του έκανε μια προσβλητική παρατήρηση για τη βρόμικη εμφάνισή του.*

η **προσβολή** (της προσβολής, των προσβολών) ουσ.: η προσβολή είναι μια αγενής συμπεριφορά ή ένα κακό σχόλιο που μας κάνει να νιώσουμε άσχημα: *Δεν ανέχεται άλλο τις προσβολές και τα κοροϊδευτικά σχόλια των συμμαθητών του.*

προσγειώνω (προσγείωσα), **προσγειώνομαι** (προσγειώθηκα, προσγειωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν ο πιλότος προσγειώνει ένα αεροπλάνο, το κατεβάζει από τον αέρα στο έδαφος (= προσεδάφίζω ≠ απογειώνω): *Με τις οδηγίες του πύργου ελέγχου προσγείωσε με ασφάλεια το αεροσκάφος.*

2. προσγειώνεται ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν ένα αεροπλάνο προσγειώνεται, κατεβαίνει στο έδαφος από τον αέρα μαζί με τους επιβάτες (= προσεδάφίζεται ≠ απογειώνεται): *Προσγειώθηκε το αεροπλάνο στο οποίο εκδηλώθηκε αεροπειρατία.*

3. προσγειώνομαι ΠΑΘ.: λέμε για κάποιον ή για κάτι ότι προσγειώνεται όταν πέφτει από κάποιο ύψος: *Η γλάστρα έπεσε από το μπαλκόνι και προσγειώθηκε στο κεφάλι ενός περαστικού.*

4. προσγειώνομαι ΠΑΘ.: λέμε ότι προσγειώνομαι όταν δέχομαι την πραγματικότητα όπως είναι και όχι όπως θα ήθελα να είναι: *Μετά τις καλοκαιρινές διακοπές προσγειώθηκε απότομα στην πραγματικότητα.*

η **προσγείωση** (της προσγείωσης, των προσγειώσεων) ουσ.: προσγείωση είναι αυτό που γίνεται όταν ένα αεροπλάνο κατεβαίνει από τον αέρα στο έδαφος (= προσεδάφιση ≠ απογειώση): *Αναγκαστική προσγείωση σε αεροπλάνο λόγω τεχνικού προβλήματος.*

προσεγγίζω (προσέγγισα), **προσεγγίζομαι** (προσεγγίστηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν προσεγγίζουμε ένα μέρος ή σε ένα μέρος, φτάνουμε πιο κοντά σε αυτό (= πλησιάζω ≠ απομακρύνομαι): *Το πλοίο προσεγγίζει το λιμάνι της Ρόδου.*

2. όταν προσεγγίζουμε ένα θέμα, το εξετάζουμε με ορισμένο τρόπο (= αντιμετωπίζω): *Πρέπει να προσεγγίσουμε το πρόβλημα με μεγάλη προσοχή.*

3. όταν προσεγγίζουμε κάποιον, του μιλάμε συνήθως για να του ζητήσουμε μια χάρη (= πλησιάζω): *Τον προσέγγισαν πολλοί ψηφοφόροι για να διορίσει τα παιδιά τους.*

προσεκτικά και **προσεχτικά** ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάνουμε κάτι προσεκτικά, προσέχουμε πολύ όταν το κάνουμε (≠ απρόσεκτα): *Να οδηγείτε προσεκτικά.*

2. όταν ακούμε ή διαβάζουμε κάτι προσεκτικά, το ακούμε ή το διαβάζουμε με πολλή προσοχή: *Διάβασε προσεκτικά το κείμενο πριν απαντήσει στις ερωτήσεις.*

ο **προσεκτικός**, η **προσεκτική**, το **προσεκτικό** και ο **προσεχτικός**, η **προσεχτική**, το **προσεχτικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάποιος είναι προσεκτικός, δείχνει πολλή προσοχή σε αυτό που κάνει ή λέει, ώστε να αποφύγει λάθη, ζημιές ή ατυχήματα (≠ απρόσεκτος): *Να είσαι πιο προσεκτικός στις κινήσεις σου, για μη χτυπήσεις κανέναν.*

2. όταν κάτι είναι προσεκτικό, το κάνουμε με προσοχή: *Έριξε μια προσεκτική ματιά στο κείμενο για να βρει τα λάθη.*

η **προσευχή** (της προσευχής, των προσευχών) ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): η προσευχή είναι τα λόγια που λένε οι άνθρωποι όταν μιλάνε στο Θεό: *Ας πούμε όλοι μια προσευχή για την ειρήνη.*

προσεύχομαι (προσευχήθηκα) ΡΗΜ.:

1. (ΘΡΗΣΚ.) όταν κάποιος προσεύχεται, κάνει μια προσευχή προς το Θεό για να τον ευχαριστήσει ή για να ζητήσει τη βοήθειά του: *Προσεύχεται στο Θεό να μας έχει όλους καλά.*

2. όταν προσευχόμαστε να γίνει κάτι, ελπίζουμε και θέλουμε πολύ να γίνει (= εύχομαι): *Προσεύχεται να μην υπάρξουν άλλα θύματα από πολέμους.*

προσέχω (πρόσεξα) ΡΗΜ.:

1. όταν προσέχουμε, δείχνουμε προσοχή σε κάποιον ή σε κάτι (≠ αφαιρούμαι, χαζεύω): *Δεν πρόσεξα τι μου είπες. / Πρόσεχε όταν οδηγείς.*

2. όταν προσέχουμε κάτι, το καταλαβαίνουμε, επειδή το είδαμε ή το ακούσαμε (= παρατηρώ): *Πρόσεξα ότι αδυνάτισες. / Είχα πολλή δουλειά και δεν πρόσεξα ότι ήρθες.*

3. προσέχουμε κάποιον ή κάτι όταν το φροντίζουμε στη θέση κάποιου άλλου (= φυλάω, κρατάω): *Να προσέχεις το μωρό όσο θα λείπω. / Τον άφησα να προσέχει το μαγαζί.*

4. λέμε ότι προσέχουμε όταν παίρνουμε τα μέτρα μας για να μην πάθουμε κάτι (= φυλάγομαι): *Πρόσεξε μην κρυώσεις.*

προσεχώς ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι θα γίνει προσεχώς, πρόκειται να γίνει σε σύντομο χρονικό διάστημα (= σύντομα): *Η ταινία θα προβληθεί προσεχώς στους κινηματογράφους.*

η **πρόσθεση** (της πρόσθεσης, των προσθέσεων) ΟΥΣ.:

1. (ΜΑΘΗΜ.) στα μαθηματικά, η πρόσθεση είναι η πράξη που κάνουμε όταν ενώνουμε δύο ή περισσότερους αριθμούς για να τους υπολογίσουμε μαζί (≠ αφαίρεση): *Έκανε λάθος στην πρόσθεση και βρήκε διαφορετικό αποτέλεσμα από τους άλλους.*

2. η πρόσθεση είναι αυτό που κάνουμε όταν προσθέτουμε κάτι σε κάτι άλλο, για να το κάνουμε μεγαλύτερο, καλύτερο, πιο νόστιμο κτλ. (= προσθήκη): *Η πρόσθεση της υπογραφής είναι απαραίτητη για να είναι έγκυρη η αίτηση.*

προσθέτω (πρόσθεσα), **προστίθεται** (προστέθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν προσθέτουμε έναν αριθμό σε έναν άλλο, τους υπολογίζουμε μαζί και βρίσκουμε κάποιο αποτέλεσμα (= αθροίζω ≠ αφαιρώ): *Αν προσθέσεις το έδεκα με το δεκαπέντε, παίρνεις το είκοσι πέντε.*

2. όταν προσθέτω κάτι σε κάτι άλλο, βάζω και άλλο από αυτό, για να το κάνω μεγαλύτερο, καλύτερο, πιο νόστιμο κτλ.: *Πρόσθεσα λίγη ζάχαρη στον καφέ. / Πρέπει να προστεθούν καινούριοι παίκτες στην ομάδα.*

3. προσθέτουμε κάτι σε μια συζήτηση όταν αναφέρουμε κάποια καινούρια πληροφορία (= συμπληρώνω): *Έχω να προσθέσω κάτι πριν τελειώσουμε.*

προσκαλώ (προσκάλεσα), **προσκαλούμαι** (προσκληθήκα, προσκαλεσμένος και προσκεκλημένος) ΡΗΜ.:

1. όταν προσκαλούμε κάποιον σε γιορτή, γεύμα, γάμο κτλ., του ζητάμε να έρθει εκεί (= καλώ): *Με προσκάλεσε στο σπίτι της για καφέ.*

2. όταν κάποιος μας προσκαλεί να κάνουμε κάτι, μας ζητάει να το κάνουμε ή μας δίνει την άδεια να το κάνουμε: *Το υπουργείο προσκαλεί τους πτυχιούχους να υποβάλουν αιτήσεις για διορισμό.*

το **προσκέφαλο** (του προσκέφαλου, των προσκέφαλων) ΟΥΣ. (ΑΝΕΠΙΣ.): το προσκέφαλο είναι το μαξιλάρι που στηρίζει το κεφάλι μας όταν κοιμόμαστε: *Η γιαγιά φυλούσε τα χρήματα κάτω από το προσκέφαλό της.*

η **πρόσκληση** (της πρόσκλησης, των προσκλήσεων) ΟΥΣ.:

1. η πρόσκληση είναι αυτό που κάνει κάποιος όταν μας ζητάει να πάμε σε κάποιο κοινωνικό γεγονός, όπως γιορτή, γάμο κτλ. (= κάλεσμα): *Δεν μπορούσα να έρθω στο πάρτι χωρίς πρόσκληση.*

2. η πρόσκληση είναι η κάρτα που στέλνουμε για να προσκαλέσουμε κάποιον: *Οι προσκλησεις του γάμου στάλθηκαν χτες.* (= προσκλητήριο)

3. η πρόσκληση είναι το επίσημο χαρτί που μας επιτρέπει να παρακολουθήσουμε δωρεάν μια εκδήλωση: *Μου έδωσαν δύο προσκλησεις για την πρεμιέρα του έργου.*

ο πρόσκοπος (του προσκόπου, των προσκόπων), η **προσκοπία** (της προσκοπίας) ουσ.: οι πρόσκοποι είναι παιδιά ή νέοι που ανήκουν σε μια ομάδα με συγκεκριμένες αρχές, όπως είναι η αγάπη για το συνάνθρωπο, τη φύση, την πατρίδα κτλ.: *Οι πρόσκοποι συμμετέχουν στο πρόγραμμα αναδάσωσης της περιοχής.*

προσκυνάω/προσκυνώ (προσκύνησα) ρημ.:

1. όταν προσκυνάμε κάτι ή κάποιον, γονατίζουμε μπροστά του για να του δείξουμε το σεβασμό μας: *Οι χριστιανοί προσκυνούσαν τις εικόνες της εκκλησίας. / Λάτρευαν το βασιλιά τους σαν θεό και τον προσκυνούσαν.* (= υποκλίνομαι)

2. λέμε ότι κάποιος προσκυνάει κάποιον όταν δείχνει πρόθυμος να υπακούει τις διαταγές του: *Έγινε υπουργός και πιστεύει ότι όλοι πρέπει να τον προσκυνάνε.*

το προσκύνημα (του προσκυνήματος, των προσκυνημάτων) ουσ.: το προσκύνημα είναι η πράξη που κάνουμε όταν προσκυνάμε κάτι ή κάποιον: *Το προσκύνημα των εικόνων από τους πιστούς.*

ΕΚΦΡ. λαϊκό προσκύνημα

προσμένω ρημ.: όταν προσμένουμε κάτι, περιμένουμε με ελπίδα να γίνει (= περιμένω, προσδοκώ): *Μικροί και μεγάλοι προσμένουν με χαρά τις διακοπές.*

⚠ Η λέξη προσμένω έχει μόνο ενεστώτα και παρατατικό.

το προσόν (του προσόντος, των προσόντων) ουσ.:

1. προσόν είναι καθετί που κάνει ένα πρόσωπο ή ένα πράγμα να είναι αποτελεσματικό, πετυχημένο ή ελκυστικό (= προτέρημα ≠ μειονέκτημα): *Το προσόν του καλού δασκάλου είναι η μεταδοτικότητα. / Το προσόν αυτού του σπιτιού είναι ότι είναι πολύ φωτεινό.*

2. τα προσόντα για μια θέση, μια δουλειά κτλ. είναι όλες οι γνώσεις και οι ικανότητες που χρειάζεται να έχει κανείς για αυτή: *Απαραίτητο προσόν για τη θέση της γραμματέα είναι η γνώση αγγλικών.*

η προσοχή (της προσοχής) ουσ.:

1. η προσοχή είναι το ενδιαφέρον που δείχνει κάποιος όταν ακούει ή βλέπει κάτι (= ενδιαφέρον ≠ αδιαφορία): *Όλοι οι μαθητές παρακολουθούσαν το μάθημα με προσοχή. / Τα έντονα χρώματα και τα παιχνίδια τραβάνε την προσοχή των παιδιών.*

2. προσοχή είναι το να προσέχουμε κάτι που συνήθως προκαλεί προβλήματα (≠ απροσεξία): *Πρέπει να οδηγείς με προσοχή και να μην*

τρέχεις. / Το ζήτημα είναι σοβαρό και πρέπει να δώσετε προσοχή.

3. η προσοχή είναι η φροντίδα για κάποιον ή για κάτι (= παρακολούθηση): *Τα μικρά παιδιά χρειάζονται προσοχή όταν αρχίζουν να περπατάνε.*

4. όταν κάποιος στέκεται προσοχή, στέκεται όρθιος με τα πόδια του κολλημένα μεταξύ τους για να δείξει σεβασμό: *Οι στρατιώτες στέκονται προσοχή μπροστά στο συνταγματάρχη.*

⚠ Η λέξη προσοχή δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η προσπάθεια (της προσπάθειας, των προσπαθειών) ουσ.: η προσπάθεια είναι το να προσπαθούμε για να πετύχουμε κάτι: *Θα συνεχίσουμε την προσπάθεια για να φέρουμε κοντά μας τους νέους. / Η πρώτη προσπάθεια της αθλήτριας ήταν άκυρη.* (= απόπειρα)

προσπαθώ (προσπάθησα) ρημ.: προσπαθώ να κάνω κάτι σημαίνει κάνω ό,τι μπορώ για να το πετύχω (= δοκιμάζω, επιχειρώ): *Προσπάθησα να σε βρω στο τηλέφωνο, αλλά έλειπες. / Προσπαθούσε να σκαρφαλώσει στο δέντρο.*

η προσπέραση (της προσπέρασης, των προσπεράσεων) ουσ.: η προσπέραση είναι αυτό που κάνει ένα αυτοκίνητο όταν περνάει μπροστά από άλλο αυτοκίνητο: *Απαγορεύεται η προσπέραση στις στροφές.*

προσπερνάω/προσπερνώ (προσπέρασα) ρημ.:

1. ένα αυτοκίνητο προσπερνάει ένα άλλο όταν περνάει μπροστά από αυτό: *Ένα λεωφορείο μάς προσπέρασε αντικανονικά πάνω στη στροφή.*

2. όταν προσπερνάμε κάτι, το θεωρούμε ασήμαντο και δεν ασχολούμαστε με αυτό (= παραβλέπω): *Προσπέρασε τη δήλωση της υπουργού και είπε τα δικά του.*

3. λέμε ότι κάποιος μας προσπερνάει όταν είναι καλύτερος από εμάς (= ξεπερνάω): *Τους προσπέρασε όλους στην τάξη με τη βαθμολογία της.*

προσποιούμαι (προσποιήθηκα) ρημ.: κάποιος προσποιείται τον τρελό, τον άρρωστο κτλ. όταν φέρεται σαν να είναι, ενώ δεν είναι (= παριστάνω, υποκρίνομαι, κάνω): *Ξάπλωσε στο έδαφος και προσποιήθηκε τον πεθαμένο. / Προσποιήθηκε ότι τάχα δε με είδε.*

προστάζω (πρόσταξα) ρημ.: προστάζουμε κάποιον όταν του λέμε να κάνει κάτι οπωσδήποτε (= διατάζω): *Ο στρατηγός πρόσταξε να απελευθερώσουν τους αιχμαλώτους.*

η προστακτική (της προστακτικής) ουσ. (ΓΡΑΜΜ.): στη γραμματική, στην προστακτική ανήκουν οι τύποι του ρήματος που δηλώνουν διαταγή, επιθυμία ή ευχή: *Ο τύπος "φώρα" είναι το δεύτερο ενικό πρόσωπο της προστακτικής ενεστώτα του ρήματος "φοράω".*

⚠ Η λέξη προστακτική δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η προστασία (της προστασίας) ουσ.: η προστασία είναι το να φροντίζουμε κάποιον ή κάτι ώστε να απομακρυνθεί κάποιος κίνδυνος: *Η*

κυβέρνηση εφάρμοσε μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος. / Φοράει γυαλιά για προστασία από τον ήλιο.

⚠ Η λέξη προστασία δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

προστατεύω (προστάτewσa), **προστατεύομαι** (προστατεύτηκα, προστατευμένος) ΡΗΜ.: προστατεύουμε κάποιον ή κάτι όταν φροντίζουμε να μην πάθει κακό ή ζημιά (= προφυλάσσω): *Η αστυνομία προστατεύει τους πολίτες. / Φοράει αντιηλιακό για να προστατευτεί από τον ήλιο.*

το **πρόστιμο** (του προστίμου, των προστίμων) ΟΥΣ.: το πρόστιμο είναι τα χρήματα που πληρώνει κάποιος σαν τιμωρία όταν κάνει κάτι παράνομο: *Η τροχαία επιβάλλει μεγάλα πρόστιμα στους οδηγούς που κάνουν παραβάσεις.*

πρόσφατα και **προσφάτως** ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι έγινε πρόσφατα, έγινε πριν από λίγο καιρό: *Το ξενοδοχείο ανακαινίστηκε πρόσφατα.*

ο **πρόσφατος**, η **πρόσφατη**, το **πρόσφατο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι πρόσφατο, έγινε πριν από λίγο καιρό: *Στον πρόσφατο σεισμό έπεσαν πολλά σπίτια. / Για το διαβατήριό χρειάζεται μια πρόσφατη φωτογραφία.*

προσφέρω (πρόσφερα), **προσφέρομαι** (προσφέρθηκα) ΡΗΜ.:

1. όταν προσφέρουμε κάτι σε κάποιον, τον ρωτάμε αν το θέλει ή του το δίνουμε για να το πάρει: *Να σας προσφέρω έναν καφέ; (= κερνάω) / Του πρόσφεραν μια καλή δουλειά, αλλά την αρνήθηκε. (= δίνω) / Της πρόσφερε ένα βιβλίο στη γιορτή της. (= χαρίζω)*

2. μπορούμε να πούμε ότι κάποιος ή κάτι προσφέρει όταν δίνει κάτι που οι άνθρωποι χρειάζονται (= παρέχω): *Τα πορτοκάλια προσφέρουν βιταμίνη C. / Εθελοντές προσφέρουν βοήθεια σε πρόσφυγες.*

3. **προσφέρομαι** ΠΑΘ.: όταν προσφέρομαι να κάνω κάτι, λέω ότι είμαι πρόθυμος να το κάνω: *Προσφέρθηκε να μου δανείσει χρήματα.*

4. **προσφέρεται** ΠΑΘ. 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι προσφέρεται για κάτι άλλο, είναι κατάλληλο για αυτό: *Ο χώρος είναι μικρός και δεν προσφέρεται για γραφείο.*

το **πρόσφορο** (του πρόσφορου, των πρόσφορων) ΟΥΣ. (ΘΡΗΣΚ.): το πρόσφορο είναι το αγιασμένο ψωμί που παίρνουν σε μικρά κομμάτια οι χριστιανοί στην εκκλησία: *Πάνω στο πρόσφορο υπάρχει ανάγλυφο σχέδιο, που σχηματίζεται από σφραγίδα.*

ο **πρόσφυγας**, η **πρόσφυγας** (του/της πρόσφυγα, των προσφύγων) ΟΥΣ.: ο πρόσφυγας είναι αυτός που αναγκάστηκε να φύγει από τη χώρα του, επειδή υπάρχει πόλεμος ή δικτατορία εκεί: *Πρόγραμμα Διδασκαλίας της Ελληνικής Γλώσσας σε πρόσφυγες και μετανάστες.*

προσωπικά και **προσωπικώς** ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάτι μας ανήκει ή μας αφορά προσωπικά, έχει σχέση μόνο με εμάς και όχι με άλλους

ανθρώπους: *Αυτό το σπίτι ανήκει προσωπικά στη γυναίκα του. / Ο διευθυντής αισθάνεται προσωπικά υπεύθυνος για τη ζημιά.*

2. όταν λέμε κάτι προσωπικά, εκφράζει τη δική μας άποψη και όχι των άλλων: *Λένε ότι είναι πολύ καλή ταινία, αλλά εμένα προσωπικά δε μου άρεσε καθόλου.*

το **προσωπικό** (του προσωπικού) ΟΥΣ.: το προσωπικό είναι όλοι οι άνθρωποι που εργάζονται σε μια επιχείρηση, σε μια υπηρεσία κτλ.: *Το προσωπικό της εταιρείας είναι περίπου είκοσι άτομα. / Υπάρχει έλλειψη προσωπικού.*

⚠ Η λέξη προσωπικό δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο **προσωπικός**, η **προσωπική**, το **προσωπικό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι προσωπικό, ανήκει σε ένα συγκεκριμένο πρόσωπο και όχι σε πολλούς ανθρώπους (= ιδιωτικός, ατομικός): *Στο ταξίδι πήρε μόνο ένα μικρό βαλιτσάκι με τα προσωπικά του είδη.*

2. όταν κάτι είναι προσωπικό, εκφράζει τη δική μας άποψη και όχι των άλλων (= υποκειμενικός ≠ αντικειμενικός): *Κατά την προσωπική μου άποψη, αυτό είναι μεγάλο λάθος. / Ντύνεται με προσωπικό στιλ.*

3. λέμε ότι κάτι είναι προσωπικό όταν έχει σχέση με την ιδιωτική μας ζωή: *Προτιμώ να μη μιλάω για τα προσωπικά μου προβλήματα στη δουλειά.*

η **προσωπικότητα** (της προσωπικότητας, των προσωπικοτήτων) ΟΥΣ.:

1. η προσωπικότητα είναι το σύνολο των χαρακτηριστικών ενός ανθρώπου που τον κάνουν να συμπεριφέρεται με ορισμένο τρόπο, για παράδειγμα να είναι φιλικός, επιθετικός, ντροπαλός κτλ. (= χαρακτήρας): *Τα θετικά και τα αρνητικά χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του ατόμου. / Η οικογένεια παίζει πρωταρχικό ρόλο στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού.*

2. η προσωπικότητα είναι κάποιος σημαντικός ή διάσημος άνθρωπος (= φυσιογνωμία): *Στη δεξίωση παρευρέθηκαν προσωπικότητες από το χώρο της πολιτικής.*

το **πρόσωπο** (του προσώπου, των προσώπων) ΟΥΣ.:

1. το πρόσωπο είναι το μπροστινό μέρος του κεφαλιού μας, όπου βρίσκονται τα μάτια, η μύτη και το στόμα (= μούτρο, φάτσα): *Έχει στρογγυλό πρόσωπο και μεγάλα πράσινα μάτια. / Η μπάλα με χτύπησε στο πρόσωπο.*

2. το πρόσωπο είναι κάθε άνθρωπος χωριστά (= άτομο): *Στα εγκαίνια της έκθεσης παυερρέθηκαν πολλά και σημαντικά πρόσωπα από το χώρο της τέχνης.*

3. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, το πρόσωπο είναι η μορφή που παίρνουν οι αντωνυμίες και τα ρήματα για να φανερώσουν εκείνον ή εκείνο για το οποίο γίνεται λόγος: *Το ρήμα "παίζω" κάνει "παίζει" στο δεύτερο πρόσωπο και "παίζει" στο τρίτο.*

προσωρινά ΕΠΙΡΡ.: λέμε ότι κάποιος κάνει κάτι προσωρινά όταν το κάνει για ορισμένο μόνο χρόνο και όχι για πάντα ($\neq$ μόνιμα): *Δουλεύει προσωρινά ως σερβιτόρος μέχρι να πάρει το πτυχίο του.*

ο **προσωρινός**, η **προσωρινή**, το **προσωρινό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι προσωρινό, υπάρχει ή γίνεται μόνο για ορισμένο χρονικό διάστημα και όχι για πάντα ($\neq$ μόνιμος): *Ζήτησε την προσωρινή διακοπή της τηλεφωνικής του σύνδεσης.*

η **πρόταση** (της πρότασης, των προτάσεων) ΟΥΣ.:

1. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, η πρόταση είναι μια ομάδα λέξεων που περιλαμβάνει ένα ρήμα και ένα υποκείμενο και έχει ένα ορισμένο νόημα: *Οι προτάσεις που εισάγονται με το σύνδεσμο "όταν" ονομάζονται χρονικές προτάσεις.*

2. η πρόταση είναι αυτό που κάνει κάποιος όταν προτείνει κάτι, καθώς και αυτό που προτείνει: *Μου έκανε πρόταση για συνεργασία. / Της έκανε πρόταση γάμου. / Διάβασα τις προτάσεις σου για το ωράριο λειτουργίας της εταιρείας.*

προτείνω (πρότεινα), **προτείνομαι** (προτάθηκα) ΡΗΜ.:

1. προτείνουμε κάτι σε κάποιον όταν του λέμε μια ιδέα ή σκέψη για να τη σκεφτεί και να αποφασίσει αν θέλει να την ακολουθήσει: *Προτείνω να φάμε πρώτα και μετά να δούμε τηλεόραση.*

2. προτείνουμε κάτι όταν λέμε ότι είναι καλό ή χρήσιμο: *Μας πρότεινε ένα φτηνό εστιατόριο για φαγητό.*

3. προτείνουμε κάποιον όταν τον διαλέγουμε για μια θέση ή αξίωμα (= υποδεικνύω, συνιστώ): *Τον πρότειναν για πρόεδρο του σωματείου.*

ο **προτελευταίος**, η **προτελευταία**, το **προτελευταίο** ΕΠΙΘ.: όταν κάποιος είναι προτελευταίος, βρίσκεται μια θέση πριν από τον τελευταίο: *Ο Νοέμβριος είναι ο προτελευταίος μήνας του χρόνου.*

το **προτέρημα** (του προτερήματος, των προτερημάτων) ΟΥΣ.: το πρότερημα είναι κάτι καλό στο χαρακτήρα ενός ανθρώπου (= προσόν $\neq$ ελάττωμα): *Το βασικό του πρότερημα είναι η τιμιότητά του.*

προτιμώ/προτιμώ (προτίμησα), **προτιμιέμαι** (προτιμήθηκα) ΡΗΜ.: όταν προτιμώ κάποιον ή κάτι, μας αρέσει περισσότερο από κάποιον άλλο ή κάτι άλλο: *Ποιο χρώμα προτιμάς, το κόκκινο ή το πράσινο; / Προτιμάει να πηγαίνει με τα πόδια στη δουλειά. / Την προτιμούσα με μακριά μαλλιά.*

ο **προτιμότερος**, η **προτιμότερη**, το **προτιμότερο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι προτιμότερο από κάτι άλλο, είναι καλύτερο από το άλλο και πρέπει να το προτιμάμε: *Όταν οδηγούμε, είναι προτιμότερο να μη μιλάμε στο κινητό.*

προτού ΣΥΝΔ.: όταν κάτι γίνεται προτού γίνει κάτι άλλο, γίνεται πριν από αυτό (= πριν): *Θέλω να κάνω ένα μπάνιο προτού πέσω για ύπνο.*

προτρέπω (προέτρεψα και πρότρεψα), **προτρέπομαι** ΡΗΜ.: όταν προτρέπουμε κάποιον να κάνει κάτι, τον κάνουμε με τα λόγια ή με τη συμπεριφορά μας να θέλει να το κάνει (= παραινών $\neq$ αποτρέπω): *Οι γονείς του τον προέτρεψαν να σπουδάσει. / Η διχόνοια πρότρεψε τους κατοίκους σε πράξεις βίας.*

το **πρότυπο** (του προτύπου, των προτύπων) ΟΥΣ.:

1. πρότυπο είναι καθετί που είναι πολύ καλό στο είδος του και χρησιμεύει για να το μιμηθούμε: *Είναι πρότυπο ευγένειας και τιμιότητας. (= υπόδειγμα) / Χρησιμοποιήστε αυτό το βιογραφικό σημείωμα ως πρότυπο για να συντάξετε και το δικό σας. (= μοντέλο)*

2. το πρότυπο είναι το άτομο ή το πράγμα που το θαυμάζουμε και θέλουμε να το μιμηθούμε (= είδωλο, ινδάλμα): *Τα πρότυπα των νέων είναι συνήθως ηθοποιοί και τραγουδιστές.*

προφανώς ΕΠΙΡΡ.: το χρησιμοποιούμε για να τονίσουμε ότι δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι κάτι είναι έτσι ακριβώς: *Προφανώς ήταν αδιάβαστος, γι' αυτό δεν μπορούσε να απαντήσει στις ερωτήσεις.*

προφέρω (πρόφερα), **προφέρομαι** (προφέρθηκα) ΡΗΜ.: προφέρω όταν λέω τους ήχους ενός γράμματος ή μιας λέξης σε μια γλώσσα: *Ο μικρός δεν προφέρει σωστά το γράμμα "ρ". / Δεν ξέρει πώς προφέρεται αυτή η λέξη στα αγγλικά.*

ο **προφήτης** (του προφήτη, των προφητών), η **προφήτισσα** (της προφήτισσας) ΟΥΣ.:

1. (ΘΡΗΣΚ.) σύμφωνα με κάποιες θρησκείες, ο προφήτης είναι ο άνθρωπος που έστειλε ο Θεός για να διδάξει στους ανθρώπους την πίστη στη θρησκεία: *Ο Μωάμεθ είναι προφήτης για τους μουσουλμάνους και ο προφήτης Ηλίας για τους χριστιανούς.*

2. λέμε προφήτη τον άνθρωπο που μπορεί να προβλέπει τι θα συμβεί στο μέλλον: *Ο Ιούλιος Βερν θεωρείται ο προφήτης του διαστήματος.*

η **προφορά** (της προφοράς, των προφορών) ΟΥΣ.: η προφορά είναι ο τρόπος που προφέρουμε τα γράμματα ή τις λέξεις σε μια γλώσσα: *Τον δυσκολεύει η προφορά του "σ" στα ελληνικά. / Μιλάει γαλλικά με ελληνική προφορά.*

προφορικά ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι γίνεταιροφορικά, γίνεται με λόγια, δεν το γράφουμε ($\neq$ γραπτά): *Θα εξεταστούμεροφορικά στα αγγλικά.*

ο **προφορικός**, η **προφορική**, το **προφορικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναιροφορικό, το λέμε, δεν το γράφουμε ($\neq$ γραπτός): *Στην καθημερινή μας επικοινωνία χρησιμοποιούμε τονροφορικό λόγο.*

προφταίνω (πρόφτασα) ΡΗΜ.:

1. όταν προφταίνω κάτι ή κάποιον, φτάνω κοντά του την ώρα που πρέπει, πριν φύγει μακριά

(= προλαβαίνω ≠ χάνω): *Περπάτα πιο αργά, γιατί δε σε προλαβαίνω. / Αν είναι να προλάβεις το τρένο, πρέπει να βιαστείς.*

2. το “προφταίνω” σημαίνει ότι έχω το χρόνο να κάνω κάτι: *Αν προφτάσω, θα περάσω από το σπίτι να σας δω.*

3. κάποιος μας προφταίνει κάτι όταν μας ανακοινώνει κάτι αμέσως, πριν γίνει πολύ γνωστό: *Σου τα πρόφτασε κιόλας τα νέα;*

προφυλάγω (προφύλαξα), **προφυλάγομαι** (προφυλαχτήκα, προφυλαγμένος) ΡΗΜ. (ΑΝΕΠΙΣ.): έτσι λέμε αλλιώς το προφυλάσσω

προφυλάσσω (προφύλαξα), **προφυλάσσομαι** (προφυλαχτήκα, προφυλαγμένος) ΡΗΜ.: προφυλάσσουμε κάποιον ή κάτι όταν φροντίζουμε να μην πάθει κακό ή ζημιά (= προστατεύω): *Τα εμβόλια μας προφυλάσσουν από τις αρρώστιες. / Έβαλε συναγερμό για να προφυλάξει το σπίτι από τους κλέφτες.*

το **πρόχειρο** (του πρόχειρου, των πρόχειρων) ΟΥΣ.: το πρόχειρο είναι το τετράδιο ή το χαρτί όπου κρατάμε πρόχειρες σημειώσεις πριν τις γράψουμε στο καθαρό (≠ καθαρό): *Στις εξετάσεις μοιράζουν μια κόλλα χαρτί για πρόχειρο.*

ο **πρόχειρος**, η **πρόχειρη**, το **πρόχειρο** ΕΠΙΘ.: **1.** όταν κάτι είναι πρόχειρο, γίνεται γρήγορα ή βιαστικά, και συνήθως όχι πολύ καλά: *Με έναν πρόχειρο υπολογισμό, η επισκευή θα κοστίσει περίπου 50 ευρώ. (= βιαστικός) / Ένας άστεγος κοιμόταν σε ένα πρόχειρο κρεβάτι από εφημερίδες.*

2. όταν ένα ρούχο ή ένα αντικείμενο είναι πρόχειρο, το χρησιμοποιούμε στην καθημερινή ζωή (= καθημερινός, ανεπίσημος ≠ επίσημος): *Φόρεσε πρόχειρα ρούχα για να μαστορέψει.*

3. λέμε ότι κάτι είναι πρόχειρο όταν είναι έτοιμο να το χρησιμοποιήσουμε: *Έχεις πρόχειρο ένα στυλό για να σημειώσεις το τηλέφωνό μου;*

προχτές και **προχθές** ΕΠΙΡΡ.: όταν κάτι έγινε προχτές, έγινε μία μέρα πριν από χτες: *Προχθές ήταν Σάββατο και χθες ήταν Κυριακή.*

ο **προχτεσινός**, η **προχτεσινή**, το **προχτεσινό** και ο **προχθεσινός**, η **προχθεσινή**, το **προχθεσινό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι προχτεσινό, έγινε προχτές: *Στο ψυγείο βρήκα λίγο φαγητό προχτεσινό και το ζέστανε.*

προχωράω/προχωρώ (προχώρησα) ΡΗΜ.:

1. όταν κάποιος προχωράει, περπατάει (= βαδίζει): *Τη συνάντησα καθώς προχωρούσα στο δρόμο.*

2. προχωράει κάποιος όταν πηγαίνει πιο μπροστά από τους άλλους: *Προχώρησε εσύ και εγώ θα σε ακολουθήσω.*

3. όταν προχωράμε σε κάτι, συνεχίζουμε αυτό που κάνουμε ή περνάμε στο επόμενο στάδιο: *Όταν τελειώσετε, να προχωρήσετε στην επόμενη άσκηση. / Οι εργαζόμενοι θα προχωρήσουν σε απεργία.*

4. προχωράει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι προχωράει, παρουσιάζει πρόοδο (= εξελίσσεται): *Η κατασκευή του δρόμου προχωράει.*

5. προχωράει 3^ο ΠΡ.: κάτι δυσάρεστο προχωράει όταν γίνεται πιο πολύ ή πιο μεγάλο: *Έχει προχωρήσει η αρρώστια του. / Η μόλυνση έχει προχωρήσει πολύ.*

ο **πρόωρος**, η **πρόωρη**, το **πρόωρο** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι πρόωρο, γίνεται πιο νωρίς από ό,τι έπρεπε ή από το κανονικό (= πρώιμος): *Η αμυγδαλιά στην αυλή μας πέταξε πρόωρα λουλούδια.*

η **πρύμνη** (της πρύμνης) ΟΥΣ.: η πρύμνη είναι η πίσω άκρη του πλοίου (≠ πλώρη): *Τα πλοία δένουν συνήθως στο λιμάνι με την πρύμνη τους.*

⚠ Η λέξη πρύμνη δεν έχει γενική στον πληθυντικό αριθμό.

ο **πρωθυπουργός**, η **πρωθυπουργός** (του/της πρωθυπουργού, των πρωθυπουργών) και η **πρωθυπουργίνα** (της πρωθυπουργίνας) ΟΥΣ.: ο πρωθυπουργός είναι ο αρχηγός της κυβέρνησης μιας χώρας: *Ο Πρωθυπουργός θα σχηματίσει τη νέα κυβέρνηση.*

το **πρωί** (του πρωινού, των πρωινών) ΟΥΣ.: το πρωί είναι το διάστημα της ημέρας από την ανατολή του ήλιου μέχρι το μεσημέρι (≠ βράδυ, νύχτα): *Τι ώρα ξυπνάς το πρωί; / Θα συναντηθούμε την Τετάρτη το πρωί. / Ήταν ένα ζεστό πρωί του καλοκαιριού. (= πρωινό)*

πρωί πρωί ΕΠΙΡΡ.: όταν λέμε ότι κάτι γίνεται πρωί πρωί, εννοούμε ότι γίνεται πολύ νωρίς το πρωί (= νωρίς): *Σηκώθηκα πρωί πρωί για να προλάβω το πρώτο λεωφορείο για Αθήνα.*

ο **πρώιμος**, η **πρώιμη**, το **πρώιμο** ΕΠΙΘ.: όταν ένας καρπός είναι πρώιμος, γίνεται πιο νωρίς από το χρόνο που πρέπει (= πρόωρος ≠ όψιμος): *Τα καρπούζια είναι κίτρινα ακόμα γιατί είναι πρώιμα.*

το **πρωινό** (του πρωινού, των πρωινών) ΟΥΣ.:

1. το πρωινό είναι το πρωί: *Όλα τα πρωινά είμαι απασχολημένος, καλύτερα να συναντηθούμε κάποιο απόγευμα. / Ήταν ένα ηλιόλουστο πρωινό.*

2. το πρωινό είναι το γεύμα που τρώμε το πρωί (= πρόγευμα): *Να τρως πάντοτε πρωινό πριν φύγεις για το σχολείο.*

ο **πρωινός**, η **πρωινή**, το **πρωινό** ΕΠΙΘ.:

1. όταν κάτι είναι πρωινό, γίνεται το πρωί ή έχει σχέση με το πρωί: *Στην κατασκήνωση κάνουμε κάθε μέρα πρωινή γυμναστική.*

2. όταν κάποιος είναι πρωινός, πηγαίνει στη δουλειά του ή στο σχολείο του το πρωί: *Στο σχολείο μου, είμαστε τη μια βδομάδα πρωινόι και την άλλη απογευματινοί.*

3. λέμε για κάποιον ότι είναι πρωινός τύπος όταν ξυπνάει ή εμφανίζεται κάπου πολύ νωρίς το πρωί: *Κάθε πρωί μας ξυπνάει ο πατέρας, που είναι πρωινός τύπος. / Πώς και έτσι πρωινός σήμερα;*

πρώτα ΕΠΙΡΡ.:

1. όταν κάνουμε κάτι πρώτα, το κάνουμε πριν από όλα τα άλλα: *Βγάλε πρώτα τα παπούτσια σου και μετά τις κάλτσες. / Πρώτα απ' όλα, θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για τη φιλοξενία σας. (= αρχικά ≠ τέλος)*

2. όταν κάτι γινόταν πρώτα, γινόταν σε κάποια εποχή στο παρελθόν (= παλιά, άλλοτε): *Το παπαγαλάκι ήταν ευτυχισμένο και άρχισε πάλι να κελαηδάει όπως πρώτα.*

ο πρωταγωνιστής (του πρωταγωνιστή, των πρωταγωνιστών), η **πρωταγωνίστρια** (της πρωταγωνίστριας, των πρωταγωνιστριών) ουσ.: ο πρωταγωνιστής είναι το κεντρικό πρόσωπο σε ένα γεγονός, σε μια ταινία, σε ένα βιβλίο κτλ.: *Είναι ο πρωταγωνιστής σε όλες τις φασαρίες που γίνονται στην τάξη. / Πήρε συνέντευξη από τον πρωταγωνιστή της παράστασης.*

το πρωτάθλημα (του πρωταθλήματος, των πρωταθλημάτων) ουσ.:

1. το πρωτάθλημα είναι οι αθλητικοί αγώνες που γίνονται για να βγει ο καλύτερος αθλητής ή η καλύτερη ομάδα: *Πανευρωπαϊκό Πρωτάθλημα βόλεϊ. / Παγκόσμιο Πρωτάθλημα ενόργανης γυμναστικής.*

2. το πρωτάθλημα είναι ο τίτλος του νικητή σε αυτούς τους αγώνες: *Ο Ολυμπιακός ξαναπήρε φέτος το πρωτάθλημα.*

ο πρωταθλητής (του πρωταθλητή, των πρωταθλητών), η **πρωταθλήτρια** (της πρωταθλήτριας, των πρωταθλητριών) ουσ.: ο πρωταθλητής είναι ο αθλητής ή η ομάδα που έχει πάρει την πρώτη θέση σε αθλητικούς αγώνες: *Οι φίλαθλοι ετοίμασαν μια λαμπρή υποδοχή για τους πρωταθλητές. / Για άλλη μια χρονιά η Ρωσίδα τενίστρια είναι παγκόσμια πρωταθλήτρια.*

η Πρωταπριλιά (της Πρωταπριλιάς) ουσ.: η Πρωταπριλιά είναι η πρώτη μέρα του Απριλίου, κατά την οποία οι άνθρωποι συνηθίζουν να λένε ψέματα μεταξύ τους: *Φάρσα έκανα, σήμερα είναι Πρωταπριλιά.*

⚠ Η λέξη Πρωταπριλιά δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

οι πρώτες βοήθειες ουσ.: οι πρώτες βοήθειες είναι η πρόχειρη ιατρική βοήθεια που δίνουμε σε κάποιον που παθαίνει κάποιο ατύχημα ή αρρωσταίνει ξαφνικά: *Ένας περαστικός πρόσφερε τις πρώτες βοήθειες στον τραυματισμένο οδηγό.*

η πρωτεύουσα (της πρωτεύουσας, των πρωτευουσών) ουσ.: η πρωτεύουσα είναι η πόλη όπου βρίσκεται η κυβέρνηση και το κοινοβούλιο μιας χώρας: *Το Παρίσι είναι η πρωτεύουσα της Γαλλίας.*

ο πρωτεουσιάνος (του πρωτεουσιάνου, των πρωτεουσιάνων), η **πρωτεουσιάννα** (της πρωτεουσιάννας) ουσ.:

1. ο πρωτεουσιάνος είναι αυτός που μένει στην πρωτεύουσα ή κατάγεται από την πρωτεύουσα (≠ επαρχιώτης): *Τα Σαββατοκύριακα*

οι πρωτεουσιάνοι αναζητούν ξεκούραση στην εξοχή.

2. (ΜΕΙΩΤ.) πρωτεουσιάνο λέμε αυτόν που ντύνεται ή φέρεται όπως οι άνθρωποι που κατάνονται από την πρωτεύουσα: *Μόλις ήρθε στην Αθήνα και μας παριστάνει τον πρωτεουσιάνο.*

πρώτης τάξεως ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον ή για κάτι όταν είναι εξαιρετικό: *Φάγαμε σε ένα εστιατόριο πρώτης τάξεως. / Είναι πρώτης τάξεως άνθρωπος.*

η πρωτοβουλία (της πρωτοβουλίας, των πρωτοβουλιών) ουσ.: η πρωτοβουλία είναι κάτι που κάνει ή λέει κάποιος πρώτος, χωρίς να χρειάζεται να του το ζητήσουν, συνήθως για να λύσει ένα πρόβλημα: *Στην εταιρεία χρειάζονται ανθρώπους που να παίρνουν μόνοι τους πρωτοβουλίες.*

το πρωτοβρόχι ουσ.: τα πρωτοβρόχια είναι οι πρώτες βροχές που πέφτουν στις αρχές του φθινοπώρου: *Ήρθε ο Οκτώβριος, τα πρωτοβρόχια έφτασαν και τα βράδια κάνει ψύχρα.*

⚠ Η λέξη πρωτοβρόχι δεν έχει γενική στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

ο πρωτόγονος, η πρωτόγονη, το πρωτόγονο ΕΠΙΘ.:

1. πρωτόγονο λέμε καθετί που έχει σχέση με τους ανθρώπους που έζησαν πριν πολλά χρόνια σε άγρια κατάσταση, χωρίς πολιτισμό (= απολίτιστος, άγριος): *Οι πρωτόγονοι λαοί ζούσαν σε σπηλιές. / Το ρόπαλο είναι ένα πρωτόγονο όπλο.*

2. σήμερα, πρωτόγονο λέμε κάποιον ή κάτι όταν δεν ακολουθεί το σύγχρονο πολιτισμό: *Στην Αφρική υπάρχουν φυλές που καλλιεργούν τη γη με πρωτόγονα μέσα.*

η Πρωτομαγιά (της Πρωτομαγιάς) ουσ.: η Πρωτομαγιά είναι η πρώτη μέρα του Μαΐου, που είναι η γιορτή της άνοιξης αλλά και η γιορτή της εργατικής τάξης: *Η εργατική Πρωτομαγιά γιορτάζεται σε όλο τον κόσμο.*

⚠ Η λέξη Πρωτομαγιά δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

ο πρώτος, η πρώτη, το πρώτο ΕΠΙΘ.:

1. ένα πρόσωπο ή ένα πράγμα είναι πρώτο όταν βρίσκεται, υπάρχει ή γίνεται πριν από όλα τα άλλα (≠ τελευταίος): *Οι πρώτοι άνθρωποι που έζησαν στη γη έμεναν σε σπηλιές. / Το πρώτο τρένο για Αθήνα είναι στις 6 το πρωί.*

2. λέμε ότι κάποιος είναι πρώτος σε κάτι όταν είναι καλύτερος από όλους τους άλλους (≠ τελευταίος): *Η Στέφι Γκραφ ήταν για πολύ καιρό η πρώτη τενίστρια στον κόσμο.*

3. λέμε ότι κάτι είναι πρώτο όταν είναι το πιο σημαντικό από όλα τα άλλα (= βασικός): *Η παραίτηση του υπουργού είναι σήμερα πρώτο θέμα σε όλες τις εφημερίδες.*

ΕΚΦΡ. κάνω τα πρώτα μου βήματα, κάνω το πρώτο βήμα, πρώτης τάξεως

το **πρωτότυπο** (του πρωτοτύπου, των πρωτοτύπων) ουσ.:

1. το πρωτότυπο είναι ένα κείμενο, ένα έργο τέχνης κτλ. που έγινε πρώτο και από το οποίο βγάζουμε αντίγραφα ($\neq$ αντίγραφο): *Χρειάζεται το πρωτότυπο του πτυχίου και όχι φωτοτυπία.*

2. πρωτότυπο λέμε το κείμενο στη γλώσσα που γράφτηκε, για να το ξεχωρίσουμε από τη μετάφραση: *Στο λύκειο τα παιδιά διδάσκονται αρχαία ελληνικά από το πρωτότυπο.*

ο **πρωτότυπος**, η **πρωτότυπη**, το **πρωτότυπο** επιθ.: όταν κάτι είναι πρωτότυπο, είναι μοναδικό και δε μοιάζει με κανένα άλλο: *Έχει πολύ πρωτότυπες ιδέες. / Ονειρεύεται να αγοράσει ένα πρωτότυπο πίνακα του Πικάσο.*

η **Πρωτοχρονιά** (της Πρωτοχρονιάς) ουσ.: η Πρωτοχρονιά είναι η πρώτη μέρα του χρόνου, η οποία στις δυτικές χώρες είναι η πρώτη Ιανουαρίου: *Την Πρωτοχρονιά γιορτάζουμε τον ερχομό του νέου χρόνου.*

⚠ Η λέξη Πρωτοχρονιά δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

πρωτοχρονιάτικα επιθ.: όταν κάτι γίνεται πρωτοχρονιάτικα, γίνεται την ημέρα της Πρωτοχρονιάς: *Έρχεται κάθε χρόνο πρωτοχρονιάτικα για να μας φέρει γούρι.*

ο **πρωτοχρονιάτικος**, η **πρωτοχρονιάτικη**, το **πρωτοχρονιάτικο** επιθ.: πρωτοχρονιάτικο είναι αυτό που έχει σχέση με την Πρωτοχρονιά: *Τα παιδιά τραγουδούσαν τα πρωτοχρονιάτικα κάλαντα.*

πρωύτερα επιθ.: όταν κάτι έγινε πρωύτερα, έγινε κάποια στιγμή πριν από τη στιγμή που μιλάμε (= προηγουμένως): *Μου είπε το όνομά του πρωύτερα, αλλά δεν το θυμάμαι.*

το **πτερύγιο** (του πτερυγίου, των πτερυγίων) ουσ.:

1. το πτερύγιο είναι το μέρος του σώματος των ψαριών που μοιάζει με φτερό και τα βοηθάει να κολυμπάνε καλύτερα: *Το πτερύγιο του καρχαρία βρίσκεται πάνω από την ουρά του.*

2. το πτερύγιο είναι κάθε πράγμα που μοιάζει με πτερύγιο: *Ο πιλότος ανακοίνωσε ότι υπάρχει μία βλάβη στο πτερύγιο του αεροπλάνου.*

το **πτηνό** (του πτηνού, των πτηνών) ουσ. (επισ.): τα πτηνά είναι τα πουλιά: *Η κόσσα και το κοράκι θεωρούνται τα εξυπνότερα πτηνά.*

⚠ Η λέξη πτηνό χρησιμοποιείται συνήθως στον πληθυντικό αριθμό.

η **πτήση** (της πτήσης, των πτήσεων) ουσ.: η πτήση είναι το ταξίδι που κάνουμε με το αεροπλάνο: *Η πτήση από την Αθήνα ως το Λονδίνο διαρκεί τέσσερις ώρες.*

η **πτυχή** (της πτυχής, των πτυχών) ουσ.:

1. η πτυχή είναι η γραμμή που σχηματίζεται σε ύψος ή σε χαρτί, αν το διπλώσουμε ή αν το τσαλακώσουμε: *Όπως τράβηξε την κουρτίνα στην άκρη, σχηματίστηκαν πτυχές.*

2. πτυχή λέμε την ιδιαίτερη πλευρά ενός ζητήματος ή γεγονότος: *Θα πρέπει να εξεταστεί προσεκτικά κάθε πτυχή του προβλήματος.*

το **πτυχίο** (του πτυχίου, των πτυχίων) ουσ.: το πτυχίο είναι το επίσημο έγγραφο που βεβαιώνει ότι κάποιος έχει τελειώσει τις σπουδές του στο πανεπιστήμιο ή άλλη σχολή: *Έχει πτυχίο Νομικής. / Πήρε το πτυχίο του πιάνου. (= διπλωμα)*

το **πτώμα** (του πτώματος, των πτωμάτων) ουσ.:

1. το πτώμα είναι το σώμα του νεκρού ανθρώπου: *Βρέθηκαν τα πτώματα των πέντε ναυαγών του ιστιοφόρου.*

2. λέμε ότι κάποιος είναι πτώμα όταν είναι πολύ κουρασμένος και εξαντλημένος (= ψόφιος): *Φτάσαμε στην κορυφή πτώματα από την πολύωρη πεζοπορία.*

ΕΚΦΡ. πατάω επί πτωμάτων

η **πτώση** (της πτώσης, των πτώσεων) ουσ.:

1. η πτώση είναι το να πέφτει κάποιος ή κάτι από κάποιο ύψος: *Εκπαιδεύτηκε στην πτώση με αλεξίπτωτο. / Τραυματίστηκε σοβαρά στο κεφάλι κατά την πτώση του από το άλογο. (= πέσιμο)*

2. η πτώση είναι αυτό που γίνεται όταν κάτι μειώνεται (= μείωση, ελάττωση $\neq$ άνοδος): *Πτώση της θερμοκρασίας. / Η πτώση των τιμών των μετοχών στο χρηματιστήριο.*

3. (ΓΡΑΜΜ.) στη γραμματική, η πτώση είναι καθένας από τους τύπους που σχηματίζουν όλες οι λέξεις εκτός από τα ρήματα: *Τα νέα ελληνικά έχουν τέσσερις πτώσεις.*

ΕΚΦΡ. μέχρι τελικής πτώσεως

η **πυγμαχία** (της πυγμαχίας, των πυγμαχιών) ουσ. (επισ.): η πυγμαχία είναι το μοξ: *Οι αθλητές της πυγμαχίας φορούν ειδικά γάντια.*

η **πυγολαμπίδα** (της πυγολαμπίδας, των πυγολαμπίδων) ουσ.: η πυγολαμπίδα είναι ένα μικρό έντομο που το σώμα του βγάζει φως τη νύχτα: *Αν μαζέψουμε ένα μπουκάλι πυγολαμπίδες, το φως τους είναι αρκετό για να διαβάσουμε μια εφημερίδα!*

ο **πυκνοκατοικημένος**, η **πυκνοκατοικημένη**, το **πυκνοκατοικημένο** επιθ.: μια περιοχή είναι πυκνοκατοικημένη όταν έχει πολλούς κατοίκους και τα σπίτια της είναι πολύ κοντά το ένα στο άλλο ($\neq$ αραιοκατοικημένος): *Η Αθήνα είναι η πιο πυκνοκατοικημένη πόλη της Ελλάδας.*

ο **πυκνός**, η **πυκνή**, το **πυκνό** επιθ.:

1. όταν τα μαλλιά, τα δόντια, οι ίνες ενός υφάσματος κτλ. είναι πυκνά, βρίσκονται το ένα πολύ κοντά στο άλλο, χωρίς κενά μεταξύ τους ($\neq$ αραιός): *Πυκνά σύννεφα σκέπασαν τον ουρανό και ξέσπασε καταιγίδα.*

2. πυκνά λέμε τα γεγονότα που γίνονται συχνά (= συχνός $\neq$ σπάνιος): *Οι πυκνές χιονοπτώσεις στην κεντρική Ελλάδα έχουν δημιουργήσει προβλήματα στις συγκοινωνίες.*

η **πύλη** (της πύλης, των πυλών) ουσ. (επισ.): η πύλη είναι η είσοδος σε μεγάλο κτίριο ή χώρο, σε κάστρο ή σε στρατόπεδο: *Στην πύλη του στρατοπέδου υπάρχει πάντα ένας φρουρός.*

η **πυξίδα** (της πυξίδας, των πυξίδων) ουσ.: η πυξίδα είναι ένα όργανο που το χρησιμοποιούν οι άνθρωποι για να βρίσκουν τη σωστή κατεύθυνση: *Οι ναυτικοί παλιά προσανατολίζονταν με τη βοήθεια της πυξίδας.*

το **πύον** (του πύου) και το **πύο** ουσ.: το πύον είναι το πηχτό κιτρινωπό υγρό που βγαίνει από κάποια πληγή που έχει μολυνθεί: *Σπυράκια με πύον.*

▲ Η λέξη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

πυρ και μανία ΕΚΦΡ.: το λέμε για κάποιον όταν είναι πάρα πολύ θυμωμένος: *Με έκλεψαν και είμαι πυρ και μανία, έξαλλη!*

η **πυραμίδα** (της πυραμίδας, των πυραμίδων) ουσ.:

1. (ΜΑΘΗΜ.) η πυραμίδα είναι ένα γεωμετρικό σώμα με επίπεδη βάση και πλευρές που έχουν το σχήμα του τριγώνου και ενώνονται στην κορυφή του: *Η πυραμίδα έχει τρεις πλευρές.*

2. η πυραμίδα είναι αρχαίο κτίριο από πέτρα στο σχήμα της πυραμίδας, που έφτιαχναν οι Αιγύπτιοι για να θάβουν εκεί τους βασιλιάδες τους: *Η πυραμίδα του Χέοπα στην Αίγυπτο είναι ένα από τα επτά θαύματα του κόσμου.*

ο **πύραυλος** (του πυραύλου, των πυραύλων) ουσ.: ο πύραυλος είναι μια μηχανή που μοιάζει με σωλήνα και ταξιδεύει στο διάστημα (= διαστημόπλοιο): *Επιτυχής εκτόξευση πυραύλου στο διάστημα.*

ο **πύργος** (του πύργου, των πύργων) ουσ.:

1. ο πύργος είναι μια ψηλή και στενή κατασκευή που είτε στέκεται μόνη της είτε αποτελεί κομμάτι ενός κάστρου ή άλλου κτιρίου: *Ο Λευκός Πύργος της Θεσσαλονίκης. / Ο Πύργος της Πίζας είναι ένα από τα πιο χαρακτηριστικά μνημεία της Ιταλίας.*

2. λέμε πύργο ένα πολύ ψηλό κτίριο: *Ο πύργος του ΟΤΕ.*

ο **πυρετός** (του πυρετού, των πυρετών) ουσ.: όταν έχουμε πυρετό, η θερμοκρασία του σώματός μας είναι πιο υψηλή από το κανονικό: *Παίρνει αντιπυρετικά αλλά δεν του πέφτει ο πυρετός.*

ο **πυρήνας** (του πυρήνα, των πυρήνων) ουσ.:

1. (ΦΥΣ.) στη φυσική, ο πυρήνας είναι το κεντρικό μέρος του ατόμου: *Ο πυρήνας αποτελείται από τα πρωτόνια και τα νετρόνια.*

2. ο πυρήνας είναι το κεντρικό ή το βασικό μέρος κάποιου πράγματος: *Αυτές οι δύο ομάδες αποτελούν τον πυρήνα του νέου κόμματος. / Ο πυρήνας της πρότασης είναι το ρήμα.*

ο **πυρηνικός**, η **πυρηνική**, το **πυρηνικό** ΕΠΙΘ. (ΦΥΣ.): στη φυσική, πυρηνικό είναι καθετί που έχει σχέση με τον πυρήνα του ατόμου: *Είναι πυρηνικός φυσικός και μελετά την πυρηνική ενέργεια.*

η **πυρίτιδα** (της πυρίτιδας) ουσ.: η πυρίτιδα είναι το μαρουτί: *Στα ισχυρά εκρηκτικά ανήκουν οι δυναμίτιδες, η νιτρογλυκερίνη και η μαύρη πυρίτιδα.*

▲ Η λέξη πυρίτιδα δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

η **πυρκαγιά** (της πυρκαγιάς, των πυρκαγιών) ουσ.: η πυρκαγιά είναι η φωτιά που προκαλεί καταστροφές: *Τραυματίστηκαν από πυρκαγιά που ξέσπασε σε κτίριο.*

ο **πυροβολισμός** (του πυροβολισμού, των πυροβολισμών) ουσ.:

1. ο πυροβολισμός είναι αυτό που κάνει κάποιος όταν ρίχνει σφαίρες με πυροβόλο όπλο (= βολή, ντουφεκιά): *Τέσσερις τραυματίες από πυροβολισμούς που αντάλλαξαν μεταξύ τους οι κακοποιοί.*

2. ο πυροβολισμός είναι ο θόρυβος που ακούγεται όταν κάποιος ρίχνει σφαίρες με πυροβόλο όπλο: *Πετάχτηκαν όλοι έξω από τα σπίτια τους όταν ακούστηκαν οι πυροβολισμοί.*

το **πυροβόλο** (του πυροβόλου, των πυροβόλων) ουσ.: το πυροβόλο είναι το όπλο που ρίχνει σφαίρες: *Στο στήθος έχει τραύματα από πυροβόλο.*

ο **πυροσβεστήρας** (του πυροσβεστήρα, των πυροσβεστήρων) ουσ.: ο πυροσβεστήρας είναι μια μικρή συσκευή που τη φυλάμε μέσα στα κτίρια για να σβήνουμε μικρές πυρκαγιές: *Σε όλα τα εστιατόρια πρέπει να υπάρχουν πυροσβεστήρες.*

ο **πυροσβέστης** (του πυροσβέστη, των πυροσβεστών), η **πυροσβέστρια** (της πυροσβέστριας, των πυροσβεστριών) ουσ.: ο πυροσβέστης είναι αυτός που το επάγγελμα του είναι να σβήνει πυρκαγιές και να βοηθάει τους ανθρώπους να ξεφύγουν από κάποιον κίνδυνο: *Οι πυροσβέστες κινήθηκαν ταχύτατα και κατάφεραν να σβήσουν την πυρκαγιά.*

η **πυροσβεστική** (της πυροσβεστικής) ουσ.:

1. η πυροσβεστική είναι η δημόσια υπηρεσία που το έργο της είναι να μας προστατεύει από τις πυρκαγιές: *Έπιασε φωτιά το κτίριο, καλέστε γρήγορα την πυροσβεστική!*

2. πυροσβεστική λέμε και το κτίριο στο οποίο βρίσκεται αυτή η υπηρεσία: *Η πυροσβεστική βρίσκεται δίπλα από το αστυνομικό τμήμα.*

▲ Η λέξη πυροσβεστική δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

το **πυροσβεστικό** (του πυροσβεστικού, των πυροσβεστικών) ουσ.: το πυροσβεστικό είναι ειδικό φορτηγό που έχει πάνω του αντλία με νερό και ειδική σκάλα και το χρησιμοποιούν οι πυροσβέστες για να σβήνουν τις πυρκαγιές: *Το πυροσβεστικό είναι κόκκινο και έχει σειρήνες.*

ο **πυροσβεστικός**, η **πυροσβεστική**, το **πυροσβεστικό** ΕΠΙΘ.: όταν κάτι είναι πυροσβεστικό, το χρησιμοποιούμε για να σβήσουμε μια πυρκαγιά: *Τα πυροσβεστικά αεροπλάνα γεμίζουν τις αντλίες με νερό από τη θάλασσα.*

το **πυροτέχνημα** (του πυροτεχνήματος, των πυροτεχνημάτων) ουσ.:

1. το πυροτέχνημα είναι ένα μικρό αντικείμενο που, όταν το ανάβουμε, σκάει στον αέρα και παράγει δυνατό θόρυβο και πολύχρωμα σχήματα: *Καλωσόρισαν τον καινούριο χρόνο με πυροτεχνήματα και υπαίθριες συναυλίες.*

2. (ΜΕΙΩΤ.) λέμε πυροτέχνημα ό,τι γίνεται για να εντυπωσιάσει: *Η υπόσχεση της κυβέρνησης για αύξηση των μισθών ήταν ένα προεκλογικό πυροτέχνημα.*

πυρώνω (πύρωσα), **πυρώνομαι** (πυρώθηκα, πυρωμένος) ΡΗΜ.:

1. όταν πυρώνουμε ένα μέταλλο, το ζεσταίνουμε σε δυνατή φωτιά: *Πύρωναν τα σίδερα και βασάνιζαν με αυτά τους αιχμαλώτους.*

2. πυρώνει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι πυρώνει κάτι άλλο, το κάνει να έχει μεγάλη θερμοκρασία: *Ο ήλιος πύρωσε την άμμο.*

3. πυρώνει 3^ο ΠΡ.: όταν κάτι πυρώνει, έχει μεγάλη θερμοκρασία: *Η άσφαλτος το καλοκαίρι πυρώνει.*

ο **πωλητής** (του πωλητή, των πωλητών), η **πωλήτρια** (της πωλήτριας, των πωλητριών) ουσ.:

1. πωλητής είναι αυτός που πουλάει κάτι που του ανήκει ($\neq$ αγοραστής): *Ο αγοραστής ζήτησε από τον πωλητή του σπιτιού να κατεβάσει την τιμή.*

2. πωλητής είναι αυτός που το επάγγελμά του είναι να πουλάει προϊόντα ($\neq$ πελάτης): *Ζητούνται πωλητές και πωλήτριες για κατάστημα ηλεκτρικών ειδών.*

πως ΣΥΝΔ.: εισάγει προτάσεις που δηλώνουν κάτι πραγματικό (= ότι): *Νομίζω πως τα έχουμε όλα έτοιμα.*

πώς ΕΠΙΡΡ.:

1. το βάζουμε στην αρχή μιας ερώτησης όταν ζητάμε να μάθουμε με ποιον τρόπο έγινε, γίνεται ή θα γίνει κάτι: *Πώς ήταν το ταξίδι σας; / Με ρώτησε πώς έλυσα την άσκηση.*

2. το χρησιμοποιούμε για να δείξουμε μεγάλη έκπληξη: *Πώς! Ακόμα σπíti είσαι;*

⚠ Η λέξη πώς τονίζεται αν και είναι μονοσύλλαβη.

ΕΚΦΡ. πώς και πώς

πώς και πώς ΕΚΦΡ.: το λέμε όταν έχουμε μεγάλη ανυπομονησία να γίνει κάτι: *Περιμένω πώς και πώς να αρχίσουν οι διακοπές.*